

Donațiunea
S. C. 'Haut

305504

22801

6 III
201

IN MUNȚII SINAEI, RUCĂRULUI

ȘI

BRANULUI

CĂLĂUZĂ PRACTICĂ ȘI DESCRIPTIVĂ
A MUNȚILOR ȘI LOCALITĂȚILOR COPRINSE
INTRE EI

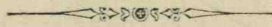
DE

MICHAEL GOLD

CU 25 REPRODUCERI FOTOGRAFICE ȘI O HARTĂ

765247

7736

BUCUREȘTI

Instit. de Arte Grafice CAROL GÖBL S-sor I. St. Rasidescu

16, Strada Doamnei, 16

1910

27.096

BIBLIOTECA CENTRALA DE CERCETARE
COTA 10823

RC 65/05

SINAEL RUCĂRULUI
BRANULUI

CĂLĂUȘĂ PRACTICĂ ȘI DESCRIPTIVĂ
A MUNTILOR ȘI LOCALITĂȚILOR COPRINSE

Toate drepturile de traducere și de reproducere rezervate.

MICHAEL GOLD

B.C.U. Bucuresti

C142597

BUCUREȘTI
Institutul de Cercetare Științifică și Literară "Carol I" din București
101, Șosea Doctorescu, 10
1910

10823
Jublet

PREFATA

Este un fapt celt, rememorat astăzi de toți oamenii de
bună conștiință și preocupă de viitorul României, că tinerii
noștri neglijează prea mult exercițiul fizic, și că tre-

Respectatului meu Unchiu

Spizu C. Haret

Omagiu de recunoștință și admirație.

Credem că lucrarea ce prezentăm publicului va umple
necesitatea, căci ea va înzestra una din regiunile cele mai
splendide și mai frecventate ale României, cu o călătorie
pe care s'a putut mai cunoaște, care pe lângă descrierea
particulară a localităților de pe valea Prutului și Dâmboviței
mai cuprinde și părțile cele mai frumoase și interesante, a
unora dintre cele mai mari și frumoase masive ale Car-
paților României - Bucovina, Piatra Neagră, Leota, Izvoru-
Lucei - precum și a minunatelor văi sebeșade și a altor
munte. Sperăm că oricine având o înțelegere, și va
puta să înțeleagă cu mai mare ușurință. Nu știu pe cât timp
și răsărit a corespunde gestor scoțar, dar vedem în ve-
dere că vite poate prima lucrare ce apare în noi în genul
acesta, nădărdăm că publicul interesat o va primi cu

10823
Jublet

PREFAȚĂ

Este un fapt cert, recunoscut astăzi de toți oamenii luminați cari se preocupă de viitorul României, că tinerii noștri neglijează prea mult exercițiile fizice, și că trebuie să atragă către aceste exerciții prin toate mijloacele posibile. Dar ce poate să exercite o atracție mai puternică decât munții, cu variatele și admirabilele lor tablouri mărețe și severe? Întâia oară în viață, simțim natura sub aspectele ei cele mai formidabile, când suim primul vârf înalt.

Intocmind această carte, am urmărit tocmai infiltrarea gustului de excursiuni în munți, de oarece e lucru constatat că lipsa unor călăuze practice, pune piedică simțitoare dezvoltării acestui sport.

Credem că lucrarea ce prezentăm publicului, va umple acest gol, căci ea va înzestră una din regiunile cele mai splendide și mai frecventate ale României, cu o călăuză pe cât s'a putut mai completă, care pe lângă descrierea practică a localităților de pe văile Prahovei și Dâmbovitei mai coprinde și priviri generale practice și științifice, a unora dintre cele mai mari și frumoase masive ale Carpaților României—Bucegii, Piatra-Crai, Leaota, Iezeru-Păpușa—precum și a minunatelor văi ce brăzdează acești munți. Sperăm că oricine având-o la îndemână, se va putea mișca cu mai mare ușurință. Nu știm pe cât vom fi reușit a corespunde acestor scopuri, dar având în vedere că este poate prima lucrare ce apare la noi în genul acesta, nădăjduim că publicul interesat o va primi cu

PREFAȚĂ

bună-voință, și că revenind cu amintiri plăcute și neșterse din excursiunile făcute, va putea zice împreună cu poetul ¹⁾ „când te gândești, că ași fi putut muri, fără desvăluirea acestui mister teribil și adorabil, misterul naturii primitive.“

Departa însă de a crede că am întocmit ceva perfect, mai cu seamă că am fost pătrunși chiar dela început, de dificultatea execuției unui atare proiect. De aceea, nu ne-am dat în lături dela nici un sacrificiu, și astăzi după ani de muncă, prezentăm publicului lucrarea care de sigur are încă greșeli și lipsuri, deși ne-am dat mare simlînță ca tot ce cuprinde să fie riguros exact. Așa fiind, vom primi cu bucurie, toate observațiile drepte pe cari cititorii vor găsi cu cale să ni le comunice, pentru a putea ține seamă de dănsale, la o eventuală nouă ediție.

Primul plan al lucrării a fost întocmit în toamna anului 1907, când din cauza greutăților întâmpinate — precum, lipsa unor lucrări speciale și în deosebi reaua voință ce ni-au arătat chiar cei interesați, am fost nevoiți să amânăm lucrarea, pe care apoi am completat-o treptat până a ajuns la întinderea și forma actuală.

Nu putem trece, fără să arătăm prețiosul concurs pe care ni l-au dat Domnii: N. Coculescu, directorul observatorului astronomic și meteorologic dela Filaret; I. Sângeorzan, inginer, Sinaia; Virgil Martinescu, arhitect; Elefteriu, meteorologist; Riga, șeful poștei din Sinaia; Marinache Ionescu, Sinaia; Nedelcovici, funcționar la obs. meteorologic; C. și S. Schiel, Bușteni; D. D. Polexe, învățător, Lerești; I. Ștefănescu, învățător, Rucăr; Albu, Sinaia; Ion Grigorescu, institutor, Comarnic; Dim. Răpeanu, institutor, Predeal; Iosif Cătrinescu, institutor, Dragoslavele; Dumitru Bulmez, învățător în Afundata (Ardeal) și Gheorghe Marincu din Zărnești (Ardeal), că-

¹⁾ Phillips Oppenheim.

PREFAȚĂ

*rora ne facem o datorie să le exprimăm toate mulțumi-
rile și recunoștința noastră.*

*De asemenea, în lungul interval 1901—1910, am par-
curs regiunea descrisă, Sinaia-Rucăr-Zărnești, de nenu-
mărate ori și în toate sensurile în tovărășia Domnilor:
Niculae Bogdan, Niculae N. Turnescu, George Sutz, u,
Petre I. Gold, Tita Eftimiu, Demetru Turnescu, Mihai
Stamate, Puiu Zorilă, Profesor Costică Georgescu, Ștefan
Bogdănescu, Const Albu și Vasile Stepleanu, colabora-
tori prețioși, cărora le revine în mare parte meritul
acestei lucrări.*

*Incheiem adăugând, că dacă vom reuși să distrugem
legenda că „în Țara Românească nu e posibilă facerea
excursiunilor în munți“, vom socoti că munca nu ne-a fost
zadarnică și vom năzuî să mai lucrăm în această di-
recțiune.*

MICHAÏ GOLD

Membru al Clubului Alpin Francez

Sinaia, 18 Aprilie, 1910.

TABELA ABREVIATIILOR INTREBUINȚATE ÎN ACEASTĂ LUCRARE

alt.	=	altitudine
a. m.	=	ante-meridiane
Aug.	=	August
b-dul.	=	bulevardul
dim.	=	dimineața
dist.	=	distanța
E.	=	Est
ex.	=	excursie
km.	=	kilometri
m.	=	metri
m ³ .	=	metri cubi
mm.	=	milimetri
m-te	=	munte
m-ții	=	munții
m-ților	=	munților
N.	=	Nord
N.-E.	=	Nord-Est
N.-V.	=	Nord-Vest
nem.	=	nemțește
p. m.	=	post-meridiane
S.	=	Sud
S.-E.	=	Sud-Est
S.-V.	=	Sud-Vest
Sept.	=	Septembrie
șos. naț.	=	șoseaua națională
sp.	=	spital
str.	=	stradă
temp.	=	temperatură
ung.	=	ungurește
V.	=	Vest

V. urmat de un nume înseamnă vale. De exemplu V. Prahovei = Valea Prahovei.

O cifră precedată de semnele + sau - și urmată de semnul ° arată gradele de căldură sau de frig; exemplu + 4° = 4 grade deasupra lui zero și - 5° = 5 grade sub zero. Toate gradele sunt centigrade.

Orele le însemnăm adese-ori prin semnul °, exemplu 6° = șase ore. Minutele prin semnul ', exemplu 5' = cinci minute.

VOCABULAR UZUAL

SEMNALE ȘI CUVINTE UZUALE

<i>Românește</i>	<i>Nemțește</i>	<i>Ungurește</i>
Adresă	Wohnungsanzeige	cim.
Astăzi	heute	ma.
Aveà (a)	haben	van neki.
Bacșiș	trinkgeld	borravaló.
Bărbați	männer	uraknak.
Bărbier	barbier	barbély.
Baston	stock	derék.
Bea (a)	trinken	iszik.
Biftek	beefsteak	beefsteak.
Bilet de dus și întors	retourbillet	térty jegy.
Buțet de gară	restauration	vendégház.
Cabină	cabine	hájó kamra.
Calătorie	reise	utazás.
Calăuză	führer	vezető, vezér.
Casă	haus	háza.
Cascadă	wasserfall	zuhatag.
Chibrituri	anzünden	gyújt.
Comisionar (hamal)	träger	hordár.
Conac	poststation	kifág.
Cumpără (a)	kaufen	vásárolni, megvesz.
Da	ia	igén.
Eșire	ausgang	kímenet.
Femei	damen	ála kóbiét, damski.
Fi (a fi)	sein, werden	lenni.
Foame	hunger	éhes.
Fumatul interzis	rauchen ist verboten	nie volno palić.
Furtună	sturm	vihar.
Gară	bahnhof	índoház, palyandvár.
Gata	fertig	mehet.
Han (hanu)	wirthshaus	karcsmá.
Interpret	dolmetscher	tolmács.
Intrare	eingang	bemenet.

VOCABULAR UZUAL

Intoarcere	retourbillet	térty jegy.
Lighean	waschbecken	mosdómedencze.
Marcă postală	briefmarke	levélbér.
Mulțumesc	danke	köszönet, hóla.
Noapte	nacht	ejszaka.
Număr	nummer	szám.
Odae	zimmer	szoba.
Oră	stunde	ora.
Parale	geld	pénz.
Părăsi (a)	verlassen	elhagym.
Passeport	pass	utlevél.
Ploua (a)	regnen	eső esik.
Poftiți în vagoane	einsteigen	beszállni, tessék.
Poștă	postamt	postahivatai.
Provisiuni	mundvorräthe	elemem.
Răspuns	antwort	felelet.
Râu	strom	folyam.
Revisuirea bagagelor	gopackrevision	malha, pog. viz sgak as
Sac	sack	zsák.
Schimbați vagonul	wagenwechsel	kocsi Csere.
Servitoare	mädchen	leány.
Sete	durst	szomj.
Stație	station	allomos.
Stradă	gasse	útca.
Telegraf	telegrafenamt	táviro.
Telegramă	telegramm	távirat.
Trăsură	wagen	merni, kocsi.
Tuton	tabak	dohány.
Vagon	eisenbahn, wagen	kocsi, szeker.
Vamă	zollamt	adószedő.

CĂLĂUZE

Butmăloiu Nicolae, *b-dul Ureche, Bușteni*, și Jilipeanu din Bușteni, cunosc admirabil Bucegiul, dar nu conduc decât pe locurile foarte rele: Portița, Valea Verde, Valea Costilelor, Clăia Jepilor etc. Plecarea în aceste excursiuni, poate avea loc numai din Bușteni, sau din Sinaia. (Prețul 10 lei pe zi).

Turcu David și Gheorghe Ion Marin Vășil, ambii țărani din Secăria, pot fi găsiți oricând în timpul verii la Sinaia, la stațiunile de cai pentru excursie, căci sunt proprietari, primul a 2 și secundul a 3 cai. Sunt cei mai inteligenți și cinstiți dintre călăuzele dela Sinaia, și cunosc perfect masivele Bucegi, Leaota, drumurile Sinaia-Bran și Sinaia-Rucăr peste munți. David Turcu mai cunoaște versantul Estic al Pietrei-Crai, iar Gh. Marin cunoaște bine Văile Albă și Mălin din Bucegi. În cursul anului, cine voește să facă excursiuni, poate telegrafia la Secăreia (comuna Comarnic) unuia dintr'ânșii, indicându-i locul și data când trebuie să vină, precum și numărul de cai necesar. (Prețul pentru om singur fără cal 6-10 lei ziua, după numărul excursioniștilor și greutatea locurilor).

Gheorghe Ion Calin, *căt. Dâmbovicioara, comuna Rucăr* (Jud. Muscel). Om foarte cum se cade și inteligent cunoaște admirabil masivul Leaotei, Valea Dâmboviței și partea românească a Pietrei-Craului (5-6 lei ziua). Vine la Sinaia sau Rucăr, dacă este anunțat printr'o carte poștală.

Voinescu Nicolae, casa No. 126 din *Poarta, comuna Bran* (Törösvár), Transilvania. Bătrân extraordinar de inteligent și vioi, cunoaște perfect versantul Transilvănean al Bucegilor, cu locurile lor cele mai grele. Tot el poate recomanda călăuză de încredere pentru Piatra-Crai. Poate fi găsit în Bran, sau avizat telegrafic vine fie la Sinaia, la vârful Omul sau la Rucăr (8-10 coroane pe zi).

Moise Moiceanu, str. Păpușa No. 190, *Rucăr*, cunoaște foarte bine masivul Iezeru-Păpușa; e însă cam șiret, căci caută să te păcălească, de aceea trebuie ținut de scurt. Are și 2 cai. Calul costă 3 lei pe zi, iar omul singur 5 lei pe zi.

Pentru excursiunile obicinuite în Bucegi, în Iezeru-Păpușa și în Piatra-Crai, sunt o mulțime de țărani la Sinaia, la Rucăr și la Zărnești, cari cunosc bine părți mari din aceste masive.

MERSUL TRENURILOR

ORARE ȘI TARIFE

București — Ploești — Câmpina — Sinaia — Predeal — Brașov

Km.	GĂRILE	Plăcere	Accelerat	Persoane	Accelerat	Plăcere	Persoane	Accelerat	Plăcere	Persoane	Accelerat
		No. 129	No. 13	No. 127	No. 37 1)	No. 39 2)	No. 177	No. 9 3)	No. 105	No. 53 4)	
0	București (plecare) . .	6,00	7,55	9,15	1,55	2,45	2,55	5,00	—	—	6,45
60	Ploești (sosire)	7,23	9,02	10,48	3,08	—	4,28	6,07	—	—	8,15
—	(plecare)	7,51	9,26	11,13	3,21	—	4,55	6,16	7,00	—	8,40
96	Câmpina (sosire)	8,49	10,16	12,13	4,07	4,44	5,55	7,00	7,38	—	9,26
—	(plecare)	8,53	10,23	12,23	4,12	4,49	6,04	7,05	8,05	—	9,29
102	Breaza-de-jos	9,03	—	12,34	4,22	4,58	6,15	—	8,16	—	9,38
111	Comarnic	9,25	10,47	12,50	4,40	5,17	6,40	7,30	8,38	—	9,53
120	Valea-Largă	9,55	11,08	1,29	5,01	5,38	7,10	7,51	9,08	—	10,15
126	Sinaia (sosire)	10,09	11,18	1,43	5,11	5,48	7,24	8,01	9,22	—	10,25
—	(plecare)	10,21	11,30	1,59	5,31	6,05	7,36	8,15	9,35	—	10,34
130	Poiana-Țapului	10,31	—	2,09	5,40	6,13	7,46	—	9,45	—	10,42
133	Bușteni	10,42	11,47	2,22	5,50	6,22	7,57	8,32	9,57	—	10,50
137	Azuga	10,55	11,58	2,35	6,01	6,32	8,10	8,42	10,10	—	10,59
145	Predeal (sos.ora rom.)	11,15	12,14	2,55	6,17	6,46	8,30	8,58	10,30	—	11,15
—	(plec. ora ungară)	—	12,22	3,32	—	—	8,15	9,12	—	—	—
169	Brașov	—	1,33	4,55	—	—	9,18	10,14	—	—	—

- 1) Circulă numai dela 1 Iulie la 1 Octombrie stil nou.
- 2) Nu se oprește decât la Buda, căci la Ploești trece pe linia regală.
- 3) Dela 1 Iulie până la 1 Octombrie are numai vagoane de cl. I.
- 4) Circulă numai dela 1 Iulie stil nou.

MERSUL TRENURILOR

Braşov — Predeal — Sinaia — Câmpina — Ploeşti — Bucureşti

Km.	GĂRILE	Plăcere				Persoane			
		No. 130	Accelerat No. 14	Persoane No. 128	Accelerat No. 381	No. 178	Accelerat No. 102	Persoane No. 106	Accelerat No. 54 ²⁾
0	Braşov (pl. ora ung.)		2,19	12,05		3,16	4,59		
24	Pred. (sos. ora ung.)		3,31	1,21		4,35	6,11		
	(plec. ora rom.)	6,50	5,29	3,45	5,20	6,25	8,13	7,35	12,36
32	Azuga.	7,03	5,42	4,04	5,32	6,43	8,25	7,50	12,47
36	Buşteni	7,13	5,51	4,15	5,40	6,51	8,34	8,00	12,55
39	P. Ţapului	7,21	—	4,22	5,47	6,58	—	8,07	1,02
43	Sinaia (sosire)	7,28	6,04	4,29	5,54	7,05	8,47	8,14	1,09
	(plecare)	7,40	6,14	4,48	6,04	7,12	8,57	8,33	1,18
49	Valea-Largă.	7,52	6,24	5,00	6,14	7,23	9,07	8,45	1,28
58	Comarnic	8,10	6,39	5,22	6,30	7,41	9,22	9,04	1,43
67	Breaza-de-jos	8,25	—	5,37	6,42	7,55	—	9,18	1,55
73	Câmpina (sosire)	8,34	6,57	5,46	6,49	8,04	9,40	9,27	2,03
	(plecare).	8,36	7,02	5,56	6,53	8,08	9,44	9,32	2,03
117	Ploeşti (sosire)	9,23	7,47	6,48	7,38	8,54	10,26	10,20	2,50
	(plecare).	9,39	8,16	7,19	7,48	9,20	10,33	—	3,09
169	Bucureşti (sosire)	11,00	9,20	8,45	8,55	10,50	11,35	—	4,50

- 1) Circulă numai dela 1 Iulie la 1 Octombrie stil nou.
- 2) Dela 1 Iulie până la 1 Octombrie are numai vagoane de cl. I.
- 3) Circulă numai de la 1 Iulie stil nou.

Notă Se ştie că ora ungurească este cu un ceas în urmă de ora românească. De exemplu; ora 12 dela noi, corespunde cu ora 11 dela ei.

MERSUL TRENURILOR

BUCUREȘTI — GOLEȘTI — CAMPULUNG

Ducere				Intoarcere				
PERSOANE			Km.	GĂRILE	PERSOANE			
No. 107	181	173			No. 108	182		
7,00	1,40	6,05	0	(Plec.) București (sos.)	156	9,55	4,05	11,05
8,14	2,58	7,19	49	(sos.) Titu (plec.)	107	8,44	2,50	10,90
8,24	3,12	7,32		(plec.) (sos.)		8,36	2,46	9,50
9,47	4,37	8,55	101	(sos.) Golești (plec.)	55	7,25	1,35	8,44
PERSOANE				La Golești se schimbă trenul	PERSOANE			
No. 151	183				No. 108	182		
10,05	5,03	9,05	101	(plec.) Golești (sos.)	55	7,00	1,20	8,30
12,15	7,25	11,15	156	(sos.) Câmpulung (plec.)	0	4,55	11,15	6,35
					Km.	No. 152	184	174
					PERSOANE			

Tarif pentru stațiunile Balneare și Climaterice cuprinse în această călăuză

De la București-Gara de Nord la ----- și intoarcere	Clasa I	Clasa II	Clasa III
Bușteni	18,85	13,65	9,45
Câmpina	13,65	9,85	6,75
Câmpulung	22,15	15,85	10,95
Predeal	20,40	14,70	10,30
Pucioasa	14,35	10,35	7,20
Sinaia	17,70	12,85	8,95

Copii dela 4 -10 ani și militarii plătesc jumătatea prețurilor.

MERSUL TRENURILOR

BUCUREȘTI — TITU — TARGOVIȘTE — PUCIOASA

Ducere Intoarcere

←				GĂRILE											
Pers. No. 107	Pers. 181	Pers. 173	Km.												
7,06	1,40	6,05	0	(plec.) București (sos.)				102	8,10	4,05	9,35				
8,14	2,38	7,19	49	(sos.) Titu (plec.)				53	6,56	2,59	8,29				
				La Titu se schimbă trenul				No. 182				PERSOANE			
Pers. No. 109	Mixt. 315	Pers. 141	Km.												
8,36	3,25	7,35	49	(plec.) Titu (sos.)				53	6,35	2,40	8,08				
9,33	5,11	8,28	81	(sos.) Târgoviște (plec.)				21	5,46	1,26	7,37				
9,42	5,38	8,37		(plec.) (sos.)					5,37	1,09	7,07				
10,30	7,05	9,25	102	(sos.) Pucioasa (plec.)				0	5,00	12,05	6,30				
								Km.				No. 110			
												Pers.			
												Mixt.			
												142			
												Pers. 1)			
												↑			

1) Trenul 142 este direct din Pucioasa la București.

Ducerea și intoarcerea se vor citi în sensul săgeților.

Notă. Numerele scrise cu cifre subliniate, indică orele de noapte, adică orele dela 6 seara până la 6 dimineața.

INDICAȚIUNI GENERALE

Toate trenurile au vagoane de cl. I, II și III afară de, trenurile accelerate No. 9, 10, 13, 14, 37 și 38 București—Predeal, cari au numai vagoane de cl. I și II. Trenurile accelerate 9—10, București—Predeal, au dela 1 Iulie stil nou numai vagoane de cl. I.

Trenurile 9 și 10, București—Predeal - Arad—Budapesta, au vagoane de dormit și vagoane restaurant.

Dispozițiuni pentru călătoria cu prețul scăzut al vizitatorilor băilor și stațiunilor climaterice din țară.

Art. IV, al legii pentru încurajarea și dezvoltarea exploatarei apelor minerale din țară și a produselor lor și regulamentul pentru călătoria cu preț scăzut al vizitatorilor băilor și stațiunilor climaterice din țară, din 1902.

1. Se înființează bilete cu prețul redus numite bilete de băi.

Aceste bilete se vând în toate stațiunile C. F. R. cari sunt comune urbane, pentru ducere la și întoarcere dela: *Câmpina, Câmpulung, Pucioasa, Sinaia, Bușteni și Predeal*. Pentru unele din aceste stațiuni se mai găsesc bilete și la stațiunile următoare ce nu sunt comune urbane: *Adjud, Buda, Burdujeni, Căineni, Chitila, Ciulnița, Comănești, Costești, Crazna, Dolhasca, Făurei, Fetești, Filiași, Golești, Leorda, Palanca, Pașcani, Pietra-Olt, Predeal, Titu, Ungheni, Vărciorova și Verești* pentru ducere și întoarcere.

2. Biletele de băi se vând și sunt valabile numai în timpul dela 1/14 Mai până la 15/28 Octombrie inclusiv, a fiecărui an, pentru toate clasele și se pot întrebuiți atât la trenurile accelerate, afară de trenurile Express Orient și Ostenda, cât și la cele de persoane.

3. Posesorii biletelor de băi trebuie să plece în ziua și cu trenul exprimate pe ele, prin timbru, la ducere 1).

La întoarcere, biletele trebuie vizate de casierul stațiunii balneară respectiv climaterice.

4. Posesorii biletelor de băi pot întrerupe călătoria odată la ducere și odată la întoarcere.

În aceste cazuri călătorii respectivi vor trebui să prezinte biletele lor imediat după coborârea din tren în stația de întrerupere, șefului de stație, spre a le face valabile prin viză sa, pentru continuarea călătoriei.

Călătoria întreruptă, trebuie să se continue cu tren care pleacă la stațiunea de destinație în aceeași zi sau în ziua următoare.

5. Militari de orice grad, precum și copii de la 4 ani împliniți, până la 10 ani împliniți, plătesc prețul pe jumătate.

Insoțitorii lor, trebuie să îndeplinească pentru ei toate formalitățile prescrise de articolele precedente.

6. Orice abatere sau încercare de abatere, din partea călătorilor la aceste dispozițiuni, precum este de exemplu, cedarea couponului de întoarcere unei alte persoane sau întrebuițarea lui fără a fi fost la stațiunea balneară respectivă, trage după sine confiscarea biletelor de băi cu care călătorește, independent de penalitățile la cari călătorii pot fi supuși, conform regulamentului de transport a C. F. R.

1) Întoarcerea se poate face chiar în aceeași zi.

MERSUL TRENURILOR

Tariful biletelor pentru trenuri de plăcere, valabile pentru
ducere și întoarcere de Sâmbătă sau ajunul sărbătorilor, până Luni
dim. sau a doua zi de sărbători.

Dela București— Nord la ... și întoarcere	Cl. I	Cl. II	Cl. III	Dela București— Nord la ... și întoarcere	Cl. I	Cl. II	Cl. III
Breaza	9,55	6,90	4,80	Predeal	13,60	9,80	6,80
Bușteni	12,55	9,10	6,30	Pucioasa	9,55	6,90	4,80
Câmpina	9,10	6,55	4,50	Sinaia	11,80	8,55	5,90
Câmpulung	14,75	10,55	7,30	Slănic (Prahova).	9,80	7,10	4,95

Tariful pentru stațiunile coprinse în această călăuză.

Dela București-Gara de Nord până la ... sau vice-versă	Km.	T A X E L E					
		Tren accelerat			Tren de persoane		
		I	II	III	I	II	III
Azuga	136	15,55	11,25	—	12,85	9,30	6,40
Breaza-de-jos	102	11,60	8,40	—	9,65	7,00	4,85
Bușteni	133	15,05	10,90	—	12,55	9,10	6,30
Câmpina	96	10,90	7,90	—	9,10	6,35	4,50
Câmpulung	156	—	—	—	14,75	10,55	7,30
Comarnic	110	12,50	9,05	—	10,40	7,50	5,20
Ploești	60	6,85	4,95	3,40	5,65	4,10	2,85
Predeal	144	16,35	11,75	—	13,60	9,80	6,85
Pucioasa	101	—	—	—	9,55	6,90	4,80
Sinaia	125	14,20	10,30	—	11,80	8,55	5,95
Târgoviște	80	—	—	—	7,55	5,45	3,80
Titu	49	5,55	4,05	—	4,60	3,35	2,30
Valea-Largă	119	13,50	9,75	—	11,25	8,15	5,60

Notă. — Vezi mersul trenurilor Predeal-Brașov și Brașov-Zărnești,
precum și tariful lor la finele volumului.

INTRODUCERE

Am crezut necesar, ca în fruntea acestei lucrări să dăm cele mai complete sfaturi practice, călătorului și excursio-nistului, rezultate în mare parte, din observările noastre directe în decursul a șapte ani, precum și câteva explicații necesare bunei înțelegeri a celor expuse mai la vale.

Ele sunt de mare importanță pentru un novice în turism, căci de ele depinde în majoritatea casurilor, aducerea la bun sfârșit, a unei călătorii sau excursii proiectate.

Indicații generale și sfaturi călătorilor.

I. **Itinerare.**— Cel ce-și propune să facă o călătorie în regiunea ce descriem, va consulta în primul rând mersul trenurilor, C. F. R. și Ungare, pe cari le indicăm mai sus, și își va stabili apoi planul general de ședere în diversele localități ce dorește să viziteze. De asemenea programul excursiunilor de făcut, se va stabili după indicațiile ce le dăm aci, și în raport cu numărul zilelor disponibile, căci numai în acest mod se poate evita pierderea de timp și de bani. Când treceți pe lângă o localitate sau monument, nu-l lăsați, ci vizitați-l chiar dacă nu se face mențiune în această carte. Veți câștiga noi cunoștințe în modul acesta, fără cea mai mică oboseală.

II. **Cheltueli.**— Toate stațiunile Sinaia—Predeal, Câmpulung, etc., sunt declarate localități climaterice și ele se bucură în timpul verei (1/14 Mai—15/28 Octombrie), de o reducere de 30% pe C. F. R. (Vezi mai sus tariful și regulamentul călătoriilor cu preț redus).

Nu putem indica decât foarte aproximativ, suma de care este nevoie, pentru a călători și a face excursiuni în regiunea descrisă în acest volum, de oarece aceste cheltuieli variază foarte mult cu gusturile, obiceiurile, necesitatea confortului, apetitul, sexul, etatea, numărul celor ce călătoresc la un loc, felul, lungimea și mulțimea excursiilor ce voesc să facă, cultura etc. Noi indicăm cât de exact, toate prețurile ce pot interesa, la capitolele respective și dăm numai câteva totaluri aproximative.

La Sinaia, Bușteni și Predeal, viața este în general scumpă. Un om singur, nepretențios, nu poate trăi fără 200 lei lunar, în caz când face și excursiuni în munți, sau 150 lei fără excursiuni. Este însă minimum posibil. În Transilvania viața e mult mai ieftină: cu 4 lei pe zi se găsesc pensiuni foarte bune. La Rucăr, Lerești, Dragoslavele este ieftin, mai cu seamă pentru cine se stabilește o vară întreagă acolo.

Cât privește fixarea unui budget general de cheltuieli, pentru o persoană care dorește să viziteze mai multe localități, și să facă și excursiuni, credem că se poate socoti dela 20 lei pe zi în sus, sumă în care se cuprind și costul transportului cu calea ferată.

III. **Călăuze.**—Propriu zis, noi nu avem încă formate călăuze. Țăranii cari conduc pe munți, îi cunosc foarte superficial. Mai rar întâlnești unul care să poseadă în perfecție topografia lor, și atunci: chiar tot nu te poți încrede în el, fiindcă nu caută de cât să-și satisfacă interesele lui, lungind popasurile și scurtând drumurile la minimum posibil. De asemenea ei caută să evite locurile grele, cari de regulă sunt cele mai frumoase și interesante. Așa fiind, am dat în acest volum, detaliile cele mai complete și precise asupra itinerarelor: astfel ca țăranii să poată fi ușor controlați. Părerea noastră este, că pentru drumurile cunoscute, bine stabilite, sau pentru potecile lucrute, nu e nevoie de călăuză. Pentru

locurile fără poteci, și pentru excursiunile grele, călăuza se impune în mod absolut. Dăm o listă, de călăuzele cele mai bune, cu adresele lor.

IV. **Cai**, pentru excursiuni se găsesc peste tot și indicăm la capitolele respective prețurile lor. Afară de masivul Pietrei-Crai, unde nu pot trece de 1 600 m. alt., în toți ceilalți munți ei pot urcă până în vârfurile cele mai mari. Noi nu utilizăm caii, decât pentru transportul bagajelor, de oarece umblăm numai pe jos. Cine doarește însă, poate urcă până la Omul, sau până la Ezerul-Mare tot călare. Calul de munte este un animal blând, resistent, obicinuit cu munții și prăpăstiile, în cât mersul călare nu prezintă absolut nici un pericol. Ținem totuși să atragem atenția, că ei nu pot merge decât pe locurile și drumurile relativ bune. Un cal odihnit poate parcurge pe munte, într'o zi, până la 50 km., cu greutatea în spinare.

V. **Trăsuri**, se găsesc în toate localitățile descrise. Ca și la București, birjarii sunt obraznici, mofturoși, scumpi și cu cai proști. O trăsură cu 3-4 persoane nu poate parcurge pe șoselele dela munte mai mult de 60-70 km. pe zi.

VI. **Transportul cu calea ferată.**—După cum știe toată lumea C. F. R. sunt bine organizate, confortabile și pe linia București—Predeal sunt trenuri cari merg relativ repede. Singurul inconvenient ar fi marea îmbulzeală din vagoane în timpul anotimpului călduros. Se primesc tot felul de bagage, cari sosesc la locul de destinație odată cu călătorul. Bicicletele pot fi transportate neambalate, fără să sufere.

În Ungaria, vagoanele sunt mai incomode și trenurile merg cu mult mai încet ca în România.

VII. **Înălțimi.**—Înălțimea deasupra nivelului M. Negre o indicăm în metri și o numim cu un singur cuvânt altitudine. Ele sunt date în cea mai mare parte, după hăr-

țile Institutului Geografic al Armatei. Câteva sunt calculate în mod aproximativ de noi.

VIII. **Climat și îmbrăcăminte.**—Localitățile descrise, fiind stațiuni estivale de altitudine, se înțelege că în mijlocul verii chiar, serile și diminețile sunt răcoaroase, așa încât pe lângă îmbrăcăminte de vară, sunt necesare și haine mai groase, precum și pelerină de ploaie, umbrelă, pardessus etc. Pentru noapte plapuma de iarnă se impune neapărat.

Timpul cel mai bun de făcut excursiuni, este dela 15 Iunie la 1 Octombrie.

IX. **Poșta.**—Atât în România, cât și în Ungaria, serviciile poștale se fac foarte regulat. Toate burourile poștale din ambele țări primesc scrisori Poste-Restante.

X. **Monedă.**—În Ungaria, în regiunea, frontieră-Brașov-Zărnești, umblă și banii românești.

XI. **Distanțe.**—Toate distanțele le dăm în km. și pe cât posibil de exact. Timpul necesar pentru parcurs, îl indicăm în general prin 2 valori: una mică, adică mersul cel mai repede, și una mare, mersul cel mai încet. În aceste cifre se copriind și timpurile necesare popasurilor. Distanțele pe munți nu prea interesează, căci iuțea depinde de felul drumului, de antrenamentul turistului, și de impresionabilitatea lui față de spectacolele mărețe ale naturii, în cât dist. ce le dăm și timpul necesar ce-l indicăm, nu vor servi decât la formarea programelor de excursie, și la controlul lor. Un bun mergător pe jos, poate parcurge pe munte într'o zi de vară, până la 50 km. În general se poate socoti cam 30—35 km. dist. medie ce poate fi parcursă într'o zi, pe jos și fără oboseală. Un biciclist tare, poate străbate la munte până la 150 km. pe zi.

XII. **Numiri geografice.**—Pentru indicarea exactă a nomenclaturei, ne-am servit de izvoare vechi, de hărți, de locuitori și de ciobani. Este un fenomen foarte trist

pe care l-am constatat, și anume că o imensă majoritate de numiri pitorești, se perd încetul cu încetul. Ne-am dat toate silințele de am aflat măcar o parte din ele, și după cum se va vedea în decursul lucrării, indicăm o mulțime de nume cari azi au dispărut cu totul.

Se poate întâmpla ca unele numiri să fi fost transcrise greșit, aceasta provine din faptul că țaranii pronunță uneori așa de rău, în cât ești în imposibilitate de a transcrie ce spun.

XIII. Passeport, vamă. — Pentru a trece în excursie în Ardeal, e nevoie de passeport.

Bicicliștii și automobiliștii, ca să poată trece în Ardeal, trebuie să depună la vamă, următoarele cațiuni: 60 lei pentru o bicicletă, 160 lei pentru motocicletă și o sumă mult mai mare (1.500—3.000) pentru un automobil. Aparatele fotografice, din fericire sunt scutite.

Câteva îndrumări generale asupra excursiunilor în munți.

Unul din scopurile avute în vedere la alcătuirea acestei lucrări, fiind dezvoltarea gustului pentru localitățile frumoase ale Țării, și în special pentru excursiunile mari în munți, credem necesar să dăm oarecari îndrumări relative la aceste excursiuni.

Alpinism și rostul turismului în munți. — Alpinismul propriu zis este un sport caracterizat prin mersul pe munți, și numai pe jos. El face parte din marea categorie de sporturi numite de *turism*, și din acestea este unul din exercițiile cele mai igienice, dat fiind condițiile în cari se face.

Pe lângă, că tot organismul este pus în mișcare când suim sau coborâm, se produce și o purificare radicală a

corpului, din cauza transpirației active survenită în timpul mersului. Apoi apa excelentă, aerul steril și ozonizat, precum și o mare poftă de mâncare și de somn, sunt tot atâtea cauze cari fac alpinismul unul din sporturile cele mai sănătoase, întăritoare și în acelaș timp interesante.

În adevăr, în câteva ore de mers, dela piciorul munților și până în creștetele lor, botanistul, fisicianul, geologul etc., trec din regiunea Mediteraneană până în regiunile Arctice; ei au avut de studiat în acest interval toate floarele, toate climatele, toate erele plantei noastre. În munți descoperă geograful izvoarele fluviilor și hotarele imperiilor, și tot în munți istoricul găsește resturile strămoșilor noștri, cari se ascundeau acolo pentru a scăpa de urgia păgânilor și a barbarilor.

Marea majoritate a oamenilor, consideră pe alpiniști ca niște ființe încăpăținate, cari nu se prăpădesc de oboseală decât pentru plăcerea de a zice că au suit cutare munte, sau cutare vârf periculos. Sunt alte persoane cari îi cred, un fel de ființe supranaturale, cu puteri și cu rezistență în afară de comunul muritorilor. Nici unii, nici alții, nu pot concepe, că se poate face o excursie fie cât de grea fără cea mai mică oboseală și fără pic de sfortare. Aci este locul de a arăta, că și unii și alții sunt cu totul greșiți.

Un antrenament rațional, și urmat regulat câtva timp neîntrerupt, poate transformă pe un om sănătos, într'un alpinist de forță, care cu timpul se va putea compara cu cei mai tari turiști.

Ce satisfacție morală mai mare, ce plăcere mai ideală poate simți cineva, când odată ajuns într'un vârf înalt, pe lângă mulțumirea sufletească de a fi învins toate greutățile întâlnite în cale până acolo, are și pe cealaltă infinit mai mare, să contempleze priveliști mărețe, cu totul diferite de ceace e obișnuit să vadă în viața de toate

zilele, și să admire cadrul grandios al munților, din acel moment fără mistere pentru el.

Influența salutară a muntelui, se exercită deodată și asupra corpului și asupra spiritului; ea este igienică, morală și intelectuală, căci prudența, forța, îndemnarea, sângele rece, energia, voința, bunul gust, cultivarea spiritului și constanța, sunt toate practicate în același timp și în mod egal. În alpinism, zice Aug. Robin, exercițiul fizic nu este decât un mijloc de altfel plin de interes, și priveliștea este în același timp ținta și răsplata efortării depuse.

Higiena. — Nu putem nega, că se cer și oarecari condițiuni, ca cineva să poată deveni un bun alpinist. Astfel cine dorește să practice acest sport, trebuie să fie perfect sănătos; cel cu căile respiratorii atinse, sau cu inima slabă, trebuie să renunțe neapărat la ascensiuni, căci altfel s'ar putea expune la accidente grave, cari uneori pot deveni mortale.

Viitorul alpinist trebuie să suporte bine schimbările bruște de temperatură: frigul, căldura, umezeala, vântul, precum și setea, nesomnul și uneori chiar foamea, să nu aibă influență asupra lui, și să nu-l facă să sufere prea mult din cauza lor.

După cum pe mare, avem răul de mare, tot așa și pe munte, de obicei dela 2 500 m. în sus, avem răul de munte, care nu trebuie confundat cu amețeala înălțimilor (agoraphobie sau cremonphobie). Răul de munte poate avea mai multe surse, însă cauza lui primordială este rarefacția aerului de pe înălțimile mari. De aceea cel neobicinuit cu munții, nu trebuie să se urce în mod brusc la altitudini mari, căci va fi lovit de răul de munte și uneori în mod grav de tot.

Afară de aceasta, rarefacția aerului în unire cu anemia turistului, sau cu lipsa de somn, sau cu o mâncare multă și indigestă, sau în fine cu un mers prea repede

în timpul ascensiunii, poate da deasemenea naștere răului de munte, care se manifestă de obicei printr'un fel de greață, însoțită de *nausée*, de palpitație, și de transpirație rece. În acest caz, bolnavul trebuie să se culce imediat cu capul mai jos ca picioarele, și să ia dacă are la îndemână câteva înghițituri de ceai. Dacă răul persistă, pacientul trebuie să se coboare cât de curând, pentru că aceasta înseamnă că organismul său nu poate suporta aerul înălțimilor mari. La noi, unde munții cei mai înalți abia trec de 2500 m. răul de munte este mai rar, totuși am avut neplăcerea să vedem persoane atinse în mod grav de acest rău.

Nu tot astfel este cu amețeala înălțimilor. Sunt persoane cari îndată ce ajung pe marginea unei prăpăstii, simt o amețeală și o poftă grozavă de a se arunca în vid. Această amețeală trece însă cu cât cel atins se obișnuiește cu prăpăstiile.

Pe munții noștri nu avem zăpezi perpetue, așa că nu este nevoie de ochelari cu sticle colorate. Dacă ascensiunea se face însă înainte de 1 Iunie, sau după 20 Septembrie, este necesar ca ochelarii cu sticle colorate să nu lipsească din buzunar, de oarece reverberația orbitoare a zăpezii, poate produce boala cunoscută în *Alpi* sub numele de *cecitatea zăpezilor*.

Cei cu pelița obrazului prea delicată, se vor unge pe față în primele ascensiuni, cu vaselină, lanolină sau pudră de orez, ca să nu li se jupoaie obrazul. Sfătuim, de asemenea, pe cei ce merg pe munte, ca în primele ascensiuni să-și acopere ceafa, căci o insolamție a acesteia, este în special foarte dureroasă și de lungă durată. În fine să nu lipsească din buzunar vată, bandagiu și anti-septic, căci nu se știe ce se poate întâmpla.

Echipamentul alpinistului.—Ușurința ascensiunilor, depinzând în cel mai înalt grad, de o îmbrăcăminte rațională sau mai bine zis de un echipament bine studiat,

vom vorbi mai în detaliu asupra acestui subiect important.

Mulți alpieniști mari, preconizează întrebuintarea exclusivă a flanelii, pentru rufăria de corp; noi, în general, ne declarăm contra flanelii pe munți, pentru cuvântul că transpirând mult în timpul ascensiunii, turistul este expus să poarte tot timpul zilei, acea udatură desagreabilă, care uneori îl poate expune la răceli grave, căci dacă flanela absoarbe transpirația, ea se usucă în schimb foarte încet.

Totuși, o cămașă de flaneluță subțire, cu *gulerul moale* este mai bună decât o cămașă obicinuită.

Haințele cele mai bune, sunt cele de stofă solidă, grosioară și impermeabilă. Pentru acest efect, stofele tiroliene, molletonul vosgian, *lodden-ul* și stofele *impermeabilizate* sunt admirabile, ele fiind solide, groase, călduroase, ușoare, *permeabile aerului*, lucru absolut indispensabil în ascensiuni, și completamente *impermeabile apei și ploii*. *Stofele cauciucate, precum și hainele de piele, trebuiesc cu totul excluse ele fiind eminentemente ne-higienice*. În privința formei hainei, nu vom insista aici fiecare să și-o facă cum crede că e mai nemerit; e bine însă ca ea să se poată închide la gât, până sub bărbie, și să aibă mai multe buzunare. În loc de pantaloni, se vor adopta *culoșii*, lungi până peste genuchi, și încheiați acolo cu nasturi; ei vor trebui să fie solid bazonați, căci pe lângă că vor feri de umezeală pe cel ce se așează pe iarba udă, pe piatra rece, sau pe zăpadă—mai pot servi și „*în anumite împrejurări*” în excursiunile foarte grele. În privința jiletcei, ne declarăm categoric contra ei pe munți, fiindcă cel mult poate servi la răcire mai grabnică.

Având însă în vedere clima extrem de schimbăcioasă ce domnește pe culmile înalte, este necesar ca fiecare excursionist, să aibă o haină specială pentru vânt și vreme

rea, care să nu-l părăsească nici odată. Această haină poate varia după împrejurări, dar în nici un caz să nu fie pardessus, care nu poate aduce nici un serviciu. Pentru excursiile de o zi, făcute în mijlocul verii, o pelerină — dintr'una din stofele indicate mai sus — este suficientă. Într'o excursiune de mai multe zile, dar în care nopțile vor fi petrecute în centre locuite, pelerina va aduce de asemenea bune servicii. În cazul excursiunilor mai lungi și în cari nopțile vor fi petrecute sub cerul liber, mantaua vătuită și impermeabilă este necesară, plus vreun plaid, căci deseori temperatura scade la 0° sau sub 0°. Noi întrebuițăm noaptea pe munte, *sacul de dormit*, special făcut pentru acest scop; serviciile lui, nu se pot prețui.

Pentru picior, sunt excelenți ciorapii lungi și groși, *de lână*, cari ajung până la culoți pe cari îi acoperă cam de 2—3 degete; ei apără pe deoparte pulpa piciorului, pe de altă parte laba este mai puțin expusă la roșăturile produse de ghetete în urma unui mers îndelungat.

Încălțăminte propriu zisă, trebuie să fie formată din ghetete solide, largi, impermeabile apei, cu talpa groasă și eșită în afară cam de 1 cm. de jur împrejur; cu modul acesta piciorul este bine ferit de loviturile bolovanilor. Tocurile să fie foarte scurte, și un detaliu important este ca niciodată ghetetele să nu fie luate noi la purtare pe munți; înmuiți-le întâi pielea, purtându-le câtva timp prin oraș și apoi bateți-le ținte, cari ajută enorm în ascensiuni și coborâșuri. La noi nefiind ghețari, toate felurile de ținte sunt bune, preferim însă pe cele cu căpățâna piramidală, numite *ținte pătrate*, iar de jur împrejur pe marginea tălpei și a tocului, pe cele zise *clous à ailes de mouche*.

În fine, un baston mărime obicinuită, solid, cu cărlig sus, și cu vârf de oțel ascuțit, jos, este indispensabil. Ca acoperământ pentru cap, se va întrebuița o caschetă oarecare, sau o pălărie moale de feutru. Noaptea însă,

primăvara și toamna, *passe-montagnul* transformabil în caschetă devine foarte util.

Afară de toate acestea, sacul de spate pentru merinde, accesorii și rufe de schimb, va însoți pe turist când nu vor fi cai de bagage, căci caii nu pot merge prin toate locurile. Se pare că s'a ajuns la o formă definitivă a sacului de munte; aceasta ar fi sau *typul Tyrolien* sau cel de *Chemineau*. Un termometru, un barometru altimetric, o busolă, un revolver etc. sunt accesorii pe cât de utile pe atât de interesante.

Cât privește echipamentul femeesc, el trebuie să fie pe cât posibil, asemănător celui bărbătesc.

În rezumat, echipamentul montagnardului va fi puțin complicat, și cât se poate de ușor, călduros, igienic și comod.

Antrenament, ascensiuni și alimentație. — Cine dorește să devină turist sau alpinist de forță, trebuie să se supună prealabil la un antrenament, care va fi de mai scurtă sau lungă durată, după tăria și aptitudinile speciale fiecăruia.

Alpinistul, trebuind să fie în primul rând un mergător excelent, este bine ca cel ce dorește să facă excursiuni, să vină gata pregătit la munte. Cu chipul acesta va câștiga un timp prețios.

Să nu credem însă că putem deveni buni mergători, dintr'o zi într'alta. Gustul, trebuința de exercițiu fizic, nevoile vieții, plăcerea de a face excursiuni și plimbări, sunt tot atâtea elemente cari ajută pe cineva, să devină un mergător de forță. Pe de altă parte alpinistul trebuie să aibă pieptul tare, să fie foarte agil, și să știe să facă sărituri în sus și în jos. Mânile de asemenea, trebuie să fie obicinuite cu exercițiile fizice, căci deseori ele aduc cele mai mari servicii.

Plecarea în excursie trebuie să aibă loc cât se poate de dimineată. Așa în Iunie și Iulie se poate porni la 4°,

în August la 5° și în Septembrie la 5^o_{1/2} dimineața. Pornitul de vreme, prezintă trei avantaje. *a)* Partea grea a urcușului până la primele creste se poate face pe răcoare înainte de răsăritul soarelui. *b)* Răsăritul poate fi admirat în toată măreția lui, de pe creasta munților, și *c)* excursiunea va putea fi făcută mai pe îndelete, căci plecând de dimineață se câștigă timp.

Nu putem da o medie de mers pe munți, dist. parcursă depinzând de felul drumului. Sunt locuri pe unde chiar la deal se poate atinge viteza de 5 km. pe oră.

În mediu, un bun alpinist poate urcă în înălțime, oricum ar fi drumul de bun sau de rău, cam 250–300 m. pe oră, și sunt cazuri în cari noi am suit în înălțime, până la 450 m. pe oră.

Coborâșul și suișul trebuie să se facă totdeauna cu cea mai mare băgare de seamă. Majoritatea persoanelor, chiar din cele cari merg uneori pe munți, cred că urcușul este mai obositor decât coborâșul. Lucrul nu e tocmai așa, și noi îndrăznim să afirmăm, *că a coborâ o pantă mare este mult mai greu decât a o sui.* De aceea e necesar, ca excursionistul să-și menajeze forțele la coborâre, să meargă liniștit, să-și obicinuiască picioarele cu valea, și în fine să n'o ia la goană, căci din cauza zdruncinărilor pe care această goană le imprimă corpului, la vale, se poate expune la accidente mai mult sau mai puțin grave.

În privința alimentației pe munte ar fi mult de zis. Fiecare își va lua, ceea ce îi place mai bine, cu reserva ca alimentele să îndeplinească oarecari condițiuni: să nu se altereze, să fie comode de împachetat, de transportat, să fie ușoare și hrănitoare, nu însă prea nutritive căci atunci nu se mai asimilează bine, să nu fie indigeste și să fie cât se poate de variate. Salamul, cârnații de tot felul, măslinile, migdalele, alunele, unele feluri de pește,

icre și unele brânzeturi, trebuiesc excluse cu totul ¹⁾). Din contra, ouăle fierte tari dar nu răscoapte, pui fripți, unt proaspăt, sardele, șuncă, friptură rece, brânzeturi, prăjituri, *ciocolată*, rahat, ceai și fructe celor ce le plac, constituiesc cele mai potrivite merinde de luat pe munți. Să nu uităm însă că elasticitatea stomacului și puterea lui de digestie, sunt diminuate mult în timpul oboselilor mari, așa în cât e bine să mâncăm des și puțin, sau mai bine zis de câteori ne este foame.

Singura băutură bună pe munți, este apa limpede, și ceaiul. Băuturile alcoolice și cafeaua, vor fi lăsate la o parte.

Pentru a isprăvi acest lung capitol mai avem de adăugat un singur sfat. TIMPUL RĂU, care survine în cursul unei ascensiuni nu trebuie să lase pe turist indiferent, și dacă persistă, *întoarcerea imediată* se impune, în cazul când prin apropiere nu se găsește nici un adăpost bun.

Bordeie, stâne și oi.

Deseori în cursul descrierilor excursiunilor în munți, indicăm bordeiele și stănilile. Aceste adăposturi, deși foarte murdare și incomode, prind bine câteodată, când vremea rea se pornește în mod brusc. În adevăr pe munți schimbările repezi de timp nu sunt rari, și uneori plecat de acasă pe soare radios, ne putem întoarce peste o oră, două, pe ploaie torențială sau chiar pe viscol.

Fiindcă pe multe persoane interesează, modul de trai al oilor, vom da foarte pe scurt câteva indicații culese chiar din gura ciobanilor.

Turme numeroase de oi, inveselesc în timpul verii întinsele platouri ale munților noștri. Oile, sunt singurele

¹⁾ Am avut neplăcuta ocazie să vedem sincope grave, produse de *Obstrucție intestinală* în urma ingerării unei cantități mari de salam și cârnați, și din care pacienții abia au fost readuși la viață.

animale domestice cari pot trăi dela 1 600—1 800 m. în sus, și ele încep să se suie la munte cam de pe la 20 Mai. Coborâșul are loc între 20 August și 10 Septembrie. În munți oile nu stau toate la un loc, ci sunt despărțite după sex și etate. Mânzările sau oile cu lapte, sunt singurele cari stau la stână, cealalte la bordeie. Stânele sunt niște case de lemn învelite cu șindrilă, compuse de obicei din două odăi: una unde se fabrică brânzeturile, și alta unde se păstrează aceste brânzeturi și *târhatul*¹⁾ ciobanilor. Tot în corpul acestei case, mai este un fel de intrare acoperită, unde se mulg oile, cari sunt ținute într'un loc îngrădit numit «*strungă*». *Baciul* este șeful ciobanilor de la o stână, și ocupația lui principală este fabricarea brânzeturilor. Nici baciai, nici ciobanii cealalți n'au voie dela stăpânii lor să vândă ceva din produsele cășăriei. Stânele sunt așezate prin văi, pe lângă pârâiașe, la marginea pădurilor și totdeauna în locuri adăpostite.

Aproape de vârfuri, se află târlele cârlanilor, adică ale mieilor născuți în primăvara aceluși an. Cârlanii umblă prin locurile cele mai prăpăstioase și periculoase și târla lor este formată dintr'un simplu bordei, foarte mic și întunecos.

Cu totul separate de târlele cârlanilor, sunt târlele oilor de un an, sau ale mioarelor. Ele sunt așezate pe locuri mai puțin rele.

Sterpele, adică oile cari n'au avut miei în anul prezent, și berbecii, au și ei târlele separate de oricare alta. Berbecii, ca și cârlanii umblă pe locuri foarte rele.

Aceste oi, afară de mânzări, pornesc dela târlă dimineța de tot, și nu se reîntorc de cât pe înopate. În mijlocul târlei, unde se odihnesc ele noaptea, se află înfapt un lemn spintecat numit *clește pentru sare*. În spin-

1) Prin *târhat* se înțelege tot bagagiul și uneltele trebuincioase ciobanilor.

tecătura lui se pune un bolovan de sare, pe care-l ling oile în timpul nopții.

Noaptea căinii dela târle sau dela stâni, stau de strajă, fiecare în puncte diferite, în jurul turmei, la 4—5 m. dist. de marginele ei, așa că oile sunt înconjurate de un cordon de câini. Ciobanii, deși au mizerabilul adăpost pomenit, petrec totuși noaptea afară, lângă turmă, chiar pe timpul cel mai rău, înveliți cu sarica lor cea lăptoasă și în cap cu căciuli țurcănești.

Este în adevăr admirabilă iubirea ciobanilor, către oile lor. Pentru ele, ei nu cunosc nici frigul, nici căldura. Uită soție, părinți, frați, rude, și toată dragostea de cari sunt capabili, o concentrează asupra drăguțelor lor oițe. Deși păzitori a mii de oi, ei le cunosc pe fiecare în parte, le mângâie, le dă nume și le îngrijesc ca pe niște copii scumpi. De două ori pe săptămână, le pisează sare pe care o presară pe niște pietre plane numite «*lespezi*» așezate neregulat lângă târlă. În peregrinațiile noastre lungi, am întâlnit mulțime de ciobani și toți pe câți i-am întrebat, răspundeau perfect mulțumiți de soarta lor, de traiul lor și ne vorbeau de oi cu o dragoste extraordinară.

Când oile pornesc la pășune, tabloul este foarte interesant. În frunte merge ciobanul care le flueră, după el batalul (oaia cea mai bătrână) cu un clopot agățat la gât, apoi oile cealalte aliniat una după alta pe poteca strimță. Șirul îl încheie de obicei un ciobănaș urmat de un câine.

Căinii ciobănești sunt animale frumoase și inteligente păcat însă că nu prea sunt curagioși. Am avut ocazia să vedem, ursul trecând la 10 m. dist. de o stână, și căinii în loc să-l încaere, se ascuseseră de nu li s'a auzit gura. Altă dată, lupul venise la o târlă în timpul nopții, pe când eram noi acolo, și până când ciobanii nu s'au luat după lup și nu i-a asmuțit asupra lui, căinii nu s'au mișcat, deși oile începuseră să fugă zăpăcite în toate direcțiile.

Dacă sunt pe ici pe colo unii foarte răi și curagioși, marea majoritate a cânilor sunt animale cu totul lașe.

Cu acestea încheiem introducerea și intrăm direct în descrierea drumurilor, localităților și munților ce am vizitat.

DRUMURI ȘI LOCALITĂȚI

BUCUREȘTI—PREDEAL

Incepem cu descrierea drumurilor București—Predeal, pe calea ferată și pe șos. naț., dând numai indicațiile mai interesante. Aceste descrieri se completează una pe alta, atât ca numiri geografice, cât și ca deslușiri practice.

Lista trenurilor, precum și tarifele de prețuri, se găsesc la începutul acestui volum.

București—Predeal cu drumul de fier.

Din București plecăm prin gara de Nord, și după ce trenul a parcurs întinse câmpii și s'a oprit la mai multe stații, fără importanță, ajunge la *Ploești*, (km. 60 și 147, m. 28 alt.) gară mare, frumoasă și cu restaurant de primul rang. De aci înainte drumul devine din ce în ce mai interesant.

Eșind din Ploești, vedem pe dreapta liniei, uzina de creozotat traverse de fag, iar mai departe pe stângata-băra batalionului 9 de vânători. Șos. naț. București—Predeal, se află la o dist. mare tot în pratea dreaptă a liniei. Trenul continuă a fugi peste câmpii și ogoare; trece pe la *Buda*, (km. 70) gară mică și izolată, apoi pe la *Băicoi*, (km. 82 și 317 m. 21 alt.) însemnată localitate petroliferă, și de aci tot suflând din greu ajunge la Râul Prahova, unde se poate admira noul pod ce se construiește pentru linia dublă Ploești—Câmpina. Dincolo de pod, se înalță de o parte și de alta a liniei, dealurile negre de catran, pline de sonde și de păcură, ale Câmpinei.

Prin acest decor neobicinuit ajungem la marele centru petrolifer, *Câmpina*, (km. 96 și 405, m. 44 alt.) cu gară mică, dar în care domnește totdeauna o agitație febrilă. În sus trenul urcă mai încet la deal, și poate că aceasta e un bine, fiindcă dă călătorului răgaz să admire frumoasele priveliști ce se perindă pe ambele părți ale drumului. La km. 101.⁰⁵⁰ trenul se oprește un minut la *Breaza-de-jos*, haltă ce funcționează numai în timpul verii, pentru folosința vizitatorilor celor două comune, *Breaza-de-sus* și *de-jos*, și apoi își continuă găfăitul său greoi spre munții falnici, cărora le servește de avantgardă *Comarnicul*, (km. 110.¹⁰⁰ și 557, m. 41 alt.) comună veche, unde pe vremuri era reședința căpitanului de plăeși.

De aci înainte, linia ferată urmează șerpuind cursul Prahovei, trece prin 2 tuneluri, la *Văile Seciului* și *Măgarului*, (km. 57 dela Ploești) și traversând numeroase poduri asvârlite cu meșteșug de inginerii Români peste caprițioasa Prahovă, ajunge la *Valea-Largă*, (km. 119.⁵²⁰ sau km. 59.⁵⁰⁰ dela Ploești și 724 m. ³⁶ alt.) după ce a mai lăsat pe stânga torențele numite *V. Boului* (km. 58) *V. Dogăriei*, (km. 58.⁵⁰⁰) *V. Pârlită*, și un mic lac. În porțiunea parcursă acum în urmă, dacă veți privi în sus pe dreapta liniei ferate, veți vedea șos. naț. București—Predeal, agățată la înălțimi amețitoare d'asupra prăpăstioaselor maluri ale Prahovei, iar cam la jumătatea drumului Comarnic—Valea Largă, frumosul castel al D-lui Bibescu ce pare o rămășiță din alte timpuri.

Dela Valea-Largă unde trenul abia se oprește, în câteva minute călătorul nerăbdător, ajunge la *Sinaia*, (km. 125.¹⁵⁰ dela București sau 65.¹⁵⁰ dela Ploești și 798 m. 47 alt.) care se înșiră surzătoare dealungul liniei ferate, cam doi km. înainte de a sosi în gară.

Continuând drumul la deal spre Bușteni, trenul urmează ca și până aci, Râul Prahova, care trece când pe dreapta când pe stânga liniei ferate. Drumul este atât

de frumos, în cât cei 7 600 m. ce despart gara Sinaia de gara Bușteni, par a fi parcurși numai în câteva secunde. Eșind din gara Sinaia, imediat avem pe dreapta, stăvilarul uzinei electrice a orașului, care după ce culege toată apa Prahovei, o înghesue sub un tunel lung de 900 m. După aceasta, tot pe aceeași parte urmează Valea Rea, apoi m-tele Cumpătul (1 634 m. alt.) care cuprinde Vâlcetul Cășăriei și Văile Tufei, Șipa, Stânei, Saelelor și Zamura, și în fine M-tele Zamura (cu Valea Mătararului) pe care se află așezat cătunul cu acelaș nume, lung până la Bușteni.

Tot în acest interval, însă pe stânga liniei ferate, vederea este mult mai interesantă și mai măreață, căci pe de o parte șos. naț. poate fi văzută din tren, în tot parcursul ei până la Bușteni, iar pe de altă parte uriașă culme a Bucegilor se arată în toată splendoarea ei. Jepii Mici cu *Clai*a lor perfect conică și Caraimanul zid neîntrerupt de piatră, însoțesc tot drumul pe călător până la gara Bușteni. Pe această parte se vede cum eșim din Sinaia, vechiul cimitir al orașului, cătunul Gura-Pădurei, fabrica de var Marco Rosazza cu funicularul ei și gara *Poiana Țapului*, (km. 13)¹⁰⁰ sau 70¹⁰⁰ de la Ploești) unde în timpul veri, trenul se oprește un minut. De aci se ajunge iute la Bușteni, trecând pe lângă casele lucrătorilor fabricii de hârtie și pe lângă această din urmă fabrică.

Gara *Bușteni*, (km. 13 sau 73 dela Ploești și 880 m. alt.) situată chiar la jumătatea Buștenilor și în dreptul Văii Albe, a fost construită din temelie și mărită chiar anul acesta. În fața ei (pe stânga Prahovei) se înalță castelul clădit de D I G. Gr. Cantacuzino pe m-tele Zamura.

Părăsind această frumoasă gară, linia ferată trece înainte prin Bușteni, până la capătul lui N-Estic, limitat de întortochiata Valea Fetei, care desparte m-tele Zamura de m-tele Sorica (1 619 m. alt.). Pe tot parcursul aces-

ta, Caraimanul, Coștila și cartierul aristocratic al Buștenilor, continuă să încante ochiul celui ce privește pe stânga drumului. După valea Fetei trenul trece prin tunelul de sub *Piciorul Morarului* sau de la *Trestii* și de la tunel până la gara *Azuga*, (km. 136.⁷⁰⁰ sau 76.⁷⁰⁰ dela Ploești și 932 m.⁶⁹ alt.) în afară de șos. naț. care de aci se întinde pe dreapta liniei ferate, nu mai este de văzut nimic interesant. Gara Azuga este la 3 700 m. de Bușteni și la 7 700 m. distanță de Predeal.

Dela Azuga la frontieră, trenul sue tare, tot apa Prahovei, care acum a rămas un simplu râuleț. Pozițiunile destul de frumoase, nu se pot compara cu cele descrise între Comarnic și Azuga. În adevăr munții mari au rămas în urmă, și din cauza strâmtorii văei, pădurile de pe Clăbucetul (Vest), Clăbucetul Taurului (Est) și Clăbucetul Azugei, dealungul cărora merge linia ferată, astupă atât vederea creștelor lor, cât și pe ici pe colo pe a șoselei naționale, care urcă tot pe dreapta drumului de fer până la km 142.¹⁰⁰ (sau km. 82.¹⁰⁰ dela Ploești și km. 146 al șoselei), de unde trece pe stânga lui. De aci și până la gara *Predeal*, (km. 144.⁵⁰⁰ dela București sau 84.⁵⁰⁰ dela Ploești și 1 031 m. alt.) linia ferată brăzdează această localitate, care își desfășoară pe stânga casele ei risipite pe dealuri și printre pomi.

Suntem la Predeal, la frontiera Țării către Transilvania.

De aci înainte drumul coboară colosal, renumita Vale a Temeșului spre vechia cetate Românească a Brașovului.

București — Predeal pe șoseaua națională.

(București-Ploești-Câmpina-Comarnic-Sinaia-Bușteni-Azuga-Predeal)

Cine vrea să urmeze șos. naț. București—Predeal, va eși din București pe Calea Victoriei pe la *Capul Podului* (Piața Victoriei) și va urmă șoseaua Kisselef până la hipodrom, de unde drumul o ia la dreapta. De aci înainte,

până la Ploești, șoseaua este în general proastă și nepresintând nici un interes vom trece repede asupra ei.

Între București—Ploești ea trece prin: *Băneasa—Herăstrău, Otopeni*, (km. 15) *Săftica* (km. 21), *Tâncăbești* (km. 28), *Vlăsia* (km. 31), *Ciolpanu și Țigănești* (km. 37), după care traversează râul Ialomița pe pod de fier și trece în jud. Prahova. Primul detaliu interesant care urmează după Ialomița, este la 6 km. distanță, podul peste Prahova, (km. 43) după care prin *Românești, Puchenii și Bărcănești*, ajunge la Ploești (km. 60).

În oraș se pătrunde prin calea București, întortochiată și rău pavată. Pe această stradă se ajunge la gară, de unde continuând pe bulevard spre centrul orașului se pătrunde în piața Unirii, din care începe calea Câmpinei, ce se continuă spre Predeal prin șos. națională.

PLOEȘTII, oraș mare (45.000 loc.) și frumos așezat între Prahova și Teleajen la poalele regiunii dealurilor, este capitala jud. Prahova și sediul autorităților județene, comunale și al unei brigăzi. Posedă un tribunal, un liceu complet, al cărui local monumental este una din podobe simpaticele oraș și mai multe alte școli comerciale, secundare de fete, primare, etc. Printre clădirile și monumentele din Ploești, în afară de palatul liceului putem cită: Palatul „Cooperativa“, Gara, bisericile Sf. Vineri și Sf. împărați, Monumentul Vânătorilor ¹⁾, Statua Libertății și numeroase case particulare, unele mai frumoase ca altele.

În afară de cele de mai sus, Ploeștiul este un centru comercial și industrial de mână întâi, aci se întâlnesc liniile ferate dela București, dela Predeal, din Moldova, dela Galați, precum și dela Slănicu-Prahova și Vălenii-de-Munte. În fine din Ploești mai pleacă, în afară de șo-

1) În amintirea eroicului batalion II de Vânători, care a luptat la Grivița.

selele naționale spre București, Predeal și Buzău, o mulțime de alte șosele vicinale, județene și comunale spre Valea Teleajenului, spre Târgoviște, etc.

PLOEȘTI — CÂMPINA. — Calea Câmpinei se continuă prin șos. naț. care părăsește orașul la km. 63. Imediat se deschide în fața călătorului, câmpia cu lanurile ei de grâu, mărginită în fund (către N.) de dealuri și tăiată în două de admirabila șosea, care până la Bănești (km. 89) este formată din trei bucăți, fiecare în linie perfect dreaptă. După zece km. drumul trece pe lângă administrațiile moșiilor Chiojdeanca și Buda Găgeni ale d-lui Cantacuzino, lăsând pe stânga Gara Buda pendinte de comuna Paulești. Urmând în sus, se ajunge la „*Ale două cârciumi*” loc vechi, unde din timpuri uitate se țin două târguri pe an, la 15 Aug. și la 8 Sept.; acestea sunt două hanuri așezate față în față pe ambele laturi ale drumului. Până la 1878, aci eră schimb de poștă între Câmpina — Ploești.

Încă zece km. parcurși tot în linie dreaptă și șoseaua lasă de o parte și de alta gara și comuna *Băicoi*, compusă din 3 sate și 1 cătun (*Băicoi*, *Cotoial*, *Tufeni* și *Găgeni*). Locuitorii acestui sat mare, care are 2 biserici și o școală, se ocupă cu industria petrolului și cu agricultura. La *Băicoi* este și un izvor mineral numit *Cotul Malului*.

De aci continuând a sui pe nesimțite, încă vre-o 6 km., șoseaua traversează, după ce a coborît o pantă mare, comuna *Bănești* (km. 89), compusă din două cătune, iar dincolo de ea (km. 90) trece peste râul *Doftana* al cărui mal drept îl urcă (433 m. alt.) și intră în *Câmpina*. Incepând cu *Băicoiul*, se arată și primele ramificații ale munților, iar în fund către N. crestele împărătești ale *Bucegilor*, atrag privirea călătorului. Intre *Ploești* — *Câmpina*, singurul sat pe care-l traversează șoseaua, care pe tot parcursul se menține excelentă, sunt *Băneștii*, comună

mică, dar în schimb populată de foarte mulți și neplăcuți câini. Aviz bicicliștilor.

CÂMPINA. — Orașul Câmpina este așezat pe dealurile Curiacul (Бобое) și Muscelul. El e străbătut de văile Prahova, Doftana, Curiacul, iar la N. are lacurile Șipotul și Curiacul. De el țin 4 cătune: Măcelarul, Broștelul, Slobozia și Păcureți. Coordonatele geografice: 25°45' long. E. de Greenwich și 45°8' latitudine N.; 430 m. altitudine.

Câmpina există din'nainte de 1503, și pe vremea aceea avea relații cu Brașovul. Prin secolul XVII, eră bine cunoscută ca stațiune climaterică.

În războiul din 1788, oastea lui Mavrogheni își avea tabăra la Câmpina și de aci a plecat el la 11 Iulie 1788, cu armata, când a gonit pe Austriaci dela mănăstirea Sinaia.

În vechime vama țării eră la Câmpina, și numai pe vremea lui Alex. Ghica s'a mutat la Breaza, de unde tocmai în 1852 a fost trecută la Predeal.

Orașul are trei biserici. Prima „Adormirea“ zidită la 1727 de către Gr. Bujoreanu și rezidită la 1833 de Arhimandritul Calinic, a fost reparată la 1888. A doua fondată la 1828 de către căminarul Bujoreanu și vistierul Radu Plopeanu în zilele Rușilor, pe când Grigore Ghika eră prizonier în Câmpina (1828), a fost reparată în 1887. A treia cu hramul „St. Voevozi“ este mai nouă. Afară de aceste trei biserici mai sunt în Câmpina; o școală primară de băieți, instalată într'un local nou inaugurat în Sept. 1909, una de fete, o grădină de copii și o școală de maștrii sondori.

Printre clădirile mai frumoase putem număra: primăria nouă, otelul Bulevard, Vila Hasdeu și alte vile.

Câmpina este cel mai mare centru petrolifer al țării, și instalațiile sale pentru exploatarea bogatelor surse, precum și pentru rafinarea petrolului, sunt cele mai însemnate din România, și capitalul băgat în aceste între-

prinderi se urcă la mai multe zeci de milioane. Din cauza aceasta, viața comercială și industrială a Câmpinei a luat un așa de mare avânt, în cât direcția C. F. R. s'a văzut nevoită, să dubleze linia ferată Ploești—Câmpina.

Pentru a isprăvi, putem adăuga că în Câmpina mai este o judecătorie, spital, farmacie, oficiu postal și stabiliment balnear, fiind și o importantă stațiune climaterică, unde vara vine lume multă. Isoarele sale sulfuroase sunt cunoscute de mai bine de 80 de ani. Ea este tăiată în două de șos. naț. Ploești-Predeal, iar din marginea de N-E., pleacă șos. naț. Câmpina—Telega. Gara (clădită în 1879 și alt. 405 m. 44) este așezată lângă Prahova; de aci pleacă linia Câmpina—Doftana (6 km.). Lângă gară la locul numit *Gahița* este un izvor cu apă sulfuroasă și chiar în fața gării de partea cealaltă a liniilor, este mica mănăstire Poiana, de unde vederea peste valea presărată de sute de sonde înegrite, este admirabilă.

Schitul Poiana, a fost clădit la 1680 de Spătarul Toma Cantacuzino, care l'a înzestrat cu 5 moșii. În jurul lui au început apoi să se așeze locuitori, și așa a luat naștere comuna rurală Poiana-Sărată din care face parte acest schit. Ea este la 36 km. de Ploești și la 5 km. de Câmpina. Înainte vreme era situată pe locul numit *Poiana-Verde*, pe care astăzi este gara Câmpina. Comuna are 5 cătune, 3 biserici, între cari numitul schit și o bisericuță zidită în cătunul Slobozia, de către Spătarul Mihai Cantacuzino ca metoc al mănăstirii Sinaia ¹⁾. Comuna este străbătută de văile Turburea, Tisa etc. cari se varsă în Prahova; ea are și izvoare minerale.

Excursiuni dela Câmpina. — La *Cheile Brebului*. Cu trenul până la Doftana (415 m. alt.), apoi pe șosea la Telega de unde în două ore se ajunge la mănăstirea Brebu ²⁾.

¹⁾ Marele Dicționar Geografic al României. București 1899 vol. V.

²⁾ Mandrea Georgé, arhitect, Mănăstirea Brebu.

clădită de Matei-Basarab la 1650 și reparată la 1843. La spatele mănăstirii este un lac adânc cu apa feruginoasă-sulfuroasă. De aci prin satul Brebu (50 km. de Ploești), se dă în V. Doftanei și puțin mai sus se ajunge la Cheile Brebului. Intoarcerea pe acelaș drum. Alte excursiuni se pot face la Buștenari, la Slănicul-Prahova peste munți, la Breaza, la Provița, la Poiana etc.

ISTORICUL DRUMULUI CÂMPINA-PREDEAL. — În istorie se pomenește pentru prima oară de pasul Predeal și de V. Prahovei, în anul 1369¹⁾ când Voievodul Nicolae al Transilvaniei, trimis de regele Ungariei contra lui Vladislav-Basarab, Domnul Țării Românești, intră în țară pe la Predeal, coboară V. Prahovei și ajunge la mlaștinile Ialomiței, nu departe de Târgoviște, unde este bătut rău.

A doua oară se vorbește de V. Prahovei, în Mai 1395, când în urma tratatului încheiat între Mircea-cel-Mare și Sigismund al Transilvaniei, la 7 Martie 1395, ei fugăresc și bat armata turcească și oștile lui Dan, nepotul lui Mircea, așa că Mircea-Vodă își redobândește tronul. După această luptă, Sigismund din cauza boalei soției sale a fost nevoit să se întoarcă mai curând în Transilvania, și pe când urcă V. Prahovei, cu armata lui, Dan cu ostașii săi, care-l așteptă la Posada, îi zdrobește armata²⁾, drept răzbunare că fusese bătut și gonit de la domnie.

Pe timpul lui Radu cel Frumos (1462-1474) găsim că V. Prahovei servea ca drum de trecere în Transilvania, pentru călători, mărfuri, și chiar pentru armate întregi. Să nu se creadă însă că între Predeal—Cămpina, prin Orăștii și Posada, era înainte vreme vre-un drum, fie el cât de prost. Era o simplă potecă îngustă, numită *Drumul Dom-*

¹⁾ Gr. G. Tocilescu, manual de Istoria Rom. Ed. II București 1900.

²⁾ A. Vlăduță; Din trecutul nostru, București 1908 și Gr. G. Tocilescu, op. cit.

nișorilor, pe care abia putea trece un om călare, iar la Posada și Orății, locurile erau foarte rele și periculoase, din cauză că în dreptul acela Prahova este îngustă și malurile ei prăpăstioase.

Drumul cel mai vechi pe această vale, pentru căruțe, a fost construit prin 1737, în ajunul războiului turco-ruso-austriac, de către Austria, care a trimis salahori în munți, anume pentru acest scop ¹⁾. Cu ocazia războiului din 1789 drumul a mai fost reparat și prin unele locuri s'au făcut chiar poduri de lemn. Cu toate astea, trecerea prin V. Prahovei eră foarte grea, periculoasă și ea nu s'a ușurat decât din 1847, când s'a pus în lucrare din ordinul lui Bibescu-Vodă șos. naț., care în 1854 a fost legată cu Brașovul prin șoseaua Predeal-Temeș ²⁾. Înainte de facerea șos. naț. unii particulari construiseră peste ape poduri de lemn și pentru trecere încasau taxe dela cărauși: așa la *Intre-Prahova* (Azuga), pe la începutul secolului trecut un oarecare Vasile Zangur avea podul său propriu peste râul Azuga și pentru trecere percepea câte 2 parale de cal ³⁾.

Dăm ca curiositate, itinerarul ce urmă între Comarnic-Bușteni, drumul vechi făcut la 1737. Din Comarnic mergea pe lângă Prahova, până unde este astăzi școala din cătunul Podul-Neagului (km. 115). De aci înainte și până aproape de Sinaia, drumul se cățara la înălțimi ameteitoare pe prăpăstiosul mal stâng al Prahovei și trecea pe la Posada și Orății, „locuri rele și periculoase uude mereu drumul se surpa“ până intră în cătunul Isvor. După ce traversa V. Isvorul-Dorului, urmă prin mijlocul satului, pe unde e str. Isvor de astăzi, până în dreptul Spitalului, de unde coboră în V. Sgarburei pe care o trecea și ime-

1) Babeș G. Ion; Din plaiul Peleşului, București 1893.

2) Idem.

3) Idem.

diat urcă la deal în partea opusă, cam pe unde vine astăzi cantina fabricii Costinescu ¹⁾. În sus mergea peste livezi, paralel cu str. Viitorului și Carol I ²⁾. Unde vine capul stradei Carol I, coboră în V. Iancului și apoi mergea înainte, pe unde este acum b-dul Ghika, până la V. Cășăriei (cîfel Bulevard). Traversă această vale și îndreptându-se spre stînga suia la mănăstire pe unde vine actualmente str. Cantacuzino, apoi prin *Drumul Dracului* (poteca pavată cu bolovani ce urcă la mănăstire) eșia la Mănăstire. De aci continuă până în vârful dealului, unde este astăzi chioșcul dela răsăritul mănăstirii, coboră deadreptul jos în V. Peșului o pantă foarte înclinată și răspundeă dincolo cam unde e Oppler azi. De aci, curând trecea pe stînga Prahovei, și continuă tot pe acest mal pe lângă vestitul han „*Slonul de Piatră*“, dealungul Zamurei, pe „*La Bușteni*“, ³⁾ și ajungea la „*Între Trestii*“, unde este tunelul dela Bușteni astăzi.

CÂMPINA-COMARNIC. — Eșirea din Câmpina se face pe b-dul Municipal (șos. naț.), care se continuă prin șos. naț. Aceasta la km. 97 părăsește definitiv Câmpina și urmează în linie dreaptă până la podul cel mare peste Prahova (km. 98), după care traversează linia ferată Ploești-Predeal și imediat suind la deal intră în Breaza-de-jos prin *Câmpul Brezei* (platoul pe care sunt așezate Breaza-de-sus și de-jos). Cu cât înaintăm și ne apropiem de munți, peisagele

¹⁾ Ținem acest itinerar, dela un fost pădurar al Eforiei, timp de 32 ani, bătrânul Moise Bucur, născut în cătunul Isvor la 1829. El parcursese deseori, drumul Comarnic-Sinaia, căci în tinerețea lui lucrase la zidirea bisericii celei mari (1843-1846), cărând cu carul cu boi piatră, nisip, var și cărămidă. A fost improprietarit la 1864. Tatăl său Bucur Bogoslovu eră unul din frunțașii cătunului Isvor. Se pare că un frate mai mare al acestuia, Ghiță Bogoslovu, a fost unul dintre primii locuitori ai Bușteniului.

²⁾ Urmele lui se văd bine și azi, pe livezile traversate de str. Viitorului.

³⁾ Vezi istoricul Buștenilor.

devin mai frumoase și mai impunătoare; vederea de pe podul cel mare (km. 98), se poate spune cu drept cuvânt că este admirabilă.

Dela intrarea în Breaza, și pe tot lungul șoselei până la Sinaia, sunt înșirați stâlpi de lemn, solizi și înalți, cari suportă o serie de 3 sârme groase. Pe această sârmă se transmite la Cămpina energia electrică necesară exploatărilor petrolifere, de către uzina din Sinaia.

Breza-de-jos, este situată pe m-tele Gurga și pe Câmpul Brezei. Asupra începuturilor ei, nu se știe nimic; bătrânii spun că numele îi vine dela o păstorită. E compusă din 4 sate (Breaza-de-jos, Podul-Vadului, Valea Lungă și Valea Târsei). Are 2 biserici. Una cu hramul Sf. Gheorghe e clădită la 1830 de Slugerul N. Saegiu. Alta în satul Podul-Vadului a fost ridicată la 1818. Locuitorii se ocupă puțin cu agricultura, terenul fiind mai mult muntos; fabrică însă rachiu și cresc vite. Comuna are două școli; una din ele există oficială dela 1860¹⁾, dar funcționează în sat o școală, încă din 1856. Ea era condusă de un dascăl al bisericei Sf. Gheorghe. Pe la 1830 în satul Podul-Vadului era un stabilement de băi. *Valea Cănoasă* este un izvor mineral de S, I, și Na Cl, situat chiar lângă șos. naț.²⁾; afară de acesta mai sunt și alte izvoare minerale în Breaza. Comuna mai are o fabrică de postav cariere de piatră, mine de sare și cărbuni, și mai multe ferăstrae. Ea este brăzdată de dealuri acoperite cu livezi de pruni, nuci și aluni. Putem cita dealurile Vârful-Gurgui, Vârful Ducului, Vârful Comănacului și Văile Cacovei și Câmpului. Aceasta din urmă isvorăște din m-tele Vrăbiești și are o vale prăpăstioasă și plină de bolovani, numită pe o porțiune a ei *Văjăitoarea*; lo-

1) V. A. Urechia; Anuarul Generale al Instrucțiunei Publice pe anul școlariu 1864-65; București 1868.

2) Marele Dicționar Geografic al României; București 1899.

curile sunt foarte pitorești și sfătuim pe vizitatorii comunei Breaza, să meargă să vadă această Văjâitoare. Breaza-de-jos are haltă pe linia ferată (km. 102), la care conduce un drum bunicele.

Direct legată de Breaza-de-jos este comuna Breaza-de-sus (compusă din 4 sate: Breaza-de-sus, Gara-Beliei, Nistorești și Sarduștii), fostă vamă a țării până la 1852, când s'a mutat la Predeal. Ea e comună veche, situată pe coastele m-ților Nistorești, Sarduștii, Vrăbiești și dealul Talia, Are 2 biserici. Una cu hramul Sf. Ilie, în Breaza-de-sus, clădită după cum se vede din inscripție, pe vremea lui Ipsilante-Voevod (1777), de către mai mulți locuitori. Tot în Breaza-de-sus, în capul ei de N., mai este o biserică zidită în 1884 de locuitori. În comună sunt mai multe mori și ferăstrae. Școala a fost înființată în 1864 ¹⁾. La Gura Beliei, este o carieră de unde se extrage humă calcară, care amestecată cu prund dă un var minunat. Breaza este brăzdată de 17 dealuri, ca: Muchia Înaltă, Bădia, Văcăreța etc. și de vre-o 12 văi, ca: Valea Motoșoia, V. Căruntei, etc. La 1821, boerii pribegi spre Sinaia și Brașov, au fost sosiți din urmă aci, de către eteriștii lui Ipsilante, trimeși să-i întoarcă înapoi.

Aceste două Breze, sunt vizitate în timpul verii de multe familii. Ele convin bine, acelor cari doresc să petreacă în liniște cele două luni de vacanță, la adăpostul lunei și al sgomotului orașelor. Case țărănești bune și curate, se găsesc destule de închiriat, cu prețuri moderate, și viața însăși este ieftină.

Șoseaua traversează dela un cap la altul, comunele descrise mai sus, lungi de aproape 8 km. Ea sue foarte mult dela km. 98 la km. 105, de unde merge plan cam 1 km., și apoi coboară colosal în zigzaguri șerpuite. După

1) V. A. Urechiă: An. Gen. al Instr. citat.

aceea traversează cătunul Gura-Beliei, ese din acest din urmă sat (km. 108), trece puțin mai departe peste linia ferată Ploești—Predeal, apoi peste Prahova și intră în Comarnic, sat lung de 6 km., pe care-l străbate în toată lungimea lui trecând chiar pe lângă gara Comarnic.

COMARNICUL, comună rurală la 51 km. de Ploești, e așezat la poalele m-ților Comarnicul (1 010 m. alt.), Gurguiata, Gâlmeia, Floreiu (1 074 m. alt.), Răzarele, Doamnele (1 412 m. alt.) și Găguțul. E format din satele Comarnic—Podul-Neagului, Ghiosești, Podul-Corbului, Poiana, Posada și Secăria. Are trei biserici. Prima, schitul Lespezile, pe dreapta Prahovei, în cătunul Podul-Neagului, pe m-tele Pleșuva Mare (1 282 m. alt.), a fost construită la 1661 de Cantacuzinești. Aci era locul de întâlnire al sihaștrilor, cari trăiau în m-ți înainte de clădirea mănăstirei Sinaia. Are patru școli. Una în Secăria, două în Comarnic și una înființată în 1909, în cătunul Podul-Lung. Una din cele două școli, a fost înființată la 15 Noembrie 1863, și găsim că în 1864—65 ea avea 28 elevi ¹⁾. Comuna are 1 000 case, cu o populație de aproape 5 000 locuitori, cari sunt șindrilari, pietrari, cărăuși și lucrători la diferitele fabrici.

° La 1 Martie 1910, Comarnicul avea următoarele **fabri-**

a) *Fabrică de var hidraulic și cherestea*, înființată în 1904 și *Fabrică de ciment portland*, înființată în 1908, ambele proprietatea d-lui G. Bibescu. Putere 700 HP. Intrebuințează 120—150 lucrători și fabrică pe an 500 vagoane var, 300 vagoane cherestea și 1 000 vagoane ciment. Situate în fața gării.

b) *Fabrică de butoaie pentru ciment*, înființată în 1910, proprietatea d-lui G. Bibescu.

c) *Fabrică de var hidraulic*, înființată în 1876, proprie-

¹⁾ V. A. Urechia : An. Gen. citat.

tatea d-lui B. Aldasoro. Putere 90 HP, apă. Intrebuințază 50—70 lucrători și fabrică anual 800 vagoane var. Situată la 1500 m. spre N. de gară.

d) *Fabrică de cărămidă refractară și mortar*, înființată în 1889, proprietatea d-lor U. Veidmann și Kunz. Putere 50 HP vapori. Intrebuințază 50 lucrători și produce anual 3250000 kgr. Situată la N. de gară, cam la 500 m. distanță.

e) *Fabrica de var hidraulic Erler și Co.*, fostă E. Manoel. Putere 50 HP. Intrebuințază 25—30 lucrători și produce anual circa 700 vagoane de var. Situată în apropiere de primele, tot pe stânga liniei ferate.

f) *Fabrica de var alb*, a d-lui Ion H. Costică și Zvibel. Construită în 1909.

g) *Fabrica de var negru*, Bertume și Comp, construită în 1909.

h) *Fabrica de cherestea*, și lemne de foc a societății Regatul Român din Câmpina. Putere 70 HP vapori și apă. Intrebuințază 80—100 lucrători și produce anual cam 800 vagoane, marfă. Situată la 3 km. către N. de gară, pe dreapta Prahovei.

Comarnicul este o comună de vilegiatură cu climă dulce și cu viitor frumos. Deocamdată îi lipsește confortul, totuși vara o petrec aci 15—20 familii, căci sunt pe șos. naț. destule case țărănești de închiriat, curate, bune și cu preț ieftin. (50—100 lei pe seson). Are un otel cu 7 camere, cu 2—4 lei pe zi camera. Viața este relativ ieftină. Are oficiu poștal, farmacie și doctor care locuiește în comună. În Mai 1910, se va începe construcția unei băi populare. Gara a fost construită din nou în 1909, și considerabil mărită.

Dela Comarnic, se pot face, următoarele plimbări: pe sosea; Comarnic—Sinaia (15 km.); Comarnic—Breaza—Câmpina (20 km.); Comarnic—Secăria (10—15 km., depinde de drum, șos. e foarte rea pentru automobile și biciclete). Secăria este

142597
65241

așezată foarte pitorească pe munții Doamnele și Furciturile. De aci la Sinaia, peste munți, se face cam patru ore pe jos, iar călare cam cinci ore. Comarnic—Lespezi (schitul, 3 500 m.). Comarnic—m-tele Pleșuva-Mare spre N.-V., de unde vederea peste vale este admirabilă. Gara Comarnic este la 557 m. 41 alt.

COMARNIC—SINAIA.—Plecând din Comarnic dela gară (km. 112), șoseaua merge aproape paralel cu linia ferată, până la școala dela capătul Comarnicului (km. 115). Ea are pe dreapta (malul stâng al Prahovei), m-tele Comarnicul, V. Bătrioarei și dealul Coasta Ivanului (967 m. alt.), pe al cărui versant răsăritean se află așezată o parte a cătunului Secăria. Pe stânga ei (malul drept al Prahovei) se află m-tele Pleșuva-Mare (1 282 m. alt.) pe care este situat schitul Lespezi și puțin mai sus de km. 115, Valea Obielei.

De aci șoseaua trece pe lângă V. Mesteacănului și urcă șerpuint m-tele Pleșuva-Mică (1 006 m. alt.), după care lasă pe dreapta locul numit *la Gâlmea*, V. Floreiu, m-tele Floreiu cu vârfurile Colțului (1 074 m. alt.) și Zănoaga (1 100 m. alt.), m-tele Doamnele ¹⁾ (1 412 m. alt.) și ajunge, după ce trece pe la poarta frumosului castel al d-lui G. Bibescu (km. 117), la *vechea Posada* (pendinte de Comarnic), fostă pe vremuri reședință a căpitanului de plăeși și a doua controlă vamală. Până la finele secolului XVIII-lea, aci era ultima așezare stabilă de locuitori, de pe V. Prahovei.

În toată această distanță, Prahova și cu linia ferată au rămas jos în fundul văii la 200 m. sub sosea, iar de partea cealaltă (malul drept al Prahovei), m-tele Urzicarului (1 289 m. alt.), masiv colosal străbătut de multe văi repezi, se întinde pe această parte dealungul liniei ferate până lângă Valea-Largă.

De la Posada, șoseaua continuă a urca din greu la deal, coastele abrupte al m-telui Găguțul sau Gagul mic

1) Acest munte se întinde până la cătunul Secăria.

(1 635 m. alt.), după ce a traversat V. Conciul, și ajunge suită la înălțimi considerabile, la Orății (km. 119.⁵⁰⁰), vale vestită prin prăpăstiile ei, căci înainta era cel mai greu loc de trecere, și aci pe vremuri de ploi mari se surpa și se surpă terenul cu pod cu tot. Așa, au rămas vestite potoapele de la 1830, precum și cele de la 1864, 1884 și 1908, în urma cărora podul șos. naț. a fost cărat la vale, iar podul de peste Prahova și tunelul căii ferate, din dreptul Văii Conciului, au fost infundate cu bolovani și bușteni, în cât circulația s'a intrerupt mai multe zile. Vederea în schimb este încântătoare, atât în sus spre mărețul lanț al Bucegilor, cât și jos în văgaună unde fierbe de necaz Prahova, strânsă între frumoasele poduri de fier ale liniei ferate Ploești-Predeal.

Dela Orății, șos. naț. începe a coborâ spre Prahova și curând trece pe m-tele Fruntea lui Vășii, (1 539 m. alt.) traverserză V. Mărului și ajunge în dreptul și deasupra gărei Valea-Largă, după ce a trecut și peste Valea lui Bogdan, vestită prin hojiile și omorurile ce se făceau înainte vreme în acest loc. Ea se varsă în Prahova chiar în fața gărei Valea-Largă, și deseori vara în urma unor ploi torențiale, vine așa de mare și furioasă, încât acoperă linia ferată, cu toate lucrările de apărare făcute, de un strat gros de nămol și bolovani.

Continuând încă 2 km., șos. care acum coboară, traversează pe poduri de piatră linia ferată, apoi Prahova, și intră în cătunul Isvor al Sinaei. Ea urmează acum, până aproape de Azuga, malul drept al Prahovei. De la Valea-Largă la Sinaia, șoseaua are pe dreapta m-tele Șetu (1 300 m. alt.) foarte frumos plantat de către Eforie, Valea Gagului, m-tele Gagul Mare (1 549 m. alt.), V. Cănelui, și în sfârșit m-tele Piscul Cănelui cu vârful Cănelui (1 615 m. alt.), care este chiar în fața Sinaei și care se termină în V. Rea ceva mai sus de gara Sinaia. În acelaș interval avem pe stânga (dreapta Prahovei), pro-

prietatea Isvor, cu *plaiul Hoșilor* (1 120 m. alt.), V. Siglei, V. Isvorul-Dorului, *plaiul Colții* lui Barbeș (1 120 m. alt.) cu m-ții Zgarburei, V. Zgarburei și m-tele Furnica (2 100 m. alt.).

De la km. 124 unde începe lumina electrică, drumul sue din nou și la km. 125, trece pe pod de piatră V. Isvorul-Dorului. În stânga podului se vede abatorul, 50 m. mai sus șos. naț. *Moroeni—Pietroșița* (are 27 km.), iar în dreapta un lac al D-lui Mandrea, unde se cultivă păstrăvi. Imediat urmează un deal, din vârful căruia dominăm fabricile D-lui Costinescu și întreg orașul Sinaia. Panta dealului coborâtă, șos. înconjură fabrica de scânduri, lasă la stânga str. Isvor, ce urcă la spital și intră în orașul Sinaia propriu zis (km. 126.³⁰⁰).

SINAIA.—Vezi capitolul special.

SINAIA-BUȘTENI.—După ce a traversat Sinaia în tot lungul ei, șos. naț. continuă spre Predeal prin b-dul Ferdinand și la km. 130.⁷⁰⁰ ese din *Gura-Pădurei* (cătun pe dinte de Sinaia).

Minunata șos. urmează până la Bușteni învârtiturile Prahovei, aci coborând, aci urcând din greu la deal. Ea e presărată în tot lungul până la Predeal, de bănci monumentale de piatră, așezate la umbră pe una din marginile ei, și lângă care se află mai totdeauna câte un șipot de apă rece și limpede. Pe stânga drumului, până la Bușteni (dreapta Prahovei) se întinde uriașul lanț al Bucegilor, cu următoarele văi prăpăstioase: Vâlcelul Alb, V. Saelelor și m-tele Pietrele-Arse (2 031 m. alt.), iar pe dreapta fabrica de var Marco Rosazza și linia ferată Ploești-Predeal. De aci șos. traversează linia funiculară a acestei fabrici, lasă la dreapta Lăptăria Piatra-Arsă și 400 m. mai sus, sue marele deal dela intrarea Poienii-Țapului (km. 133), lung de 600 m. și din al cărui vârf falnicii Jepi cu *Claiă* lor perfect ascuțită, apar deodată călătorului fermecat de atâta măreție.

Prin Poiana-Țapului, care este scurtă, șos. trece re-
pede traversând V. Babei, Urlătorilor și lăsând la dreap-
ta halta Poiana-Țapului (km. 133.⁹⁰⁰) și șos. spre cătunul
Zamura. La km. 134.⁴⁰⁰, drumul părăsește această loca-
litate, după care urmează aproape imediat (km. 135) sa-
tul Bușteni. În Bușteni șos. intră pe lângă un șir de vre-
o case țuguiate, toate la fel și aliniate pe dreapta ei;
în ele locuiesc lucrătorii fabricii de hârtie. Din acest
punct ea poartă numele de str. Carol, care se continuă
prin b-dul Bibescu până la tunel (km. 138), la „*Intre—
Trestii*” lângă V. Fetei, unde se isprăvesc Buștenii.

Gara Bușteni corespunde km. 136.⁶⁰⁰ al șos. naț.

BUȘTENI.—Vezi capitolul special.

BUȘTENI-AZUGA.—De la eșirea din Bușteni (km. 138),
până la intrarea în Azuga (km. 140), nu sunt decât 2 000
m. și nu avem de spus mai nimic asupra drumului. El
merge aproape orizontal, are pe stânga linia ferată, iar
pe dreapta râul Prahova care mai sus (km. 139), trece pe
stânga lui, și ține așa până la frontieră. Tot pe dreapta
lui mai sunt în această porțiune, 2 fabrici, una de var,
alta de cherestea, și la începutul Azugei o mare fân-
tână (km. 140.¹⁰⁰), construită acolo de Ministerul Lucră-
rilor Publice. Cel ce intră pentru prima oară în Azuga,
ghicește imediat că aci este un centru industrial de mână
întâi, după numărul mare al coșurilor de fabrici, ce se
văd răspândite ori unde ar întoarce capul. Ceva mai sus
de fântână, șos. coboară în V. Azugei, o traversează,
trece pe lângă gară (km. 140.⁵⁰⁰) și apoi curând ese din
Azuga (km. 140.⁷⁰⁰).

AZUGA.—Vezi capitolul special.

AZUGA-PREDEAL.—Dela Azuga la Predeal, drumul
devine din nou, mai pitoresc și mai sălbatec. El e strâns
între Prahova, căreia i se mai zice pe aci și Prahovița,
și între Clăbucetul Baiului (dreapta Prahovei) și Clăbucetul
Taurului (stânga Prahovei). Șos. urcă, coboară, traversează

poeni frumoase, înconjură păduri, apoi sue un deal mare — Malul Ursului — după care lăsând la stânga un canton monumental, trece peste V. Ursului și intră în cătunul cu acelaș nume (km. 144), ce ține de Predeal. Din acest punct drumul tot urcând la deal, lasă la dreapta niște șipote de apă, o cărămidărie veche, și trecând peste linia ferată (km. 146), intră în Predealul propriu zis pe care-l străbate până la graniță (km. 143.⁹⁵⁰) tot pe lângă calea ferată (dreapta șoselei).

PREDEALUL. — Vezi capitolul special.

În rezumat, șos. naț. București-Predeal, are 127 km. până la Sinaia, și 149 km. până la Predeal-frontieră. (Gara Predeal este cam în dreptul km. 148.⁵⁰⁰).

Această șosea, în general rea pe porțiunea București-Ploești, este admirabilă de la Ploești la Predeal, așa că splendoarei naturale a locurilor pe cari le străbate, i se adaugă și starea absolut perfectă a drumului, astfel că amatorul de excursiuni simte o dublă plăcere, rulând pe dânsa cu bicicleta sau cu automobilul. Sfătuim pe bicicliști, să n'o parcurgă de cât între Ploești-Predeal, mai cu seamă că prima parte, pe lângă toate desavantajele ce le presintă, se mai bucură și de plaga javrelor de prin sate, pe cât de necivilizați pe atât de numeroși. În schimb pe porțiunea Ploești-Predeal, nici nu se simte că sunt câini prin sate.

Automobilele și motocicletele, pot parcurge ușor, întreaga șosea.

O trăsură cu cai buni, are nevoie de 2 zile, pentru a veni dela București la Sinaia.

Părțile cele mai încântătoare ale drumului sunt Comarnic-Bușteni și Azuga-Predeal.

Târgoviște-Sinaia pe șoseaua națională.

ORAȘUL TÂRGOVIȘTE. — Frumoasă și bine situată, Târgoviștea este din nenorocire astăzi un oraș mort, pe care numai amintirile istorice îl mai ridică. Artera principală e str. Libertății, lungă, curată, pustie și garnisită cu magazine, restaurante și o cofetărie. Grădina publică, tot pe această stradă, e situată în fața Primăriei. Alte strade mai sunt: bulevardul ce duce la gară, cu bustul lui Heliade-Rădulescu; str. Brătianu, cu otel București, bun și ieftin; calea Domnească cu Palatul Justiției și Gimnaziul Văcărescu, și str. Stelea cu biserica Stelea.

Monumentele istorice însemnate sunt; biserica Domnească făcută de Petru Cercel la 1583, și restaurată de Const. Brâncoveanu. În ea e îngropat Matei-Basarab. Actualmente biserica se repară de către Comisia Monumentelor Istorice. Alături de biserica Domnească, se află ruinele palatului Domnesc și turnul Chindia, înalt de 20—30 m., cu scări multe și cu balcoane, iar pe dedesubt cu pivniți adânci fără fund, cari ne mai amintesc de vremile trecute. Biserica Sfânta Vineri, făcută de Sultana sau Bălașa lui Const. Cârnel; această biserică arzând cu oraș cu tot a fost refăcută de Șerban Fussea la 1850. Biserica Stelea, unde s'a încheiat pacea dintre Mateiu-Basarab și Vasile Lupu, a fost refăcută de acesta la 1646 peste cea dărâmată, clădită pe vremuri de negustorul Stelea, pe când Matei-Basarab ridică în Moldova, mănăstirea Soveja. Biserica Sf. Constantin, zidită de Matei-Basarab, și în fine Mitropolia despre care nu se știe exact cine a construit-o. Pe calea Domnească, se mai află situată casa în care s'a născut Heliade-Rădulescu.

Târgoviștea, are împrejurimi frumoase unde se pot face admirabile partide de plăcere. Așa pornind dela podul Mihai-Bravul, și luând frumoasa șosea la dreapta, după 4 km. se ajunge la mănăstirea Dealului, cu ziduri groase

ca de cetate, unde micii soldați (aci e școala copiilor de trupă), ne aduc aminte de gloria străbună. Mănăstirea, care-și trage începutul de la Mircea-cel-Mare, a fost clădită și complet întocmită de către Radu-cel-Mare la 1500. Înăuntru ei se află craniul celui mai mare erou al Românilor, al lui Mihai-Viteazul, cu pomete ieșite grozav în afară și cu bărbie rotundă, semnele naturei de fier, blândă în acelaș timp. Ceva mai sus de această mănăstire, se află mănăstirea de maici, Viforâta, clădită tot cam pe atunci.

TÂRGOVIȘTE-PUCIOASA. — Din Târgoviște ieșim prin calea Domnească, și apoi prin calea Mihai-Bravul continuăm șos. naț. trecând Ialomița pe podul Mihai-Bravul. De la acest pod, lăsăm la dreapta șoseaua spre mănăstirea Dealului, și urmăm șos. naț. de la stânga, spre Pucioasa, în stare foarte bună. Ea trece prin Doicești, sat cu mine de cărbuni și cu o linie Decauville, ce merge paralel cu șoseaua. Aci este și stație de drum de fier.

Imediat vine Lăculețe, pendinte de Glodeni, cu o fabrică de praf de pușcă și stație de drum de fier, apoi după câțiva km. comuna Pucioasa, compusă din 9 sate răspândite pe dealuri.

PUCIOASA ¹⁾, este o localitate vizitată mult în timpul verei, pentru apele ei sulfuroase. Este situată la 20 km. de orașul Târgoviște cu care e legată prin cale ferată. Longitudinea E. de Greenwich 25° 25', latitudinea N. 45° 6' și altitudinea 350 m.

Apele ei minerale au fost descoperite la 1828, de către un medic rus, și în acelaș an s'au construit niște barace de lemn, cari erau situate lângă isvorul No. 1 numit pe atunci „Fântâna de sub coastă”. Comuna are 9 sate, (Bela, Diaconesti, Glodeni, Malurile, Micalești, Podurile-de-jos și de-sus, Pu-

¹⁾ Vezi detalii complete asupra acestei localități în: Dr. Saabner-Tuduri, Apele minerale și stațiunile climaterice din România.

cioasa și Serbănești), este luminată toată cu electricitate, și are mai multe străzi rău pavate cu bolovani. Are trei izvoare minerale; două pentru făcut băi și unul pentru băut. Sezonul ține dela 1 Iunie—la 1 Septembrie. În Pucioasa sunt; un cazino frumos unde au loc dese baluri; două oteluri cu restaurante mediocre și multe case țărănești de închiriat. Linia ferată dela Pucioasa va fi prelungită până la Moroeni. Dela Pucioasa se poate face o excursiune la „*Malul ce Răsună*“ localitate situată pe teritoriul comunei Bezdead, și care are un ecou admirabil.

Se zice că pe dealurile din împrejurimi, sunt răspândite inscripții latine.

PUCIOASA-PIETROȘIȚA-MOROENI — Cum ese din Pucioasa, șoseaua tot foarte bună, trece iarăși Ialomița, ajunge în satul Șerbănești, și urcând de aci pe dealuri, căci valea s'a strimtat, drumul devine din ce în ce mai pitoresc.

Mai departe trece prin Moțăeni, comună bogată și frui moasă, cu 3 sate (Berivoești, Fieni, Moțăeni), 2 biserici și 2 școale. Dela Moțăeni am scăpat de satele de câmp triste și prăfuite, îmbrăcate în sărăcia stuhului și a papurei. Până și copiii, se invelesc și se rumenesc cu cât ne apropiem de munți.

După acest sat, șos. naț. trece prin satul Runcu și ajunge în Țâța, comună mare și bogată, formată din trei sate (Buciumenii, Țâța, Valea-Leuzii). De aci, ea coboară o vale, trece Ialomița pe pod de lemn și se isprăveste la Pietroșița (35 km. dela Târgoviște), compusă tot din 3 sate (Adunații, Pietroșița și Valea-Țâței).

PIETROȘIȚA-MOROENI, sunt 2 comune mari, alipite una de alta, și traversate în toată lungimea lor de un drum natural lung de 3 500 m, de oarece șos. naț. care se isprăvește la intrarea Pietroșiței, începe tocmai la capul din afară al Moroenilor.

Este o localitate de vilegiatură, căreia deocamdată îi lipsește confortul. Comunele suferă de lipsa de apă, așa că oamenii sunt siliți să bea apă din Ialomița. Are 3 biserici, 2 școli, mai multe hanuri-otel mari și oficiu poștal. Comuna Moroeni este compusă și ea din trei sate (Lunca, Moroeni și Muscela). În Pietroșița sunt două izvoare minerale sulfuroase.

PIETROȘIȚA-MOROENI-SINAIA.—Cum eșe din Moreni, șos. naț. intră în mica comună Pucheni, și ieșind din ea trece din V. Ialomiței în V. Ialomicioarei, pe care o va urma 10 km.

De o parte și de alta a acestui drum, nu se văd decât păduri exploatate și parcă îți inspiră milă falnicii munți, desgoliți de haina lor verde și frumoasă, și acoperiți de frunze uscate și de crăci rupte.

Șoseaua urmează la început plaiul Domnului de pe m-tele Cărligele (1 072 m.), apoi trece peste V. Calului care se varsă pe stânga în Ialomicioara, și continuă prin Poiana la Glod, cu izvor de apă pe stânga șoselei și cu un canton. Mai departe trece pârâul Glodului, și de aci continuând când pe stânga, când pe dreapta Ialomicioarei, ajunge la Cărpeniș, frumoasă poiană cu un izvor de apă, cu un canton, și unde e o mare cherestea, care are și cantină ținută de Gh. Mateescu din Sinaia.

În drumul acesta avem pe partea dreaptă a Ialomicioarei, m-tele Cuptoarele cu vârful Măgurici (1 176 m.) și Glădărici (1 149 m.) despărțite prin pârâul Glădăriei, V. Muschiului, m-tele Surlale (1 583 m.) cu vârful Gâlma (1 089 m.), și pârâul Cărpeniș ce traversează poiana cu acelaș nume (791 m.). Pe stânga dela V. Calului avem: m-tele Gâlma Mică a Bătului (930 m.), V. Gâlmei, V. Tămăiei, m-tele Fețele Dimocșine (1 053 m.), V. Fundul-Văii care se varsă în Ialomicioara în dreptul poenii Valea-Largă prin care trece șoseaua, m-tele Valea-Largă (1 146 m.) cu vârful Pietricica (1 224 m.), și în fine pârâul Claia cu

Brazi, ce se varsă în Ialomicioara ceva mai sus de pârâul Cârpeniș.

Dela poiana Cârpeniș, tot foarte bună, șos. naț. urcă puțin la deal până la km. 12, de unde intrând pe m-tele Păduchiosul, devine mai proastă, și suind tare la deal când drept, când șerpuind, și trecând vâlcele pe podețe rele de lemn, ajunge pe creasta m-telui (1000 m. alt.), unde se află o cantină săracă. (15.⁴⁰⁰ km. dela Puchenii). De aci, șoseaua tot proastă coboară colosal povârnișul N.-Estic al Păduchiosului, și prin vre-o 10 zigzaguri ajunge la V. Isvorul Dorului (km. 19.⁵⁰⁰), unde se află cunoscutul *pod Izvor*.

Dela Cârpeniș (km. 10), până aci (km. 19.⁵⁰⁰), afară de câteva pârae cu apă nu prea bună, nu sunt de loc izvoare.

Dela podul Isvor, șoseaua se desface în două. La stânga, începe calea Codrului (5 km.) spre Furnica (Sinaia), iar la dreapta continuă șos. naț. spre Sinaia, urmând malul stâng al Isvorului. După vre-o 800 m. ajunge la pepiniera V. Neagră a Eforiei, situată chiar în fața văii cu acelaș nume, la gura căreia se află fabrica de cutii de lemn Pascal Strasabosky.

În dreptul acesta, drumul are pe stânga plaiul Colții lui Barbeș, ce face parte din m-tele Furnica, iar pe dreapta m-tele Păduchiosul ce ține până la V. Seacă, de unde începe proprietatea Isvoru a d-lui G. Bibescu. După km. 20.⁷⁰⁰ șoseaua coboară o depresiune măricică, apoi urcă o coamă de deal, coboară iarăși o vale și ajunge la km. 22, de unde se vede cătunul Isvor, al Sinaiei, cu școală nouă și frumoasă așezată chiar pe șosea. Dela km. 22.²⁰⁰ începe lumina electrică, iar la km. 22.⁵⁰⁰ șos. naț. traversează str. Isvorul, și după 450 m. intră în (23 km. dela Puchenii și 62 km. dela Târgoviște) splendida șos. naț. București—Predeal, descrisă în capitoul precedent.

În rezumat, drumul Târgoviște — Sinaia, constituie o frumoasă plimbare, în care peisajele admirabile se succed

fără întrerupere, mai cu seamă dela Moroeni la Sinaia. Bicicliștii, în afară de o solidă pereche de picioare, pentru a putea urcă dealurile mari pe cari le escala-dează acest drum, vor trebui să aibă și frâne puternice adaptate la mașină, pentru a coborâ fără pericol pan-tele lui. Automobilele și motocicletele pot parcurge cu ușurință întreaga șosea, iar trăsurile cu cai foarte buni, au nevoie de o zi întreagă pentru a veni dela Târgoviște la Sinaia.

S I N A I A

SOSIREA LA SINAI A.—Cine vrea să vină la Sinaia, ia trenul fie din Gara de Nord (București), fie dela Ploești, fie dela Predeal; aceasta potrivit diferitelor direcții din cari vine.

Cei din Oltenia, Muntenia Mare și Dobrogea (Vârciorova, Căineni, Calafat, Giargiu, Oltenița, Călărași, Constanța, etc.) Vor pleca prin gara de Nord.

Cei din întreaga Moldovă, dela Tulcea, Brăila, Galați, precum și cei din alte stații intermediare, legate cu Ploeștiul, vor lua trenul din această ultimă gară către Ploești-Sinaia-Predeal.

Vezi descrierea drumului, București-Sinaia, la capitolul *București-Predeal cu drumul de fier*.

Ajunși la Sinaia, trăsurile duc pe vizitatori, dela gară în oraș cu 2 lei. La gară se găsesc și camioane pentru transportul bagajelor. Un sfat pe care-l putem da aci, este ca să se vină totdeauna la Sinaia cu trenurile de dinineastă, căci pe de o parte se evită căldura înăbușitoare din timpul zilei, care ar trebui să fie suportată timp de trei ore în vagoanele încinse de soare, iar pe de altă parte, priveliștele marețe cari se întind dealungul liniei ferate dela Câmpina în sus, vor putea fi admirate în toată splendoarea lor.

Călătorii cari vin dela Predeal și din Transilvania, vor urma linia Predeal-Sinaia.

La Sinaia se mai poate veni și pe șos. naț București-Predeal-Brașov, sau pe cea dela Târgoviște-Pucioasa-Moroeni Sinaia. Vezi capitolele respective.

În fine s'ar mai putea veni la Sinaia, fie dela Câmpulung-Rucăr, fie din Valea Doftanei și a Teleajenului, fie din Transilvania, prin munți. Aceste grele drumuri se vor vedea la capitolul excursiunilor mari.

SITUAȚIE ȘI COORDONATE GEOGRAFICE.—Drăguța Sinaia, cel mai înalt deasupra nivelului mării din toate orașele României, se întinde în amfiteatru ca un adevărat cuib de verdeață, pe poalele împădurite ale munților Furnica (2 100 m. alt., propr. Eforiei Spitalelor Civile) și Pietrele-Arse (2 007 m. alt., propr. M. S. Regelui) cari domină largă Vale a Prahovei, și ale căror creste eterne se înalță la 1 240 m. deasupra Mănăstirei (860 m. alt.), așa că vederea de care călătorul se bucură, este cu drept cuvânt minunată și nici o descripție n'ar putea zugrăvi, privescerea măreață ce se desfășoară înaintea ochiului fermecat. Pe de altă parte V. Peleşului care o taie la N., îi formează spre Bușteni un fel de limită naturală, iar la S. e mărginită de V. Isvorul-Dorului, una dintre cele mai frumoase văi, care sărind veselă peste stânci și bolovani formează un șir neîntrerupt de cascade grațioase.

Furnica și Pietrele-Arse fac parte din masivul Bucegilor, care înconjoară Sinaia către V. și N-V. ca o întăritură uriașe ce pare clădită acolo de giganți. Visitatorul, care urcă panta dela gară în oraș, nu știe ce să admire mai întâi; orașul, opera omenească cu nenumăratele lui vile, sau munții și pădurile imosantă operă a naturii?

Coordonatele geografice ale mănăstire, (860 m. alt.) sunt : 25° 34' longitudine E. de Greenwich și 45° 21' latitudine Nordică.

Cât privește altitudinea deasupra nivelului Mării Negre, ea este așa de deosebită pentru diferitele puncte, în cât suntem nevoiți a o da prin mai multe valori. Gara Sinaia este la 798 m. 47, parcul la 845 m., mănăstirea la 860 m., Castelul Foișor la 980 m. și Casa pădurei de pe Furnica la 1 000 m. altitudine.

ISTORICUL SINAIEI. — Nu ne putem întinde aci prea mult asupra istoricului acestei localități, eăci în chestia aceasta s'ar putea scrie un volum întreg. Afară de asta un istoric larg, nu-și are locul într'un volum, mai mult de indicații practice. Cine dorește să studieze istoria Sinaiei în amănunțimi, se poate adresa lucrărilor speciale¹⁾. Domnul George Coșbuc presupune că la Sinaia, ar fi fost pe vremuri, una din mănăstirile pe cari Mircea-cel-Bătrân (1386—1418) le-a schimbat în cetățui, ca să apere trecătorilor Carpaților²⁾. Se zice însă că lucrul nu este dovedit³⁾, dar ceea-ce se știe cu siguranță, este că începând cu secolul al XV-lea, trăiau ascunși prin pădurile seculare și prin văgăunile munților, pusnici și călugări, cari se întâlneau cu toții odată pe săptămână la schitul Lespezile dela Comarnic. Mai târziu întâlnirile acestea se mutară la schitul Sf. Nicolae de pe muntele *Molomoc*. Tot pe vremea aceea și până pela 1825—1830, munții și pădurile Prahovei mișunau de tâlhari și de hoți de codru, cari ațineau calea, jefuiau și chiar omorau pe călătorii ce se hasardau singurateci prin aceste pustietăți.

Viața monahală proprin zisă, n'a început în acele locuri decât pe la finele secolului XVII-lea, după ce s'a zidit la 1695 mănăstirea Sinaia de către *Marele Spătar Michai Cantacuzino* fiul Postelnicului Constantin Cantacuzino.

Muntele Furnica, pe care se găsește clădită mănăstirea se numeă înainte de epocă Marelui Spătar, muntele *Molomoș* sau *Molomoc*⁴⁾. La picioarele lui cam pe unde vine azi platoul cazarmei vânătorilor, exista din timpuri ime-

1) Ghenadie Enăceanu, arhimandrit, Sinaia 1881; Arhimandritul Nifon, Mănăstirea Sinaia 1695—1895, București 1895; Alexandru G. Găleşescu, Sinaia 1695—1895, București 1895.

2) George Coșbuc, Din țara Basarabilor.

3) Al. G. Găleşescu, Sinaia și împrejurimile, București 1903.

4) Archimandrit. Nifon, op. cit. și Ghenadie Enăceanu, op. cit.

moriale o bisericuță de lemn, *Schitul Sfântul Nicolae*, care a fost reconstruit din nou de un oarecare Nicolae Grozea ¹⁾, supranumit hoțul, și căreia în 1581 Domnitorul Mihnea-Voevod ²⁾ îi face o danie, iar în 1681 Ion Alexandru Voevod îi confirmă mai multe dăonii. Acest schit a căzut în ruină în timpul războiului din 1788 și azi n'a mai rămas ca amintire de la el, decât o cruce de piatră, cu inscripție, ce se găsește așezată într'o parte a platoului vânătorilor ; ea a fost ridicată acolo în 1858 ³⁾.

În privința cauzelor cari au determinat pe Marele Spătar, să aleagă aceste locuri pentru clădirea unei mănăstiri, legendele și istoria citează mai multe ; așa, unele zic că în urma unui vis avut de unul din călugării dela Schitul Sf. Nicolae, și pe care acesta l'a raportat Mitropolitului dela București, evlaviosul boer s'ar fi hotărât să clădească aci mănăstirea, pe care voia s'o numească *Sinai*. Altele zic, că el fiind exilat în Arabia, de către Marele Vizir, s'a jurat că de va scăpa sănătos de acolo va ridica o mănăstire măreață, în care mulți călugări să slăvească numele lui Dumnezeu. În fine după alții, Michai Spătarul Gantacuzino, fiind urmărit de o ceată de pânduri de-ai lui Grigore Ghica (suit pe tron a doua oară la 1672), pe când fugia pe *drumul Domnișorilor* ⁴⁾ spre Bra-

¹⁾ Archim. Nifon : op. cit.

²⁾ Ghenadie Enăceanu : op. cit.

³⁾ Iată inscripția săpată pe această cruce : „Pentru vecinica pomenire s'au înălțat acum această sfântă cruce, în locul Sfintei și dumnezeiescilor Biserici, cu chramul sfântului Nicolău, ce s'au ruinat în resmirița anului 1788, iar la 1858 Septemvrie 1, Luni, s'au sfințit ; iar acum ca să nu rămâie în viitor necunoscută acest Sfânt locaș, s'au înălțat aici acest sfânt monument de smeritul Victor schimonachă din mănăstirea Sinaea“. Partea cu italice a fost adăugită mai târziu de către călugărul Victor. De altfel lucrul acesta se distinge și pe loc. (Ghenadie Enăceanu : op. cit.).

⁴⁾ În vechime poteca ce suia pe Valea Prahovei la deal, purtă nu mele de drumul Domnișorilor.

șov, obosind, s'a ascuns în mlaștinele Peleşului ¹⁾, tocmai în momentul când eră să fie ajuns din urmă, și atunci el s'ar fi jurat că de va scăpa cu viață din această primejdie, va ridica o mănăstire mândră și frumos împodobită, închinată Maicei Domnului. În fine, lucru sigur este că dupe ce el a clădit și înzestrat cu moșii *spitalul Colțea din București*, a ridicat și terminat în *Iulie 1695*, o mănăstire pe care a numit-o *Sinai* după asemănarea ei cu cea dela m-tele Sinai din Arabia unde fusese el exilat, și a hotărât ca ca să țină de epitropia mănăstirii dela spitalul Colțea din București ²⁾.

¹⁾ Ceva mai jos de locul pe care a fost clădită mănăstirea.

²⁾ Reproducem în întregime actul ei de fundațiune, pentru a se cunoaște mai bine dispozițiile înstruitului ctitor al acestei Sf. Mănăstiri. „Marele și prea înaltul Dumnegeu, Cel în Troiță slăvit, Cel fără de început, și necuprins, Cel minunat întru lucruri și înfricoșat întru putere, izvorul darurilor cel neîncetat, adâncimea iubirei de omeni cea nedeșertată, comóra bunătăților cea nefurată, dela care totă darea cea bună și tot darul desăvârșit pogoră, Domnul Domnilor, prin carele împărătesc împărății și Domnii stăpănesc pământul, Cel ce însu-și este bunătatea, și însu-și înțelepciunea și însu-și puterea. Cu a sa nemărginită iubire de omeni, în multe chipuri milostivindu-se, și întru milă cercetând mântuirea neamului omenesc, și multe și nenumărate mijloace ne-a arătat, și noi spre lucrarea faptelor celor bune și mântuitoare de suflet, și pe toți îi îndemna și făgăduesce mântuință, celor ce vor vrea să o moștenescă pre dânsa, și multă și mare cinste a aflat toate faptele cele bune lângă ceresul Dumnegeu și Stăpân. Că pre lucrătorii lor, (adecă ai faptelor celor bune) îi primește cu dânsul și le făgăduesce lor răsplătire vecinică; iar osebit mai înaltă și mai presus este milostenia, că multe îi sunt darurile, prea puternică-i este puterea și mare îi sunt săvârșirea, dupe cum în scripturele cele sante și Dumnegeesci, întru cuvintele și prorociile ale cuvântătorilor de Dumnegeu proroci, și întru învățăturile cele date de Dumnegeu prin purtătorii de Duhul Sânt Apostoli, și întru Dumnegeescile cărți ale purtătorilor de Dumnegeu părinți se vestesc. Pentrucă milostenia acésta a rugat pe A-tot-țiitorul Dumnegeu, și l-a îndemnat cu pornire spre milostivire pentru noi cei căzuți pentru neascultare. Ci dar de vreme ce milostivirea răsbate tária cerurilor, și răsbesce de ajunge tocmai la tronul mării lui Dumnezeu. Milostenia cu care se hrănesce lipsiții și străinii, cari însu-și aceia se face

Greutățile ce a avut să invingă au fost mari, din cauza sălbătéciei locurilor și lipsei complete de căi de comu-

povață celor ce o lucrează și duc tocmai la ceruri înaintea lui Dumnezeu. Milostivenia deslăgă legăturile păcatelor, și gonesce în tunică, stinge matca focului și învrednișce pe cei ce o fac pre dânsa de se asemănă cu Dumnezeu, pentru că dăce Christos: „faceți-vă asemenea părintelui vostru cel ceresc”.

„După cum acesta o zice și cel cu gura de aur, Sf. Ión, la cuvântul ce face pentru milostenie, și iarăși la același cuvânt al milosteniei dăce: Sf. Ión, Zlataust la etică, că zice Dumnezeu; că poți și fără de milostenie să te încununești, ci dar, vroiu să-ți fiu dator ca să dobândesci și mai mare plată, și cu îndrăsnire să fie încununarea ta, că tind mâna mea și 'mieste drag să iau hrană dela tine și nu 'mi este rușine a dăce: „că am fost flămând și m'a-ți hrănit, sau setos și m'a-ți adăpat, sau bolnav și m'a-ți căutat, ci, imi pare bine pentru aceste bunătăți, ca să fiți și voi moșteni împărăției cerurilor.

„Acest fel de daruri, și atâta de mare putere are milostenia și iubirea de streini. Cum nu și mai mult trebuie a fi cinstită pentru că în legea cea scrisă de Dumnezeu poruncă de a două și asemenea celei întâiu și mare, care dăce: „Să iubesci pre de aprópele tău ca însu-ți pre tine, și această poruncă prin milostenie se săvârșește, și întru dânsa se arată, precum și prorocul Isaia dăce: „pe nemernicii cei fără de casă primesce'i în casa ta”. Acestea dar, și altele asemenea, Dumnezeu ca un iubitor de ómeni, prin Sântele scripturi arătându-ne.

„Și eu robul lui Dumnezeu, cel mai mic Michail Cantacuzin, am luat pe Dumnezeu întru ajutor, și din tótă virtutea și din tótă inima, și cu tot sufletul, și cât ne-aũ fost puțința nevoindu-mă, nu din ceva al meu, ci din cele ce m'a miluit iar prea bunul Dumnezeu și Stăpân.

„Am zidit din temelie și am înălțat un Schitișor numindu-se „Sinaia” după asemănarea „Sinaei” cei mari întru slava și lauda lui Dumnezeu și întru cinstea Adormirei Stăpânei noaste Maicei Sântiei Sale, pe apa Prahovei, la pustie sub muntele Buceciului. Unde mai înaintea zidirea acești se afla sichaștri, acolo la pustia aceasta, și neputând trăi de tâlhari, de vreme ce pe acele vremuri lăcașurile tâlharilor mai osebit din alte locuri acolo le eră. A fi zidirea acesta sichaștrilor acelora și altora după dênșii umbrire și liman de odihnă și de adăpostire, ca să jertfescă mielușelul lui Dumnezeu cel curat, acolo la acel loc, unde fusese cuibul și locașul tâlharilor mai 'nainte, și spre mai adevărată pază a sichaștrilor acelora, ce pururea iubesc pustia. Am făcut și chilióre cu ziduri împrejur, pentru a lor odihnă și pază.

nicație. Târnosirea ei, s'a făcut cu mare alai în prezența Domnitorului Constantin Brâncoveanu, a Mitropolitului

„Având acest obicei ei între danșii de obște unii a locui prin păduri, în pustie afară, alții în monastire spre pază și poslușania Schitului. Cu acei de prin păduri să vie să și iea hrana lor din locașul acest Dumneșcesc, ce s'a făcut, rânduindu-se și obiceiul monastirei, aceștia s'ichăstresce. Peste tot anul a nu mânca dulce, având deslegare numai la prasnicele cele împărătesci și ale sfinților celor mari, și Sâmbetele, și Duminecile, iar cei ce locuiesc în pustie, în viața lor sunt tot în post. Si când se va întâmpla a muri starițul cari va fi, altul din streini să nu se pue, fără decât din obște, din cei din mânăstioră, pre cari 'l va arăta Dumneșcu, ca să'l aște sorțul, de a fi vrednic, și acesta a se păzi tot așa, s'a făcut și blestem, după cum arată chrisovul prea fericitului Papei și Patriarch al Alexandriei, Kir Samuil, și al prea fericitului Patriarch al Ierusalimului, Kir Krisant.

„Și când va fi această întâmplare a morței să se facă știre și Epitropului santei Monăstiri Trisfetitelor, unde este făcut și spitalul cu săraci, care și această Sânta Monăstire și spitalul din, Dumneșcescă pronie, cu milă și ca darul Sănției Sale cel mare, iarăși noi le-am făcut. Unde dar, până nu se va face știre la numita și dișa S-ta Monastire această de sus a noastră, să stea jos lucrul, nici de cum hotărîre pentru a se pune stariț în locu'l altul, să nu se poată face. Si la luatul samei starițului și la ale schitului ce vor fi, pentruca să nu pôtă alții a intră streini, am rënduit canonesce, și am hotărît să fie purtător de grije Epitropul Sfintei Monastiri „Colței“ să ia sâma. De vreme ce pe amândouă aceste case Dumneșcesci, pre noi ne-au învrednicit Dumnezeu de le-am făcut.

„Făcându-se două catistise, unul să rămăe la Schit iscălit, și altul să-l aducă, la Sânta Monastire „Colța“ și această orânduială totdeauna să se păzească, și orânduiala ce-am făcut-o și am orânduit'o dela S-ta Monastire „Colța“ a noastră, să aibă totdeauna a lua starițul, să le fie de chiverniselă, și la neputințele părinților Călugărași, de vreme ce starea Schitului este s'ichăstresce, fiind zidită la loc greu și de pustie. Dar să fie sub datorie și călugărașii cu starițul dinpreună, atât cei din lăuntru din schit, cum și cei duple afară, din pustie, a se rugă Domnului Christos necurmat, pentru bună starea blagorodnicilor Domni și a Mitropoliților ai scaunului Țerei aceștia, și pentru tótă țera această, și pentru ertarea păcatelor ctitorilor atât a celor răposați, cât și a celor vii, și pentru tot neamul și cel de aproape și cel de departe, și pentru toți făcătorii de bine ai Mo. nastirei, rugându-mă și eu plecatul sluga Măriilor Vostre de obște

și a mulțime de poporeni de prin toate părțile, în ziua de 15 August 1695. Mănăstirea și chiliile există și astăzi bine înțeles cu modificările impuse de vremuri; așa bună oară clopotnița veche a dispărut. Toate clădirile la un loc, formează un patruleter, cu aspect de cetate, cu ziduri groase și cu mici ochiuri de fortăreață.

Timpurile grele și nesigure au făcut-o de multe ori să fie părăsită și stricată, totuși Domnii și boerii n'au uitat-o nici-odată, căci în cursul timpurilor i-au dăruit diferite privilegii.

În 1787, Austria și Rusia declarând războiul Turcilor, armatele lor au intrat în țară pe la Predeal; atunci starețul dela Sinaia și cu călugării, au ascuns la loc sigur clopotele și tesaurile mănăstirii și au fugit în Transilvania, lăsând acolo numai pe scutelnicii, cari în cursul timpurilor îi fuseseră dați de Domni pentru a fi apărat. În anul următor, 1788, Mavrogheni având o luptă cu Austriacii la mănăstire, îi bate și îi silește să părăsească poziția cucerită; ei însă n'o lăsară decât după ce îi puseră foc ¹⁾. Dupe război, pe la 1795, mănăstirea a fost reparată și înzestrată cu noi odoare, grație numai energicului stareț Justin.

Aceste evenimente trecute, Schitul duse câțiva ani o viață liniștită până la 1802, când a avut loc băjenia cea mare, adică când o bună parte din populația Bucureștii-

la toți luminații Domni, și pe câți va mai rându Dumneșeu, a fi Domni și stăpânitori țerei aceștia. Ca pentru dragostea prea cinstitei și slăvitei Maicei lui Dumneșeu, intru a căruia nume se cinstesce acest locaș Dumneșesc. Ca cu stăpânescă milă să-l umbrească și să-l păzescă sub Domnescul acoperământ, pentru ca să aveți și Mariile Vostre vecinică pomenire, și darul Maicei lui Dumneșeu, Amin.

„Și acest aședământ și această orânduială să stea și să se păzescă neclătită în vecinică pomenire“. (Extras din lucrarea Archimandritul Nifon: Mănăstirea Sinaia 15 Aug. 1695—1895 pag. 17—20).

1) V. A. Urechia, Istoria Românilor, Tomul I (1736—1792) pag. 231—232 București 1892

lui, fugită de frica lui Pasvantoglu și a Cârjalilor lui, s'a adăpostit mai mult timp aci.

A doua băjenie a avut loc în anul 1821, când după asasinarea lui Tudor Vladimirescu de către Ypsilante, bașibuzucii risipiți prin capitală măcelăreau lumea. Cei cu dare de mână luară din nou drumul pribegiei pe Valea Prahovei în sus care acum avea o mică șosea ¹⁾ și ajunseră de se adăpostiră iarăși la Mănăstire ²⁾. Tot atunci au răsbit aci câțiva Arnăuți fugiți din Târgoviște, unde au fost bătuți, risipiți de Turci și unii din ei fugăriți peste munți până la Sinaia. Astăzi pe drumul spre Vârful-cu-dor, este o stâncă numită *Piatra-Turcului*; acolo, spun bătrânii, câțiva Turci din cei ce urmăreau pe Arnăuți și-au găsit moartea, rostogolindu-se cu cai cu tot în prăpastie.

În fine ultima dată, când mănăstirea avu să sufere în mod simțitor, fu epoca dela 1848—1854, în timpul războiului dintre Ruși și Turci ³⁾. Ea a fost transformată

¹⁾ Urmele acestui drum se văd și astăzi, paralele cu noua str. Viilor din Sinaia. Vezi istoricul lui, la descrierea drumului București-Predeal pe șos. naț.

²⁾ O parte din fugari au fost ajunși de către eteriști la Breaza-de-sus, și siliți a se înapoia.

³⁾ Archimandritul Nifon, în op. cit. la pag. 40 ne vorbește de o lucrare a Ieromonachului Dorothei, (mort la 1881) intitulată: *Evenimentele timpurilor trecute*. Aci se vorbește de evenimentele petrecute între 1848—54. D-nul Al. Găleşescu în lucrarea sa citată: Sinaia 1695—1895, reproduce la pag. 11 un manuscris, găsit de Archimandritul Nifon în biblioteca mănăstirii și datorit *Protosinghelului Doroftei Ber. tescu*, care venit aci în 1826, a scris tot ce a văzut și auzit despre evenimentele petrecute la mănăstire până pe la 1880. Manuscrisul este intitulat:

TRADIȚIE DE ȘTIINȚĂ

„Despre începutul Mănăstirii Sina a ce este zidită între munții Carpaților în România, sub muntele Bucegiul în apa Prahova, în apropiere de granița Austriei, și de Schela (vămă) ce se transportează în Transilvania la cetate Brașovului“, și se găsește publicat în in-

chiar în cazarmă: în 1848 de către Turci și în 1854 de Austriaci. La fiecare din aceste ocupații i se aduseră mai multe schimbări.

Cu începerea anului 1847, mănăstirea Sinaia își schimbă și felul său de viață, de oarece Bibescu-Vodă hotărăște ca dânsa să nu-și mai poată administra singură averea, ci să treacă cu totul sub Eforia Spitalelor ¹⁾. Tot în 1847, din ordinul lui Bibescu, care visitase mănăstirea, se începuse din 2 părți de odată construcția șoselei naționale Ploești-Predeal; din cauza evenimentelor din 1848 însă, lucrarea fu întreruptă; reînceptută în 1851, fu sârșită abia în 1865, iar admirabila șosea de astăzi, cu foarte mici modificări, nu este alta de cât cea începută în 1847 ²⁾.

Câțiva ani înainte de începerea șoselei, adică în 1843, starețul Iosef a început clădirea unei biserici mai mari, cu patronul Sf. Treime, înconjurată și ea de Chilii pentru monahi, și pe care o isprăvi succesorul său starețul Paisie în 1846. Din acest moment, mănăstirea Sinaia este compusă din 2 patruleter; *primul cel vechi, clădit la 1695, are o bisericuță, un paraclis, de jur împrejur chilii și poartă numele de celate* ³⁾, iar al 2-lea patrulater clădit în 1846 posedă o biserică, două rânduri de case și o galerie pe una din laturi. Din laturea Estică a acestui patrulater (galeria) „se vede cea mai frumoasă praveliște din România și una din cele mai frumoase ale lumii ⁴⁾“, după cum zice cu drept cuvânt D-nul Iorga,

tregime în lucrarea D-lui Găleşescu. Protosinghelul Doroftei a murit în anul 1891. Probabil că Ieromonachul Doroftei și Protosinghelul Doroftei este una și aceeași persoană și că aceste 2 lucrări sunt una și aceeași. (Vezi și Ghenadie Enăceanu : op. cit.).

1) Al. G. Găleşescu : Sinaia și împrejurimile : București 1903.

2) Aceste lucrări au fost conduse de către inginerul Ruset și de ajutorul său Delejanu care pe tot timpul lucrărilor a locuit la „Intre-Prahove“ (Azuga).

3) Ghenadie Enăceanu : Op. citat.

4) Iorga N. : Drumuri și orașe din România, Buc. 1904. pag. 90.

asupra Prahovei și a întregului oraș Sinaia, care nu poartă acest nume de cât din 1874, în urma dorinței exprimate de M. S. Regele, de a se schimba numele comunei numită înainte *Podul-Neagului*. Aceasta avea reședința în Bușteni ¹⁾ și se întindea dela Posada la Predeal unde se mutase vama, dela Breaza, în 1852.

Primul început de sat în comuna Podul Neagului, (numită astfel după localitatea din Comarnic unde se află schitul Lespezile) ²⁾ s'a format încetul cu încetul în cursul timpurilor de către scutelnicii însărcinați cu paza mănăstirii. În 1701, Brâncoveanu scutește de dări 40 pușcași; Nicolae Mavrocordat adaugă 10 familii; Grigore Ghi a (1733) 30 familii și Mihai Șuțu (1783) încă 24, toți destinați apărării acestei mănăstiri. Aceștia s'au stabilit în acele locuri, au format cătunul Isvor ³⁾ și tocmai pe la începutul secolului trecut au început a se stabili locuitori și la Bușteni, Azuga, Predeal și în ultim loc la Poiana-Țapului ⁴⁾.

Cu venirea Domnitorului Carol I, o eră nouă începe pentru mănăstirea Sinaia, și pentru comuna din care făcea parte. Abia venit în țară în 1866, a și vizitat mănăstirea (la 5 August 1866) ⁵⁾ și admirabilele pozițiuni I-au plăcut atât de mult, în cât s'a întors în 1867, în 1870 iar în 1871 a petrecut acolo, întâia vară, împreună cu M. S. Regina.

Aspectul naturii celei mai sublime, măreția munților ce-o inconjoară, farmecul infricoșetor al întunecatorilor păduri de brad, aerul îmbălsămat de mirosul *cetinelor* ⁶⁾ totdeauna verzi, apele ei cristaline, precum și faptul că pe

1) Primăria din Bușteni s'a mutat în Sinaia tot în 1874.

2) Ioan G. Babeș : Din plaiul Peleşului, București 1893.

3) Pendinte de Sinaia, cu care face corp comun.

4) Ioan G. Babeș : op. cit.

5) Revista germană „*Deutsche Revue*“ în numărul său din Mai 1892, a publicat note interesante, relative la prima vizită ce Regele Carol I, a făcut la Sinaia.

6) Țăranii numesc *cetină*, crăcile tăiate proaspăt din brazi.

aci trece una din principalele linii de comunicație cu Occidentul, făcură ca numărul vizitatorilor să crească neincetat, așa că în 1869—1871 Eforia Sp. Civile, construiește primul otel, *otel Windsor* (actualul otel Regal ?), pentru popasul chervanelor și pasagerilor ce continuu treceau vara la băi în Transilvania ¹⁾ sau se opreau aci ; tot atunci se croește și Parcul.

Nouă ani mai târziu, adică în 1880, fu construit un al doilea otel, numit actualmente *otel Sinaia*; cererile de camere erau însă așa de mari în cât în 1881 Onor. Eforiehotărâ construirea mărețului *otel Caraiman* ²⁾, numit astfel după muntele cu același nume.

Câțiva ani înainte, adică în 1876, fusese pusă în lucrare linia ferată Ploești-Predeal, care din cauza războiului n'a fost isprăvită și dată circulației decât la 10 Iunie 1879 ³⁾. Cu un an înainte de începerea căii ferate, adică la 10 August 1875, avusese loc la Sinaia, pe proprietatea Domnească Piatra-Arsă, punerea pietrei fundamentale a Castelului Peleş, leagănul Dinastiei Române. Acest eveniment important a decis definitiv de soarta Sinaei, care grație impulsului puternic dat de Augustiilor ei protectori, Regele și Regina României, s'a dezvoltat de atunci cu pași uriași, putând rivaliza astăzi cu cele mai mari stațiuni climaterice din streinătate și putând fi numită cu drept cuvânt Capitala de vară a Regatului.

Construcția Castelului a fost întreruptă în anii războiului, 1877—78, apoi continuată cu activitate, măreața lucrare fu isprăvită și inaugurată în 1883.

Pe de altă parte, față de marea dezvoltare ce o luase

1) Ieromonachul Nifon : Preumbările la Sinaia sau descrierea pe scurt a pozițiunelor celor mai frumoase ale Sinaei, cari se pot vedea fiind în apropiere : Ploești 1885.

2) Al. G. Găleşescu : Sinaia 1695—1895.

3) Al. G. Găleşescu : Eforia Spitalelor Civile din București. București 1899, pag. 940.

această comună, precum și față de faptul că mulți particulari își exprimaseră dorința, de a-și construi vile în această localitate, Eforia Sp. Civile prin legile dela 1872 și 1880, fu autorizată să vândă în bucăți mici proprietatea ei, Furnica, cu îndatorirea expresă pentru cumpărători, de a clădi până în doi ani, de la cumpărarea locului. Legea din 1872, care a dat avânt Sinaiei, nu se datorește de cât Principelui Dimitrie Ghika pe atunci Efor al Spitalelor Civile, care a luptat din răspuțeri pentru facerea și votarea ei ¹⁾.

Prima vilă particulară, fu construită de însuși Principele D. Ghica, și ea există și astăzi. A doua a fost cea clădită de Generalul Florescu, actuala „Villă Știrbey“, și a treia vila Colonelului Costiescu, azi „Villa Luther“; după ele eșiră ca din pământ vilele Catargiu, Boerescu, Costinescu etc. etc. De aci înainte Sinaia a crescut cu pași gigantici, așa că în 1880 fu declarată comună urbană; de ea țineau în acest timp localitățile Predeal, Intre-Prahove (azi Azuga), Bușteni, Poiana-Țapului, Gura-Pădurei și Isvor, de cari n'a fost despărțită de cât în 1886, când Predealul, Azuga, Buștenii și Poiana-Țapului redeveniră comună rurală cu reședința în Azuga, iar Sinaia cu Gura-Pădurei și Isvor formară o singură comună urbană.

Din clipa aceasta, dezvoltarea Sinaiei din toate punctele de vedere n'a stat pe loc un singur moment, iar rezultatul acestei progresări il avem azi înaintea ochilor: un giuvaer de oraș, prima stațiune climaterică a Țării, care în comparație cu celelalte centre din România, nu numai că nu lasă nimic de dorit, dar chiar le întrece cu mult.

Nu putem încheia acest scurt istoric, fără a reaminti, că Sinaia de azi este opera în cea mai mare parte a Efo-

1) Al. G. Găleşescu: Ef. Sp. Civile pag. 939.

riei Spitalelor Civile din București ¹⁾, care nici o dată nu

¹⁾ *Eforia Spitalelor*, există ca atare și sub acest nume dela 1837, când Epitropiile spitalelor Colțea, Sf. Panteleimon și al Iubirei de Oameni, au fost unite sub aceiași administrație. Așa organizată a ținut până în 1847, când Gh. D. Bibescu înființează o Eforie a tuturor Spitalelor. Această întocmire a durat până în 1856, Iulie 28, când prin un decret al caimacanului Al. Ghica, se desparte averea spitalului Sf. Panteleimon, de a celorlalte spitale. Cum însă acesta era f. bogat, a fost silit să ajute neincetat pe celelalte, așa că organizația aceasta n'a durat decât până în 1859, când Cuza-Vodă, prin decretul său din 22 Aprilie 1859, reînființează Eforia, conform decretul lui din 1847 al lui Gh. Bibescu,

Intocmirea aceasta a ținut până în 1864, când prin legea dela 17 Octombrie 1864, Eforia Spitalelor este instituită casă specială separată de Stat, însă sub controlul lui, fiind obligată a prezintă budgetul ei spre votare Corpurilor Legiuitoare. Din acest timp, spitalele au progresat uimitor și astăzi pot rivaliza cu orice spital mare din streinătate. (Al. G. Găleşescu : Ef. Sp. Civile).

Cum se vede, din cele de mai sus, origina Eforiei se urcă tocmai la anul 1695, și averea ei este compusă exclusiv din donații. Printre donatori, familiile Cantacuzino și Ghica ocupă primul loc.

Averea ei, compusă din moșii cu păduri, clădiri în București și în provincie se urcă aproximativ la suma de 112 milioane lei, iar venitul ei după budgetul 1909—910 se urcă în cifra de 5 300 000 lei.

Ea are 137 moșii în 17 județe din Muntenia cu o suprafață cultivabilă de 153 800 Hectare și cu 71 400 Hectare suprafață împădurită și venitul acestor 225 200 Hectare este de 3 234 062 lei.

Aceste proprietăți rurale sunt obiectul unor ameliorări neîntrerupte, pădurile amenajate și mai multe pepiniere instalate în vederea reîmpăduririlor. Astăzi Eforia are mai multe pepiniere; la Sinaia, la Valea Neagră pe șos. Moroeni-Sinaia; la Măxineni-Corbu (Jud. R. Sărat); la Bordeiu-Verde (Jud. Brăila); la Pantelimon (Jud. Ilfov); la Berislăvești (Jud. Vâlcea) și la Morunglavu (Jud. Romanați).

Mare parte din venitul Eforiei este întrebuințat la întreținerea a 11 spitaluri cu 1 454 paturi (1909—1910) în cari orice bolnav este îngrijit în mod gratuit. Aceste spitale sunt organizate ca și cele mai mari spitale din streinătate, și personalul lor medical, compează multe celebrități. În acelaș timp ele dau facultăței de medicină din București, clinicele medicale, în cari viitorii Doctori își desăvârșesc instrucția lor teoretică și practică.

Eforii actuali sunt D-nii, D. I. Ghica, D-r. Chr. Buicliu și Dr. C. Cantacuzino iar Director General este D-l Al. Culoglu.

s'a dat în lături de a face sacrificii cât de mari, când a fost vorba de a-i aduce vre-o îmbunătățire oarecare. Altfel, otelurile, parcul, băile de hidroterapie, apa, canalul, lumina electrică, străzile, precum și numeroasele plimbări, poteci și adăposturi de prin munți se datoresc aproape toate exclusiv, Eforiei. Nu trebuie să uităm însă nici pe Marele Spătar Michai Cantacuzino, ziditorul Mănăstirii Sinaia, a cărui umbră falnică și astăzi după două veacuri, conduce din înălțime destinele Sinaei. Grație lui acest Sf. Locaș a fost ridicat și numai lui, frumoasa Sinaie îi datorește existența ei de azi.

CLIMA SINAEL. — Înălțimea Sinaei fiind în medie, de 850 m. deasupra nivelului mării Negre, este natural ca aerul ei să fie foarte curat, căci în afară de aglomerațiunile mari de populație sau de fabrici, aerul atmosferic la această altitudine este totdeauna pur și priște de obicei chiar celor mai delicate organisme ¹⁾. În afară de această favoare, inerentă tutului înălțimilor, Sinaia se mai bucură de un dublu avantaj; pădurile seculare de fag și brad, ce-o inconjoară, îmbălsămează cu plăcut miros de rășină aerul ei foarte ozonizat, iar munții ce-i are împrejur, ca o cingătoare gigantică, fac ca clima ei să fie dulce, constantă și agreabilă. Este adevărat că diminețile și serile sunt cam răcoroase, dar aceasta nu poate avea nici o influență rea asupra persoanelor slabe, căci în genere casele și otelurile sunt igienic construite, spațioase, prevăzute cu sobe și cu tot confortul.

Pentru a se vedea cât e de dulce clima Sinaei, dăm câteva medii, calculate pe intervalul 1887 ²⁾ la 1909 ³⁾, adică pe 22 ani.

1) St. C. Hepites: Album climatologique de Roumanie, Bucarest 1909.

2) Stațiunea meteorologică a fost înființată la Sinaia în 1887.

3) Calculate până la 31 Decembrie 1909, stil nou. Datorim toate aceste date amabilității D-lui N. Coculescu, directorul observatorului astronomic și meteorologic din București, care cu cea mai mare bună.

	Iunie	Iulie	August	Sept.
Temperatura mijlocie a aerului în C ^o , între 1887-1909.	+13 ^o 7	+15 ^o 8	+15 ^o 2	+11 ^o 4
Max. abs. în C ^o ,	28 ^o 5	29 ^o 3	31 ^o 7	28 ^o 9
Minim. abs. în C ^o ,	0 ^o 6	3 ^o 8	1 ^o 2	-3 ^o 6

În toată această perioadă de observațiuni (1887-1909) maximum observat la Sinaia a fost de +31^o7 C^o (7 Aug. 1896). În aceiași zi de 7 Aug. 1896, la București a fost +40^o8 C^o ¹⁾; iată prin urmare o diferență de 9^o1 în minus la Sinaia. De asemenea cea mai coborâtă temperatură observată la Sinaia a fost de -28^o0 C^o. (28 Noemarie 1892), pe când cea mai coborâtă temperatură observată la București a fost de -30^o5 C^o (4 Ianuarie 1888); deci și aci avem un plus de 2^o5 în favorul Sinaei. Variația totală a coloanei termometrice pentru Sinaia, este de 59^o7, pe când pentru București este de 70^o5, iar temperatura din timpul sezonului (Iunie-Septembrie), este cuprinsă (1887/1909) între extremele +31^o7 C^o (7 August 1896) și -3^o6 C^o (Sept. 1906); numai în mod excepțional temp. scade sub 0° în Septembrie. Din cele spuse, reese în mod evident că clima Sinaei este mai dulce și mai constantă de cât a Bucureștilor; că ea nu prezintă desavantagiul căldurilor tropicale din timpul verii, nici pe al gerurilor siberiene din timpul iernii.

Aceasta se datorește pe de o parte munților cari îi formează adăpost și pe de altă parte faptului, că la o altitudine ca a Sinaei unde deși intensitatea razelor solare în timpul verii este colosală, căldura nu este așa de mare pentru că rarefacția aerului permite pământului

voință ne-a pus la dispozițiune tot materialul necesar, precum și D-lor Elefteriu meteorologist și N. Nedelcovici, calculator și conservator de instrumente, cari cu multă amabilitate ne-au dat și calculat toate valorile de mai sus.

1) Este maximum absolut observat la București-Filaret de când se fac observații.

și obiectelor să piardă foarte ușor căldura primită; pădurile contribuie și ele în o parte oarecare la păstrarea unei temp. constante.

Strălucirea soarelui a fost la Sinaia în medie de 739 ore pe sezon (Iunie—Septembrie), în intervalul 1887—1909, ceea ce revine la 6 ore și ceva pe zi. Dăm următoarele date interesante:

Iunie Iulie August Sept.

	Iunie	Iulie	August	Sept.
Strălucirea medie a soarelui în ore și zecimi, 1887—1909.	133,0	206,5	228,1	172,2
Soarele a strălucit în 1908, și au fost zile cu soare	140,1	199,2	251,6	141,0
Soarele a strălucit în 1909, și au fost zile cu soare	26	27	30	19
	134,2	229,6	211,9	140,7
	26	27	29	24

În mediu din 122 zile (Iunie—Septembrie) soarele nu se arată de loc 16 zile pe sezon, adică 4 pe lună.

În privința precipitațiilor atmosferice, Sinaia nu stă mai rău ca alte localități. Natural că plouă mai mult ca la câmp, căci munții joacă peste tot rolul de pompă aspiratoare de umezeală.

Se știe de altfel că regimul pluviometric al României este astfel alcătuit, încât totdeauna plouă mai mult în lunile de vară ¹⁾, decât în cele de iarnă. Acelaș lucru se întâmplă și cu Sinaia unde în lunile de vară (Iunie—Septembrie), cad în medie 360 mm. de apă din totalul de 800 mm. ce cad în anul întreg ²⁾.

Iată media precipitațiilor atmosferice din ultimii cinci ani (Iastrul 1905—1909)

Iunie Iulie August Sept.

	Iunie	Iulie	August	Sept.
Media apei căzute, (în mm.)	905,9	129,0	108,8	72,2
51,6				

Dacă considerăm ca zile de ploaie, toate zilele în cari

¹⁾ Vezi descripția climei Sinaei, datorită d-lui St. C. Hepites, din lucrarea Al. G. Galeșescu, Sinaia și împrejurimile, București 1903.

²⁾ St. C. Hepites, Album climatologique de la Roumanie.

s'a strâns cel puțin o zecime mm. de apă avem următoarele valori (1).

Numărul zilelor de ploaie, cu cantitățile:

(1) $> 0,1$ mm (2) $> 1,0$ mm.

15	14	Iunie	(1887/1909)
12	12	Iulie	id.
8	7	August	id.
8	7	Septembrie	id.

iar (2) ne arată media celor în cari cantitatea de apă căzută a fost mai mare ca un mm.

Anul cel mai ploios a fost 1901, cu 1172 mm. de apă și cel mai secetos 1894 cu 537 mm. apă.

Umiditatea relativă a aerului în timpul sezonului (Iunie—Septembrie) este în medie (1887/1909) de 70%, sau după luni de; 71% în Iunie, 69% în Iulie, 67% în August și 74% în Sept.

Media zilelor cu ceață este de 24 pe an, iar a zilelor de furtună 17 pe an.

Presiunea atmosferică, pentru a întrebuinta limbajul matematic, este funcție de mai multe variabile, în special de *altitudine*, umiditate și temperatură, așa în cât după cum fiecare punct al Sinaei își are înălțimea lui proprie, tot așa își are și presiunea lui medie. Înălțimea barometrică medie anuală este de 687 mm. la 0° pentru 860° m. alt. Maximum observat a fost de 709 mm. 1 la 0° (24 Ianuarie 1907) și minimum de 665 mm. (10 și 21 Februarie 1889). Iată și mediile:

Iunie Iulie August Sept.

Maximum absolut al pres.

atmosferice 1887/1909 696,9 697,5 696,9 699,2

Minimum absolut al pres.

atmosferice 1887/1909 676,7 679,1 677,0 675,3

Pentru a isprăvi, vom adăogi că vijeliile mari sunt foarte rari la Sinaia și că direcția dominantă a vântu-

rilor este cea dela N. ele urmând Valea Prahovei. Cel de N. suflă cam 31% , cel de S. 18% , cel de N.-E. 15% și cel de V. abia 1% .)

Din cele spuse asupra climei Sinaei, putem trage conclusia generală, că ea este mai puțin extremă decât clima Bucureștiului, că fenomenele atmosferice nu sunt cu mult mai dese ca în acest din urmă oraș și că nici umiditatea nu este prea mare, Sinaia fiind întrecută de către Constanța în această privință.

ORAȘUL SINAIA.—Călătorul ce sosește pentru prima oară în Sinaia, rămâne adânc impresionat, de priveliștea încântătoare pe care o presintă risipirea ei în amfiteatru pe poalele împădurite ale munților Furnica și Pietrele-Arse, și de curățenia și aerul civilizat al orașului. În adevăr, Sinaia, este străbătută în lung și în lat de nemărate străzi largi, perfect șoseluite și mai toate marginite de trotoare bine aranjate. Ele nu cunosc nici praful, nici noroiul.

Topografia orașului.—Artera principală ce străbate Sinaia în tot lungul ei dela un capăt la altul, este șos. naț., care prin cătunul Isvor și marginea de S. a Sinaei, până aproape de fabrica de cuie (km. 126.800), poartă numele de *Calea Orașielor*. De aci înainte, până la capătul N.-Estic al parcului ia numele de *Bulevardul Ghika* și ultimei părți care ieșind din Sinaia, traversează și cătunul *Gura-Pădurii*, i se zice *Bulevardul Ferdinand*.

Centrul *mondain* al orașului este *Parcul*. În jurul lui sunt strânse otelurile cele mari, la capul lui de S. este stație de trăsuri și de taximetre, de lângă el pornesc câteva străzi principale și în fine aci mișună lumea toată ziua, de dimineața până seara.

De lângă capătul său de N.-E. (cei despre Predeal) pornește la dreapta către Prahova, *str. Gărei*, care urmează

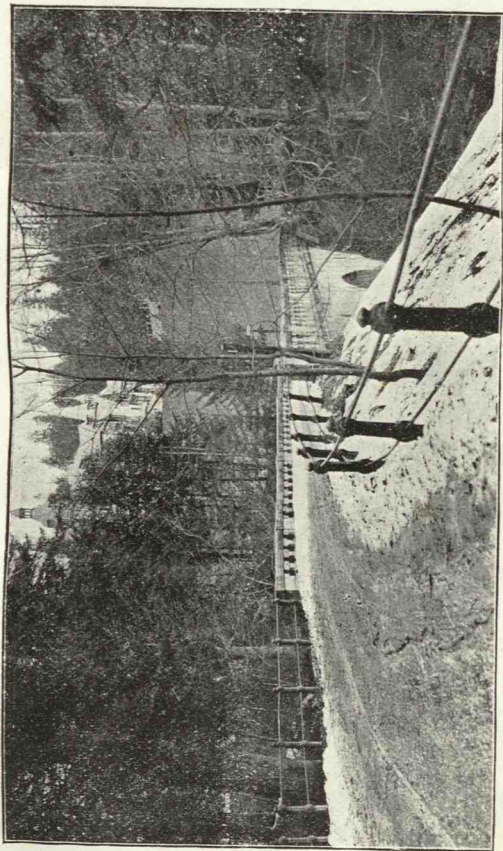
(1) Hepites St.; Album climatologique de la Roumanie.

întâi direcția N.-E., apoi îndreptându-se către S.-V. ajunge la gară. Aceasta este strada, pe care vin vehiculele dela gară în oraș; pietonii pot scurta drumul suind la deal *stradela Caraiman*, care răspunde tot în bulevardul Ghika în fața otelului Caraiman, o sută metri mai la vale de punctul unde începe str. Gărei.

Dela gară, ca un fel de continuare a numitei străzi, pleacă către S, o variantă a șos. naț. (lângă de 1 600 m.), care urmează cursul Prahovei până lângă fabrica de cue, unde se întâlnește cu bulevardul Ghika (km. 127); această variantă, numită *Calea Prahovei*, a fost făcută pentru ca bulevardul să nu mai fie încurcat de cirezile de vite și de căruțele ce toată ziua se perindează în sus și în jos. Excelentă din toate punctele de vedere, ea mai este legată cu bulevardul (șos. naț.) prin două străzi fără importanță: str. *V. A. Urechia* și str. *Piața Unirii*.

Să revenim acum la parc. Din acelaș punct cu str. Gărei, pornește către N. *șoseaua națională* spre Predeal, numită de la Oppler, *bulevardul Ferdinand*. Tot din această piață către V., pleacă str. *Mănăstirei*, care urcând la Sfintele Locașuri, lasă la stânga stradele *Cantacuzino* și *Tache Ionescu* (cu scări), iar la dreapta trei stradele ce răspund tot la mănăstire și dintre cari ultima este poreclită *Drumul Dracului*¹⁾ De aci strada traversează curtea Mănăstirei și apoi urmează spre *Peleş* prin str. *Carmen-Sylva*, după ce dă drumul la stânga străzei *Furnica* și drumului *Sf. Ana*. Continuând a sui la deal, traversează *Peleşul* pe *podul Carmen-Sylva*, lasă la dreapta str. *Palatului*, și trecând la distanță prin fața *Castelului-Peleș*, către care trimite altă ramură, și pe la spatele *Corpului de Gardă*, ajunge la *Pelișor*. În dosul *Corpului de Gardă* se desparte din ea str. cu acelaș nume, care după ce taie în două drumul *Sf. Ana*, ese la *Graj-*

¹⁾ Pe acolo trecea primul drum la Mănăstirea Sinaia. (Vezi istoricul acestui drum).

Clișeu M. Gold.

PODUL CARMEN-SYLVA ȘI CASTELUL PELEȘ

durile Princiare de pe *str. Furnica*. Dela Castelul Pelișor în sus, această *str.* se transformă într'o largă alee pe sub pădure, care urcând la deal o pantă bine simțită, trece pe lângă fosta *Casă de Vânătoare* a M. S. Regelui (actualul *Foișor*), lasă la stânga *Drumul și Podul Principele Carol* și sue încă la deal în pădure cam 500 m. (Frumoasa alee descrisă poate fi urcată de automobile, biciclete și trăsuri cu ușurință; la cavătul ei are cam 1 100 m. alt.)

Pentru a reveni la Sinaia, trebuie să adăugăm că nu putem descrie în amănunțimi, numeroasele ei străzi și drumuri, căci ar fi nevoe pentru aceasta de un volum întreg și de aceea ne vom mărgini la cele mai importante. *Drumul Principele Carol*, pomenit mai sus, admirabilă alee lungă de 350 m. străbate una din cele mai frumoase și mai bine îngrijite păduri ale Sinaei, în care brazii uriași și cărunți, își dau coate de înghesuiți ce sunt. El după ce traversează *drumul Sf. Ana*, ajunge la rezervorul de apă de pe *Furnica*, unde se întâlnește cu *Calea Codrului* și cu *str. Furnica*. Această stradă care trece șerpuint prin partea cea mai populată a Sinaei, mahalaua ¹⁾ cu acelaș nume, se unește deasupra Mănăstirei cu *str. Carmen Sylva*. Lungimea ei totală este cam de 1 700 m.

Pentru a completa topografia *Furniceii*, trebuie să ne întoarcem jos în *bulevardul Ghika*, în centul comercial al orașului, care coprinde oarecum și centrul său geometric și care este *Piața Unirei*, situată aproape de Râul Prahova între *bulevard* și *calea Prahovei*.

Din *bulevardul Ghika*, cam din dreptul *str. Pieței* (km. 128.¹⁰⁰), începe *str. Poiana-Florilor* care întâlnește zigzagurile *str. Brătianu*, ce vine tot din *bulevard* (km. 127.⁷⁰⁰), după ce a suit *Valea Iancului*. Ajungând sus pe coama dealului, trimite la stânga *str. Codrului* (construită în 1909),

¹⁾ Formată din țigani, din țărani adunați din vecinătate și din Rumânii dăruiți Sinaei odată cu moșiile (Iorga Neculai: *Drumuri și orașe din România*).

apoi coboară șerpuiind în partea cealaltă spre Furnica (către N.) în *Valea Cășăriei*, unde întâlnește *str. Lascar Catargiu*,

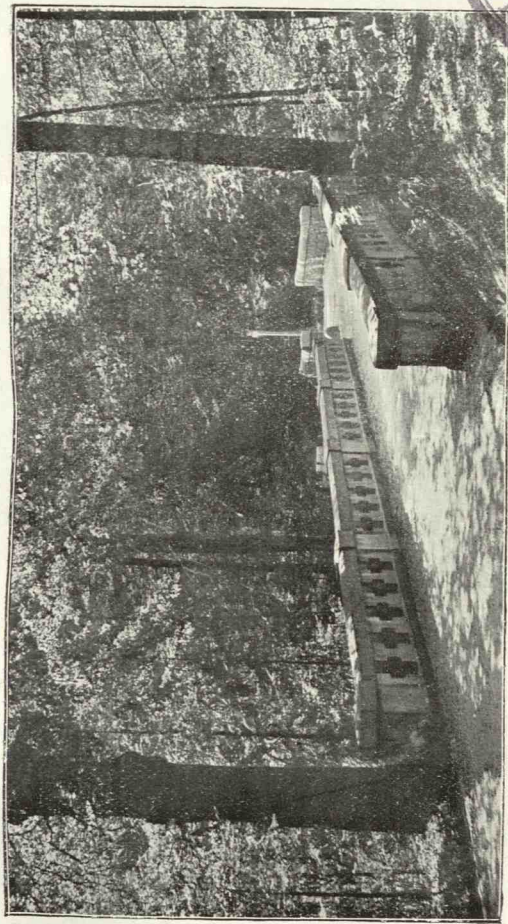
Str. Lascar Catargiu plecând din Bulevard (km. 128.⁵⁰⁰) urmează cursul Văii Cășăriei, lăsând la dreapta *str. Cantacuzino* și ceva mai sus *str. Vârful-cu-dor*, apoi se continuă prin *str. Cășăriei*, care după un ocol frumos prin pădure se unește cu *str. Furnica* ceva mai jos de grajdurile Prințiare. Anul acesta s'a isprăvit o a cincea stradă mare pe Furnica, *str. Codrului*, care face legătura între punctul cel mai înalt al *str. Brătianu* și întretărirea străzilor Cășăriei și Furnica.

În afară de aceste 5 artere principale Furnica mai este străbătută de câteva străzi mai mici ca: *str. Nouă*, *Davila* etc., precum și de nenumărate stradele și poteci cari leagă aceste străzi între ele.

Nu putem încheia descrierea Furnicei fără a pomeni de *Calea Codrului*, plimbare frumoasă dar din nenorocire puțin frecventată. Ea începe după cum am spus din punctul unde drumul Principele Carol se întâlnește cu *str. Furnica*. Această șosea lungă de 5 km., după ce trece pe sub carierele de piatră Costinescu, pe din josul *Poenii Puscicului* și pe lângă *chioșcul Zgarbura* se sue până aproape de 1 100 m. alt. De aci coboară șerpuiind în zigzaguri îndrăznețe până la podul peste Valea Isvorul-Dorului (cam 950 m. alt.), unde întâlnește admirabila șos. naț. Moroeni-Sinaia (km. 19.⁵⁰⁰ dela Moroeni). Recomandăm în special această plimbare amatorilor de singurătate precum și iubitorilor de frumusețile naturii. Ea poate fi parcursă pe jos, cu bicicleta (având frâne solide), cu automobilul, cu trăsura sau cu calul.

Pentru a completa descrierea planului Sinaei trebuie să mai înșirăm și următoarele străzi.

Strada Carol I, începe din bulevardul Ghika din acelaș punct cu *str. Brătianu* (km. 127.7⁰⁰), și urmează di-

Clisura M. Cold.

PODUL PRINCIPELE CAROL (SINAIJA)

recția S.-V. către marginea de S. a Sinaei. În tot parcursul său este legată cu bulevardul din care a pornit, prin străzile Luminei, V. A. Urechia și Luther.

Strada Viitorului, construită în vara anului 1909, începe din str. Luminei; ea este continuarea str. Carol I și urmează livezile¹⁾ ce se întind între vila Gen. Robescu și Spitalul Eforiei. Răspunde în calea Orățielor (km. 126,400) lângă cantina fabricelor Costinescu.

Str. Isvor, care traversează o parte a cătunului Isvor, până în V. Isvorului la *Abator*, începe din calea Orățielor (km. 126,300); ea duce și la Spitalul Eforiei.

Str. Cantacuzino, începe din str. Lascar Catargiu și cu o pantă bine simțită ese în str. Mănăstirei tocmai în dreptul stradelei „Drumul Dracului“²⁾.

Str. Spătarul Mihai Cantacuzino, fostă Poștei, inconjoară parcul până în str. Mănăstirei. N'o amintim decât în memoria întemeetorului mănăstirei Sinaia.

Dacă continuăm dela poarta N. a parcului, pe bulevardul Ferdinand, imediat ce am traversat Valea Peleșului, ajungem la Oppler (km. 129,200), la spatele căruia se întinde o mică mahala a Sinaei, numită Piața-Nouă și unde se ține în fiecare an la 15 August „Târgul Sf. Maria“. Prin această parte trece *str. Primăriei*, *str. Valea-Rea* și altele.

În fața lui Oppler, mai răspunde str. Palatului, pomenită mai sus. Ea este importantă prin faptul că în prelungire cu str. Carmen-Sylva, formează drumul pe care au loc iarna, cursele de *bob-sleigh*.

Aceasta este în chip mai mult sumar descrierea topografică a Sinaei. Ea are în total 36 străzi, pe cari pot circula orice fel de vechiule, și în afară de acestea, mai

1) Pe aceste livezi, se văd bine urmele vechiului drum al mănăstirei Sinaia, dinaintea de 1847.

2) Pe aci trecea vechiul drum dinaintea de 1847.

sunt tot în interiorul orașului, o mulțime de strade, stradele și poteci pe cari nu se poate merge decât cu piciorul, din cauză că unele sunt în pantă foarte mare (Str. Vârful-cu-dor), iar altele sunt cu scări (str. Tache Ionescu).

Diverse indicațiuni. — Sinaia fiind o stațiune estivală de altitudine de primul rang, numeroase familii și persoane se stabilesc pe timpul verei aci, ocupând vilele și apartamentele, fie proprii, fie închiriate.

Sesoul durează de obicei dela 1 Iunie la 1 Octombrie, iar în plin este trei luni, 15 Iunie — 15 Septembrie.

Otelurile sunt ocupate în general de persoanele ce nu se stabilesc la Sinaia pe tot timpul verei, sau de cei ce vin numai în plimbare.

Populația fixă a Sinaiei este de 2 479 ¹⁾ suflete, din cari 1 879 Români și 600 streini, sau 680 bărbați, 623 femei, 544 băieți și 640 fete.

Populația de vizitatori în timpul verei se ridică până la 12 000 sau 15 000 persoane; dintre acestea, cam 800 familii se stabilesc fie pentru o lună, fie pentru 2, 3 sau 4 luni. Trenurile de plăcere adică și ele Duminecile și sărbătorile între 8 000 și 10 000 persoane în cursul unui seson.

Întreg orașul începând din josul cătunului Isvor (km. 124,100), precum și de pe calea Moroeni (km. 22,200), și până dincolo de Gura-Pădurei (km. 130,700) este luminat cu electricitate.

224 globuri electrice cu arc și 269 cu lămpi incandescente, dau orașului, văzut noaptea din înălțime, un aspect feeric, iar amatorului de plimbări nocturne îi luminează calea *a giorno*.

De asemenea, orașul posedă o rețea completă de canalizație ²⁾, și este alimentat întreg cu apă, ³⁾ adusă din

1) La 1 Februarie 1910.

2) Făcută de Eforia Sp. Civile din București.

3) Id.

două locuri deosebite. Dela izvoarele de S.-V. ale Peleşului (1400 m. alt.), ale căror captări s'au făcut 1897, și dela izvoarele de sub Vânturișu, captate și puse în funcționare în 1904.

Izvoarele Peleşului au un debit mediu de 3000 m.³ în 24 ore, care în mod cu totul excepțional poate scădea până la 2000 m.³, sau crește până la 6000 m.³, și această creștere se produce foarte încet numai în urma unei ierni foarte lungi și cu zăpadă multă. Apa aceasta foarte bună și igienică, rece și limpede ca cristalul, n'are la izvor nici o bacterie pe centimetru cub. Compoziția ei este următoarea: ¹⁾

CO³ Ca 0,079 gr.

SO⁴ Ca 0,020 gr.

CO³ Mg 0,004 gr.

Na Cl 0,006 gr.

Materii organice nedosate 0,026 gr.

Total 0,135 gr. la 1000 cm. cubi.

Izvoarele de sub Vânturișu au un debit mai mare. Astfel media lor în 24 ore este de 6000 m.³, poate crește până la 7000, sau descrește până la 3500 m.³ în 24 ore.

Cum se vede Sinaia dispune în mediu de 9000 metri cubi de apă în 24 ore, și chiar în timpurile foarte sece-toase când acest debit scade la 5500—6000 m.³ în 24 ore, cantitatea este absolut suficientă pentru acest oraș.

INDICAȚII PRACTICE.—**Oteluri**, sunt 12 în Sinaia și anume:

Marele otel Caraiman, completamente restaurat în anii 1900-901, are 120 camere, dintre cari 78 sunt cu un pat și 42 cu două paturi. Din aceste din urmă, sunt 24 camere obligate, adică la fiecare din cele 4 colțuri ale otelului, sunt grupuri de câte 3 camere cari se închi-riază împreună.

¹⁾ Găleşescu, Al. G.: Sinaia și împrejurimile etc.

Este un otel de primul rang, mobilat luxos în stil modern și având paturile complet asortate cu toate cele necesare. E luminat cu electricitate și are băi, salon de lectură, terasă, două restaurante, fumoir etc. Prețul variază dela 6—12 lei pe zi de cameră, după poziție și etaj. Pensiunea pe zi 12 lei de persoană. Nu se dau camere fără pensiune. Pentru trecătorii cari doresc a lua masa la restaurant, sunt următoarele prețuri: dejunul de dimineața, 1 leu 50; dejunul dela 12°, 5 lei 50; prânzul de seara, 6 lei 50. La etajul III, sunt camere foarte frumoase ce se dau în timpul verei cu 16 lei pensiune pe zi, adică camera, mâncarea și serviciul, așa că revine la 4 lei camera, pensiunea pentru mâncare rămânând tot 12 lei, de oarece restaurantul e ținut de Casa Capșa, care nu concede nici o reducere. Otelul are și garaj pentru automobile.

Otel Capșa, pe b-dul Ghica No. 74. Are 11 camere, este luminat cu electricitate și are restaurant și cofetărie de primul rang. Dintre acestea 2 sunt saloane. Costul unei camere pe zi, 8, 10 sau 12 lei. Pensiune completă, dela 20 la 30 lei pe zi de persoană. Același serviciu ca la otel Caraiman.

Otel Sinaia, situat în parc, are 30 camere, 10 mansarde și este luminat cu electricitate. Prețurile sunt următoarele: camera cu 2 paturi, 32—40 lei pe zi; cu un pat 15—20 lei pe zi, și mansardele 14—18 lei pe zi; aceste prețuri se înțeleg cu pensiune și după felul și poziția camerei. Pentru trecători, dejunul costă 5 lei și prânzul 6 lei de persoană. Camera fără pensiune nu se închiriaza. Otelul are garaj pentru automobile.

Vila Carola sau Petit Hôtel, situat pe str. Poștei, este dependință a otelului Sinaia, căruia îi este preferită, pentru că prezintă într'o măsură mai mică, desavantajele inerente vieții de otel. Vila are 5 apartamente, compuse fiecare din câte 4 camere, antreu, verandă și bal-

con. Două apartamente sunt mansarde, însă excelente de locuit. Fiind așezată pe coastă, primul etaj face parte tot din parter, în urmă urmează trei etaje și apoi mansardele. Se închiriază de preferință numai apartamente întregi. Prețul se socotește după mărimea și felul camerei, dela 18 lei pe zi în sus, cu pensiune. Fără pensiune nu se închiriază, iar în timp când camera e angajată și lipsești, pensiunea tot contează. Locatarii vilei iau masa chiar acolo. E luminată cu electricitate, are florărie, seră și parc frumos aranjat. Este cea mai mare vilă din Sinaia.

Otel Regal, pe str. Poștei No. 2 și în parc. Are 33 camere. Prețul după cameră, dela 3—10 lei pe zi. Pensiune completă dela 12—20 lei pe zi. Luminat cu electricitate.

Otel Bulevard, pe b-dul Ghika No. 73, lângă farmacie. Are 20 camere, categoria I și II. Luminat cu electricitate. Camera cu un pat, 5 lei pe zi. Cu două paturi, 7 lei 50 pe zi. Pensiune completă pentru o persoană 10—14 lei pe zi după cameră. Două persoane 18—30 lei pe zi. Dejunul de dimineață, 1 leu; dejunul dela 12°, 4 lei; prânzul de seara, 5 lei.

Otel Kübler fost Nicolau, b-dul Ghika No. 43, are 50 camere cu 80 paturi. A fost reparat și mobilat complet în stil modern, în 1909. Este luminat cu electricitate și are instalație completă de baie. Prețul unei camere dela 5 la 12 lei pe zi, după felul camerei. Pensiunea completă pentru o persoană, 12 lei pe zi, cu cameră. Pentru familii cu copii, după învoială. Pentru trecătorii cari iau masa la restaurant: 3 lei 50 b. dejunul și 4 lei 50 b. prânzul.

Otel Belvedere, str. Poștei No. 13. Are 15 camere: 3 cu câte un pat și 12 cu câte două paturi. Prețul variază după poziția și mărimea camerilor și după timpul pentru care se închiriază.

Otel Oppler, b-dul Ferdinand No. 2. Camere 3—6 lei pe zi.

Otel Vârful-cu-dor, b-dul Ferdinand No. 14 și 16. Are 30 camere; 3 lei pe zi cea cu un pat, 5—7 lei pe zi cea cu 2 paturi. În Iulie--August, otelul are și restaurant.

Otel Regina,

Otel Silvia și

Otel Alexe Popescu, toate situate în piața Unirii, au prețurile mai mici.

Vile și apartamente cu luna sau cu sezonul. Sototind după numărul camerilor, și după forma caselor, Sinaia are: 135 vile mari, 103 vile mici, 109 case obișnuite, și 97 case țărănești, situate în cea mai mare parte pe Furnica, în Isvor și la Gura-Pădurei. În acest total de 444 case, nu sunt coprinse: clădirile dela Palat, cantoanele statului, școlile și noul local de judecătorie de pe b-dul Ghika.

Chiriile sunt cam acestea: vilele sau apartamentele mari, dela 2000—4000 lei pe sezon; vilele sau apartamentele mici, dela 1200—2000 lei pe sezon; casele țărănești cu 2—3 camere 300—500 lei și casele obișnuite dela 400—1200 lei pe sezon.

Abatorul, este situat pe V. Isvorul-Dorului în cătunul Isvor. Anul acesta (1910), se constuește pe locul celui vechi, un abator sistematic, care va costa 30000 lei.

Măcelării, sunt 4 în Sinaia, foarte curat și igienic instalate.

Brutării, sunt tot patru.

Restaurante.—Ote urile cele mari au restaurantele lor. În total sunt în timpul verei, 15 restaurante. La otelurile: Caraiman, Capșa, Sinaia, Regal, Bulevard, Kübler și Vârful-cu-dor. Apoi restaurantele Ion Pasăre pe str. Lascar Catargiu No. 1 și Strasman Carol, sus pe Furnica. În piața Unirii sunt: birt la Berbec, restaurant și berărie București etc.

Cofetării, sunt două în timpul verei.

Capșa pe b-dul Ghika No. 74. Casă de primul rang. Bomboane, ciocolată și prăjituri, totdeauna proaspete. Șampanie. Sală parchetată și luminată cu electricitate, pentru concerte și baluri.

Riegler, în parc și în pădure la palat. Tot în parc este și Casino Riegler. Ambele au aceleași prețuri ca la București.

Băcănii, sunt 14 în totul. Cităm principalele: George Mateescu în piața Unirei, este asortată cu cele necesare și poate rivaliza cu orice băcănie mare din Bucur. și.

Magazinul de Consum Mercur, situat în parc, e deschis numai în timpul verei. Se poate spune despre el ca și despre cel de sus.

Alte băcănii, tot bune, mai sunt: V. Gologan din piața Unirei; — la Hristache Stefanide pe b-dul Ghika vis-à-vis de otel Kübler; — Ion Pasăre pe str. Lascar Catargiu; — Carol Strasman și Stoicescu sus pe Furnica, etc.

Berării.—Coloseul Oppler, b-dul Ferdinand No. 2—Berăria Azuga la otel Silvia, în piața Unirei. — Eliseul Luther, str. Carol No. 33. — Berăria N. Popovici pe str. Spătarul M. Cantacuzino.

Brânzării.—Brânză de burduf, cașcaval și urdă dulce. Ia: Radu Ardeleanu, stradela Cășării No. 2; — Andrei Stănicel, str. Luminei No. 1.

Lăptării.—În timpul verei lăptăria Paianu și Zavadinski are sucursală la Sinaia, b-dul Ghika No. 35. Laptele se împarte în oraș cu căruța. — Mai sunt apoi numeroși lăptari ambulanti, țărani din împrejurimi.

Magazine de vinuri.—Desfacerea produselor viilor Cantacuzino, în parc; tot aci se vând și păstrăvi vii. — Desfacerea viilor Brătianu, tot în parc.

Prăvălii diferite.—În piața Unirei sunt: un magazin de sticlărie și porțelan; — două spălătorii; — o pescărie; — un pălărier; — un cismar; — tinichigerie; — croitor; — brânzărie și lăptărie; — ceasornicărie și frizerie. Unele din el

sunt instalate în cele 19 pavilioane ale Halei Comunale. Pe str. Spătarul M. Cantacuzino este un magazin de manufactură, un coafor și un croitor. — Pe str. Lascar Cartargiu un croitor. — În parc, un coafor, și altul la baile de hidroterapie.

Zarzavat și fructe. — În fiecare zi, vin Sărbii dela Câmpina, cu căruțele încărcate de zarzavat. Ei colindă tot orașul, așa că fiecare își poate cumpăra ce-i trebuie chiar la domiciliu. De asemenea țărani și țărance, umblă cu fragi, smeură și mure. În piața Unirei, s'au construit anul acesta (1910) de către Primărie cinci pavilioane, unde se vor vinde fructe și zarzavaturi.

Poliția și paza orașului. — Str. Primăriei No. 5. Sinaia are un polițai, un comandant de sergenți și un comisar. Sunt 4 sergenți de zi, și 13 de noapte, iar pe timpul șederei M.M. L.L. acolo, se aduc dela București vre-o 30 sergenți, întrebuițați exclusiv la paza palatelor.

Trăsuri de piață și taximetre. — În Sinaia în timpul anului sunt 6 birji de piață. În vara anului 1909, au fost 60 trăsuri și 6 taximetre automobile. Tariful taximetrelor este cel fixat prin anunțuri speciale. Tariful birjilor este următorul: 2 lei ora în oraș; 1 leu cursa; 2 lei dela gară acasă sau vice-versa; pentru excursii lungi, după invoială. Prețurile sunt cam următoarele, după felul trăsuri: Sinaia-Bușteni și înapoi 4-8 lei; Sinaia-Azuga și înapoi 8-16 lei; Sinaia-Predeal și înapoi 14-30 lei; Sinaia-Comarnic 15-30 lei.

Stații de trăsuri sunt: *a)* pe b-dul Ghika la poarta parcului; *b)* pe b-dul Ghika colț cu str. Carol; *c)* pe b-dul Ghika la Hristache Ștefanide, și *d)* în pădure la bufet (numai dimineașele frumoase).

Poștă, telegraf și telefon, b-dul Ghika No. 80, în fața otelului Caraiman.

În timpul anului, și în timpul sezonului burourile funcționează în modul următor:

1. serviciile de mesagerii, mandate, Casa de economie și abonamente la jurnale, deschise tot anul dela 8—12 a. m. și dela 2—6 p. m., afară de duminicile și sărbătorile când sunt deschise numai dela 8—12 a. m.;

2. serviciul de poștă ușoară este deschis tot anul, inclusiv sărbători și duminici dela 8° dim.—6° seara;

3. serviciile de telegraf și telefon sunt deschise: dela 1/14 Aprilie—1/14 Iulie, dela 7° dim—9° seara. Dela 1/14 Iulie—1/14 Octombrie, dela 7° dim.—11° noaptea;

4. taxa unei convorbiri telefonice în oraș, este de 25 bani; o convorbire de 5' în județ 50 bani; o convorbire de 5' în județele vecine 1 leu; o convorbire de 5' cu județele mai depărtate 1 leu 50. Taxa unui avis telefonic 25 bani. Convorbirile dela 10° seara în sus, se taxează îndoit;

5. Sinaia este legată cu Bucureștiul prin circuit telefonic special, și poate vorbi, cu toate orașele din țară, legate prin circuite telefonice speciale, cu Bucureștiul. În Transilvania și Ungaria, se poate vorbi cu următoarele orașe: Buda-Pesta, Alba-Iulia (Gyđla-fehérvár) și Cluj (Kolosvar), și o convorbire de 3 minute costă 3 lei. Apoi cu Predealul Unguresc, Brașov, Sireda (Csikszereda), Sibiu, Sighișoara (Segesvar), și o convorbire de 3 minute costă 1 leu 50. Convorbirile urgente costă triplu. Avizul telefonic 1 leu;

6. scrisorile în oraș se împart regulat, și sunt 3 sau 4 curse pe zi, în timpul verei;

7. scrisorile se ridică din cutii de 4 ori pe zi: la 6° dim., la 9^{1/2} dim., la 4° p. m. și la 7° p. m. Dela gară și dela oficiul poștal ele se ridică cu 20' înainte de plecarea fiecărui tren;

8. cutiile de scrisori sunt așezate în următoarele străzi și locuri: două pe str. Furnica (la No. 6 și la magazinul Stoicescu); una pe str. Mănăstirei No. 7; una pe str. Lascar-Catargi No. 7; una la otel Sinaia; una la otel Regal (în parc); una pe str. Poștei No. 1 (baroul Eforiei); una la

otel Caraiman; una pe b-dul Ferdinand No. 2 (Oppler); una în piața Unirei; una pe b-dul Ghika la administrația plășei, No. 16; una în Piața-nouă; una pe b-dul Ghika No. 68; una pe str. Carol No. 36; una la adm. Fabricelor Costinescu și una la gară. Total 17 cutii de scrisori, cu cea dela oficiul postal.

Tutun, timbre și mărci postale. — Mărci postale la Oficiul postal. Pe b-dul Ghika No. 68, este o mică librărie care vinde tutun, timbre și mărci postale. — Mărci postale și tutun se mai găsesc și pe la unele băcării.

Primăria, care era în str. Primăriei No. 5, se va muta în vara anului acesta (1910), în localul propriu din b-dul Ghika No. 56.

Judecătoria și administrația plășei, sunt instalate dela April trecut (1910), în localul propriu din b-dul Ghika No. 16.

Manegiu. — B-dul Ghika No. 29.

Doctori: D-rul Mamulea, la Spitalul Sinaia. — Doctorul Tomasian, str. Lascar Catargiu No. 7. — Dr. Emil Codru Drăgușanu, str. Valea-Rea No. 2. În timpul verei mai sunt diferiți specialiști ca: Dr. Urechia, Dr. N. Tomescu, Dr. Stoicescu, Dr. Urlățeanu, Dr. Severeanu, Dr. Angelescu etc.

Farmacie. — B-dul Ghika No. 73.

Florării. — Saier Nemeth în parc. — Florăria Weiss pe str. Lascar Catargiu No. 4.

Chiosc de jurnale și cărți postale ilustrate. — Pe b-dul Ghika No. 68. — Chiosc la poarta de S. a parcului. — Chioșcuri în parc. — Vanzători ambulanti în tot orașul.

Bazaruri cu diferite lucruri. — În parc. — La poarta parcului. — Pe b-dul Ghika No. 68.

Fotografi. — Alfred Brand, str. Gărei No. 4. — Duschek, b-dul Ghika No. 68.

Costume și țesături românești, pe b-dul Ghika.

Băile de hidroterapie. — Sunt așezate în parc, și au o instalație completă de hidroterapie. Apa limpede are o temperatură de $+7^{\circ} 5^{\circ}$ la presiunea naturală. Sunt conduse de un doctor special, care are la dispoziție masseuri și masseuse. Sesonul băilor ține dela 1 Iunie la 20 Septembrie și se pot lua orice fel de băi, calde și reci, dușuri de tot felul, băi de vapori etc.

Eforia Sp. Civile, tratează cu o societate străină pentru construirea unui stabiliment nou de hidroterapie.

Cazarma, este situată pe un platou deasupra mănăstirii. Vara este ocupată de batalionul de vânători care face garda la Castel, și iarna de o companie de infant.

FABRICI. A. Instalațiunile industriale ale d-lui Emil Costinescu :

1. **Fabrica de cherestea**, înființată la 1880, de către firma Popovici, Costinescu și Co.. În 1885 a fost răscumpărată de către d-l Emil Costinescu, care pe lângă mașinele existente, a mai înzestrat-o cu o turbină sistem Girard de 185 cai, o locomobilă sistem Wolff, două dynamo, mai multe gatere și circulare pentru tăiat lemnărie, o moară pentru măcinat cereale, precum și diferite alte mașini. Produce anual până la 10 000 m³ lemnărie și ocupă zilnic până la 120 lucrători, dintre cari peste 90% sunt Români.

Lemnul ce se întrebunțează în fabrică se exploatează din pădurile din împrejurimi. Se mai exploatează și lemne de fag, pentru foc, până la 50 000 m³, precum și pentru scânduri de hambare, doage, șindrile, lopeți și obezi. Se întrebunțează până la 100 tăietori de lemne, precum și până la 200 cărăuși pentru transportul lemnelor, toți Români.

2. **Fabrica de var hydraulic**, înființată la 1886, este situată pe Prahova în jos, în localitatea numită Gagu. E înzestrată cu o turbină de 120 cai și cu diferite ma-

șini. Produce anual până la 500 vagoane var, și întrebuințează zilnic 70 lucrători, toți Români.

3. **Fabrica de sârmă, de cuie și de nituri de tot felul**, fondată în 1891, este înzestrată cu o turbină sistem Girard de 130 de cai, o mașină cu vapor, doi dinamo și 63 diferite mașini pentru fabricat cuie, nituri și tras sârma. Produce anual până la : 255 vagoane cuie, 85 vagoane nituri de fier și 15 vagoane sulfat de fer (calaican). Ocupă zilnic până la 100 lucrători, dintre cari 90% sunt Români.

4. **Fabrica de var alb gras și linia funiculară aeriană**, fondate în 1898, are 3 cuptoare cilindrice cu ardere continuă. Piatra de var alb, se transportă la cupatoare, cu un funicular aerian lung de 3200 m. Produce anual până la 1200 vagoane var alb, și furnisează până la 1000 vagoane, piatră și pietriș, pentru scopuri industriale. Intrebuințează zilnic 70 lucrători, dintre cari 95% Români.

5. **Fabrica de șuruburi mecanice, piulițe și rondele**, fondată în 1906—907, este înzestrată cu 2 motoare electrice, un motor cu vapor și 42 diverse mașini. Incălzirea cuptoarelor pentru fer, se face cu rezidui de petrol, după invenția proprie a d-lui Costinescu. Poate produce până la 100 vagoane pe an, șuruburi, buloane, tirfoane, piulițe, rondoale și nituri de tot felul. Intrebuințează zilnic 60 lucrători, dintre cari 95% sunt Români.

În rezumat, foloasele ce rezultă pentru țară și pentru Sinaia dela fabricile descrise, sunt următoarele :

Statul încasează 10 000 lei impozite anuale și 100 000 lei taxe vamale.

C. F. R., încasează 311 000 pentru transportul materiilor prime la fabrici, precum și a produselor fabricelor în diversele părți ale țării.

Cifra salariilor funcționarilor și lucrătorilor se ridică la 600 000 lei anual.

Deosebit de toate acestea, se cumpără pentru trebuințele fabricelor, dela fabricele din țară, diverse materiale în sumă de 200 000 lei anual.

B. Alte fabrici.

Fabrica de cutii de lemn, proprietatea Pascal Strabosky, str. Isvor. Situată pe șos. naț. Moroeni-Sinaia în fața pepinierii V. Neagră.

Exploatări de lemne și cuptoare de var, mai are și D-l Henri Boisguérin b-dul Ghika No. 2. D-l G. V. Bibescu are câteva exploatări de piatră de var, deasupra căiei Codrului.

Uzina hidro-electrică, proprietatea Soc. Române pe acțiuni Electrica, a fost construită în 1900, și este situată în stânga Prahovei, sub m-tele Piscul-Cânelui. Apa Prahovei, este barată mai sus de gară, în dreptul V. Rele, și este trimeasă de acolo la uzină, printr'un tunel lung de 900 m., care merge pe sub marginea m-telui Piscul-Cânelui, astfel că apa la uzină are o cădere de 17 m. Uzina dispune de următoarele forțe: 735 cai cu apele joase, 1 042 cai cu apele medii și 1 156 cai cu apele mari. Această forță este transformată în curent alternativ de 11 000 volți, care apoi transformat în 110 volți, servește la luminatul orașului și al locuințelor.

O bună parte din curent este trimisă la Câmpina (35 km), unde aceiași societate mai posedă încă o uzină electrică.

Școale — Sinaia are două școli publice. Școala urbană mixtă „Carmen-Sylva” frecventată de 160 copii, situată chiar în oraș pe str. Brătianu, și școala mixtă rurală „Principesa Maria” frecventată de 90 copii, situată în Isvor pe șoseaua Moroeni. Ambele sunt instalate în localuri noi, anume clădite, igienice și impunătoare.

Pe lângă acestea, se mai adaugă o a treia școală mixtă catolică, cu curs primar după programa statului, întreținută de societatea catolică și frecventată de 25—30 copii. Ea e instalată într'un local închiriat pe b-dul Ghika,

compus din două camere, dintre cari una servă și cabi-
serică catolică.

Școala „Carmen-Sylva“ este cea mai veche din Sinaia,
și origina ei este următoarea. Acum vre-o 30 ani, când
se lucră Castelul Peleş, numeroși lucrători se instalaseră
în Sinaia cu familiile lor. Pe vremea aceea, regretatul
archimandrit Nifon, simplu călugăr la mănăstire, dece-
dat în împrejurări atât de triste, văzând cum copii ace-
lor oameni umblau forfota și își perdeau timpul, cere dela
stareț o cămăruță mică, și adună din acești copii, ca
să-i învețe religia, scrierea și citirea. În scurt timp nu-
mărul lor crescuse considerabil, așa în cât în 1882 venind pe
la mănăstire Ministrul Instrucțiunii de pe atunci, V. A.
Urechiă, și văzând cu câtă ardoare se devotase Nifon,
acestei nobile cause, hotărăște înființarea unei școli chiar
dela Septembrie acelaș an.

Școala a funcționat la început cu doi învățători și era
instalată în camerile dela mănăstire. Mult mai târziu s'a
mutat într'un local închiriat, unde a stat până în 1899,
când a fost clădit actualul local.

Casino. — Anul acesta (1910) Eforia Sp. Civile va
începe construcția unui casino mareț.

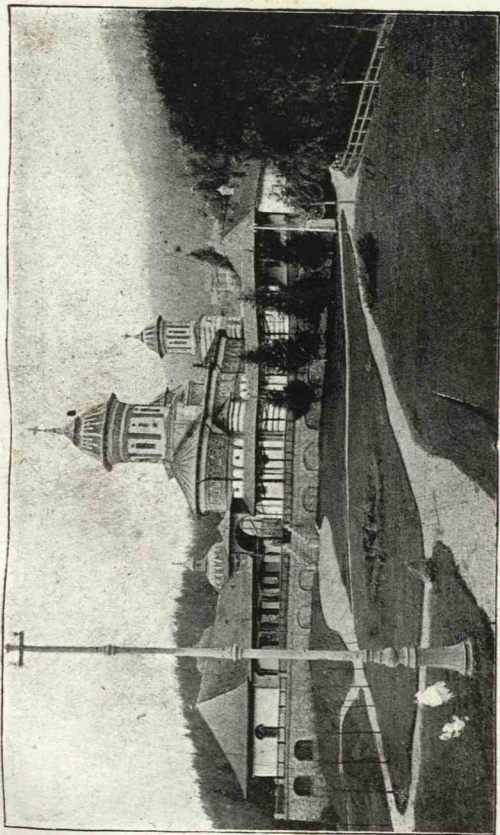
Bancă populară, pe b-dul Ghika No. 30.

Spitalul situat în Isvor, a fost clădit în condiții de
higienă perfectă între anii 1893—1896, de Eforia Sp.
Civile, care cheltuește cu întreținerea lui 40 000 lei anual
(1909—910). Actualmente el are 40 paturi (1909—910), și în
el sunt primiți bolnavii fără distincție de religie și na-
ționalitate. Este condus de d-l Dr. Mamulea.

Parohie. — Anul acesta (1910) comuna Sinaia a fost
declarată parohie.

Cai și căluze pentru excursiuni în munți.

Stații: în dosul otelului Sinaia, pe str. Spătarul M. Can-
tacuzino colț cu str. mănăstirei, și pe b-dul Ghika la
Piața-Unirei.

Clișeu M. Gold.

VEDERE GENERALĂ A MĂNĂȘTIREI SINAIA

Prețul cailor s'a urcat colosal în ultimii doi ani, fără ca această urcare să fie justificată prin ceva, mai cu seamă că numărul lor a crescut, iar numărul cererilor în 1909 a fost extrem de mic. În orice caz credem că prețul indicat de 6 lei pe zi de cal, plus mâncarea omului, este absolut suficient ; 7 lei pe zi este prea mult. Călăuzele cele mai bune sunt : *David Turcu* și *Gh. Ion Marin Văsii* amândoi din Secăria, oameni cinstiti, de încredere și cari cunosc munții pe degete. În ceilalți să nu prea aveți mare încredere.

Diferite taxe. — Sinaia fiind declarată stațiune climaterică, are o taxă de vilegiatură. Această taxă este de 30 lei pentru o familie și de 15 lei pentru o persoană singură, acestea însă numai pentru cei ce plătesc o chirie mai mare de 300 lei pe sezon. Cei cari stau pe o chirie mai mică, sunt scutiți de taxă.

Taxa apei este de 6 lei de cameră pe an.

Târguri. — La Sinaia are loc odată pe an, *Târgul Sf. Mării* (15 August).

Edificii importante, parcul și plimbările în oraș.

MĂNĂSTIREA, după cum am spus la istoricul Sinaei se compune din două patruleter. Pentru a pătrunde în patruleterul cel vechi clădit la 1695 de Spătarul Mihai Cantacuzino, trebuie să trecem printr'o ușă strâmtă care poartă, următoarea inscripție în litere slavone. „*Această poartă și cu toate înouiturile câte se văd aci, au fost făcute de părințele Dionisie Proin Tiruloiu în zilele lui Iw Nicolae Voivod în anul dela Adam 7228 (1720) Mai 20*”. Această inscripție ne arată deci prima reparație făcută schitului dela fundarea lui.

Curtea interioară (30/40 m.), are de jur împrejur chilia pentru călugări și un paraclis, iar în mijlocul ei este vechea bisericuță cu hramul „Adormirea Maicii Domnu-
1909

lui" (15 August). La dreapta curge un izvor cu apă limpede și rece. Cele patru ziduri ale patruleterului sunt îndreptate către cele 4 puncte cardinale. Mănăstirea care înaintea avea peste 70 călugări, nu mai are azi decât vre-o 15.

Arhitectura chiliilor, cât și a bisericii este cu totul simplă. Biserica cu zidurile ei pare a reprezenta stilul romanic în formele lui cele mai simple, iar ornamentele compuse numai din câteva coloane, nu reprezintă nici un stil ¹⁾.

În privința picturilor bisericii sunt de observat două stiluri; stilul picturii românești din sec. XVII-lea și stilul picturii bizantine nereformate ²⁾. Această pictură nu este însă cea veche, din timpul Spătarului M. Cantacuzino, și constatăm acest lucru după următoarea inscripție în piatră, pusă pe frontispiciul bisericii: „Zugrăvitura această sfântă Biserică în zilele prea luminatului Domn Iw Alexandru Constantin Moruz Voevod, fiind Mitropolit Prea o sfințitul Doșitei și s'au săvârșit prin toată osteneala și cheltuiala părintelui egumen Damaskin anul 1795, Septembrie 16". Pictura originală se mai zărește numai pe ici, pe colo.

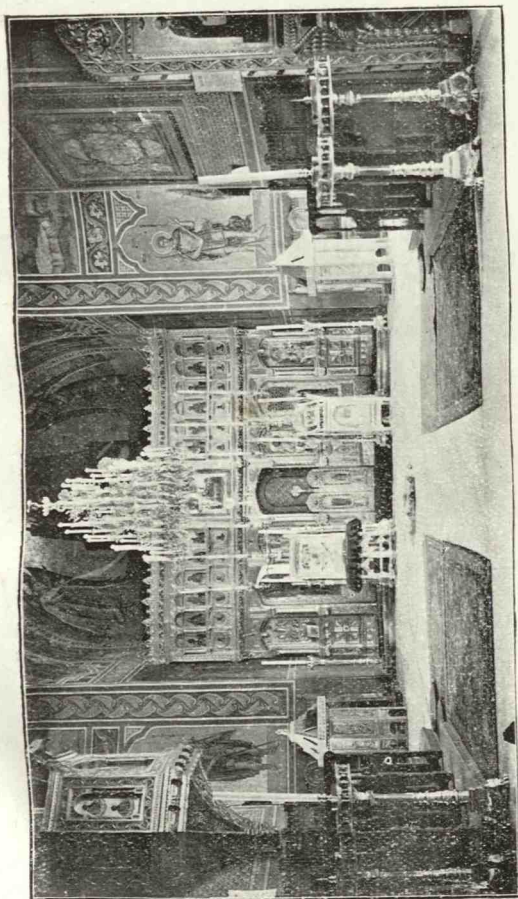
În biserică sunt mai multe icoane și vase de argint vechi. În interiorul bisericii sunt pictate portretele Spătarului M. Cantacuzino și ale fraților săi.

Tot între construcțiile vechi, dar în rândul chiliilor, după cum am spus, este și paraclisul lipsit de asemenea de orice artă. Pictura lui datează din 1792, din timpul starețului Isidor, și este același gen de pictură bizantină ca și în biserică veche. Acest paraclis are pe frontispiciu următoarea inscripție: „Întărirea celor ce nădăjduesc spre tine, întărește Doamne biserică ta, care o ai câștigat cu scump sângele tău 1792 Maiu 7".

Clopotnița cea veche, clădită la 1695 odată cu schitul,

¹⁾ Ghenădie Enăceanu: op. cit.

²⁾ Idem.

Clișsa M. Gold.

VEDEREA INTERIOARĂ A BISERICII NOI DIN SIBIU

nu mai există astăzi. Ea avea ziduri groase și o poartă strimță, pe care abia putea încăpea un om călare.

Să trecem acum la al doilea patruleter clădit în 1846. Biserica mare din mijloc, zidită atunci, nu prezintă nimic deosebit nici ca stil arhitectonic, nici ca sculptură în piatră. Pictura foarte frumoasă a acestei biserici, a fost lucrată de pictorul Cătulescu, care combinase în mod nemerit stilul bizantin cu stilul occidental. Ea are următoarea inscripție pe frontispiciu deasupra ușii de intrare: „*La cursul anilor dela mântuitorul nostru Christos, 1695, s'a zidit sfânta mănăstire Sinaia de fericitul întru pomenire ctitor Michai Cantacuzino, marele Spătar, întru cinstea Adormirei Prea Sf. de D-zeu Născătoarei, iar la leatul 1843 s'a mai adăugat această Sf. Biserică, în zilele Prea luminatului nostru Domn G. D. Bibescu voevod, cu blagoslovenia P. o sfințitului Archiepiscop și Mitropolit al Țării, D. D. Neofit, cu cheltueala casei din așerosirile fericților ctitori în numele P. Sf. Treimi și în cinstea Adormirei P. Sf. Născătoarei de D-zeu, s'a început zidirea acestei biserici de roșu, în stăruința P. Cuv. Ioasaf Arhimandrit, întru care an au și răposat în Domnul, și s'au desăvârșit prin stăruința, osârdia și osteneala P. Cuv. sale părintelui Paisie, Arhimandrit acestui sf. locaș și toate podoa-bele pre din lăuntru și afară cu chiliile împrejur, cum se văd, anul 1846 August 15.*”

Această biserică, dărâpându-se rău, a fost reconstruită din temelie de d.d. Mandrea și Pompilian, între 1900 — 1903, cu cheltuiala Eforiei Sp. Civile. Restaurarea ei a costat peste un milion de lei, și așa cum se prezintă astăzi, poate fi socotită printre cele mai frumoase și bogate biserici din țară. Ea are soclu de piatră albă, iar zidurile sunt de cărămidă. Are trei turle, una mare și două mai mici. În fața ușii de intrare frumos sculptată, sunt patru coloane de piatră admirabil lucrate. Toată biserică este acoperită cu tablă de aramă, pe care sunt făcute desene aurite în foc. Mănăstirea este restaurată în stilul bizantin pur, și aceasta se poate constata mai cu seamă la pictură și mobilier. Este prima biserică din țară luminată cu electricitate. În rezumat, splendoarea formelor și a coloritului, bogăția odoarelor sfinte și a costu-

meler, precum și organizarea acestei mănăstiri, îi asigură un loc de frunte printre monumentele de seamă ale României. Poate fi vizitată în orice zi, sub conducerea unui călugăr. A fost târnosită în zilele de 25 și 26 Maiu 1903. Are următoarea inscripție, d'asupra ușei de intrare: „Bine cuvântat fie cel ce vine întru numele Domnului“.

Biserica aceasta, după cum am spus, este și ea înconjurată de un patralater. El are la S.-V. o clopotniță clădită la 1891. La V., partea exterioară a chiliilor mănăstirii vechi, restaurate în 1909. La N., un șir de case cu ziduri groase, clădite în 1846, ele servesc de locuință starețului și altor călugări, și de aci vederea spre Castel și spre Bucegi este încântătoare. La E. este o galerie de lemn, și la S., un șir de case clădite tot în 1846, și restaurate de Eforie în 1891.

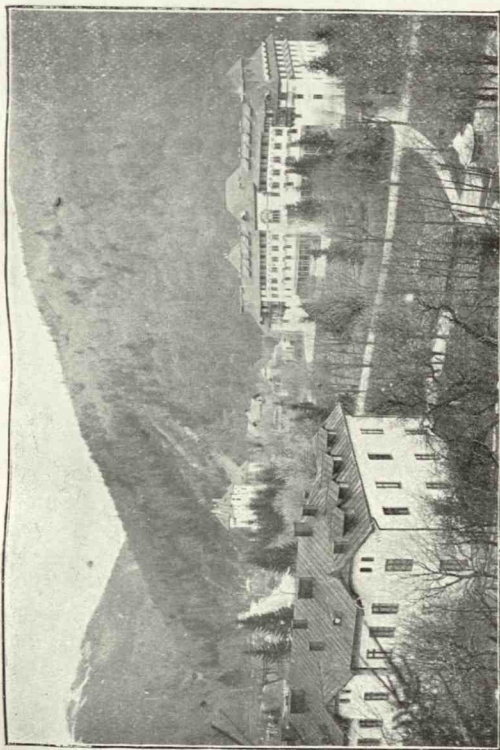
În ele M.M. L.L. Regele și Regina au locuit verile dela 1871 la 1883.

Actualmente în aceste camere, sunt instalate *Muzeul și Biblioteca* mănăstirii, înființate cu ajutorul Eforiei la 1895 de răposatul Archimandrit Nifon, fost stareț al mănăstirii Sinaia până în 1909. Muzeul și biblioteca pot fi vizitate cu autorizația Starețului.

Una din camerile de lângă Muzeu, fosta sală de mâncare a Regelui și Reginei pe când locuiau în mănăstire are pe pereți mai multe portrete, schițate cu creionul de mâna însăși a M. S. Regina. Pentru a se păstra mai bine, aceste schițe au fost acoperite cu sticlă, susținută de un cadru de lemn.

Muzeul Mănăstirii, coprinde peste 600 obiecte, multe de mare valoare, altele artistic lucrate, și conținând mai multe icoane vechi și diferite obiecte necesare serviciului religios.

Tot el mai conține: O colecție foarte interesantă de peste 100 medalii de aur, argint și bronz, din cari mare parte dăruite de M. S. Regele.

Clișea M. Gold.

VEDEREA UNEI PĂRȚI DIN SINAIA

În stânga, planul I, este oțel Kegăal. În dreapta, planul II, este oțel Caraiman.

- O colecție de monede vechi.
- O colecție de chihlibaruri, de agate și de minerale.
- O colecție de tablouri și fotografii, dintre cari unele dăruite de M. S. Regele.
- O colecție de fosile, de stalagmite și stalactite, și de interesante concreții calcare.
- O colecție originală de săbii și alte arme vechi.

Biblioteca Mănăstirei posedă peste 2 500 volume, printre cari unele de mare importanță, iar altele foarte vechi, începând dela anul 1648.

PARCUL. — După cum am spus la descrierea orașului, parcul este centrul *mondain* al Sinaei. Aci se plimbă atât vizitatorii cât și locuitorii orașului, și el este plăcut nu numai prin aranjamentul lui artistic și întreținerea lui foarte îngrijită, de către Eforie, ci și prin poziția lui și vederile ce se desfășoară din diversele puncte asupra Bucegilor, m-ților celorlalți sau Sinaei.

În parc sunt: otelele, Caraiman, Regal și Sinaia; — cotetăria și casino Riegler; — desfacerile produselor viilor Brătianu și Cantacuzino; — băile de hidroterapie; — florărie; — bazar; — magazin de consum; — doi coafori; — chioșc pentru jurnale și cărți ilustrate; — un pavilion unde cântă muzica militară; — un havuz care aruncă apa la mari înălțimi și o cascadă.

Parcul a fost croit la 1881, de grădinarul paysagist Eder, belgian, care a murit în Sinaia, după ce abia terminase admirabila lui creațiune.

Tot în parc, și pus la loc de onoare, se află bustul *Principelui Dimitrie Grigore Ghica*, creatorul Sinaei de azi, fost Efor al Spitalelor Civile, timp de peste 20 ani.

Pe el se află săpată următoarea inscripție:

Principele D. Ghica, 1816—1897.

Trei luni de zile pe an, muzica militară cântă în acest parc de două ori pe zi; 10⁰—12⁰ dim., și 5⁰—7⁰ p. m.

În verile 1906, 1907, 1908 și 1909, Eforia Sp. Civile a

angajat și orchestra Ministerului Instrucțiunii și Cultelor pentru 2 luni de zile, așa în cât programul era următorul: 15 Iunie—15 Iulie, cânta muzica militară după orarul de mai sus; 15 Iulie—1 Septembrie, cânta orchestra dela 5°—7° p. m. în terasa dela Riegler, anume construită, și muzica militară dela 10°—12° a. m. și 9°—11° seara; 1 Septembrie—1 Octombrie, cânta muzica militară 10°—12° a. m. și 4°—6° p. m. În plus orchestra Ministerului, de-dea regulat în fiecare Duminecă după dejun, concerte simfonice în sala Capșa.

BUFETUL DIN PADURE DELA PALAT.—Deși muzica cântă și dimineța tot în parc, toată lumea merge însă dela 10° la 1° p. m., la *bufetul din Pădure*. Acest loc unde acum șapte sau opt ani, cânta regulat muzica militară dimineța, este unul din cele mai încântătoare ale Sinaei, și este situat pe drumul Sf. Ana deasupra stradei Carmen-Sylva. (Vezi, harta Sinaei).

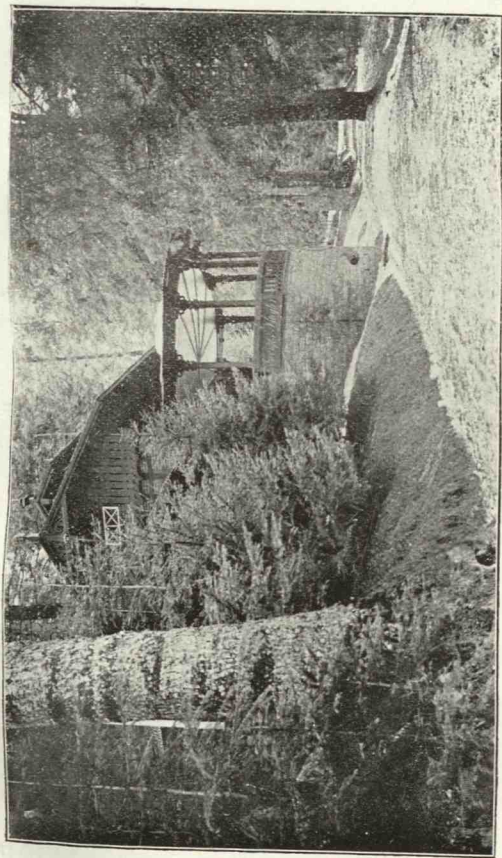
Bufetul din Pădure, este un mic pavilion înconjurat de jur împrejur de numeroase bănci, risipite în amfiteatru printre brazii seculari. Aci se poate ajunge fie pe str. Carmen-Sylva (cu trăsura), fie pe drumul Sf. Ana (numai pe jos), fie pe poteca „La Bufet“ care începe din locul unde era înainte grădina zoologică; se mai poate veni și de sus dela cazarmă.

Continuând dela *Bufet* în sus pe drumul Sf. Ana, se ajunge la Corpul de Gardă, la Castel, la Podul Principele Carol, la Foișor, etc.

DIVERSE PLIMBĂRI ÎN ORAȘ.—Fiindcă la descrierea topografică a Sinaei, am vorbit de străzile și șoselele ei, ne vom mulțumi a indica numai plimbările ce se pot face pe șosele în coprintul orașului.

a) Mănăstire—str. Carmen-Sylva—la rontul de sus din pădure. (Lungimea drumului 1 900 m.).

b) Mănăstire — str. Carmen-Sylva — pod. Pr. Carol —

Cliseu M. Gold.

LA BUFETUL DIN PĂDURE

drum. Pr. Carol—Calea Codrului—șos. Moroeni—Sinaia—parc. (Lungimea drumului 13 500 m.).

c) Str. Cășării.

d) Str. Codrului.

e) Str. Brătianu. Aceste trei străzi, nici lungi nici obosite, constituiesc plimbări foarte plăcute, pe jos sau cu trăsura.

f) Pe b-dul Ghika în jos, la fabricile Costinescu, la Spital și la cătunul Isvor.

g) Otel Caraiman—pe b-dul Ferdinand la banca dela km. 130. (Distanța 1 500 m.).

Se mai pot face și alte combinații (Vezi mai departe cap. *Plimbări și excursii mici împrejurul Sinaiei*).

CASTELUL PELEȘ, PELIȘORUL ȘI CELELALTE CLĂDIRI DELA PALAT.

Castelul Peleş.—Dela Mănăstire, urmând la deal str. Carmen-Sylva, și traversând podul cu acelaș nume peste Peleş, intrăm pe proprietatea Regală, Pietrele-Arse, de unde *Castelul Peleş*¹⁾, care nu se vede din oraș, apare deodată în toată splendoarea lui, visitorului mirat de a găsi o locuință cu totul modernă, ascunsă în umbra pădurilor seculare de brad. Rămâi fermecat, și nu știi ce să admiri mai înăi; decorul măreț care înconjoară clădirea, sau clădirea din mijlocul decorului, al cărui plan pare a fi fost sugestionat de însuși uriașii munți, așa de armonios este legată natura montană de opera de artă.

Apropiindu-ne mai mult de acest monument, vom constata că arhitectura lui a fost inspirată de Renașterea Germană, fără să aibă însă aspectul amenințător și răboinic al castelurilor feudale. Ferestrele lui mari împodobite cu grațioase grătare de fier, galeriile încântătoare

¹⁾ Leo Bachelin: Castelul Peleş, schiță istorică și descriptivă, traducere de D. Stăncescu, în B-teca pentru toți.

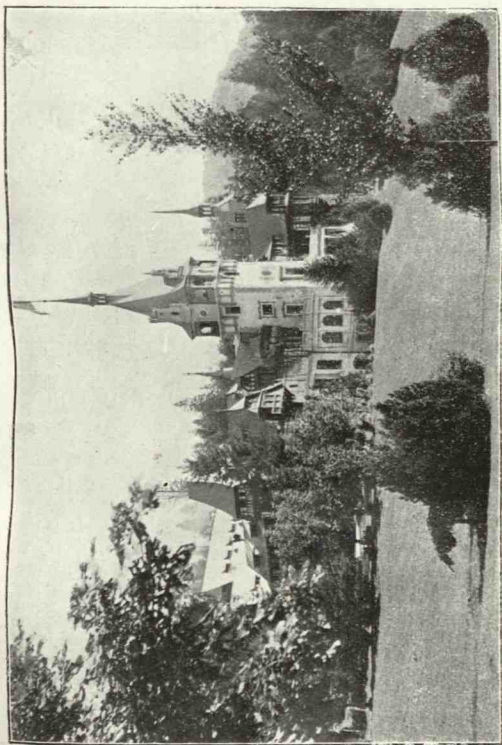
ce-l înconjură de cele patru laturi, acoperişul înalt prevăzut cu multe feluri de ferăstrui înguste, și grădina — adevărat rai pământesc — ce-l înconjoară de jur împrejur, dau reședinței Suveranilor noștri, un caracter modern, senioral și în același timp monumental. Mai mult decât atât; fericita întrebuintare a lemnului, care leagă una de alta părțile principale ale clădirii, dă Castelului un aspect rustic și simplu, care încântă ochiul și place cu atât mai mult, în decorul sever, dar sublim al muntelui.

Vom rezuma istoricul clădirii Castelului Peleş ¹⁾.

În 1873, Regele Carol, pe atunci Prințul Carol, a cumpărat moșia Sinaia și a însărcinat pe arhitectul Doderer, să facă planurile Castelului, pe care în unire cu Regina hotărâse să-l clădească, pe pajiștea din stânga Peleşului, deseori zărită de Ei în plimbările ce făceau dealungul acestui râu, și care L-i se părea parcă pregătită într'adins, pentru ridicarea acestui măndru Palat.

Cum însă locurile erau aproape pustii, calea ferată nu era încă construită, iar drumurile erau rele și nesigure, cărarea materialului necesar, ar fi fost colosal de grea, dacă nu chiar imposibilă. Atunci Prințul numi o comisie, care avea să stabilească ce anume materiale se găseau pe loc. Comisia compusă din D-nii Stöhr, sculptorul Curții și Ludovic Basset, secretarul particular al Prințului, a prezentat un raport, prin care arăta că piatră, lemn, var, nisip și pământ galben pentru cărămidă, se găseau în abundență chiar acolo, și că numai marmora trebuia adusă. Lucrările începură numai decât, și de odată răsăriră ca din pământ, varnițe, ferăstrae, cărămidării, precum și un sat întreg de barace, locuit de vre-o 400 de lucrători cu familiile lor, căci pe lângă Castel aveau să se clădească grajduri, Corp de gardă, pavilion de vânatoare, șoproane pentru trăsuri și case pentru funcționari.

¹⁾ Leo Bachelin : op. cit.

Clîșeu M. Gold.

CASTELUL PELEȘ

La început lucrul mergea foarte greu, din cauza izvoarelor nenumărate ce minau pajiştea pe care se ridica Castelul, așa că în mai multe rânduri lucrările începute s'au dărâmat.

Greutățile fură așa de mari, în cât mulți erau de părere să fie părăsit locul acesta primejdios.

Suveranul însă încrezător în puterea științei moderne nu se descurajă, și lucrările înaintară astfel în cât în 1875, temelia Castelului era isprăvită de tot. Tot în acel moment, pavilionul de vânatoare fu acoperit, și temelia grajdurilor pusă.

În ziua de 22 August 1875, avu loc solemnitatea punerii pietrei fundamentale, la care Prințul Dimitrie Ghica, citi actul de fundație redactat în modul următor:

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Românilor.

La toți de față, și viitori sănătate;

Astăzi, Duminică, la 10 August, 1875, Noi Carol de Hohenzollern, Domn al Românilor, în al treizeci și șaselea an al nașterii Noastre, dinpreună cu Elisabeta Doamna, scumpa noastră soție, și cu ajutorul Celui a Tot-Puternic, am pus temelia Castelului Peleş pe moșia noastră Piatră-Arsă, în vecinătatea sfintei mănăstiri Sinaia, zidită la anul 1695, de către Spătarul Mihai Cantacuzino.

Clădirea acestui Castel s'a început în anul al zecilea al Domniei Noastre, fiind președinte al Consiliului de Miniștri, D. Lascar Catargi, președinte al Senatului I. P. S. S. Mitropolitul Primat Calinic Miculescu și președinte al Adunării Deputaților Principele Dumitru Ghica; iar Stariți al Sf. Mănăstiri Sinaia S. S. Arhimandritul Ono. frei. În acelaș an s'a început și construcția drumului de fier, care va lega orașul Ploești cu Brașovul, prin valea Prahovei.

Drept care am subscris aceasta, spre a noastră pomenire în veacurile viitoare.

Acest pergament fu pus într'un tub de plumb, împreună cu un act de construcție și cu câteva monede, astăzi foarte rare, cari purtau efigia Prințului, și pe cari, Sublima Peartă, nu le îngăduise să circule. Tubul fu zidit în temelie.

După aceea Prințul, lovind cu ciocanul în zid, zise :
*„Să se ridice acest castel și să fie într'o zi leagănul Dinastiei noastre
 în țară”.*

Lucrările continuară cu activitate timp de doi ani, până la izbucnirea războiului din 1877—78, când ele fură întrerupte, după ce se luaseră însă toate măsurile pentru conservarea părților clădite. După război, în primăvara anului 1879, ele reîncepură cu ardoare, astfel că în 1883, mulțămită numărului mare de lucrători și zelului antreprenorilor, edificiul și dependențele fură isprăvite.

Măreța serbare a inaugurării la care a luat parte lumea din toată țara și din străinătate, a avut loc la 7 Oct. st. n. a aceluiași an.

La inaugurare, Generalul Crețeanu șeful casei militare a Regelui, dete citire următorului document:

*„Eu, Carol I, Domn și Rege
 Cu Elisabeta Regina*

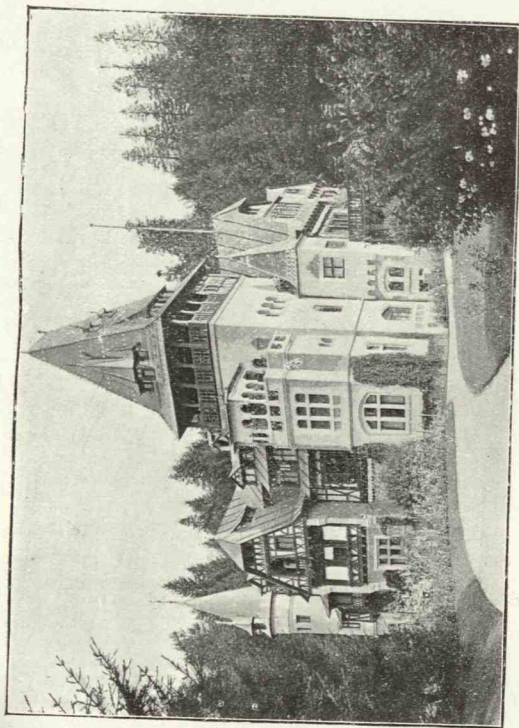
După o silință neobosită de doi ani, în luptă cu un tărâm nestatornic, străbătut de isvoare, isbutit-am a pune la poalele Bucegiului, temelia acestei clădiri, în anul mântuirii 1877, iar al Domniei Noastre al IX-lea.

Zidirea s'a oprit pe timpul războiului pentru neatârănarea României. Intrat-am în această casă a noastră în anul mântuirii 1883, iar al Domniei Noastre al XVII-lea ; datu-i-am nume: „Castelul Peleşului”.

Pavilionul de vânătoare fusese isprăvit din anul 1881, dar Sueranii, până la terminarea castelului, au locuit tot la mănăstire.

După solemnitate, Stöhr executorul operei, a prezentat Regelui, pe o perniță de catifea, cheia castelului, artistic lucrată. Cu dânsa Sueranul a deschis ușa de onoare, care este o adevărată operă de artă atât în ceea ce privește canaturile de lemn sculptat cât și armătura de metal, foarte artistic fasonată.

După terminarea castelului, s'a început întocmirea și aranjarea parcului. Lucrarea a fost tot atât de grea ca și a însuși castelului, de oarece toate plimbările, aleele și pajiștele, au trebuit să fie făcute pe umplutură dea-

Clîșcu M. Gold.

CASTELUL PELIȘOR

supra unor pante de peste 30°, care erau săpate pe dedesubt de mii și mii de isvoare.

Toate aceste isvoare au fost captate și strânse la un loc pe canale, astfel că greu crede cineva astăzi că admirabilul parc al castelului precum și nenumăratele alei și poteci cari-l incing ca o pânză de paiangen, sunt drenate și străbătute pe dedesubt de o vastă rețea de canale, la 4—5 m. adâncime. Parcul așa cum e acum, reprezintă în general stilul englezesc.

Pe terasa sau grădina din fața castelului, se remarcă: un havuz monumental, care aruncă apa la 22 m. înălțime; poarta Vidinului, formată din canaturi de lemn acoperite cu fier și găurită de gloanțe; o bancă rotundă de piatră, în stilul renașterii, așezată discret la stânga acestei terase; în fine, două tunuri luate dela Turci, în războiul pentru neatârnaire.

Pe alea care leagă castelul cu Corpul de Gardă, reconstruit din nou în 1908—909, se află așezată o coloană, oferită Regelui cu ocazia aniversării a 25 ani de domnie, de către rudele Lui mai apropiate.

Astăzi în susul și în josul castelului, dealungul Văii Peleşului cam pe o întindere de un km., se ridică mulțime de clădiri ce depind de palat, unele mai frumoase ca altele. În spatele Corpului de Gardă, se află o mare locuință destinată personalului de serviciu al Palatului. Dela Corpul de Gardă în sus, pe dreapta, cam în acelaș plan cu Castelul Peleş, s'a construit între 1899—1903, în-cântătorul *Castel Pelișor*, locuința Principilor Moștenitori, inaugurată la 24 Maiu 1903. Tot la dreapta, dar mai ascunsă între pomi este „Casa de Cavalerie“ cu 20 de odăi, unde sunt găzduite suitele străine. Mai la dreapta și ascunse de tot în pădure sunt serele și casa grădinarului șef. Pavilionul mic de pe alea Carmen-Sylva (stânga), este casa arhitecților, și în fine la dreapta dar mai sus pe aceeași alee se găsește *Foișorul*, fosta Casă de Vă-

nătoare a M. S. Regelui, și fostă locuință a Principilor Moștenitori până în 1903. El e clădit în stilul elvețian și împodobit cu mobile de artă, sculptate în lemn, metal, și marmoră. La dreapta acestui edificiu, cel mai sus din Sinaia (990 m. alt.), se află un lac și o cascadă formată din apa luată dela Peleş, iar în pădure tot la dreapta lui sunt mai multe poteci, un chioșc și două bordeie. La spatele bordeiului mai mare, este o cruce de piatră cu inscripția următoare: „*Vă închinați celui ce a făcut cerul și pământul și marea și izvoarele apelor.*”

Apoc. XIV 7.

De este însetat neamicul tău adapăl cu apă.

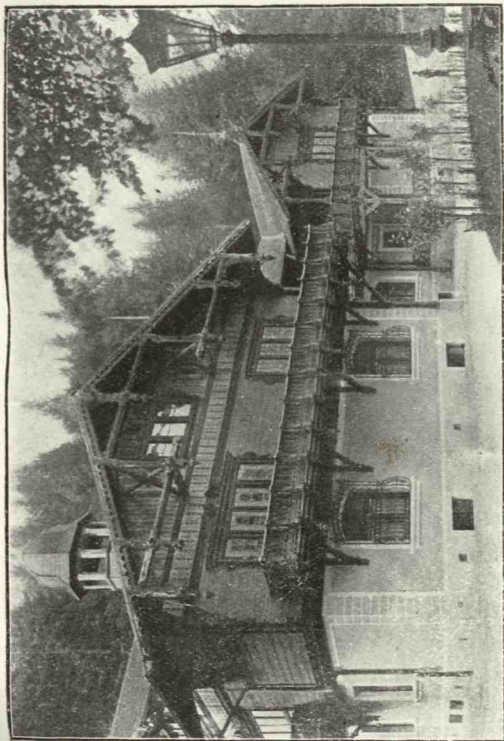
Prov. XXV 21.

Dela Castelul-Peleș în jos pe str. Palatului, se înșiră mai multe dependințe ale lui: grajdurile, șoproanele, lemnăria, spălătoria etc. iar în fața castelului, jos pe apa Peleşului, lângă un lac, este situată fosta Uzină electrică a palatului.

Să descriem acum pe scurt interiorul *Castelelor Peleş și Pelișor* ¹⁾.

Castelul-Peleș, construit în stilul Renașterii Germane are peste 160 de camere. El se compune dintr'un corp principal, care are o curte interioară. La dreapta este un alt corp cu 2 catari, și în stânga o aripă legată de corpul central prin două galerii, cari copriind „curtea de onoare”. Pentru a pătrunde în sălile de primire, oaspeții trebuie să treacă printr'un vestibul luxos împodobit, fără să fie însă prea încărcat, și apoi printr'un rând de stâlpi de marmoră colorată ajung la scara de onoare. La dreapta și la stânga sunt portretele strămoșilor Regelui Nostru, și tot acolo se află așezată o placă de bronz, cu următoarea inscripție, datorită lui Vasile Alexandri, și compusă cu ocazia inaugurării castelului:

¹⁾ L. Bachelin: op. cit.

Clișeu M. Gold.

CASTELUL FOIȘOR

„Eu Carol și al meu popor

„Zidit-am într'un gând și dor

„In timp de lupte al meu regat

„In timp de pace al meu palat”.

Scara de onoare, urcă despărțită în două dela un loc și răspunde în antreul cel mare bogat împodobit cu mobile de artă și cu ferestre cu minunate vitrouri. Scara aceasta, prin coloanele ei de marmoră, dintre cari două de marmoră de Sinaia, prin lemnăria ei capo-d'operă de sculptură, și prin coloritul admirabil al vitrourilor de la ferestre, formează însăși un adevărat obiect de artă, pe care lumina filtrată prin vitrouri îl face să pară de o bogăție neînchipuită. Aci se găsesc dulapuri sculptate, sipele vechi, mescioare smălțuite, scaune și foteluri mari în stilul renașterii, etc. Ferestrele acestui antreu sau coridor se deschid în curtea de onoare, inzestrată cu o singură podoabă arhitectonică, o fântână monumentală de bronz sculptat. Când vre-o fereastră e deschisă, murmurul apoi se aude în coridor, ca o muzică plăcută și neîntreruptă.

Am spus că din acest coridor, se poate pătrunde în sălile principale de primire, pe cari le descriem pe scurt mai la vale.

Sala de mâncare, cu mobilierul ei îmbrăcat în piele de Cordova, cu lemnăria lucrată în stilul renașterii, cu vitrourile ei reprezentând episoade felurite din viața seniorilor trecuți, și cu tablourile și vasele ei vechi și artistice, te transportă în vechile timpuri poetice și îți lasă impresia unei măreții extraordinare.

O ușă minunat sculptată conduce din sala de mâncare în *Sala de biliard*, comod instalată și prevăzută cu scaune de jur împrejur. Ea comunică printr'o mică galerie cu *Odaia turcească*, împodobită toată de covoare scumpe, cu desene albastre și roșii. Biliardul mai comunică, printr'o ușă frumoasă cu splendida

Sală de serbări, a cărei decorațiune și mobilier este în stilul maur, așa că cunoscătorul se crede deodată transportat în Alhambra, celebrul palat al regilor din Granada. În fundul sălei, se află o fântână de marmoră albă, așezată printre aurării, copie exactă a unei fântâni găsite în Egipt, și care acum se află într'un muzeu din Viena.

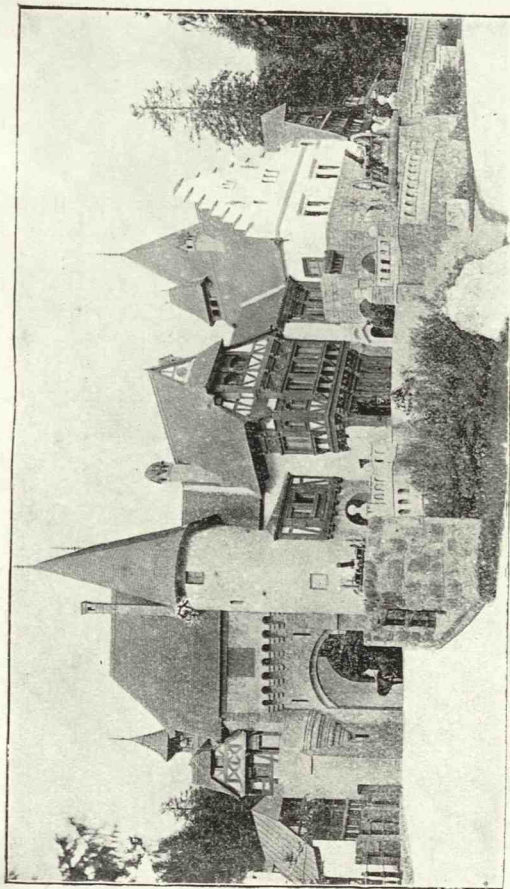
Salonul cel mare, în care se intră tot din coridor, este de un caracter cu totul rece, ceremonios, și se vede numai decât că este destinat primirilor oficiale. Ușa din fund a acestui salon comunică cu *Cabinetul M. S. Regina*, mic dar cochet, împodobit în stilul Ludovic XV cu porțelanuri de Saxa, bibelouri, diverse vase și cu zidurile îmbrăcate în damasc roșu.

Sala de Muzică, atât de cunoscută prin seratele muzicale și literare pe cari le-a dat Carmen Sylva acolo, comunică direct cu cabinetul descris mai sus. Prin instrumentele ei de muzică, cari-o mobilează și o împodobesc, precum și prin diferite vechi cărți bisericești, note, panouri, etc., se poate zice cu drept cuvânt că este un sanctuar de artă.

Printr'un coridor, împodobit între altele cu un portret al Reginei ducându-și fetița în cărcă, precum și cu actul de fundație, reprodus mai sus, al Castelului Peleş, se ajunge în bibliotecă și în cabinetul M. S. Regelui.

Biblioteca care coprinde aproape numai lucrări asupra istoriei, artelor și arheologiei, nu rămâne mai prejos de celelalte încăperi, prin gustul care a prezidat la împodobirea ei și prin ordinea ce domnește în aranjament.

Cabinetul de lucru al Regelui, în care acordă și audiențele este un adevărat loc de retragere. Pecetea lui severă și bogată, îți arată că această odaie este a unui om care își vede de datorie, care și-a luat în serios

Clișeu M. Gold.

CORPUL DE GARDĂ DIN SINAIA

„meşteşugul de Rege“¹⁾, şi căruia când n'o mai fi, istoria îi va zice de sigur „Carol Înţeleptul“.

Lângă cabinetul de lucru este un frumos salonaş de aşteptare, împodobit cu o statueta a Prinţului Carol Anton de Hohenzollern, tatăl Regelui Nostru.

În fine tot în catul acesta, se mai află, ca o completare a sălei de muzică, un *mic teatru*, pentru 100 de persoane, a cărui decoraţie veselă şi graţioasă a fost lucrată de G. şi E. Klimt şi T. Matsch, artiştii renumiţi prin lucrările făcute la teatrul Burg şi la muzeul de bele arte din Viena.

O scară de un stil nobil şi serios, conduce pe visitor, din acest cat în etajul de sus. Ea răspunde într'un coridor cu aceeaşi întocmire ca şi cel de dedesubt, cu deosebire că locul scării de onoare este ocupat de o bogată bibliotecă.

Acest antreu dă în apartamentele rezervate oaspeţilor de distincţiune, şi mobilate în onoarea lor cu un lux particular. Aci au locuit Impăratul Francisc Iosef al Austriei, Regele Eduard VII pe atunci Principe de Galles, Principesa mama Regelui şi alţii, pentru a nu cita decât pe cei mai de seamă.

Tot în acest cat sunt apartamentele private ale Soveranilor, dintre cari cea mai cunoscută cameră este *Cabinetul Reginei*, despre care s'a scris mult, şi care este de o bogăţie neînchipuită în culori bine armonizate, în tapeturi frumoase şi în draperii scumpe. Lângă această odaie, este o bibliotecă mică şi înghesuită ca o chilie de călugăraş.

Pentru a isprăvi şi cu acest etaj ne rămâne să pomenim de²⁾ *Buduarul Reginei*, care are o vedere admirabilă spre răsărit; de *Camera de culcare a Majestăţilor*

1) Vorbă zisă de Mărele Ludovic XIV-lea al Franţei.

2) Găleşescu : Sinaia şi împrejurimile.

Lor, care are la fereastră în loc de perdea, un gobelin, ce reprezintă pe fiul lui Carol Magnu, salvându-și iubita; de *cabinetul de toaletă* al Reginei, împodobit cu tablouri vechi și cu portretele Regelui în etate de 7 ani, și în fața Plevnei; de *cabinetul de toaletă* al Regelui, și de un *Salon* plăcut, care are pe ambele fațade câte un balcon, din care vederea spre Bucegi și spre Sinaia este încântătoare.

Din acest salon se pătrunde în *Marea Bibliotecă* a castelului și în *Atelierul de pictură* al Reginei.

Cu acestea am isprăvit acest cat, și nu ne mai rămâne să vorbim de cât de vârful turlei celei mari, *Trinkstube*, un fel de cârciumă germană cum se găsea în vechile castele feudale. Ea era făcută la început numai din lemn, dar acum în urmă a fost cu totul schimbată și cu dânsa încheiem descripția labirintului artistic al Castelului Peleş.

Înainte de a termina însă, această enumerare devenită forțamente prea lungă, trebuie să spunem câteva cuvinte despre lemnărie, vitrouri și lumina electrică. Fiindcă în împodobirea interioară a castelului, s'a întrebuițat mult nuc și stejar, a trebuit să se combine lemnăria în mod potrivit cu vitrourile, pentru ca apartamentele să n'aibă aspectul întunecat și melancolic.

Cu simțimântul Său artistic, Regele a recunoscut că geamurile colorate erau de absolută nevoie pentru castel, și trebuie să recunoaștem că la Castelul Peleş combinația vitrourilor cu ornamentația interioară, a fost foarte bine nemerită. Se zice, că nu e castel în lume, la care întrebuițarea vitrourilor să fi fost mai completă, să aibă mai multă unitate și să fie mai artistică.

Institutul F. X. Zettler din Munch a executat această geamurărie, din cari mare parte au fost mai întâi desemnate în culori de profesorii F. Widmann, Julius Jürs și pictorul F. X. Barth. În resumat pe ferestrele colorate se află zugrăvită Istoria Țării și universală, natura, poe-

zia, viața omenească, pacea și războiul, și aceste reprezentări — lume minunată de idei — de forme, de culori și de combinații, sunt vrednice de acest mareț palat.

Tot castelul este luminat cu mii de lămpi electrice, cu arc sau incandescente, atât în interior cât și în afară, astfel că odată cu venirea nopții, acest colț de pădure strălucește din depărtare de o lumină feerică.

Castelul Peleş, crește și se înfrumusețează neconținut. El se îmbogățește din an în an cu obiecte de artă, cu mobile, cu statui, astfel că o descripție oricât de completă ar fi, niciodată nu va corespunde realității. Actualmente se lucrează din nou, la schimbarea și amenajarea apartamentelor oaspeților străini.

Castelul Pelișor ¹⁾, are 70 camere și este construit și mobilat în stil modern. Fațada lui, este în stilul Renașterii Germane. În opoziție cu serioșitatea și vechimea intrupate de Castelul Peleş, el este de o artă veselă și încântătoare prin culorile lui vii și prin ornamentațiile grațioase și surâzătoare ale pereților, tavanelor și mobilei sale.

Se remarcă în special următoarele odăi.

Camera Maură, cu pereții în imitație de marmoră.

Camera de aur a Principesei, din balconul căreia vederea este admirabilă.

Camera de joc a Principeselor, pe zidurile căreia sunt pictate principalele animale de pe pământ, și o mulțime de alte odăi pentru Prințul, Principesa, Prințisorii, suite, etc.

Toate în acest castel, fierăriile, lemnăria, mobilierul și lămpile electrice sunt manifestațiile artei moderne.

Alte monumente și clădiri. — În afară de monumentele și clădirile citate în această descriere, găsim necesar să mai pomenim și următoarele vile, printre cele mai frumoase ale orașului.

¹⁾ Galeșescu: Sinaia și împrejurimile, etc.

Vila Carola, cea mai mare din Sinaia, situată pe str. Spătarul M. Cantacuzino.

Vila Adina, în acelaș stil cu prima și vecină cu ea.

Vilele G. Cerkez, Știrbey, H. Catargi, Scarlat Yarka, Slătineanu, Costinescu, etc. pe b-dul Ghika.

Vila Vârful-cu-dor, pe str. Lascar Catargiu.

Casa Codrului, tocmai sus pe str. Brătianu.

Vilele Blaremburg, Dr. Stoicescu și Seculici, pe str. Cantacuzino.

Vila Mihai Haret, pe str. Vârf-cu-dor.

Vila Tache Ionescu, pe str. cu acelaș nume.

Vila Nenitescu și Dr. Urlățianu, sus de tot pe Furnica.

Vilele Urechia, Zamfirescu și Robescu, pe str. Carol și o mulțime de altele, mari și mici, unele mai drăguțe ca altele.

FLORA ȘI FAUNA. — Flora este foarte bogată, atât la Sinaia în oraș cât și pe munți și în împrejurimi. Botanistul rămâne entuziasmat în fața coloritului admirabil și a mulțimei de specii de tot felul, cari acoperă pajiștele și crestele munților. După socoteala noastră, trăesc între Sinaia-Predeal, precum și pe munți, cam șapte la opt sute specii de plante cu flori.

Fauna, este mai puțin bogată și în special mamiferele sunt slab reprezentate. Pe munți trăesc în stare sălbatecă: Urși bruni (*Ursus arctos* L.), Urși furnicari (*Ursus formicarius*?) varietate mai mare a primului și porci mistreți; toți trei găsindu-se în număr foarte mare.

Se zice că înainte trăiau mulți viezuri (*Meles taxus* Bodd.) ascunși prin păduri, noi însă n'am văzut niciodată. Pe munți sunt multe căprioare (*Rupicapra tragus* Gray); varietatea *capra neagră* este foarte rară. În fine vulpi, dihori și veverițe trăesc destul de numeroși prin pădurile de lângă oraș.

Clasa Păsărilor este bine reprezentată, începând cu vulturii colosali ce locuesc vâgăunile cele mai inaccesi-

bile ale munților și isprăvind cu mititica *Codită Roșie*. Cele mai rare păsări sunt cocoșii și găinile sălbatice, cari astăzi se întâlnesc extrem de rar și numai prin desigurile cele mai de nepătruns.

Ca pești nu trăesc prin apele acestor munți decât păstrăvi, dacă aceștia mai există pe undeva în stare sălbatică.

Reptilele au mai mulți reprezentanți inofensivi printre șerpi și șopârle.

Dintre batracieni trăesc prin locurile umede mai multe specii de broaște și o salamandă frumoasă.

Clasa insectelor este mult mai numeroasă. În zilele de vară călduroase, livezile și poenile sunt înveselite de sute de fluturi, cari zboară dela o floare la alta, și cari reprezintă 60—70 specii de diurni (*Rhopalocera*). Cei nocturni (*Heterocera*), de culori închise și de talie în genere mai mică sunt mult mai numeroși.

Pe munți dela 2 000 m. alt. în sus n'am găsit decât 10 specii de fluturi.

Coleopterele sunt numeroase atât jos pe vale, cât și pe vârfuri.

Celelalte ordine de insecte, precum și paiangeni, etc. sunt bine reprezentate.

În rezumat e de conchis că flora acestei regiuni este mult mai bogată ca fauna, care totuși nu este sub normala ordinară în regiuni analoage prin poziția lor geografică și orogenetică.

PORTUL.—Portul țăranilor s'a pierdut din nenorocire aproape cu totul, mai cu seamă la femei. Foarte rar se mai văd azi femei, îmbrăcate în frumoase costume naționale. Toate se gâtesc ca la oraș, cu fustă, cu bluză și ades nu lipsesc nici mănușile.

Bărbații umblă cu cămașă simplă albă și cu ȋtari de păslă. Extrem de rar se mai vede azi, câte un moșneag cu *chică* și cu părul retezat dinainte.

AGRICULTURĂ.—Până acum 20 ani, dela Sinaia până la Azuga se cultiva în și cânepă, din care țărâncele țeseau pânză trainică românească. Astăzi acest bun obicei s'a perdut cu totul, și între Sinaia-Predeal, afară de mici culturi de varză și cartofi nu se seamănă absolut nimic.

RECAPITULAREA DIFERITELOR DISTANȚE, PE ȘOS. NAȚIONALĂ.

București (Piața Sf. Gheorghe)-Sinaia (otel Caraiman) km.	128.7 ⁰⁰
Ploești (Piața Unirei) „ „ „	68.2 ⁰⁰
Predeal (frontieră) „ „ „	20.2 ⁵⁰
Azuga (primărie) „ „ „	11.9 ⁰⁰
Bușteni (gară) „ „ „	8.1 ⁰⁰
Comarnic (gară) „ „ „	17.1 ⁰⁰
Câmpina (piața) „ „ „	35.7 ⁰⁰

SPORTURILE LA SINAIA.—Sportul favorit, care se practică actualmente pe o scară întinsă la Sinaia este *Lawn-tennisul*, așa că în vara anului 1909, erau în oraș vre-o 16 tenisuri. Croquet se joacă mai puțin. Sinaia-Predealul având șosele admirabile, se mai face foarte multă bicicletă și călărie și se practică mult turismul cu motocicletă și cu automobilul.

Sportul însă care ar trebui să fie foarte răspândit în aceste localități de altitudine, este turismul pe jos prin munți, sau mai bine zis alpinismul. Din nenorocire însă, tocmai acest sport atât de sănătos din toate punctele de vedere, este cu totul delăsat. Mulți pretind că numai *frica de necunoscut* îi oprește de a merge pe munți, adică lipsa totală de scrieri și de informații asupra acestor munți. Indrăznim să sperăm, că acest volum va fi în stare să risipească această frică și această ignoranță.

În afară de cele spuse, Sinaia este un centru în care s'ar putea practica cu cea mai mare înlesnire sporturile de iarnă, *sky*, *bob-sleigh*, etc. În adevăr, în timpul iernei sunt deschise două sau trei oteluri, și majoritatea caselor și vilelor fiind bine construite și prevăzute cu sobe

pot fi perfect locuite iarna, și e regretabil că până acum nu se vede nici un început temeinic de sporturi de iarnă, mai cu seamă că nici o altă localitate dela noi, nu oferă condiții mai favorabile pentru astfel de sporturi.

Să sperăm, că micile încercări răzlețe făcute până acum pe acest tărâm, vor da roade bune, și că în curând frumoasa Sinae va deveni prima stațiune de iarnă din Tară, după cum a ajuns a fi numai în câțiva ani, prima stațiune de vilegiatură a României.

Plimbări și excursii împrejurul Sinaei.

Le vom împărți în trei categorii:

A. plimbări și excursii pe șosele;

B. plimbări și excursii mici prin pădure; și

C. excursii mari în munți.

A. — PLIMBĂRI ȘI EXCURSII PE ȘOSELE.

1. Sinaia — Bușteni, — Azuga, — Predeal, — Brașov (42 km.).

2. Sinaia-Comarnic, — Câmpina (55 km.).

3. Sinaia-Moroeni Pietroșița (27 km.), etc.

Toate aceste drumuri, se pot face cu automobilul, bicicleta, trăsura, etc. șoselele fiind admirabile. Se pot face tot felul de combinații. Descrierea lor, precum și distanțele în km. se găsesc în acest volum la capitolele respective.

B. — PLIMBĂRI ȘI EXCURSII MICI PRIN PADURI.

În general mai scurte de 15 km., socotind dusul și întorsul.

1. — **Castel Peleş — Cuibul Prințesei;** dist. dusul 1200 m. Timp necesar o jumătate de oră. Drum de cal și de picior. Dela Corpul de Gardă se urmează la deal alea Carmen-Sylva, se trece pe lângă podul Principele Carol, se lasă apoi, una după alta, 4 poteci la dreapta, și se ia a 5-a potecă cu tablita „Spre Poiana Stânei și spre Cuib”. Până aci se poate veni cu trăsura. Mai departe poteca

excelentă și ușoară conduce la Cuibul Prințesei, o drăgălașă construcție de lemn, suspendată pe 6 brazi seculari. Are două camere mici și o bucătărie, împodobite cu diferite obiecte de artă, cu piei de urs, etc. Un turn, cu o scară mobilă de lemn, servește la accesul cuibului. La stânga lui se află o cruce de piatră și după inscripția ce este săpată pe ea, se vede că e veche de vre-o 80 de ani. (Vezi harta Sinaei).

2. — **Castel Peleş - Poiana Reginei (sau Lăptăria Regală)**; dist. dusul 2800 m., și

Castel Peleş — pe la stâncile Clopoțelul și Francisc Iosef — la Lăptăria Regală; dist. dusul 3000 m. Poteci numai de picior. Pe una singură se poate merge călare. Timp necesar 1—2 ore după mers. Sunt vre-o 4 drumuri toate foarte frumoase cari conduc la Poiana Reginei (1350 m.) și la stânci. Stânca Francisc Iosef a fost amenajată în 1897, când s'a făcut și unul din drumuri — cel mai larg — în onoarea vizitei pe care Impăratul Francisc Iosef a făcut-o la 30 Septembrie 1897, M. S. Regelui. Drumul cailor se întâlnește, înainte de a ajunge la stânca Fr.-Iosef, cu o potecă frumoasă ce vine dela Carierele Piatra-Arsă. Una din potecile de picior, începe din poteca spre Cuibul Prințesei, descrisă mai sus. Alta începe din spatele Castelului-Peleș, și altele două împreună cu drumul cailor, încep mai de sus dela rontul aleei Carmen-Sylva, de care am vorbit la descrierea topografică a orașului. Stâncile Clopoțelul (făcută mult mai târziu) și Francisc-Iosef (1299 m.), sunt niște colțuri stâncoase, ascuțite, isolate în mijlocul unor prăpăstii adânci, și înconjurate de jur împrejur cu grilaj de fier. Vederea din vârful lor este admirabilă.

Poiana-Reginei numită și *Poiana-Stâncii*, este o mare pajiște, aproape plană și cu o pășune foarte bogată. Partea ei de N. se sprijină pe colosalele stânci cari formează

baza muntelui Pietrele-Arse, al cărui vârf se înalță la 750 m. deasupra ei. (Vezi harta Sinaei).

Unele din aceste poteci sunt însemnate din sută în sută de metri cu tăblițe numerotate „Castel—Poiana-Stănei”.

3.—**Podul Principele Carol — Pescăria sau Popicăria Eforiei**; dist. dusul cam 500 m. Timp necesar 15 minute. Potecă de cal și de picior. Poteca începe din stânga (cum mergi la deal) drumului Sf. Ana, aproape de podul Pr. Carol, de unde în 10' se ajunge la Pescărie. Intoarcerea se face pe la N.-Vestul lacului, pe poteca care răspunde la jumătatea drumului Pr. Carol, sau pe cel care răspunde pe Furnica la întâlnirea, str. Furnica cu Calea Codrului (vezi harta Sinaei). Păstrăvii ce se cultivă în lacul dela Pescărie, se vând după mărime cu 1 leu și 2 lei bucata. Tot aci este un bufet bine aprovisionat, precum și o galerie pentru jucat popice.

4.—**Podul Pr. Carol — stâncile și pavilionul Sf. Ana**; dist. dusul 1500 m. Timp necesar 20'—1 oră 30', după mers. (Vezi harta Sinaei). Drumul Sf. Ana, larg, frumos, și cu bănci din dist. în dist. urcă dela pod direct la deal, până la o bifurcație unde se află 2 table indicatoare și o bancă. Se iea la stânga spre S.-V. drumul „Spre Sf. Ana”, lăsându-se cel care merge drept în sus „Spre Vârful-cu-dor” și în câteva minute se ajunge la Sf. Ana, (1218 m. alt.) unde se găsește un bun bufet și de unde vederea asupra Sinaei și a m-ților din stânga Prahovei este admirabilă. Drumul Sf. Ana până la răspântie și de acolo drept în sus până la Captările de apă ale Sinaei poate fi urcat și de căruțe, căci e lat ca o șosea. Din acest drum mare la Sf. Ana cam la 500 m. în sus de podul Pr. Carol, începe pe stânga o altă potecă frumoasă și bine întreținută (lată de 1 m.), care ese tot la Sf. Ana. Această potecă are panta ceva mai pronunțată, dar în schimb este mai scurtă ca drumul mare.

*Sfânta Ana*¹⁾, este un vechi loc de rugăciune al pustnicilor din secolul al XV-lea, cari se adunau aci odată pe săptămână, pentru a se ruga lui D-zeu. Bătrânii din Sinaia spun, că numele acestui loc vine dela Sf. Ana din m-tele Athos, cu care seamănă mult ca situație și poziție. Decedatul archimandrit Nifon, scrie în cartea sa despre Sf. Ana, că s'a convins însuși de această isbitoare asemănare. Aceasta explică prin urmare, numirea Sf. Ana, căci mulți dintre sihaștrii de pe V. Prahovei, fuseseră în tinerețea lor călugări la m-tele Athos, și probabil că primii ermiți au venit prin aceste locuri la 1453, pe vremea căderii Constantinopolului.

Ultimul pustnic, Inocenție, a trăit la Sf. Ana 26 ani, și archimandritul Nifon, spune că a vizitat localitatea pentru prima oară în Iunie 1879, când a găsit încă proaspete urmele lăsate de sihastru, mort numai de doi ani. În deschizătura stâncii, era o mică și sărăcăcioasă chilie, care avea în interior câteva scânduri noduroase — patul ermitului — un scaun vechi de lemn și o masă. Pe pereți erau sute de iscălituri ca și acum. Acest pustnic care fusese în tinerețea lui monah, apoi preot deservant al mănăstirii Sinaia, hotărâse să sape o mică bisericuță în stâncă, al cărui început se vede bine și azi, și în acelaș timp își pregătea mormântul tot acolo. Moartea l'a surprins însă la Sinaia și atunci a fost îngropat în cimitirul comun.

Pustnicul Inocenție, era în vârstă de 25 ani, când a venit civil la Sinaia, în 1826. S'a călugărit apoi, iar mai târziu s'a făcut Diacon și Preot și a servit mănăstirea Sinaia până în 1851, când s'a mutat la Sf. Ana, unde a stat până la moartea lui. Era bine cunoscut de lumea care venea pe vremea aceea la Sinaia; multe persoane simțeau o adevărată plăcere să se ducă la Sf. Ana să-l viziteze și să vorbească cu el, căci el era om foarte cult, care vorbea pe lângă românește, nemțește și grecește.

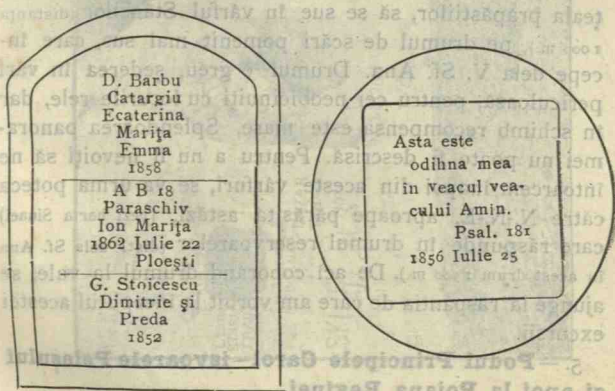
¹⁾ Archimandritul Nifon: Sfânta Ana (Sinaia), Sinaia 1899.

Unul din cei mai buni prieteni ai pusnicului Inocenție, a fost marele Barbu Catargiu, care credincios obiceiului său vechi, petrecea verile la mănăstirea Sinaia, începând din anul 1852, și a cărui iscălitură din 1858 se vede și azi pe stâncă.

La Sf. Ana, bufetul de jos poartă numele de chioșcul Sf. Ana, și continuând pe potecă la deal se ajunge la apa Sf. Ana, care formează frumoase cascade și de unde pornește la deal un drum de trepte, care urcă în vârful stâncilor Sf. Ana. Urmând însă spre S.-V. poteca cea bună la deal, peste vre-o 400 m. ajungem la chioșcul de sus, sau *chioșcul Furnica*, (1218 m.) situat în vârful unei stânci colosale, și înconjurat de trei părți cu prăpăstii adânci. Din acest vârf, panorama este încântătoare și nu se poate descrie.

În fund se vede o parte din Poiana-Țapului, Sinaia întreagă, iar jos chiar sub stâncă, chioșcul Sf. Ana, pare o jucărie de copil. La stânga, uriașele stânci Sf. Ana, se ridic trufașe și sfidătoare aproape la aceeași înălțime.

Cităm câteva iscălituri și inscripții interesante, de pe stâncă din fața chioșcului Sf. Ana:

Toate aceste inscripții sunt scrise cu litere cirilice amestecate cu latine.

Iulie 25
Adormirea Sf.
Anne

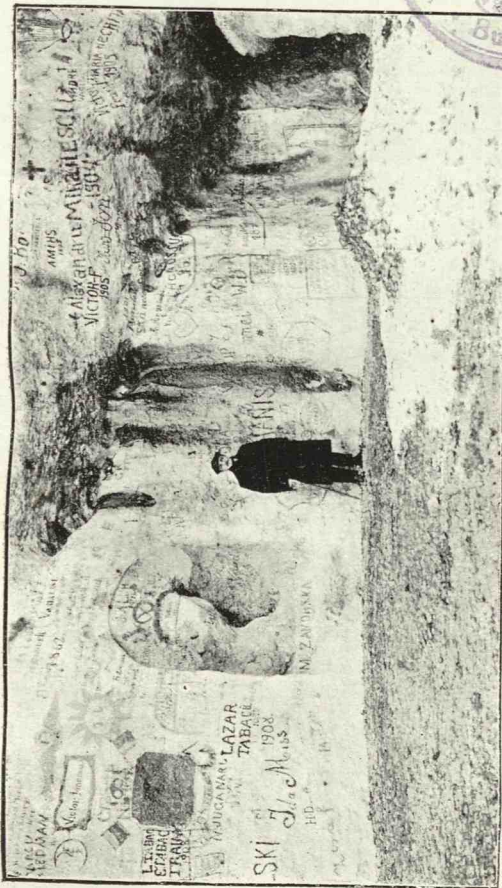
Adio de acum
o stâncă seculară
lângă care petrecui
o scurtă viață
Dulce și amară
Inocenție: 1868

Sfânt, Sfânt, Sfânt
Domn Savaot Plin este
ceriul și tot pământul
de mărirea lui
Dumnezeu Marțișor
1846 Antonie protos.

Ultimele două rânduri scrise cu litere cursive au fost din nenorocire rase acum vre-o trei ani, și înlocuite cu iscălitura unui ilustru necunoscut, care nu a găsit să șteargă altceva decât inscripția cea mai veche ce se păstra.

Sfătuim pe cei tari de picior cari nu suferă de amețea prăpăstiilor, să se sue în vârful Stâncilor (distanța 1000 m.), pe drumul de scări pomenit mai sus, care începe dela V. Sf. Ana. Drumul e greu, șederea în vârf periculoasă, pentru cei neobicinuiți cu locurile rele, dar în schimb recompensa este mare. Splendoarea panoramei nu poate fi descrisă. Pentru a nu fi nevoiți să ne întoarcem înapoi din aceste vârfuri, se va urma poteca către N.-N.-E. aproape părăsită astăzi, (vezi harta Sinaei) care răspunde în drumul rezervoarelor (dist. dela Sf. Ana în acest drum 1500 m.). De aci coborând drumul la vale, se ajunge la răspântia de care am vorbit la începutul acestei excursii.

5. — **Podul Principele Carol—isvoarele Peleşului și apoi la Poiana Reginei.**

Cliștea M. Gold.

ISCĂLITURILE PE STÂNCA SF. ANA (SINAI)
În dreapta se vede grota în care a locuit pumnical.

Dist. dusul 5 000 m. Drum numai de picior. Timp necesar 1—3 ore. Poteca e prevăzută cu bănci. Lăsându-ne jos în V. Peleşului, chiar pe lângă acest pod, dăm de o potecă largă și frumoasă. Această potecă urmează șerpuiturile Peleşului chiar pe lângă apă, și traversează locuri încântătoare. Cascadele și Cheile Peleşului se succed fără încetare, până la o răspântie de 4 drumuri unde se întâlnește ramura Peleşului, de E., cu cea a Peleşelului, de N.-N.-E. Toate aceste drumuri au table de indicație. Unul unește acest punct, cu una din poteciile descrise la No. 2, spre Lăptăria Regală. (Lung. acestei poteci de legătură foarte frumoasă este cam de 500 m). Altul, părăsit astăzi are aceeași direcție, însă răspunde mai sus. Al treilea „Spre Sf. Ana“ urcă la deal panta muntelui prin 172 trepte, și ese în drumul de căruță care sue la rezervoare, dela bifurcația spre Sf. Ana (vezi No. 4). Atragem atenția că pe acest urcuș, și tocmai în mijlocul drumului, este o gaură mare în stâncă, fără fund, căci se aude prin ea la 100 m. dedesubt, curgând Peleşul. În fine al 4-lea drum care pornește de aci, este cel care urcă ramura de E., a Peleşului, până la izvoarele ¹⁾ lui, după ce trece pe lângă cascade admirabile. Dela izvoare într'un sfert de oră se ajunge la *Lăptăria-Regală*, luând poteca la dreapta. Capătul acestei poteci răspunde în Poiana Reginei la marginea opusă celei în care se ajunge prin drumurile descrise la 2 B. (Vezi harta Sinaei).

La Lăptăria Regală, așezată pe *Poiana-Reginei* (1 350 m. alt.) sunt peste 20 vaci de Elveția.

¹⁾ *Valea Peleşului*, începe de sus de pe creasta m-ților, prin două ramuri.

Prima de N.-N.-E., desparte m-tele Pietrele-Arse (stânga), de Șeaua Pietrelor-Arse sau Călugărul (dreapta). Secunda numită și Peleşelul, separă pe acesta din urmă (stânga), de m-tele Furnica (dreapta). Aceste două ramuri se unesc jos la răspântia celor 4 drumuri.

Râul Peleş, isvorăște cum se vede, cam cu 700 m. mai jos de începutul văii, adică pe la alt. de 1 300 m.

6.—**Podul Pr. Carol—Reservoarele sau Captările, pentru alimentația Sinaei cu apă**, (Peleşelul); dist. dusul 4 000 m. Timp necesar 1—3 ore. Drum de căruță de cal și de picior. Se urmează drept la deal drumul Sf. Ana, descris la No. 4, și după multe zigzaguri, precum și după ce s'a lăsat la dreapta scara ce urcă din V. Peleşului (vezi No. 5) și poteca ce vine din vârful stâncilor Sf. Ana (vezi No. 4), se ajunge la Captările sau Reservoarele de apă ale Sinaei (1 400 m. alt.). Plimbarea nu prezintă decât un interes științific. Aci sunt captate izvoarele de S. V. ale Peleşului numite și Peleşelul (vezi harta Sinaei).

7.—**Castel Peleş — Poiana Țapului**, (mormântul lui Kremnitz); dist. dusul 5 600 m. Drum de cal și de picior. Timp necesar 1—3 ore după mers.

Poteca începe vis-à-vis de Coloseul Oppler, din b-dul Ferdinand, și urmează creasta m-telui până în stânga Castelului Peleş, unde este o bifurcație. De aci o ia spre N., și merge prin pădure paralelă cu șos. naț., care bine înțeles nu se vede, până la Poiana-Țapului. Drumul este însemnat din sută în sută de metri cu tăblițe „Castel — Poiana-Țapului“. (Vezi harta Sinaei).

8.—**Castel Peleş — Prahova**. Drum de cal și de picior. Timp necesar 1 oră.

Din spatele Castelului Peleş, sunt 2 ramuri cari pornesc spre Prahova. Una lungă de 2 200 m., răspunde în șos. naț. la km. 131, adică mai jos de Gura-Pădurei. A doua, lungă de 3 500 m., ese la funicularul dela Poiana-Țapului, în dreptul km. 132. Drumurile sunt însemnate din sută în sută de metri cu tăblițe „Castel-Prahova“. (Vezi harta Sinaei).

9.—**Castel Peleş — Cascada Urlătoarea**; dist. dusul 6 000 m. Drum de cal și de picior. Timp necesar 1 oră și 30'—3 ore. Urlătoarea este o frumoasă cascadă, formată de V. Urlătoarea Mică, care mai jos unindu-se cu

Urlătoarea-Mare, dă naștere Văii Urlătorilor (vezi, *Excursii mari în munți*, art. I.). Cascada s'a numit așa din cauza sgomotului infernal pe care-l face, deși apa nu cade dela o înălțime mai mare de 10 m. Locul este demn de văzut, și cum drumul este ușor și splendid atât ca poziții cât și ca întreținere, sfătuim pe amatorii de spectacole mărețe ale naturii, să meargă negreșit să o vadă.

Poteca începe din spatele Castelului Peleş și este ușor de găsit după tablele de indicație. Afară de aceasta, tot drumul este însemnat din sută în sută de metri cu tablețe „*Castel-Urlătoarea*“. Drumul trece chiar prin cariera Piatra-Arsă (3 500 m. de la Castel), după ce a lăsat la stânga o potecă spre Lăptăria Regală (vezi 2B, de mai sus).

10.—**Castel Peleş—peștera lui Bogdan, ¹⁾ din Piatra-Arsă**; dist. cam 5 000 m. Drum numai de picior. Timp necesar 2 — 3 ore. Până la carierele Piatra-Arsă se urmează drumul spre Urlătoarea (vezi 9B.). Imediat după cariere o luăm la stânga, pe o potecă naturală, numai de picior, care urcă din greu panta m-telui. După un urcuș mare, urmează un mic coborâș în zigzag pe o potecă prăpăstioasă și foarte rea, apoi iar un urcuș mic și ajungem la gura Peșterei. Intrând în interior cu lumini, se constată că este formată peste tot dintr'un calcar așa de moale, încât pare că se topește. Țăranii numesc aceasta *lapte de piatră* ²⁾. Peștera e mică, cam 15 m. lățime, 20 înălțime și 50 m. lungime. Se văd niște

1) Domnul Nicolae Bogdan, fiind inițiatorul în alpinism al unei cete întregi de tineri, printre cari este și autorul acestei lucrări, și având în vedere că peștera de mai sus, astăzi aproape necunoscută, nu avea nume, am hotărât toți elevii săi în de comun acord, să o numim „*Peștera lui Bogdan*“.

2) Explicația științifică a acestui lapte de piatră este următoarea: exudațiile apoase încărcate cu bicarbonat de calciu, se fac prea repede spre a lăsa un depozit cristalin sau măcar consistent, și își depun calcarul lor sub formă nămolosă.

lemne în interior, cari par a fi fost când va scări. Astăzi este foarte greu de pătruns până la fund, căci numai ai nici un punct de sprijin în drumul foarte lunecos. De altfel peștera este cu totul uitată, și noi n'am dat de ea decât grație obiceiului nostru, de a face explorări prin locuri puțin umblate și sălbatice. Cine voește s'o viziteze trebuie să se îmbrace cu un rând de haine condamnate, căci ori cât te-ai păzi, e imposibil să nu te murdărești rău de varul acela, care nu se mai curată.

11. — Poiana Reginei — peștera lui Bogdan, din Pia-tra Arsă; dist. cam 2 500 m. Timp necesar 1—2 ore. Drum numai de picior. La această peșteră, se poate merge și dela Poiana-Reginei, însă astăzi drumul este cu totul părăsit. Poteca o ia spre E., prin locuri foarte plăcute. Cam dupe 1 km. de coborâș, se ajunge la o tulpină cu trei fagi, de unde începe spre N.-E. o potecuță abia vizibilă, care urcă puțin și trecând apoi printr'un bolovăniș mare, coboară direct la Peșteră. În cazul când se urmărează acest drum, întoarcerea se poate face prin cel dela No. 10.

12. — Sinaia — stâna Cumpătul; dist. cam. 4 000 m. Timpul necesar 1 $\frac{1}{2}$ —3 ore. Drum greu, cu urcuș colosal și numai de picior. Poteca începe din Valea Rea în sus de gară. Ea sue chiar dela început muchea de S.-V. a muntelui. Indată ce-am ajuns la gol, deasupra pădurei, vederea care se deschide asupra Sinaei și Bucегилor este de o măreție fără pereche. Intoarcerea se face pe acelaș drum. Valea Rea se numea înainte, *Valea Rourată*, din cauza multelor isvoare ce curg din muntele Cumpătul, numit înainte *Gârbova*, și din Piscul-Căinelui. Numea de Rea, îi vine dela mulțimea vânturilor violente cari suflă iarna în Sinaia din această vale. Locuitorii numeau înainte toată această regiune *Vârtejul Dracului*, fiindcă ziceau ei, „vântul de miază-noapte se isbește de creasta Gârbovei, îmbătrânit în rele, și se în-

dreaptă pe Valea Rourată în Sinaia". De altfel și azi V. Rea se bucură de o reputație foarte urâtă printre vizitatorii Sinaei, cari presupun că orice vreme rea vine numai din acea parte.

13.—**Sinaia-pavilionul Piscul Cânelui**; drum de cal și de picior. Dist. dusul 1500 m. Timp necesar 20 minute—2 ore după mers. Dist. întoarcerea 2000 m. Poteca începe de lângă uzina electrică, și urcă în zigzaguri până la chioșcul Piscul-Cânelui (990 m. alt.), din *Poiana Carp*. Dela acest chioșc este cea mai frumoasă vedere asupra Sinaei, căci ea poate fi admirată dela un cap la altul. Întoarcerea se face pe drumul care dela chioșc o ia spre dreapta (către N.), și care ajunge jos la gara Sinaia. Aci era un pod pentru a trece Prahova. Amândouă aceste drumuri bune, sunt prevăzute cu bănci din distanță în distanță. Acum câțiva ani la chioșc sus era bufet. Astăzi acest pavilion este cu totul părăginit. (Vezi harta Sinaei). De doi ani podul peste Prahova nu mai există, astfel că drumul care ese la gară e condamnat.

14.—**Sinaia-vârful m-telui Piscul Cânelui**; dist. 5000 m. dusul. Drum de cal și de picior. Timp necesar 2—4 ore. Poteca pornește din Sinaia, din fața fabricii de șurupuri a D-lui Costinescu, din dreapta liniei ferate (cum mergi spre Preleal), urcă muchia m-telui Piscul Cânelui și ajunge la gol. Aci trece pe lângă un fost pavilion (pavilionul Cânelui), astăzi adăpost de oi și ajunge, în *vârful Cânelui* (1425 m. alt.), de unde vederea asupra munților înconjurători este foarte interesantă. Pentru întoarcere urmăm acelaș drum până mai jos de *pavilionul Cânelui*, de unde luăm o potecuță către N. Această potecuță trece pe lângă o fostă stâncă, de unde încep o potecă lucrată care coboară la chioșcul Piscul-Cânelui (vezi 13 B), de unde întoarcerea în Sinaia se face pe unul din cele două drumuri. Timpul necesar întoarcerei din vârful Cânelui este de 2—3 ore după mers. Această plim-

bare este interesantă, prin priveliștele frumoase, pe care le are excursionistul din diferitele ei puncte, asupra Văii Doftanei (către E.), Sinaei, Bucegilor, precum și asupra acestei culmi a Baiului.

15. — **Din str. Brătianu, pe poteca Spitalului — la Spital**; drum de cal și de picior. Lung. potecii cam 3250 m. Ea începe de sus din str. Brătianu de lângă V. Iancului. De aci merge tot prin pădure, când urcând, când coborând, trece pe sub funicularul Costinescu și coboară în fundul Văii Sgarburei, al cărui mal drept îl urcă apoi, și ajunge la Spital. Drumul foarte frumos și bine îngrijit, are bănci din distanță în distanță. Lungimea totală a acestei plimbări este de 5100 m., adică b-dul Ghika (km. 127.⁷⁰⁰) — str. Brătianu — poteca Spitalului — Spitalul — str. Isvor — calea Orățiilor (km. 126.³⁰⁰) și b-dul Ghika în punctul întâlnirii lui cu str. Carol, de unde am plecat, (vezi harta Sinaei). Timpul necesar 2 — 4 ore.

16. — **Calea Codrului — poiana Pusnicului — Sf. Ana**; drum de cal și de picior. Timp necesar 1—2 ore. Dist. 3000 m. Din calea Codrului (la km. 2.⁵⁰⁰) după ce trecem *fântâna lui Gătej*, ajungem la chioșcul Sgarbura. De lângă acest chioșc pleacă spre N., o potecă frumoasă și bună *spre Poiana Pusnicului și spre Vârful-cu-dor*. Ea urcă la deal, trece prin spatele Carierelor Costinescu, și ajunge într'un minunat luminiș ascuns, numit *Poiana Pusnicului*. De aci tot de a coasta, poteca continuă a urca câteva sute de metri, traversează drumul vechi pe plai la Vârful-cu-dor, ajunge la fântâna lui Davila (vezi, Artera II, 8, al cap. *Excursii mari în munți*), și apoi la o răspântie de trei drumuri. Lăsăm drumul spre chioșcul Davila și „*spre Vârful-cu-dor*“, și o luăm la vale pe drumul „*spre Sf. Ana*“, pe care repede ajungem la chioșcul Furnica și la Sf. Ana (vezi, 4B, și harta Sinaei).

Poiana Pusnicului, se numește așa, pentru că aci a locuit un pusnic, care a murit în anul 1885 sau 1886-

Părintele nostru a vizitat de mai multe ori pe acest ermit în anii 1883 și 1884; el avea o căsuță de lemn în care locuia, și o grădiniță în care cultiva ceapă, cartofi și varză. Contrar pusnicului dela Sf. Ana, acesta era abrutizat cu totul, și nu puteau scoate dela el nici o vorbă.

17.—**Str. Brătianu-Calea Codrului**; drum de cal și de picior. Dist. 1400 m. Timp necesar pentru parcurs o oră. Din str. Brătianu, de deasupra fostului platou al vechei Cazărmi, sau de deasupra școalei Carmen-Sylva, începe o potecă bună și bine îngrijită, care urcă spre N. în pantă dulce, până răspunde în Calea Codrului.

Cu această ocazie putem spune, că actualul platou al cazărmei, a fost făcut cu ocazia întocmirii parcului Castelului Peleş, pentru care s'au cărat din vârful aceluia deal prin ajutorul unui funicular aerian, peste 100000 m. cubi de pământ. (Vezi harta Sinaei).

18.—**Sinaia (otel Caraiman)-lăptăria Piatra-Arsă**. Se merge pe șos. naț. până la funicularul dela Poiana Țapului (km. 132.²⁰⁰), de unde se trece Prahova pe pod, la Lăptărie. Dist. 3600 m. Plimbarea aceasta nu e tocmai plăcută pe jos, din cauza marei circulații care este pe șos. naț. (Vezi harta Sinaei).

19.—**Sinaia (otel Caraiman)-Sinaia Nouă**; dist. 3800 m. pe șos. naț., lângă abator. Sinaia Nouă, este o câmpie mare pe proprietatea Isvor, lângă Valea Isvorul-Dorului (km 124.900 al șos. naț.), unde acum câțiva ani s'au croit mai multe strade cari au și fost pietruite, cu gândul de a vinde locuri pentru vile. Să vedea că încercarea n'a reușit, de oarece nu s'a clădit nimica, și stradele au fost năpădite de iarbă. (Vezi harta Sinaei).

20.—**Excursiune pe brâul Furniceii**. Este o excursiune mai lungă. Se merge pe la Sf. Ana, chioșcul Furnica, (vezi No. 4) apoi se continuă drumul la deal spre chioșcul Davila (1375 m. alt.). De aci tot în sus pe potecă

bună se ajunge la *Valea cu Brazi* și la *Piatra Turcului*¹⁾. De deasupra Pietrei-Turcului, se părăsește drumul și se ia o potecută la dreapta (către N.-V.) care urmează brănele m-telui Furnica până iese în Piatra-Arsă de unde pe poteca bună a Pietrelor-Arse, se face întoarcerea la Sinaia, fie pe la Lăptăria-Regală fie pe la rezervoare.

Circuitul descris aci, are aproximativ dela podul Pr. Carol la podul Pr. Carol, vre-o 16 km. Este deci o excursie mai lungă. Drum de cal și de picior. Timpul necesar pentru parcus 4—9 ore după mers.

21.—In afară de citatele plimbări și mici excursiuni, mai sunt în spatele Castelului Peleş și al Foișorului, o mulțime de poteci și alei, cari de cari mai bine îngrijite și mai frumoase. Ne este imposibil însă să descriem, acest labirint de plimbări. Fiecare alege și parcurge pe cele care-i convin, și cine are ori cât de slabă cunoștință a topografiei locale, nu se poate rătăci.

Drumurile descrise la numerile 3, 4, 6, 15, 16, 17 și 20 o parte, au fost construite și sunt întreținute în stare excelentă de către Eforia Spitalelor Civile.

Cele dela numerile 1, 2, 5, 7, 8, 9 și 21, au fost construite și sunt întreținute într'o minunată stare de curățenie de către Casa Regală.

Excursiunile descrise la numerile 10, 11, 12 și 14 n'au drumuri lucrate, ci numai poteci naturale, făcute de picior.

Statul a făcut drumurile dela No. 13, și o parte dela No. 14 (stâna-chioșc), restul fiind numai potecă de picior.

C. — EXCURSII MARI ÎN MUNȚI, de o zi, două sau mai multe.

Descrierea lor se va vedea la capitolul general al excursiunilor mari în munți.

¹⁾ Vezi la Istoricul mănăstirii Sinaia, asupra acestei numiri.

COMUNA BUȘTENI

BUȘTENII

SOSIREA LA BUȘTENI. — Pentru sosirea la Bușteni, vezi capitolele *București-Predeal cu trenul* și *București-Predeal pe sos. naț.*

La Bușteni se mai poate veni peste munți, din Transilvania, dela Rucăr, dela Sinaia etc. Aceste drumuri le indicăm la excursiunile mari.

SITUAȚIE ȘI COORDONATE GEOGRAFICE. — Comuna Bușteni, este situată pe Domeniul Bușteni ¹⁾, pe dreapta Prahovei la picioarele m-ților Caraimanul și Coștilele. Ea este traversată de Văile Jepilor (iar nu Iepilor sau Iepei cum greșit se zice), Paltinului, Chivului, Albă și Cerbului. Pozițiunea ei este încântătoare, deși nu se prezintă în amfiteatru așa de pronunțat ca Sinaia.

La V. și N.-V. Buștenii sunt mărginiți de Jepii Mici, Caraimanul, Coștilele și mai în depărtare Morarul, toți trunchiuri uriașe ale Bucegilor. La N. valea pare a fi închisă de piciorul Morarului, numit *Trestia*, în care este scobit tunelul. Tot la N. este și m-tele Sorica (stânga Prahovei), iar la E. și S.-E. sunt alți munți mai mici ca Zamura (1 650 m. alt.), etc.

Pe malul stâng al Prahovei, și pe m-tele Zamura se află cătunul cu acelaș nume, ce ține tot de Bușteni.

¹⁾ Domeniul Coroanei Bușteni coprinde m-ții Caraimanul și Clăbucetul Taurului.

Coordonatele geografice ale Buștenilor sunt :

longitudine Estică de Greenwich 25°33'
 latitudine Nordică 45°25' și
 altitudine deasupra nivelului Mării Negre . . 881 metri

ISTORICUL BUȘTENILOR.—Nu se știe care este originea numelui Bușteni, dar ceea ce se știe sigur, este că pe la 1790, punctul unde Valea Cerbului se varsă în Prahova, purta numele „*La Bușteni*” iar locul pe care-l ocupă comuna azi, era presărat de gropi.

Buștenii ca așezare stabilă de locuitori, nu datează decât dela începutul secolului trecut, așa că asupra istoricului său, nu se pot spune multe, mai cu seamă că nu ne-a rămas mai nimica scris.

Vechiul drum, din'nainte de 1846, Drumul Domnișorilor, urca dela Valea Peleşului și până la „*Intre-Trestii*” (tunelul de azi), cam tot pe stânga Prahovei, trecând de-a lungul m-telui Zamura. Acolo era prin secolul XVI (1500—1600), cam în dreptul fabricii de hârtie de azi, un han mare *Slonul de Piatră*,—pe acele vremuri—cel mai vestit din Valea Prahovei. După resturile ce se vedeau până acum câțiva ani, se poate deduce că era clădit solid, ca o cetate, în care se puteau adăposti călătorii în timpurile grele. Se presupune că acest han a fost dărâmat de Turci în războiul lor contra Austriacilor ¹⁾ (1787—1790). „*Slonul de Piatră*” era singura locuință omenească, care exista prin acele locuri, înainte de anul 1800.

Pe la începutul secolului trecut, satul avea vre-o 20 de case și 2 hanuri. Casele erau toate situate pe Valea Cerbului, cam pe unde vine astăzi pichetul grănicerilor. Locuitorii lor se mutaseră dela Isvor (Sinaia), și după cum am spus la istoricul Sinaei, se trăgeau din scutelnicii dăruiți pe vremuri acelei mănăstiri, pentru propria ei pază. Primele case pe locul Buștenilor de azi au fost

¹⁾ Ioan G. Babeș: Din plaiul Peleşului, București 1893.

construite câțiva ani mai târziu, de țărani Vășile Drăguș, Niță Enache ¹⁾ și Ghiță Bogoslovu, venit între 1810—1820 din cătunul Isvor ²⁾.

Din acel moment, Buștenii au crescut încetul cu încetul. Locuitorii lui duceau pe acele vremuri, viața liniștită a munteanului voinic, care nu-și cunoștea decât munții lui ³⁾.

Înainte de 1864, la Bușteni era reședința primăriei comunei Podul-Neagului, care se întindea dela frontieră și până la Posada; ea coprindea satele Predeal, Bușteni, Sinaia, Isvorul, Posada și Podul-Neagului de lângă Comarnic.

În 1864, cătunele Posada și Podul-Neagului au trecut la comuna Comarnic, de care țin și azi, iar cătunele dela Isvor la Predeal, au format comuna Podul-Neagului.

Tot prin 1864, în numita comună existau 2 școli: una la Bușteni, cea mai veche, la care veneau și copii din Sinaia-Isvor, și a doua particulară la schitul Predeal.

La 1874, comuna Podul-Neagului, a luat numele de Sinaia, după dorința exprimată de M. S. Regele. În acelaș timp primăria a fost mutată dela Bușteni la Sinaia.

Sinaia împreună cu toate cătunele ei, a fost declarată comună urbană prin legea din 1880, însă pentru că întinderea comunei era prea mare, în 1884 a fost despărțită în două: de o parte Sinaia comună urbană, și de altă parte comuna rurală Predeal, cu cătunele Poiana-Țapului, Bușteni, Azuga și Predeal. Față însă de colosala dezvoltare pe care a luat-o în timpii din urmă aceste localități, Bușteniul a fost despărțit de Predeal la 1 Iulie 1908, când s'au format două comune rurale deosebite:

¹⁾ I. G. Babeș: op. cit.

²⁾ Nu garantăm exactitatea acestei date, pe care-o ținem dela un bătrân de 90 ani.

³⁾ Monografiile Școalelor de pe Dom. Coroanei, întocmite de Învățătorii dirigenți. București 1907.

prima, Buștenii cu Poiana-Țapului și cu Zamura, și secunda, Predealul cu Azuga.

O probă de dezvoltarea colosală a acestor localități este următoarea. În 1892, comuna Predeal compusă din cele 4 sate, avea în total 437 case: astăzi singur Bușteniul are peste 400 case.

De munții din jurul Sinaei-Buștenilor și Azugei, putem spune următoarele:

Coștilele, aparțineau din vechime familiei Dudeștilor dela cari a fost cumpărat la mezat (5 Februarie 1804), de către *Manuk-bey* ¹⁾, omul de paie al vestitului cămătar Băltărețu. Odată cu *Coștilele*, el a mai cumpărat și munții dela Azuga, *Retivoi*, *Fața-Găvanei*, *Lacul-Roșu* și *Unghia-mică*, tot dela Dudești. Prețul plătit de *Manuk-bey*, a fost de 113 000 lei vechi sau 37 290 lei noi. Toți acești munți au fost cumpărați la 1892, de M. S. Regele, dela *Manuk-bey*, cu prețul de 850 000 lei.

Jepii-Mari și *Mici*, împreună cu munții dela Azuga, *Pietricica*, *Pâraiele*, *Sorica*, *Vârful-lui-Găvan*, o parte din *Lacul-Roșu* și *Luncile d'Intre-Prahove* (locul pe care e Azuga de azi), aparțineau prin 1793 Medelnicerului Const. Filipescu, care în 1794 îi vinde lui Dinu Cantacuzino Paharnicul, iar la 1808 devin proprietatea lui Alex. Filipescu.

Tot familia Filipescu, stăpâna încă dela începutul secolului XVIII-lea, m-tele *Sorica*, care mai târziu le fusese răpit de Dudești și abia în 1786 (11 Iulie), pe vremea lui Mavrogheni, Filipeștii au reintrat în stăpânirea acestui m-te. În afară de cei citați, Marele Ban Al. Filipescu mai stăpâna și următorii munți: *Cazacu* (la Azuga) cumpărat în 1834, *Cumpătul* (Sinaia), *Dutca*, *Clăbucetul-Taurului* și *Râșnoava* (Predeal), toți cumpărați la 1844 dela baronul Cristodor Sakelarie, care-i stăpâna prin moștenire

¹⁾ Marele dicționar geografic al României.

dela d-na D. Sakelarie. Această d-nă îi cumpărase în 1821 dela Biv-vel-Logofătul Crisoscoleu. ¹⁾

Această sumedenie de munți, a fost stăpănită până prin 1850—1855 de către Filipești. În 1846, marele Postelnic Ion Al. Filipescu, trimite pe inginerul-hotarnic G. Fischtum, să le ridice planurile, lucrare care a durat mai mulți ani ²⁾.

Între anii 1850 — 1855, unii din m-ții de mai sus au trecut prin cumpărătoare, în stăpânirea Crețuleștilor. La 15 Aug. 1885, M. S. Regele a cumpărat dela N. Crețulescu cu suma de 400 000 lei, următorii m-ți: *Rășnoava* (Predeal), *Sorica* (Azuga), *Dutca*, *Cumpătul* (Sinaia), *Jepii-Mari* și *Jepii-Mici* (Poiana-Țapului). Tot dela N. Crețulescu, M. Sa cumpărase în 1873, muntele *Pietrele-Arse* (Sinaia).

CLIMA Buștenilor, prin excelență montană, este dulce, constantă și chiar mai plăcută ca clima Sinaei, căci munții mari pe cari îi are la spate, îl feresc de vânturi și curenți.

Aci neexistând stațiune meteorologică, nu putem da elemente climatologice, dar putem spune că cele indicate la Sinaia, pot fi aplicate și Buștenilor.

Localitatea se recomandă cu mult avantaj anemicilor, convalescenților, tuberculoșilor, ³⁾ etc.

COMUNA Bușteni, plăcută și bine îngrijită, prezintă în general, mici diferențe de nivel. Șos. naț. București-Predeal, care o străbate dela un cap la altul (km. 135 — km. 138), formează artera principală din care pornesc mai multe străzi laterale. Dela începutul Buștenilor la Eliseul V. Cerbului, ea se numește str. Carol, și de aci până la sfârșitul Buștenilor (tanel), poartă numele de b-dul Bibescu. Dela un cap la altul și pe ambele părți ale ei, are tro-

¹⁾ Ion Babeș : op. cit.

²⁾ Marele dicționar geografic al României.

³⁾ Saabner-Tuduri, Dr Al. : Apele minerale și stațiunile climatice din România. București 1906.

tuare așternute cu pietriș mărunț și prevăzute din distanță în distanță cu bănci de piatră. De asemenea pe ambele înargini sunt făcute plantații.

Străzile laterale cari pornesc pe stânga șoselei (cum se merge spre Predeal) sunt: str. Valea-Jepi, care pleacă de lângă fabrica de hârtie, merge în sus cam 200 m., și se continuă la deal cu drumul spre Cariera Caraiman (3 km. distanță), de unde începe poteca pe V. Jepilor până la Casa Caraiman (2100 m. alt. și 5 km. dist.); str. Kalenderu, care merge în sus pe lângă V. Paltinului, trimite o ramură spre *Parcul Bușteni*, și se întoarce înapoi tot în str. Carol (șos. naț.); str. Valea-Albă, pleacă din str. Carol tocmai în spatele gărei și se continuă prin poteca la *Poiana Munticelu* (4 km.), sau la *Poiana Coștilei* (5 km.). B-dul Vasile Ureche, începe din b-dul Bibescu, la stânga Eli-seului Valea Cerbului, urmează această vale în sus și se continuă cu poteca pe V. Cerbului, la *Poiana Coștilei* (5 km.) și apoi la Omul (8 km.), sau cu poteca spre Dihamu-frontieră (8 km.). În sfârșit pentru a isprăvi, trebuie să menționăm că pe b-dul Bibescu, sunt clădite o mulțime de vile mari, care mai de care mai pitoresc și mai frumos aranjată; așa de ex: vila Zorilă, Gheorghiaade, Ble-bea, Dumitrescu, etc.

Toată șoseaua, este udată regulat de 2 ori pe zi și este măturată neconținut.

INDICAȚII PRACTICE. — Sesonul la Bușteni nu durează decât două luni, adică Iulie și August. Are peste 2000 locuitori stabili, dintre cari peste 1500 sunt Români.

Oteluri, sunt trei în Bușteni.

Otel Bușteni, construit în 1892 de Adm. Dom. Cora-nei este situat pe str. Carol. Are 22 camere (5—6 lei pe zi camera), ce se închiriază cu ziua, luna sau sesonul. Are sală de dans și restaurant (5—7 lei pe zi de persoană și 120—150 lei pe lună).

Otel Focșăneanu, tot pe str. Carol, în spatele gării. A fost cumpărat de C. F. R. pentru serviciul lor, și probabil că în vara 1910 nu va mai fi deschis vizitatorilor.

Vila Florica, pe str. Carol în fața otelului Focșăneanu, are odăi și apartamente de închiriat.

Restaurante.—În afară de cel dela otel Bușteni, mai sunt: *la Ursu*, în fața fabricii de hartie, (60.—80 lei pe lună pensiană) și altele mai mici.

Vile și apartamente.—În Bușteniul propriu zis, sunt răspândite peste 400 de clădiri, case țărănești, vile mici și mari. Casele țărănești se închiriază pe sezon dela 150 lei în sus, cu bucătărie; ele sunt mai mult sau mai puțin bine mobilate. Chiria vilelor, prevăzute în general cu tot confortul, variază dela 500 la 2500 lei pe sezon.

Poștă, telegraf, telefon, este pe b-dul Bibescu, lângă Eliseul Valea Cerbului. Oficiul îndeplinește serviciul obicinuit de poștă.

Școala, clădită în 1887 de Adm. Dom. Coroanei, pe șos. naț. (str. Carol), colț cu str. Kalenderu, are un local frumos. Este cea mai veche școală din comuna Podul-Neagului și a fost înființată la 20 Martie 1864¹⁾. E de tip rural cu trei învățători, are anexat un atelier de lem-nărie cu maestru special, 2 grădini de flori, una de legume, un teatru școlar și un cor mixt²⁾.

Bușteniul mai are o societate culturală cu local, mobilier și bibliotecă, o bancă populară și o bibliotecă populară.

La fabrica de hârtie este o școală germană, cu program propriu și cu grădina de copii.

Trăsuri, cai și călăuze pentru excursiuni.—În Bușteni nu sunt decât vre-o 3 trăsuri, însă se găsesc totdeauna și din cele venite dela Sinaia. În oraș 1 leu

¹⁾ V. A. Urechia: Anuarul General citat.

²⁾ Monografiile Școalelor de pe Dom. Coroanei, întocmite, etc.

curșa. Bușteni—Sinaia 4 — 5 lei. Pentru plimbări mai lungi, e bine să se angajeze trăsuri din Sinaia. Cai și călăuze pentru excursiuni se găsesc câteodată la fabrica de hârtie. Angajați însă dela Sinaia, pe unde și ascensiunile se fac mai ușor. In Bușteni locuiește *N. Butmăloiu (b-dul Ureche)*, vânător și cel mai bun cunoscător al m-ților Coștilele, Caraimanul, Morarul și Jepii. El nu conduce însă decât în excursiunile cu adevărat grele și periculoase.

Târg. — Se ține odată pe an la Sf. Măria Mică (8 Septembrie).

Cofetărie este la Eliseul Valea Cerbului, ținută de Casa Riegler. Acolo este și o frumoasă sală de bal, unde au loc deseori matineuri dansante.

Doctori. — Sunt mai mulți în timpul verii. Afară de aceasta, Sinaia e aproape.

Farmacie, pe str. Kalinderu.

Parcuri, sunt trei în Bușteni. Primul pe șos. naț. la otel Bușteni între cele 2 capete ale str. Kalinderu. Aci vara cântă muzica regulat de 2 ori pe zi. Al doilea este sus pe deal, deasupra str. Kalinderu. Prin el trece poteca spre Chioșcul Kalinderu. In fine al treilea este parcul Jepi pe str. Valea Jepilor.

Prăvălii. — Magazine cu coloniale și mărunțișuri, sunt mai multe la Bușteni, dintre cari cel mai important este cooperativa de comun *La Ursu*, foarte bine aprovizionată. E situată vis-a-vis de fabrica de hârtie. In aceeași clădire, este și o sală mare de bal și de teatru. Măcelării, brutării, frizerii și cizmării sunt mai multe în tot timpul verii.

Asemenea mai multe berării. (La Ursu, etc.).

Zarzavat, fructe, pui, ouă, etc., se găsesc în abundență în timpul verii, la negustorii ambulante (sârbi și țărani din împrejurimi), cari colindă localitatea cu căruțele încărcate.

Fotograf, pe șos. naț. în fața otelului Focșeneanu.

Băi, la fabrica de hârtie.

Ape minerale.—Bușteniul posedă un izvor mineral, pe b-dul Bibescu, într'o proprietate particulară. După analiza institut. Central de chimie, el are următoarea compoziție ¹⁾:

Na Cl. . . 98,8490 gr.

Ca Cl₂. . . 2,2616

Mg Cl₂. . . 2,8097

Mg I₂. . . 0,0016

Mg CO₃. . . 4,5012

Ca CO₃. . . 3,1960

residiul total este 111,6191 gr., plus urme de Fe CO₃, Ca SO₄, Al₂ O₃ și Si O₂.

La 10 000 părți H₂O, are 0,211 de I pur. Apa se dă în consumație în sticle umplute la izvor. Se pot face și băi minerale.

Biserica, clădită de M. S. Regele și numită „BISERICA DOMNEASCĂ“ a fost târnosită la 8 Septembrie 1889, în prezența Suveranului și a Prințului Ferdinand. Ca lucruri interesante, ea posedă o evanghelie legată în aur, și diferite vase sfinte dăruite de Regele și Regina. Este situată pe str. Carol alături cu școala și cunoscătorii zic că ar fi printre cele mai frumoase din țară. D'asupra ușei de intrare are o inscripție.

Gara, a fost clădită din nou și considerabil mărită în 1909—910, așa în cât cel ce n'a fost de doi ani la Bușteni, nu va mai recunoaște această parte. Este situată, pe dreapta șos. naț., în dreptul km. 136.⁷⁰⁰.

FABRICI. — **Fabrica de hârtie**, ²⁾ a fost fondată în 1882 de către frații Carol și Samuel Schiel, pe moșia Jepi a M. S. Regelui. Pentru procurarea lemnului de brad necesar fabricării hârtiei de împachetat și de tipografie,

¹⁾ Dr. Șaabner-Tuduri; op. cit.

²⁾ Fabrica de hârtie și de celuloză Bușteni, C. și S. Schiel succesori. București 1906.

administrația fabricii a arendat peste câțiva ani pădurile Retevoiu și Susaiul dela Azuga.

Din 1904, firma care înființase fabrica, s'a transformat în societate anonimă pe acțiuni cu un capital social de 2 200 000 lei, plasat numai în Țară. Până în 1906, capitalul vârat în clădirile acestei fabrici, s'a ridicat la 862 180 lei și la 1 265 866 lei pentru mașini.

Fabrica are astăzi o putere totală de 1 350 cai vapori, întrebuințează 331 lucrători Români și 76 străini, și produce pe an 4 538 540 kgr hârtie și mucava. Materiile prime întrebuințate se ridică pe an la (1905): 17 337 474 kgr din Țară, în valoare de 725 885 lei și 437 174 kgr din străinătate, în valoare de 69 802 lei. În acelaș timp statul încasează pe an (1905), 20 900 lei ca taxe vama'e, și C. F. R., 73 177 lei (1905), pentru transportul hârtiei.

Fabrica de celuloză, a fost fondată în 1904, după îndemnul diferitelor guverne, doritoare de a se înlătura importul din străinătate al materiei prime pentru fabricarea hârtiei. Pentru ea s'au cheltuit lei 421 876 cu clădirile, și lei 458 883 cu mașinele. Fabrica are o putere de 540 cai vapori; în ea lucrează 117 lucrători Români, și 26 străini. Produce pe an, 2 914 000 kgr celuloză, și 1 487 500 kgr pastă de lemne și întrebuințează (1905), 10 327 497 kgr materii prime din Țară în valoare de 178 953 lei, și 237 840 kgr din străinătate în valoare de 42 471 lei. Aceste 2 fabrici sunt situate pe V. Jepilor, și sunt legate între ele, printr'o linie sistematică de vagonete mișcate cu electricitate (trolley).

Funicularul aerian, a fost construit în 1908 — 1909, de oarece materialul lemnos necesar, începuse să se găsească cu greutate în împrejurimi. Linia aceasta are o lungime de 16 km, și ajunge tocmai sub piciorul Leaotei (jud. Dâmbovița) în V. Brăteiiului, (vezi, artera IX) după ce escaladează, pe la înălțimea de 2 000 m., întregul masiv al Bucegilor. Din cauza iernelor rele, acest funicular funcțio-

nează pe an în medie numai cinci luni, în care interval transportă 40 000 m³ de lemnărie.

Fabricile de hârtie și de celuloză din Bușteni, fiind un exemplu viu de bune rezultate ce se pot obține în România pe terenul industrial, când există pricepere și bunăvoință, credem interesant să indicăm și modul cum fabrica se îngrijește de binele material și moral al lucrătorilor ei.

a) Lucrătorii cari n'au case în sat, locuiesc în cele 33 case ale fabricii și în altele închiriate de ea. Celor cari au muncit 2 ani în fabrică li se dă locuință gratuită, și li se plătesc impozitele.

b) Casa de ajutoare, pentru îngrijirea sănătății lucrătorilor și pentru asigurarea lor în caz de accidente, s'a înființat în 1900 și afară de cotizațiile lucrătorilor, e subvenționată și de fabrică.

c) Băile fabricii, unde cu 20 bani, orice lucrător poate lua baie rece, de puțină sau de abur.

d) Casa de economie a lucrătorilor, cărora li se plătesc pentru depunerile lor o dobândă de 6%.

e) Societatea cooperativă de consum „Ursul”, pentru a procura funcționarilor și lucrătorilor, cele necesare vieții, cu prețuri cât de scăzute. Ea dă beneficii asupra capitalului depus, și asupra consumului în mărfuri.

f) Prime și ajutoare pentru lucrători, se acordă de fabrică dintr'un fond special.

g) Școala fröbeliană și cercul de lectură ambele ajutate mult de fabrică.

Fabrica de var, Marco Rosazza, dela Poiana-Țapului este a treia fabrică a Bușteniului.

În fine mai este la Bușteni și o

Fabrică de cutii de lemn, situată pe șos. națională.

Lumina electrică. — Doi dinamo cu curent continuu de 120 volți, menținuți neconținți în mișcare de fabrica de hârtie, luminează atelierele acestei fabrici, locuințele

funcționarilor ei, și satele Bușteni și P.-Țapului, în cari sunt răspândite 24 lămpi cu arc voltaic.

CLĂDIRI ȘI MONUMENTE.—Adm. Dom. Coroanei a ridicat următoarele clădiri în Bușteni: biserica Domnească, casa preotului, casa cântărețului, școala, un atelier de strungărie, casa de administrație, 11 vile, un otel și 2 case țărănești model¹⁾.

În rezumat comuna Bușteni, care n'a ajuns la gradul de dezvoltare, la care o găsim astăzi, decât grație Domnului I. Kalinderu, Administratorul Domeniului Coroanei, este bine întocmită, și mulțimea de vizitatori, al căror număr crește din an în an, nu se căiesc de banii cheltuiți în această localitate eminentă igienică, interesantă, frumoasă și în care viața nu este mai scumpă ca în alte localități similare.

Cătune.—De comuna Bușteni mai țin cătunele Poiana-Țapului și Zamura.

Poiana-Țapului.

Situată pe șos. naț. între Sinaia-Bușteni (km. 133—134), câștigă tot mai mulți amatori de liniștea, pe care n'o pot găsi în Sinaia, nici chiar în Bușteni.

Această localitate este ultima care a luat naștere pe V. Prahovei, din așezările locuitorilor originari ai cătunului Isvor. Prima casă în P.-Țapului a fost construită, între 1830—1840 de un oarecare Alexe, venit dela glăjăria veche (fosta fabrică de sticlă) dela Intre-Prahove²⁾.

Are o școală, un otel numit Jepii-Mari, două cârciumi, un ferăstrău pe V. Babei, ceva mai jos de locul pe unde trece drumul la mormântul lui Kremnitz, o fabrică de

¹⁾ Ion A. Candiani: Monografia Dom. Bușteni din jud. Prahova, București 1906.

²⁾ Ion Babeș: op. cit.

var cu funicular (Marco Rosazza), și o haltă unde în timpul verei se opresc toate trenurile, iar în timpul iernei numai trenul de persoane. Tot la haltă este și oficiu postal, care de asemenea funcționează numai vara (1 Iunie—1 Oct. st. n.). În sat se găsesc o mulțime de case de închiriat, fie țărănești, fie ale Domeniului Regal. Demn de remarcat în acest cătun este monumentul D-rului Kremintz, mort acum câțiva ani pe când îngrijea pe Principele Ferdinand. El este bine întreținut prin îngrijirea Palatului, grație căruia există și un drum admirabil prin pădure, lung de 5600 m., dela Castelul Peleş la monument. (Vezi, excursia B7 dela capitolul *Sinaia*). Unul din locurile cele mai vizitate în jurul P.-Țapului este frumoasa cascadă Urlătoarea, de pe V. Urlătorilor (distanță 2500 m.) Poiana-Țapului (halta), este la 2900 m. distanță de gara Bușteni, și la 5000 m. de Sinaia (otel Caraiman), pe șos. națională.

Z a m u r a

Situată pe stânga Prahovei, pe m-tele cu acelaș nume, are o poziție încântătoare. Se întinde din dreptul haltei P.-Țapului și până în dreptul gării Bușteni. O șosea bună, care pleacă de lângă haltă, conduce în acest cătun, în care este de remarcat o instalație sistematică de cultivat păstrăvii și un castel, ambele proprietatea D-lui Gh. Gr. Cantacuzino. Pe teritoriul acestui sat trecea înainte vechiul drum al Domnișorilor.

Cu acestea am terminat complet, descrierea pe larg a comunei Bușteni. Ne mai rămâne de vorbit, de plimbări și excursiuni, pe cari le vom împărți în trei categorii.

PLIMBĂRI ȘI EXCURSIUNI.

A. — **Plimbări pe șosele**, pe jos, cu bicicleta, cu automobilul sau cu trăsura.

1.	<i>Bușteni</i> (gară) — <i>Azuga</i> (primărie)	3 800 m. pe șos. naț.
2.	„ „ — <i>Predeal</i> (frontieră)	12 150 m. „ „
3.	„ „ — <i>P.-Țapului</i> (halta)	2 900 m. „ „
4.	„ „ — <i>Sinaia</i> (otel Caraiman)	8 100 m. „ „
5.	„ „ — <i>Lăpt. P.-Arsă</i> (k. 132. ⁶⁰⁰)	4 000 m. „ „
6.	<i>P.-Țap.</i> — <i>Zamura</i> (pesc.) — <i>Bușt.</i> (gară)	5 000 m. „ „

B. — **Plimbări prin pădure, și mici excursiuni**, pe jos sau călare.

1. Dela Bușteni pe la fabrica de hârtie în sus, *la cascada Urlătoarea*, pe lângă canalul fabricii de hârtie. Drum numai de picior. Dist. dusul 4 000 m. Timp necesar 2°—3°.

2. *Poiana-Țapului* — *Urlătoarea*. Dist. dusul 2 500 m. Timp necesar 1°—2° după mers. Se pornește din șos. naț. pe drumul Regina Elisabeta, vis-à-vis de calea Zamura. Prima parte a acestui drum (cam 1 km.), poate fi parcursă cu carul cu boi, iar restul (1 500 m.) numai pe jos sau călare. Dela Urlătoarea în sus la mese și la *Banca Reginei*, nu se poate merge de cât pe jos, urcușul fiind foarte greu.

3. *P.-Țapului* (mormântul lui *Kremnitz*) — *Castelul Peleş din Sinaia*. Drum frumos prin pădure, de cal și de picior. Dist. dusul 5 600 m.

4. *Cascada Urlătoarea* — *carierele Piatra-Arsă* — *Lăptăria Piatra-Arsă*. Dist. 3 000 m. Drum de picior. Dela Urlătoarea se ia poteca spre Castelul Peleş, până la cariere. De aci se coboară în șos. nat. (km. 132.⁶⁰⁰), pe lângă linia funiculară. Timp necesar cam 1 oră.

5. *Bușteni* — *m-tele Retivoi* (cu funicularul). Funicularul acesta este proprietatea fabricii de hârtie din Bușteni, care l'a construit lângă pârâul Limbășel, peste un deal înalt de 180 m., pentru transportul lemnăriei. Se merge la Azuga pe șos. naț., și de acolo cu calea ferată de pădure, se ajunge la funicular. Excursiunea este puțin interesantă, puțin plăcută și chiar periculoasă.

6. *Bușteni* — *m-tele Zamura*. Dela *Intre-Trestii* (tunei), se

trece Prahova, și se ia poteca pe Zamura pe lângă V. Fetei. Se urcă muchia m-telui, până la o mică poiană de unde vederea este foarte frumoasă. Continuând la deal până în vârf, panoramele splendide se succed fără întrerupere. Drum numai de picior. Timp necesar 2°—4°.

7. *Bușteni — poiana și chioșcul Kalinderu*. Pornim din str. Carol, pe str. Kalinderu, până la parcul de sus pe care-l traversăm în toată lungimea lui și eșim în poiana Grădinei (1 100 m. din șosea). De aci suind poteca în zigzag, ajungem după 1 900 m. în poiana și la chioșcul cu acelaș nume, de unde poinește o potecă, care eșe la fabrica de hârtie. Vederea din poiană este foarte frumoasă. Păcat că chioșcul este neîngrijit. Timp necesar 1—2 ore. Drumul numai de picior este prevăzut cu bănci.

8. *Bușteni — Carierele Caraiman*, de pe V. Jepilor. Drum de picior, și de car cu boi, pe V. Jepilor până la Cariere. Dist. din șos. naț. 3 000 m. Timp necesar 1°—2°.

9. *Bușteni — Poiana Coștilei*, prin *Valea Cerbului*. Dist. 5 km. Drum greu de cal, de picior și de car cu boi. Timp necesar 1—3 ore. La poiana Coștilei se poate veni și pe drumul care urcă spre V. Albă. Acesta numai de picior, este mult mai greu. Dist. 5 km.

10. *Bușteni — Dihamu*, (frontieră), prin V. Cerbului și V. Morarului. Dist. 8 km. Drum de cal și de picior. Timp necesar 2—5 ore după mers.

Această excursiune, se bucură atât la Bușteni, cât și la Sinaia de un mare renume, și nu înțelegem de ce, pentru că nici drumul până la frontieră, nu prezintă vre-un interes și nici locul în sine nu este ceva deosebit.

11. *Poiana-Țapului — vârful Zamurii*, pe V. Zamura în sus. Drum de cal și de picior. Lungimea 4—5 km. Muchia acestui m-te presintă panorame mărețe.

C. — Excursii mari în munți. — Vezi cap. respectiv.

COMUNA PREDEAL

PREDEALUL

SOSIREA LA PREDEAL. — Pentru sosirea la Predeal, vezi capitolul București-Predeal. Dela Brașov se poate veni la Predeal pe șos. naț. Brașov-Temeș-Predeal, și pe calea ferată Brașov-Predeal, drumuri pe cari le descriem la capitolele respective. Peste munți, de asemenea se poate veni la Predeal, fie din Sinaia-Bușteni, fie din Transilvania.

SITUAȚIE GEOGRAFICĂ. — Satul Predeal este așezat în amfiteatru, nu prea pronunțat, pe m-ții Clăbucetul Taurului, Clăbucetul Baiului, Șipotul, Râșnoava (1 218 m. alt.) și pe dealul Cetățuia.

Este brăzdat de V. Prahovei, numită pe aci V. Prahoviței, fiindcă e un simplu pârâiaș. Afară de acesta mai are următoarele văi: V. Râșnoavei, care după ce trece pe la poalele m-ților Șipotul și Râșnoava, se varsă în Prahova pe dreapta. V. Leuca care isvorăște din Clăbucetul Baiului, curge dela S.-V. către N.-E. și se varsă în Prahova lângă V. Râșnoavei. Apoi V. Teascului, Joitei, lui Arsenie, Olăresei, Ursului, etc. Masivul Bucegilor de care ține și Clăbucetul Baiului, Șipotul și Râșnoava, a rămas la distanță către S.-V., și dela Predeal nu se văd din ei de cât Caraimanul, Coștila, Morarul cu *Vârful Omul* (2 511 m. alt.) și Bucșoiul.

Altitudinea gărei Predeal este de: 1 033 m. ⁵⁹⁸ deasupra

nivelului mării Negre ¹⁾ și de 1 033 m. ⁵³¹ deasupra nivelului mării Adriatice ²⁾).

ISTORICUL PREDEALULUI. — În istorie se pomenește prima oară de Predeal în 1369, când armata ardelenască condusă de Voievodul Nicolae, intră în Muntenia pe la pasul Predeal, pentru a merge contra lui Vladislav Basarab ³⁾. În 1611, Radu Șerban Domnul Țării Românești, trece cu armata tot pela Predeal, și ajungând la Brașov, câștigă o victorie strălucită contra lui Batory, la biserica Bartolomeu. De atunci încoace, începe să se vorbească mai des de Predeal ⁴⁾.

Am spus la istoricul Sinaei, că în acele vremuri grele era pe V. Prahovei un lanț neîntrerupt de fugari cari mergeau la Brașov, pentru a scăpa de mânia veneticilor.

Fugarii nu urmau totdeauna Drumul Domnișorilor pe apa Prahovei, ci de multe ori dela Sinaia apucau calea m-ților, prin Valea Ialomitei și pe la Strunga, de unde treceau în Ardeal la Bran. Alții mergeau până la Intre-Prahove, (*Azuga*) de acolo luau V. Azugei la deal și eșeau peste munții din partea aceea la Brașov; în fine alții înaintau până aproape de frontiera de azi, de unde urcau în sus V. Joiței, treceau peste Dihamul, numit înainte *Raiul-Sașilor*, și ajungeau la Râșnov, coborând V. Glăjăriei.

În 1737 se construiește primul drum de căruțe pe V. Prahovei, până la frontieră; el trecea pe la gura Râșnoavei, cam pe unde este astăzi sanatoriul din Predeal. Aci la gura Râșnoavei, era prin 1700, pe când nu exista încă drumul, un han mare, care servea de adăpost fu-

¹⁾ Triangulație română.

²⁾ Triangulație austriacă.

³⁾ Gr. G. Tocilescu: Manual de Istoria Românilor. Ed. II. București 1900.

⁴⁾ Vezi mai pe larg istoricul Predealului și Azugei în lucrarea D-lui Ioan G. Babeș: Din plaiul Peleşului.

garilor. După construcția drumului, prin 1750, s'au mai construit în Predeal încă 2 hanuri, Hanul la Ruja (pe unde vine cazarma astăzi) și Hanul din gura Puriștoacei, tocmai pe frontieră.

Tot cam pe acele timpuri, adică la anul 1774, Biv-vel Logofătul Chrisoscoleu Buzoianu, dăruiește Ieromonachului Ionichie, un loc pe m-tele Clăbucetul Taurului, (20 Iunie 1774) pentru ca să construiască un schit, pe care Ieromonachul îl fundează în acelaș an, ridicându-l întreg din lemn.

Câțiva ani mai târziu, în 1788, având loc pe dealul *Cetățuia*, situat în fața gării Predeal, o luptă între Români-Turci și Austriaci, schitul a fost prefăcut în cenușe. Austriacii au fost cumplit bătuți de către armatele Româno-Turce, conduse de Mavrogheni ¹⁾.

Chiar în acelaș an starețul Ionichie, reclădește schitul tot din lemn, fiind ajutat de un oarecare Ion Buzatu din Bacifalul-Săcelelor.

Pe vremea lui Mihai Const. Șuțu, 1792, trecând pe la Predeal o comisie pentru rectificarea hotarelor Țării Românești despre Ardeal, se zice că într'o noapte această comisie s'ar fi adăpostit la schit.

Nu mult timp după această reclădire, adică pe la anul 1819, schitul putrezind a căzut, și în acelaș an un oarecare Ion Manole zidește o biserică de piatră.

La 1844, m-tele Clăbucetul Taurului, devine proprietatea acestei biserici, fiindu-i dăruit de către marele Ban Al. Filipescu, care-l avea prin cumpărătoare dela Chrisoscoleu Buzoianu.

Cu începerea anului 1830, s'au stabilit aci primii locuitori, urmașii scutelnicilor mănăstirei Sinaia. Se zice că prima casă țărăneasă construită la Predeal, ar fi fost a unuia Moise Zangur la anul 1830. În 1864, începându-se

¹⁾ Marele dicționar geografic al României.

construcția șos. naț. Ploești-Predeal, s'au înființat mai multe hanuri și un sat întreg de barace de lemn. De atunci populația și întinderea comunei au crescut neîn-cetat, dar Predealul devine localitate însemnată, numai dela anul 1852, când s'a mutat acolo vama dela Breaza, sub Alexandru Ghika-Vodă.

Pe la anul 1864, găsim că protosinghelul Panteleimon Vidriginescu, ținea școală la schitul Predeal, deși nu era plătit de nimeni. Aceasta era a 2-a școală care exista pe vremea aceea în comuna Podul-Neagului, prima fiind la Bușteni, care era și cea mai veche. La 1872 s'a înființat școală în mod oficial, într'un local clădit cu chel-tuiala M. S. Regelui.

Cătunul Predeal a făcut parte din comuna Podul-Neagului, până în 1880, când Sinaia cu toate cătunele ei (Poiana-Țapului, Bușteni, Azuga și Predeal), a fost declarată comună urbană. La 1884 făcându-se despărțirea acestei comune, Predealul a redevenit comună rurală; de el de-pindeau atunci localitățile Poiana-Țapului, Bușteni și Azuga.

Primăria comunei a fost instalată în Predeal, unde a stat până în 1889, când incendiul distrugându-i localul, aceasta a fost nevoită să se mute în Azuga, iar prin legea din 1892 s'a hotărît definitiv, ca reședința comunei Predeal să fie în Azuga.

Ca toate localitățile de pe V. Prahovei, Predealul a progresat cu pași gigantici și putem da o idee de această dezvoltare, spunind că în vara anului 1892, numărul vizitatorilor întregii comune a fost de 485 suflete pe când astăzi el trece de 5 000 persoane.

Ne mai rămâne de adăugat câteva cuvinte despre m-tele *Dihamul* sau *Raiul-Sașilor*, pe care în vechime își aduceau Râșnovenii turmele la păscut. După documentul ce se păstrează în arhiva bisericei românești din Râșnov, și care e investit cu iscălitura proprie a lui

Mihai-Viteazul (1595), se vede că acest munte a fost dăruit în April 1550 de către frații Udriște și Toma Postelnicul numitei biserici¹⁾.

Astăzi tot Râșnovenii își pasc turmele lor pe acest munte.

CLIMA PREDEALULUI, este plăcută și puțin mai rece ca a Sinaei.

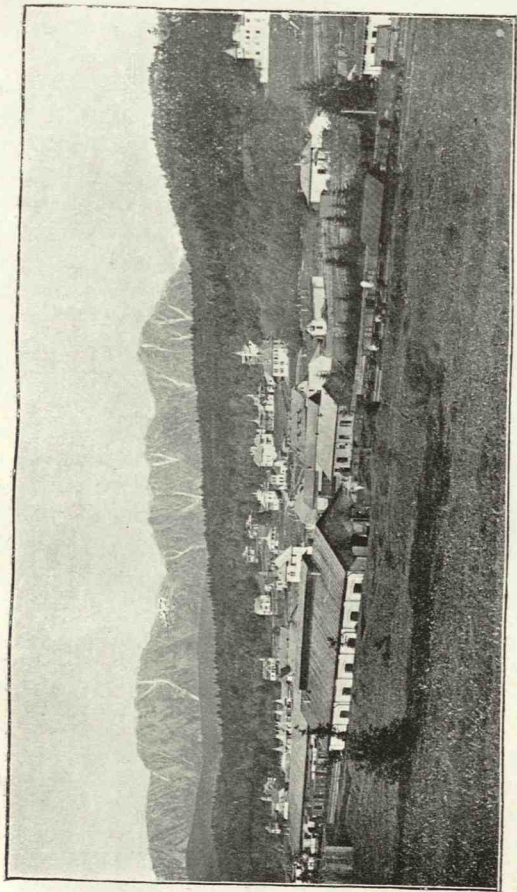
Nu putem da indicații precise asupra ei, pentru că nu se fac observații meteorologice. Funcționează însă o stațiune udometrică, și după observațiile ei, se constată că vara este anotimpul cel mai ploios. Zilele sunt calde; serile, diminețile și nopțile sunt răcoroase. În resumat cele spuse pentru Sinaia se pot aplica și Predealului, bine înțeles ținând seamă de faptul că este cu 200 m. mai sus, și că la această altitudine, clima unei localități este forțamente mai rece. La Predeal, ca și în celelalte localități descrise, toamna este un anotimp frumos. Zăpada care a căzut la finele lui Septembrie, sau în Octombrie, se topește prin Noembrie, și ține apoi timp relativ cald și uscat până pela mijlocul lui Decembrie. Țăranii de pe toată valea, numesc acest anotimp „*Vara Babelor*“.

Clima Predealului convine cu deosebire, anemicilor, chloroșilor, celor cu afecțiuni ale căilor respiratorii și tuberculoșilor²⁾.

COMUNA. Ca toate surorile sale de pe V. Prahovei, satul Predeal este curat și bine îngrijit. Este străbătut de șos. naț. în toată lungimea lui până la frontieră, de unde începe șos. naț. spre Brașov. Cu trotoare pe ambele margini luminat cu acetilenă și stropit des, acest drum constituie o plimbare foarte plăcută pentru Predeleni.

1) Ion G. Babeș: op. cit.

2) Aurel Scurtu: Călașa stațiunilor balneare și climaterice din România. București 1906.

Clișei Kadu Teodoru.

VEDEKE GENERALĂ A PREDEALULUI ROMĂNESC
În fund se vede masivul Bucegilor.

Din această arteră principală se desfac mai multe strădele ca: str. Câmpineanu, str. Ionel Brătianu, str. Râșnoavei, str. Susaiul, str. Gărei, etc. cari se termină curând în pădure. Unele din ele se continuă pe o dist. oarecare cu potecute frumoase, făcute de „Societatea de Infrumusețarea Văii de sus a Prahovei“.

INDICAȚII PRACTICE.— Predealul împreună cu Azuga, are o populație care trece de 4000 locuitori.

Are două **oteluri**; *otel Predeal*, clădit de Adm. Domeniului Coroanei, are 80 camere, și *otel Joița* cu 6 camere. Mai sunt și două hanuri mai mici cu câte 3—4 camere. Prețurile variază după mulțimea ofertelor și felul pasagerilor. Ziua costă între 3 și 6 lei; iarna se adaogă și costul lemnului. Mâncarea între 4—8 lei pe zi.

Case și vile de inchiriat se găsesc destule. Chiriile variază pentru case între 100 și 500 lei pe sezon (3—4 luni), iar pentru vile între 800—2500 lei pe sezon.

Oficiu poștal, este la gară.

Farmacie, pe șos. națională.

Zarzavaturi, fructe, etc. Pe str. Gărei sunt mai multe gherete în cari se vând tot felul de merinde.

Berării, la otel Joița și la Klein în Predealul Unguresc.

Prăvălia lui Klein din Predealul Unguresc, este asortată cu toate cele trebuincioase, însă nu este permisă trecerea lucrurilor nevămuite.

Biserică.— *Schitul Predeal*, servește și ca biserică de mir. Are 7 călugări și e întreținut de stat.

Școala primară este cu un post de institutor și cu o maestră de lucru manual.

Sanatoriul, clădit la 1897 de Ministerul Cultelor, servește vara de locuință elevilor de liceu meritoși și lipsiți de mijloace.

Casarma grănicerilor, locuințele funcționarilor va-

mali și ai C. F. R. sunt situate pe șos. naț. lângă frontieră.

Alte edificii, mai sunt o mulțime de vile mari și frumoase, răspândite peste tot, atât în Predealul românesc, cât și în cel unguresc.

Comuna Predeal, coprinde satele Predeal și Azuga și cătunul Valea-Ursului. Ea există ca atare dela 1 Iunie 1908.

Ape minerale. În dosul schitului Predeal, pe Dôm. Coroanei Clăbucetul Taurului, sunt trei izvoare de apă minerală, numite *Valea Teascului*. Ele împreună cu celelalte izvoare minerale din Predeal, au fost descoperite în 1859 de D-rul Davila. În 1872, D-rul Văleanu, face o întreagă serie de experiențe cu aceste ape ¹⁾. În 1871, D-nul Dr. Bernad, analizându-le a constatat că densitatea lor este de 1,0032 și că conțin în mare cantitate Fe, ioduri, cloruri și carbonați alcalini ²⁾. În 1883, Dr. A. Saligny le-a făcut o nouă analiză ³⁾. Actualmente este de regretat că apele nu se întrebuințează, căci ar fi bune pentru uz intern.

În *Valea Joitei*, aproape de frontieră este un alt izvor mineral. Apa lui conține Na Cl în mare cantitate. A fost analizată de Dr. A. Bernad în 1871 ⁴⁾ și de Dr. Saligny în 1884 ⁵⁾.

Râșnoava, sunt două izvoare minerale pe valea cu acelaș nume, la *Poiana Pietroasă*. Conțin Na Cl, I Na, CO₂, Ca, și urme de I și alte corpuri. Aci se pot face

¹⁾ Revista Medicală din anul 1872, N-rile 15—17.

²⁾ Vezi rezultatul analizei în : Dr. Șaabner-Tuduri : Apele minerale și stațiunile climaterice din România, București 1905.

³⁾ Dr. A. O. Saligny : Analiza succintă a apelor minerale din Vulcanu-Pandele (Jud. Dâmbovița) și din Predeal (Jud. Prahova). În Anuarul buroului geologic. București 1884.

⁴⁾ *Românul*, din 27 Aug. 1871 : Dr. Bernad : Analiza apelor dela Predeal.

⁵⁾ Dr. A. O. Saligny : op. cit.

băi în piscine ¹⁾. Au fost analizate în 1871 de Dr. Bernad. Se zice că Rușii ar fi făcut băi în aceste ape după ce le încălzeau cu bolovani ²⁾.

În fine, mai există la Predeal trei izvoare cu apă feruginoasă, la vamă. Ele au fost descoperite de Fink, telegrafist din Câmpina. Sunt ape cloruro-sodice-iodurate, feruginoase și slab alcaline. Unul din izvoare este pe proprietatea Manuk-bey ³⁾.

Vama. — La Predeal este vamă la gară și vamă pe șos. națională. Ea are ca sucursală vama Predelușul.

PLIMBĂRI ȘI EXCURSII. — Localitatea este foarte pitorească, iar locurile de plimbare și excursiuni ce se pot face în jurul Predealului, sunt încântătoare.

A. — Plimbări pe șosele, cu piciorul, cu bicicleta, cu automobilul, etc.

1. *Predeal-Temeș* (7 km.). Șosea bună foarte pitorească.

2. *Predeal-Brașov*; continuarea șoselei dela Temeș. Are 24.⁸³⁰ km. lungime.

3. *Predeal-Brașov-Bran-Giuvala-Rucăr-Câmpulung-Târgoviște-Sinaia*. Descrierea acestui circuit de 263.⁷⁴⁵ km. lungime îl dăm mai departe în capitol separat.

4. *Predeal-Azuga-Bușteni-Sinaia*. Drumul l'am descris la începutul volumului.

B. — Plimbări și mici excursiuni, sunt puține împrejurul Predealului, și acestea numai în pădurile dela V. Ele sunt toate foarte scurte.

Alte plimbări mai lungi.

1. Se poate merge dela *Predeal la Retevoi* (Azuga) pe frontieră. Timpul necesar 4—5 ore după mers.

2. *Predeal — m-tele Dihamul*. Poteca largă și bună, de cal și de picior, urmează tot timpul frontiera. Lungime

¹⁾ Marele dicționar geografic al României, vol. V.

²⁾ Dr. Saabner-Tuduri: op. cit.

³⁾ Idem.

15 km. Timpul necesar 3-6 ore. Drumul e foarte plictisitor căci urcă și coboară până la *Căpățâna Porcului* (Dihama), numai prin păduri și prin mlaștine. El este lipsit de apă la început, căci n'are decât o singură fântână de apă bună, cam la 10 km. de Predeal, și numită de noi *Șipotul lui Mac*. Mai sunt apoi vre-o 4 izvoare, însă toate au apă foarte rea și murdară.

C. — **Excursiuni mari în munți.** — Descrierea lor se va vedea la capitolul general al excursiunilor mari.

De comuna Predeal, ține și cătunul

Azuga

Sosirea la Azuga. — Cele spuse pentru Bușteni, se aplică și Azugei, așa că este inutil să mai revenim.

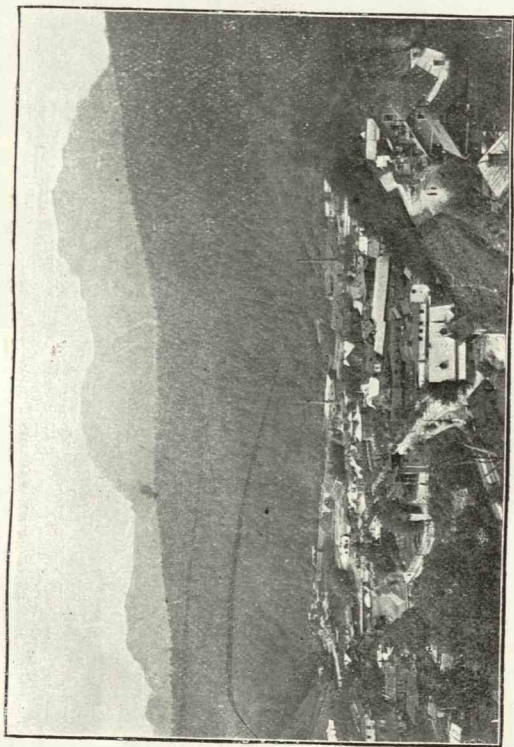
Situație și coordonate geografice. — Azuga este situată la întâlnirea Văilor Prahova cu Azuga, pe locul ce se numea înainte de 1881 „*Luncile d'Intre-Prahove*“.

Valea Azuga, isvorăște din m-tele Fața Găvanei, la E. de Predeal, și curge dela S.-E. către N.-V., face apoi o curbă către m-tele Pietricica, ia direcția S. până în dreptul m-telui Unghia-Mică, unde trece prin frumoasele Chei ale Azugei, și de aci se îndreptează spre S.-V. până la confluența ei cu Prahova. Această vale primește următorii afluenți: pe dreapta Limbășelul cu tributarul său V. Cașeria, iar pe stânga Văile Turcul, Steviei, Unghia-Mică, Orjogoia, Ceaușoia, V. Cazacului și Urechea.

Dela Azuga crestele pietroase și înalte ale Bucegilor, se zăresc puțin din cauza m-telui Clăbucetul Baiului (dreapta Prahovei), care astupă vederea lor. El se întinde dela V. Grecului, și până la V. Râșnoavei (Predeal).

Azuga fiind înconjurată de munți cari închid orizontul peste tot, pare a fi așezată în fundul unei căldări uriașe, deși este la 932 m. 69 alt. (gara).

Următorii munți formează pereții acestei căldări; la

Cișeușii Rădăușilor. Teodoru.

VEDEREA GENERALĂ A COMUNEI AZUGA

V. și N. Clăbucetul Baiului (1375 m alt.); la N.-N.-E. și N.-E. Clăbucetul Taurului, vestit prin pășunile sale pentru oi, cari contribuiesc mult la calitatea bună a cașcavalului de Azuga; la E. și S.-E. Sorica (1619 m. alt.), și Ceaușoia (situat între V. Ceaușoia și Orjogoia), și la S. și S.-V. Trestia sau Piciorul Morarului.

Tot în jurul Azugei, se află un lac pe m-tele Lacu-Roșu.

Coordonatele geografice ale Azugei sunt:

20°35' longitudine Estică de Greenwich,

45°27' latitudine Nordică.

Azuga este situată la 7700 m. distanță de frontieră.

Clima. — Fiind foarte aproape de Bușteni și Predeal, cele spuse la clima acestor două localități, se pot aplica și Azugei, care n'are stațiune meteorologică, iar aglomerația mare industrială, nu-i strică întru nimic aerul, căci altitudinea, unită cu munții și cu pădurile de brad, nimicesc cu totul influența dăunătoare, ce fabricile au totdeauna, asupra aerului unei localități.

Istoricul satului. — Cătunul Azuga, nu există decât de 110 ani, și terenul pe care e situată localitatea astăzi a fost dăruit locuitorilor de M. S. Regele.

Înainte vreme, locurile acestea purtau numele de *Luncile d'Intre-Prahove*, și numai dela 1881, de când s'a inaugurat gara, a luat numirea de Azuga, dela valea cu acelaș nume. Prima casă construită prin aceste locuri — pe la 1800 — a fost a unui cioban Gheorghe Zangur, situată pe dreapta Văei Azuga cam pe unde vine azi casa Blebea ¹⁾.

Între 1830 — 1832, un oarecare Aslan din Rucăr ²⁾, a înființat aci o fabrică de sticlărie, care a lucrat numai puțin timp și apoi a rămas pustie. Atunci fabrica a fost închiriată de Banul Filipescu, unui bucureștean, sub conducerea căruia de asemenea n'a putut prospera. Lu-

¹⁾ Ioan G. Babeș: op. cit.

²⁾ Marele dicționar geografic al României.

crătorii acestei fabrici, locuiau în vre-o 30 case de lemn, anume construite. Câțiva ani mai târziu fabrica fiind părăsită, mai mulți țărani și-au construit locuințe, din lemnăria ei, iar materialul adunat de dânsa a trecut în posesia fabricii de sticlărie înființată în 1880.

La Intre-Prahove, era la poalele Clăbucetului un han vechi, care se presupune a fi fost construit între 1700—1750 ¹⁾. Urmele acestui han, nu se mai văd azi.

La anul 1818, s'a construit un han mare, de Marele Ban Al. Filipescu, poreclit *Căciulă Mare*, care era proprietarul luncilor și poenilor d'Intre-Prahove. El era situat pe unde vine azi șos. naț., cam la colț cu calea Azuga, și a purtat mult timp numele de *Cârciuma scriitorului din Râșnov*, și mai târziu de *Hanul Căciulă Mare*. Pe pereții lui era zugrăvită o vânătoare de cerbi și căprioare.

Acum 60—70 ani, locuitorii dela Intre-Prahove cultivau în, cânepă și se ocupau puțin cu plugăritul, care a încetat cu totul de pe la 1850.

Astăzi Azuga, este un centru industrial de mână întâi.

Satul. — Azuga este brăzdată de șos. naț. (km. 140 la km. 141), și de încă două strade: calea Azugei și b-dul Ferdinand, care taie pe prima în unghi drept. Câte și trele au trotuare pe ambele margini.

Indicații practice. — În Azuga se găsesc case țărănești de închiriat, cu prețul dela 100 lei în sus pe sezon. Are câteva vile, și hanuri mai mari.

Viața, în general nu e mai ieftină ca la Sinaia, Bușteni sau Predeal. Atât în timpul verei cât și în timpul iernei, se găsesc toate cele necesare traiului. Se mănâncă bine la Cantina fabricii de postav.

Școale. Are o școală primară cu două posturi, pentru care se construiește în anul acesta (1910) un local mare cu etaj, care va fi situat la colțul șos. naț. cu b-dul Ferdinand.

¹⁾ Ioan G. Babeș: op. cit.

Mai are o școală primară mixtă germană, a fabricilor din Azuga, cu program propriu și cu grădină de copii.

Biserica, făcută de comună și zugrăvită de Casa Regală, este situată tot pe șos. naț.

Farmacia, este situată pe șos. naț. *Doctorul* comunei locuiește tot anul în Azuga.

Oficiu poștal, situat în localul primăriei chiar pe șos. naț.

Parcul foarte frumuseșel, este situat sus pe deal. Drumul la parc, pornește din capul de N. al Azugei, din șos. națională (km. 141).

Diferite edificii. Gara considerabil mărită în ultimii ani, este situată pe stânga șos. naț. la capătul b-dului Ferdinand. Alte edificii mai sunt: casa Adm. Dom. Co-roanei, casa Blebea, Cantina fabricii de postav, și 9 mari fabrici cu locuințele lucrătorilor, situate în mare parte pe calea Azuga.

Higiena. Deși starea sanitară a Azugei este bună, se pare totuși că multe case țărănești sunt periculoase, prin faptul că sunt infectate de tuberculoză, dela numeroșii tuberculoși cari petreceau acum câțiva ani, vara în localitate.

Monumente. Pe șos. naț. la dreapta, lângă biserică, este monumentul ridicat în memoria companiei VIII-a de Dorobanți, din jud. Prahova, care a luptat în războiul Independenței.

La intrarea Azugei (km. 140.¹⁵⁰), se află pe șos. naț. o fântână monumentală, ridicată acolo de Ministerul Lucrărilor Publice.

Alte prăvălii mai sunt: vre-o 2 cârciumi, băcănii, fri-serii, cismării și un croitor.

Fabrici. În acest important centru industrial sunt nouă fabrici, pe cari le descriem mai jos, în mod cu totul sumar.

Fabrica de salam, dela poalele m-telui Sorica, a fost fondată la 1877. Este proprietatea lui Carol Scheeser.

Fabrica de sticlărie, situată lângă Prahova, a fost fon-

dată în 1880, pe ruinele vechei glăjării înființată în 1832. Are multe cuptoare pentru topit și suflat sticlă, și o mulțime de alte ateliere. Produsele ei—tot felul de sticlărie—se vând în prăvălia din curtea fabricii. Actualmente este proprietatea Soc. Române de Sticlărie, cu un capital de 500 000 lei. Intrebuințează până la 150 lucrători.

Fabrica de postav ¹⁾, societate anonimă română pe acțiuni (m. n. Rhein Scheeser și Co.), cu un capital de 4 500 000 lei, a fost fondată în 1887, este cea mai mare și importantă din Azuga, și este situată la poalele m-telui Sorica. Totalul personalului întrebuințat se ridică la 566 oameni ²⁾, dintre cari 470 sunt Români și 96 străini. Ea a plătit ca salarii în 1909, suma de lei 453 181,60. Dărilor către Stat, județ și comună, pentru lucrătorii cu o vechime de un an, se plătesc tot de către fabrică. Are o putere de 475 HP, apă și vapori, produsă în parte de 2 turbine, mișcate de apele Văii Azuga, cari sunt aduse la fabrică pe un canal lung 3 1/2 km., unde au o cădere de 33 m. În 1909, fabrica a vândut marfă în valoare de 3 384 593 lei. Tot în 1909 a fabricat și vândut 34 168 kgr săpun.

Fiindcă chestiunea educației lucrătorilor, igiena lor, starea lor materială și morală, preocupă de mult timp pe administrația acestei fabrici, credem interesant să indicăm pe scurt, îmbunătățirile aduse traiului lucrătorilor, pentru a se vedea ce înseamnă o exploatare industrială bine înțeleasă și bine condusă.

1. A luat măsuri de siguranță contra accidentelor. Atelierele sunt toate luminate cu electricitate, încălzite cu calorifer, și înzestrate cu ventilatoare și cu conducte de apă de izvor, pentru băut, la îndemâna lucrătorilor.

¹⁾ Fabrica de postav Azuga: Darea de seamă a Consiliului de Administrație etc. București 1910.

²⁾ După, Statul personalului și lucrătorilor, pe ziua de 18/31 Decembrie 1909.

2. Are un doctor pentru lucrători, și un dispensar model cu farmacie portativă.
3. Are o Casă de ajutor a lucrătorilor, subvenționată în parte de fabrică și condusă de un comitet de lucrători. Ajutoarele bănești ce a acordat dela începutul ei până acum, se ridică la suma de 115 000 lei.
4. Lucrătorii sunt asigurați colectiv contra accidentelor.
5. Pentru lucrătorii cu o vechime de 15 ani, și incapabili de muncă, s'a înființat un „Fond special de ajutoare vremelnicești“ care la 1 Ianuarie 1910, avea un sold de 72 987 lei.
6. Fabrica are o instalație completă de băi, calde, reci, cu vapori și electrice; ele pot fi folosite de toți locuitorii Azugei.
7. Lucrătorii mănâncă într'un Refectoriu spațios anume construit, care este în legătură cu un Leagăn, împreunat cu grădiniță pentru copii lucrătorilor, și cu o școală de menaj, pentru fetele din fabrică, astfel că la dejun pentru 30 de bani, lucrătorii pot avea mâncări sănătoase și variate.
8. Lucrătorii au o casă de economie; dobânda plătită de fabrică este de 6% pe an.
9. S'a înființat o societate de consum și producțiune „Cooperativa Azuga“, în locul cantinelor obicinuite, și acționarii principali sunt lucrătorii.
10. Societatea de Cumpătare Azuga, compusă în parte precumpănitoare din personalul acestei fabrici, a adus comunei în 1909, un venit de 3820 lei, pentru școală și biserică.
11. A ajutat pe lucrători să-și construiască locuințe ieftine și igienice.
12. Direcția fabricii se ocupă cu formarea de maeștri Români.
13. A adunat un fond de 35 000 lei pentru clădirea unui spital.

14. Pompierii fabricii de postav, oferă serviciile lor gratuite în caz de incendiu, Azugei, Buștenilor, etc.

15. De instalațiile electrice ale fabricii, se folosesc în mod gratuit pentru luminat, comuna și școala.

16. În fine fabrica acordă subvenție corului bisericii din localitate.

Fabrica de ciment, E. Erler succ. este situată pe V. Seacă, și a fost fondată la 1888. Are un capital de 750 000 lei, și întrebuințează peste 120 lucrători. Produce ciment și var hidraulic.

Fabrica de cherestea, C. și S. Schiel, cu un capital de 800 000 lei, a fost fondată în 1891 la Retevoiu. Mai târziu a fost mutată pe V. Azugei. Fabrică materialul lemnos necesar fabricii de hârtie din Bușteni, și produce și lemne de construcție. Întrebuințează până la 200 lucrători.

Fabrica de brânză și cașcaval de Azuga, G. Ghimbășanu, situată chiar pe șos. naț.

Fabrica de mobile, proprietatea soc. L. Rhein și C-ia, a fost înființată în 1898, cu un capital de 250 000 lei. E situată pe șos. naț. colț cu b-dul Ferdinand, e luminată cu electricitate și întrebuințează până la 150 lucrători. Lucrează mobile în toate stilurile în lemn îndoit sau drept.

Fabrica de bere de Azuga, fondată în 1899, este luminată cu electricitate.

Fabrica de șampanie și depoul de vinuri, Rhein.

Fabrica de conserve alimentare, Waller și C-ia.

Cu Azuga încheiem descrierile drumurilor și localităților de pe Valea Prahovei, și pentru a trece la cele din Valea Dâmboviței, trebuie să vorbim de șoseaua națională care leagă prin Ardeal, aceste două văi.

PREDEAL - BRAȘOV - CAMPULUNG - TARGOVIȘTE

(Predeal-Brașov-Bran-Giavala-Rucăr-Câmpulung-Târgoviște)

A) Predeal-Brașov cu drumul de fier.

Imediat ce trenul părăsește Predealul Unguresc (km. 533), începe marele coborâș pe dreapta și dealungul Văei Temeșului, care ține așa 7 km. până la *gara Temeș* (km. 526. Ung. Tömös), corăspunzătoare cătunului Temeșul-de-sus. Tot drumul acesta, linia ferată coboară piciorul m-telui Piatra-Mare (1 844 m. alt.), și trece prin două tuneluri, unul lung de 935 m., altul de 106 m. Drumul este pitoresc și poate fi admirat pe îndelete, de oarece trenul merge foarte încet, atât la urcuș cât și la coborâș.

Dela gara Temeș, drumul continuă prin pajiști frumoase încă 13 km. până la *Dârste* (km. 513. Ung. Deresty-Hétfala), situată pe stânga Temeșului. In acest interval pe stânga liniei ferate se întinde Postăvarul sau Șulerul, iar pe dreapta ei m-tele Piatra-Mare.

Dela Dârste linia ferată urmează platoul numit *Bürzenland*, și după 4 km. ajunge la gara mare a *Brașovului* (km. 509. Ung. Brassó, Nem. Kronstadt), situată in E. la 1 500 m. depărtare de oraș.

B) Predeal-Brașov-Câmpulung, pe șos. națională.

Vom descrie mai pe larg acest drum, care merită toată atenția turiștilor, atât prin splendoarea locurilor pe cari le traversează cât și prin bunătatea șoselei.

PREDEAL-BRAȘOV. — Cel ce vine pe șosea din jos, despre Sinaia, trebuie să se oprească câtva timp la frontieră, pentru îndeplinirea plicticoaselor și totdeauna prea lungilor formalități vamale. Odată scăpat din aceste inevitabile ghiare, se reia șos. naț. spre Brașov, care ca și drumul de fier urmează frumoasa Vale a Temeșului. Drumul, în stare nu prea bună, coboară m-ții Bârsei în zigzag și oferă priveliști minunate în jos spre Temeșul-de-sus, frumosul sat cu multele lui cherestele risipite pe V. Temeșului.

Temeșul-de-sus sat mic dar curat, are un han mare pe dreapta șoselei, unde se poate mânca binișor. De aci valea se isprăvește și șoseaua, care continuă să treacă prin păduri, ajunge la Temeșul-de-jos, de unde munții încep a rămânea la stânga și în spatele ei, pe când înainte se desfășoară frumosul platou al Transilvaniei (500—600 m.).

Numai de cât urmează satul Dârstea legat cu Brașovul printr'un tramvai cu aburi. Acest tramvai trece pe la stația Honterus care corespunde satului Noua, unde în fiecare an la 5 Septembrie are loc, solemnitatea deschiderii anului școlar, într'o poiană din pădure. De la Noua este o potecă prin pădure care merge la Brașov; alta tot spre Brașov (lung. de 7 km.) urmează canalul fabricii de ciment din acest din urmă oraș, și o altă potecă foarte scurtă iese la Predeal. (Timp necesar 1°—2° după mers).

Din Dârstea, lăsând la dreapta șoseaua spre pasul Bratocea (28 km.) și mănăstirea Cheia (32 km.) din România, șos. naț. continuă spre N. și după 5 km. ajunge la Brașov, în centrul orașului la Rathaus (primăria) (24.⁸³⁰ km. de la Predeal).

BRAȘOVUL (590 m. alt.), plin de atâtea amintiri pentru poporul Român, este astăzi un oraș comercial, cu o deosebită importanță militară și administrativă, el fiind capitala comitatului Brașov.

Este situat la poalele dealului Tâmpa (951 m. alt.) un promontor al m-telui Postăvarul (1 064 m.), și are o populație de 36 000 locuitori, dintre cari peste 11 000 sunt *Români ortodoksi*.

Brașovul nu este un oraș frumos. Are în schimb însă câteva monumente interesante. Așa putem cita; biserica Sf. Bartolomeu, monumentul cel mai vechi al orașului lângă care e și gara cu acelaș nume (Brassó-Bertolan); un castel pe dealul Străjii, clădit în 1553, și în care azi e instalată o cazarmă; în centrul cetății e Casa Sfatului clădită în 1420, cu un turn de 40 m. înălțime; biserica Neagră situată în centru și în care azi e instalată primăria; școala de fete și bursa în piața mare; biserica gotică luterană (1385—1425) lângă care se află statuia lui Honterus; școala inferioară săsească cu un muzău și o bibliotecă bogată (26 000 volume); etc. Români au 4 biserici, dintre cari Sf. Nicolae din Prund, este cea mai bogată biserică românească din Ardeal, un gimnaziu complet cu școală inferioară reală și cu una comercială, și câteva școli primare.

Gimnaziul cu cele două școli, împreună cu o bibliotecă de 8 000 volume, se găsesc în acelaș edificiu, situat pe locul numit „*Groaveri*“. Brașovul are 4 suburbii: a) *Cetatea*, fostă pe vremuri înconjurată cu ziduri, ale căror urme se văd și azi; b) *Scheiul*, suburbie românească numită actualmente „*Pe Tocile*“; c) *Blumăna*, despărțită de Cetate printr'o promenadă, ce servește ca piață pentru târgul de Vinerea și ca loc pentru exercițiul militar, și care se întinde până la gară; în fine d) *Brașovul vechiu*, care se întinde până la dealul și bălțile Sprenghiului.

Otelurile din Brașov sunt bune și nu prea scumpe.

Pentru a încheia trebuie să cităm cele două plimbări; pe dealul Tâmpa unde este statuia lui Arpad; și în jurul Brașovului o promenadă cu castani. Grădina publică poartă numele de Rudolf's Park.

BRAȘOV-BRAN.—Dela primărie șos. trece pe lângă Rudolf's Park, pe care-l lasă la stânga, și apoi continuând spre V. pe Târgul-Inului, ajunge după 2 km. la gara Bartolomeu care este la marginea Brașovului, și începutul liniei ferate spre Zărnești. Din a est punct pornește la stânga șos. către Zărnești, din care un km. mai departe se desface tot la stânga șos. spre Bran, care ne interesează pe noi în această descriere. De altfel numele localităților precum și distanțele în km. sunt indicate pe niște plăci, așa că nu este posibilă nici o confuzie.

Această șos. a Branului, este pitorească, excelentă, puțin umblată și străbate câmpia având alături de dânsa linia ferată Brașov-Zărnești. În față Bucegii maestri, în tot timpul de urât călătorului.

Șoseaua urmează drept și aproape orizontal spre S.-V., și trece prin *Cristianu* (Ung. *Keresztényfalva*, Nem. *Neustadt*), sat lung de 3 km., frumos, cu case albe îngrijite având curțile îngrădite, cu cișmele originale dinaintea caselor și cu stație de drum de fer. (Are 2 797 locuitori dintre cari 928 Români ortodoksi, 1 618 Germani și 176 Ungari¹).

În sat mai sunt, o fabrică de spirt și 2 biserici înconjurate de ziduri înalte; una ortodoxă românească și alta reformată.

După Cristianu urmează iar câmpia al cărui sfârșit se vede, căci șos. se apropie de munți și curând intră în *Râșnov* (Ung. *Rozsnyo*, Nem. *Rosenau*), cu falnica lui cetate pe un colț de stâncă, ca un castel feudal ce păzește pe vasalii săi din vale. Satul e frumos, prea curat, cu un otel bun și gară. (Are 4 801 locuitori, dintre cari 2 611 Români ortodoksi, 1 848 Germani și 223 Ungari). Are 3 biserici: una românească ortodoxă foarte veche, alta reformată, și alta în care nu se mai slujește.

Dela Râșnov, șos. tot excelentă o ia la dreapta, trece

¹) Mazere N.: Supliment la harta etnografică a Transilvaniei.

Clișeu Radu Teodoru.

CETATEA BRANULUI

pe pod V. Sohodolului, coboară o vale mare, urcă un deal și atinge foarte puțin *Tohanul-Nou* (Ung. *Ujtohány*), sat pur românesc, foarte curios cu acoperișurile roșii ale caselor lui (km. 68.⁷⁰⁰ dela Făgăraș).

De aci șos. o ia la stânga spre Bran, și după 4 km. (km. 72.⁴⁰⁰) intră în acest din urmă sat, capitala Cercului Bran, cu 956 locuitori (dintre cari 862 *Români ortodoksi* 22 Nemți și 61 Ungari).

BRANUL, (Ung. *Törösvár*, 550 m. alt. și 27 km. dela Brașov) vechi sat românesc, are un castel clădit la 1212 de Cavalerii Teutoni și reparat la 1377 de cetatea Corona (Bran și val).

Branul împreună cu satele din jurul lui: Moeciu-de-sus și de jos (Ung. *Felsőmőecs* și *Alsómőecs*), Afundata (Ung. *Fundáta*), Peștera (Ung. *Pestera*), Șimon (Ung. *Simon*), Șirnia (Ung. *Sirnia*), Măgura (Ung. *Magura*) și Cheia, forma în vechime un fel de republică independentă, căci frontiera Transilvană se întindea pe atunci până pe la poarta Branului (la Predealul din Bran ¹). El a fost alipit la Ungaria, numai din 1839, când guvernul din Cluj hotărând încorporarea Branului la Comitatul Brașovului, a trimis o comisie care fără știrea lui Alexandru Ghica, a strămutat frontiera tocmai sus pe creasta munților ²).

Branul are mai multe vile mari. Are următoarele oțeluri ieftine și curate: Central, Bran, Bucegi și Castelanu. De Bran țin astăzi cătunele: Poarta, Predeal, Moheciu-de-sus, Afundata, Șirnea, Peștera și Măgura fiecare cu câte o biserică ortodoxă, apoi Sohodol, Șimon și Moheciu-de-jos cu Cheia cu câte 2 biserici ortodoxe. În total sunt în această comună 13 biserici ortodoxe românești, 1 catolică în Bran, și are în total o populație de 8690.

¹) Predeal înseamnă graniță.

²) Babeș Ion : op. cit.

suflete, din cari 8510 sunt Români ortodoxi, 10 sunt Români uniți, 51 Germani, 111 Unguri și 4 alte nații.

¹Branul este un centru drăguț de vilegiatură, în care petrec vara multe familii din București. Mai are 2 școli, un oficiu poștal, o farmacie și mai multe prăvălii.

²**BRAN-GIUVALA-(VAMĂ).**—Șoseaua taie Branul în tot lungul lui, după ce a lăsat la stânga drumul către Poarta (km. 72.⁸⁰⁰), și pe cel către Șimon și V. Gaurei (km. 74.⁶⁰⁰). La km. 74.⁸⁰⁰ părăsește Branul propriu zis și începe un mic urcuș până la km. 75.⁷⁰⁰, unde traversează V. Moheciu pe pod de fer, construit în 1908. Acest râu care curge pe stânga șoselei, se unește mai jos (în dreptul km. 74.⁶⁰⁰) cu V. Șimonului, și apoi se varsă în râul Turcului care trece prin Bran.

³Între km. 75 și km. 78.⁵⁰⁰ șos. trece prin Moheciu-de-jos.

⁴La km. 77 este un puț cu apă, și atragem atenția că până la km. 85 nu se mai găsește de loc apă.

⁵Dela km. 78, șos. urcă o pantă mare, când în zigzag, când făcând curbe grațioase, până la vamă la km. 89.⁶⁰, după ce a trecut prin Afundata (Fundata, Adâncata sau Roia), sat mare răspândit pe mai mulți km. printre stâncile albe ca zăpada. Multe din casele acestui sat pitoresc sunt împrejmuite cu ziduri de piatră albă. Pe alocuri șoseaua este săpată chiar în stâncă, și astfel tot urcând din greu ajunge la *Pajura*, vama ungurească (1270 m. alt., 89.⁶⁰ km. dela Făgăraș și 16.³⁶⁰ km. dela Bran), situată chiar la frontieră, unde trebuie să recunoaștem că funcționarii foarte politicoși, caută să dea drumul călătorului cât mai repede. (Vama n'are apă, ea o aduce cu sacalele dela Giuvala).

De alungul acestui drum dela Bran și până aci, nesfârșitul perete cenușiu al Pietrei-Crai, lucitor, arid și profund deteriorat, situat la N.-V., ține tovărășie turistului; iar către E. se înalță mărețe culmele Bucegi și Strunga, cu creștetele lor aproape veșnic vârgate de zăpadă. Splendoarea acestor locuri, nu poate fi descrisă.

Dela frontieră (km. 94.⁰⁰⁵) șos. începe să coboare, și peste un km. ajunge la Giuvalea, vama românească, frumos așezată printre pomi. Vama e legată cu Rucărul prin telefon. In fața ei este o piatră, după care vedem că admirabila șos. naț. care coboară la Rucăr, a fost construită la 1891 de inginerul R. I. Condeescu.

GIUVALA-RUCĂR. — Dela vamă, șos. continuă a coborâ, și ce coborâș grozav, dar și priveliștele sunt de o minunăție neînchipuită, în cât odată ajuns la Rucăr, parcă și ochiul e obosit de atâta măreție. Uriasul zid al Pietrei-Crai, însoțește pe călător și de aci înainte până la Podul-Dâmboviței, iar în depărtare către V. culmea Păpușei nu se lasă mai prejos, nici în mărime nici în înălțime.

Drumul șerpuește printre stânci, când la stânga când la dreapta, ocolind și brăzdând interesantele marte (cretaceul baremian), care se întind pe întinsul deal al Sasului (km. 88.⁴⁰⁰), între Valea Orății și stânca „La Sălătruc” (km. 83.⁵⁰⁰). După 14 km. ajunge la Dâmbovița (km. 80) în satul Podul-Dâmboviței, de unde pe dreapta (km. 80.⁵⁰⁰) începe șos. la Dâmbovicioara.

In tot acest drum, șos. a traversat m-tele Giuvalea, Dâmbovicioara și dealul Sasului, precum și începuturile Văilor, Urdărita, Orățiilor și altele. In acelaș timp, șos. naț. dela vamă la Rucăr, este brăzdată de vechiul drum al Rucărului (Rucăr-frontieră).

Din Podul-Dâmboviței șos. naț. urcă m-tele Poșada, și coboară în partea cealaltă direct în Rucăr (km. 75 dela Golești). Numitul munte pune stavilă Dâmboviței, și formează împreună cu Ghimbavul vestitul defileu al acestei văi, care se vede bine dela podul peste Dâmbovița (km. 80.⁵⁰⁰).

RUCĂRUL. — Vezi capitolul special.

RUCĂR-DRAGOSLAVELE. — Dela Rucăr șos. naț. se îndreaptă direct către S., și trece imediat pe stânga Dâm-

boviței, pe care o urmează pe această parte, până la Dragoslavele (km. 70), sat mare luminat cu electricitate. În tot acest interval, nu avem de semnalat nimica interesant, afară de m-tele Capitanul (1 376 m. alt.), care se înalță pe dreapta șoselei, iar pe stânga ei dealul Fundul-Neagului și m-tele Vârtoapele (1 437 m. alt.), astupă vederea frumosului Ghimbav (1 390 m.).

DRAGOSLAVELE, este o încântătoare comună din regiunea muntoasă a Tărei. Ea își are origina alături de primele voievodate românești, și se numea în vechime *Schela Dragoslavele*. Carol al XII-lea al Suediei, la 1712 când se ducea în Ardeal, a trecut pe aci. Este situat pe stânga Dâmboviței, și pe ambele maluri ale afluentului acestuia Valea Caselor, la N.-E. de Câmpulung (18 km. dist.) și la 5 km. de Rucăr. Aci, V. Dâmboviței este foarte largă, și se zice că din această cauză satul nu este bătut niciodată de epidemii. Șos. naț. absolut admirabilă, brăzdează această comună dela un cap la altul. Jur împrejurul său sunt munți, acoperiți cu păduri de brazi, printre cari cel mai mare este m-tele Roșu de la V. Vara acești munți sunt populați de numeroase turme de oi și vaci. Dragoslavele are 2 sate (Dragoslavele și Valea-Caselor), și 2 cătune, Fundățica (vezi, Rucăr, Plimb. și ex.) și Lunca-Gătii, și este străbătută de trei străzi principale. Una, din ele o leagă cu C.-Lungul și Rucărul (șos. națională); alta, după ce trece prin Stoenеști și Cetatea lui Negru-Vodă ajunge la Târgoviște, și a treia duce spre pitoreștii munți ai localității.

Satul luminat cu electricitate dela 26 Ianuarie 1908, are o școală cu 2 învățători înființată la 1858 ¹⁾, și 2 biserici deservite de 3 preoți. Una din ele e zidită de Grigore-Ghica Vodă la 1660, și reparată de mai multe ori de atunci încoace. În marginea de S. a satului e o cruce

Dela Rucăr șos. naț. se

¹⁾ V. A. Urechia: Anuarul Generale, etc.

din timpul lui Mihai-Viteazul, cu inscripție sârbească. În localitate există o societate de înfrumusețare, din inițiativa căreia s'au lucrat 5 vile, și mai sunt proiectate încă câteva. Comuna mai are: Casino-otel, o locuință pentru colonia școlară întreținută de soc. Sprijinul din București, un observator pentru serviciul veterinar care deservește punctul Giuvala, un dispensar și o locuință pentru medic. Vara vin multe familii cari petrec vacanța aci, căci se găsesc case bune de închiriat cu preturi moderate, până la maximum 150 lei pe seson, casă cu 5—6 odăi și bucătărie.

În comună sunt 4 cuptoare de var alb gras, o fabrică de dosuri de perii, 2 fabrici pentru scărmanat lână, o piuă, două mori și mai multe ferăstrae.

Un detaliu curios este următorul: locuitorii cătunului Fundățica situat pe V. Rudăritei, între munți, numai la 500 m. de frontieră, își trimet copiii la școala din Afundata (Transilvania), de care am vorbit mai sus. Fundățica e la 21 km. de Dragoslavele.

DRAGOSLAVELE-CÂMPULUNG.—Esind din Dragoslavele, șos. urmează tot valea spumoasă a Dâmbovitei, trece apoi pe dreapta ei (km. 68), și începe urcusul pe Mateias. Suișul e greu, dar și șoseaua e foarte bună, și în tot acest timp se aude în valea adâncă, sgomotul infernal al Dâmboviței, din ce în ce mai depărtat, iar pe malul ei stâng strălucesc în soare Ghimbavu (1320 m.), Sf. Ilie și Leaota (2141 m.) mare între mari. Drumul urcă Mateiasul, până aproape de vârf (km 62), unde este o cărciumă care n'are decât covrigi uscați, apoi coboară în zigzag, trece Argeșelul (km. 59) ce vine tocmai de sub Păpusa, și mai departe suie dealul Argeșelului.

Din vârful dealului la dist. de un km. se văd pe dreapta șoselei *Nămăeștii*. Această comună formată din 6 sate (Bogătești, Moroești, Nămăești, Șelari, Valea-Mare și Valea-Rămăneștilor), are o mănăstire de maici (20 călugărițe), foarte caracte-

ristică fiind toată săpată într'o stâncă, și având numai un turn făcut din lemn. Mănăstirea e foarte veche și are o inscripție, care nu se mai poate citi.

Mai are o icoană făcătoare de minuni, din 1798, după cum se vede din inscripția ei.

Chiar din fața Nămăeștilor, pornește șoseaua spre Stoenеști și Târgoviște.

Continuând în jos spre C.-Lung, șos. naț. trece prin Valea-Mare, satul de reședință al comunei Nămăești, cu două biserici și judecătorie. Eșind de aci, șoseaua traversează Răul Târgului și intră în *Câmpulung* (52 km., la centru, dela Golești).

CÂMPULUNG.—*Sosirea la Câmpulung.* Se poate veni cu trenul sau pe șosele. Venind cu drumul de fer dela București sau dela Vârciorova, schimbăm trenul la Golești.

Pe șosele: din spre București sau Vârciorova, sunt șos. naționale București-Golești-C.-Lung (158 km.), sau Vârciorova-Craiova-Golești-C.-Lung (327 km.); a doua intrare este pe șos. naț. Brașov-Giuvala-C.-Lung (42 km.); din spre Târgoviște venim pe la Mățau (62 km.) și Podul Flămânzii, drum greu, sau pe la Stoenеști-Valea-Mare (69 km.); dela Curtea-de-Argeș, prin Domnești (jumatatea drumului), eșim în șos. naț. Golești-C.-Lung, care intră în oraș pe la S. (46 km.). Mai sunt șosele dela Bughea, Albești, Bahna-Rusului (40 km.), și Nucșoara. În fine în Câmpulung putem veni și peste munți, bine înțeles însă că drumul e greu. Toate aceste șosele sunt în starea cea mai bună.

Situație geografică. C.-Lungul e oraș de munte, situat pe Răul Târgului, pe un platou între două muscele (Mățau 1 009 m. și Măgura) la alt. de 580 m. și la 493 m. d'asupra Bucureștiului. Este capitala jud. Muscel, și e stațiune climaterică și balneară de hidroterapie, care convine anemicilor și convalescentilor.

Are 12 000 loci (1900), și forma pentagonală. Laturea

Estică se mărginește cu Nămăești, Valea-Mare, Bogătești, Valea-Rumâneștilor. Mățau și Groșani; laturea Sudică cu Poenarii, Grădiștea, Valea-Unchiașului, Godeni și Berevoești; laturea Vestică cu Oțelul, Bânda, Albești, și cea Nordică cu Bughea, Voinești, Bărăție, Lerești și Lalul.

Orașul cuprinde 11 mahalale, și are 4 străzi însemnate: Calea Negru-Vodă numită și bulevardul, str. Râului, str. Matei-Basarab și str. Gruului. Toate sunt paralele, iar între ele sunt mulțime de ulicioare mici. În fiecare an se ține târg la C.-Lung între 17—28 Iulie. Acest târg se făcea odinioară pe plai „*la Sf. Ilie*” pe m-tele *Găinațul-Mare*, cam la 300 m. sub vârful Păpușei. Se văd și astăzi urmele unor drumuri naturale de cărută, cari urcau acolo. (Vezi, artera VI, la Excursii mari în munți). Matei Basarab scutea de vamă pe cei ce vindeau sau târguiau dela acel târg.

Edificii frumoase sunt: primăria cea nouă, unde este și judecătoria, școala normală, spitalul județean, 3 oteluri, câteva vile drăguțe, etc. Tot aci este și un muzău, zis al lui Negru-Vodă, în trapeza mănăstirii Negru-Vodă, care are ca obiecte, diferite pisanii, icoane bizantine, pergamente vechi, cruci, săgeți, monede și călimări vechi, topoare preistorice, diferite fosile și minerale.

Câmpulungul are 19 biserici, mai toate vechi și interesante.

Mănăstirea Câmpulung, în strimtoarea intrării orașului spre S.-E. Fondată de Radu Negru, a fost restaurată la 1633 de Matei-Basarab. Dărâmată la 1819, a fost reconstruită la 1832.

Biserica Domnească, zidită la 1567 de Doamna Chiajna și Petru Schiopul, a fost reparată la 1721 și la 1889.

Biserica Sf. Nicolae din Târg, zidită la 1570 și reparată la 1670 și 1700.

Biserica Marina, se crede că a fost clădită între 1100 și 1200, posedă multe obiecte interesante.

Biserica Bradul, zidită între 1300 și 1400, s'a reparat la 1590 și 1766.

Biserica Sf. Treime, ridicată și zugrăvită pe vremea lui Matei-Basarab.

Biserica Șubești, zidită de Dosoftei, archimandritul mănăstirii Câmpulung la 1779, alături cu alta ridicată la 1552 și dărâmată.

Biserica Sf. Gheorghe, veche de tot, cu ușa de nartex și fereastra din fundul altarului lucrate în stil gotic, a fost pictată de zugravul Manea din localitate.

Biserica Sf. Ilie, zidită la 1620 și reparată la 1712.

Biserica Fundeni, clădită între 1558—1620

Biserica Scheiul, ridicată între 1300—1400, și reparată de mai multe ori.

Biserica Valea, zidită între 1300—1400.

Biserica Sf. Nicolae din sus, zidită la 1708.

Biserica Vișoiul, clădită la 1773.

Biserica din Malul de sus, ridicată între 1532—1534.

Biserica Sf. Vineri dărâmată azi, a fost ridicată la 1758.

Mai sunt apoi bisericile *Flămânda*, *Apa-Sărată* și *Bughea* toate din secolul trecut.

Mănăstirea Catolică (Bărăția), construită de Negru-Vodă pentru soția lui Ana—care era catolică—și pentru Sașii și Ungurii ce veniseră cu el înainte de 1300 după cum se vede pe piatra mormântală:

Traducere	
† Anno. D-ni. M.CCC †	Anul dela D-zeu 1300
Hic sepultus est	Aici este îngropat
Comes Laurentius de Longo Compo. Pie	Comitele Laurentiu de Câmpulung. (fie-i)
Memorie	memoria pioasă.

A mai fost o altă mănăstire catolică, dar cea s'a dărâmat.

În Câmpulung mai sunt: Monumentul lui Radu-Negru,

așezat în capul dinspre N. al bulevardului, ridicat în 1898 (Aug. 15). Are o lungă inscripție.

Prima școală românească în Câmpulung a fost înființată de Doamna Chiajna la 1567, cu un dascăl Român plătit de Mitropolie, și a funcționat până la 1800, când D-tru Roseti fondă o școală lângă biserica Sf. Ilie. La 1874, s'a înființat și școala No. 2, iar peste câțiva ani încă câteva. Mai are un gimnaziu, o școală normală monumentală precum și școli particulare. În oraș e un spital județean înființat la 1864, pentru care s'a construit un nou local la 1890.

Fabrici.—Sunt mai multe mori pentru măcinat, o fabrică de salamuri, una de hârtie, și una de var alb și ipsos. Toate sunt așezate pe apa Târgului.

Istoric.—Câmpulungul exista cu mult înainte de Radu-Negru, care a ridicat o biserică la 1290, pe care a înzestrat-o cu moșii Nicolae Al. Basarab.

La 1737, Austriacii arseră și pustiiră orașul, și abia peste câțiva ani locuitorii se reintoarseră la vetrele străbune și-l reclădiră. La 1788, avu de suferit din nou de pe urma Austriacilor. La 1821 a fost ocupat de frații lui Ypsilante, iar în timpul ocupației rusești, Văcărescu a fost exilat la Câmpulung.

Locuitorii în vechime erau chirigii, pe cari Domnii de pe vremuri i-au scutit de multe biruri și angarale. Un locuitor nu putea vinde la un străin de oraș partea lui de moșie, ci numai la un concetățean. În schimbul privilegiilor, C-lungul plătea un bir, care varia după Domni. Sub fanarioți orașul sărăci din cauza multelor biruri.

Monumente istorice, în afară de bisericile citate, mai sunt: la Grădiștea, ruine de cetate romană, și ruinele cloașterului Franciscanilor. Afară de acestea—locuitorii orașului fiind foarte religioși—mai sunt o mulțime de cruci și de troițe, răspândite prin tot județul.

Alte indicații.—Orașul posedă o instalație modernă de

hidroterapie cu mai multe secțiuni, proprietatea Eforiei Krețulescu¹⁾.— Pentru sezon se găsesc vile de închiriat cu prețuri potrivite.— Orașul are berării, cofetării, băcării bune și alte prăvălii.— Trăsuri de oraș, cursa 1 leu. La gară și vice-versa 2 lei. Excursiunile după învoială.— Cai pentru excursiuni se găsesc, dar greu, căci cine voaște a face excursiuni mari în munți, merge direct cu trăsura la Rucăr sau la Lerești.— Reparator de biciclete în piața Sf. Ilie.

Excursiuni.— Câmpulungul este un centru foarte important de excursiuni pe jos și cu trăsura sau bicicleta.

Excursiuni mici: la Flămânda (1 km.); la fosta mănăstire Mărculești; la platoul Gruiului în spre V., de unde excursionistul se bucură de o frumoasă priveliște asupra orașului; la fabrica de hârtie (5 km.); la Bughea-de-sus (5½ km.), unde sunt izvoare termale; la Albești (5 km.), cu interesante cariere de piatră; la Apa Sărată (7 km.) unde se vizitează minele de lignit dela Jidava; la Nămăești (8 km.), mănăstire de maici săpată în stâncă, și de unde se merge la Lerești, la Toplița, la Cetățue (Palatul lui Negru Vodă); la Măgura (2 km.); pe dealul Mățăului (6 km.), și altele mai puțin importante. Toate acestea pot fi făcute cu piciorul, cu cea mai mare ușurință.

Excursiuni ce se pot face cu automobilul, bicicleta sau cu trăsura: prin Domnești, la Curtea-de-Argeș (46 km.); la Giuvala-frontieră (42 km.) prin Dragoslavele și Rucăr; la peștera Dâmbovicioara (54 km.) prin Rucăr; la mănăstirea Mihăești (21 km.) spre S. de Câmpulung; la mănăstirea Vieroș (40 km.) în spre S.; la Bahna-Rusului și Nucșoara pe Râul Doamnei (40 km.); la Râușor afluent al Bratiei pe șoseaua ce merge la Curtea-de-Argeș, ceva mai spre N. de Berevoești-Ungureni, are poziții admi-

¹⁾ Vezi detalii în: Apele minerale și stațiunile climaterice de Dr. Saabner-Tuduri.

rabile și aci e un castel al Principelui Ferdinand (20 km.); pe Valea Dâmboviței dela Stoenesti până la Lăicăi (28 km.); la Târgoviște prin Mătau (62 km.), sau prin Stoenesti (69 km.).

Excursiuni mari și grele: la *Colții lui Cremene* (3 zile). Se merge prin C.-Lung—Albești (5 km.)—Cândești (10 km.)—Valea Bratia în sus, și pe lângă muchea Duvalmului se ajunge la plaiul Lung (1130 m.) unde e apă și se poate dejuna. De aci se ia către N.-V., și trebuie trecuți munții: Nepârteanu (1450 m.), Jupâneasa (1716 m.), Păpău (2094 m.), isvorul Bratiei și se ajunge la Curmătura Groapelor (2175 m.) (Vezi la, Excursiuni mari în munți, Artera VI). Pornind de dimineață, și nezăbovind prea mult pe drum, la Curmătura Groapelor putem fi pe la 4 ore p. m. Din acest punct, coborâm Căldarea Groapelor la stâna din Groapele de unde o luăm deacurmezișul culmei Iezerului, până în m-tele Roșu, unde petrecem noaptea. Dela Curmătura Groapelor până aci, locurile fiind rele, caii trebuie să meargă slobozi și fără călăreț. Ei vor aștepta întreagă ziua II-a în Roșul.

A 2-a zi, într'o oră ajungem la bizara formație numită *Colții lui Cremene*, prin Valea Roșului, pe al cărui mal drept este așezat acest munte. Ziua 2-a întreagă, trece cu explorarea lui, a tunelului natural săpat în stâncă, care răspunde la Otic (isvorul Dâmboviței) și numit Casa de piatră, etc. Noaptea doua se petrece tot în Roșul, în acelaș loc. A treia zi este necesară pentru întoarcerea la Câmpulung.

Pentru alte excursiuni mari, ce se pot face dela C.-Lung, vezi capitolul excursiunilor mari în munți.

CÂMPULUNG-TÂRGOVIȘTE ¹⁾. — Se pornește din Câm-

¹⁾ Deși șoseaua care leagă aceste două orașe nu e națională, totuși dat fiind importanța ei mare pentru turiști, credem absolut necesar să dăm și descrierea ei detaliată.

pulung pe șos. naț. către Rucăr, până la km. 59, de unde luăm la dreapta șos. județeană către Stoenеști, care urmează la început 4 km. pe Valea Argeșelului, printre două rânduri de muscele verzi. După aceasta, șos. lasă la dreapta drumul comunal ce merge la C.-Lung peste Mățău, trece pe pod de lemn în stânga Argeșelului, și urcă ultimul muscel unde este o piatră comemorativă — acum răsturnată — pusă de inginerul Ștefănescu constructorul șoselei. De aci numai de cât, șos atinge *Stoenеștii* loc istoric, unde s'a retras Mihai-Viteazul (1595) după bătălia dela Calugăreni, pentru a aștepta ajutoare din Ardeal. Satul e bogat, are casele risipite printre pomi roditori, ține de comuna Stoenеști compusă din 5 sate (Bădeni-Pămănteni, Coțenești, Piatra, Slobozia și Stoenеști) și un cătun (Bădeni-Ungureni), și este locuit de oameni deștepți și plini de viață. Soseaua bună brăzdează terenuri cretacice, și trece fără pod o mulțime de râulețe, cari șerpuint ca argintul viu printre sălciile stufoase, se îndreaptă spre furioasa Dâmboviță. Suntem chiar pe malul Dâmboviței, și drumul continuă prin Bădeni-Pămănteni, saț mare cu 3 biserici și 2 școli. De aci ea urmează V. Dâmboviței, plină de stânci și de chei, așa că apa e numai spumă. Măreția locului, pustietatea drumului și a șoselei care acum strimtată mult, coboară colosal la vale pe sub stânci înalte umbrite de fagi stufoși, te încântă într'atâta, în cât uiți că jos e prăpastia grozavă, și că o mică nebăgare de seamă, te-ar face să-ți găsești moartea în Dâmbovița. În unele locuri șos. e la 10—20 m. deasupra râului.

După atâta coborâș, valea se lărgește deodată și șos. ajunge în *Cetățenii-din-Vale* (20 km. dela C.-Lung și 13 km. din șos. naț.), comună mare compusă din patru sate (Cetățenii-din-deal și din-vale, Diaconеști și Mesteacăna), al cărui nume vine dela cetatea lui Negru-Vodă ale cărei urme se văd și astăzi. Această cetate a fost săpată în stâncă, și ea poartă

numele de Schitul Negru-Vodă. Se poate merge la ruine, trecând din șos. pe o scândură Dâmbovița, și apoi pe o potecuță se ajunge într'o oră acolo. Comuna e brăzdată de Văile Perilor, lui Anghel, Măgurei, Mitoi și Chipuri. Are o piuă, o moară, o biserică clădită de M. S. Regele, o școală înființată în 1860, și două izvoare minerale cu apă sulfuroasă. În toată întinderea satului sunt răspândite stânci primejdioase ca: Colții Doamnei, Șoimului și Colțul Trăsnit.

Șoseaua continuă dela Cetățeni, a coborâ V. Dâmboviței, tot traversând terenuri cretacee (cenomaniene și senoniene), până la vestita „Cârciumă de Piatră”—deși e de cărămidă (km. 22.⁸⁵⁰ din șos. naț.)—popasul tuturor drumeților și unde se poate găsi ceva de mâncare. Aci șos. se unește cu șos. vicinală ce vine dela C.-Lung, peste Mătâu și prin Văleni, drum deși mai scurt cu 7 km., însă colosal de greu căci urcă și coboară 7 mușcele; în același timp e și mai urit.

Dela Cârciuma de Piatră, șos. urcă la deal și ajunge în comuna *Lăicâi*, al cărui nume se crede că vine dela Lațcu, numită în vechime Cremenea și compusă din 4 sate (Lăicâi, Mincianești, Ranceasa și Văleni). La Vestul comunei este o mlaștină sărată, numită *Apa Sărată* situată între V. Văleanca și V. Germanei pe vârful numit al Olarului.

Părăsind comuna Lăicâi, șos. nu mai întâlnește nici un sat până la hotarul județului Dâmbovița (km. 25.⁵⁰⁰ din șos. naț. și 35.⁵⁰⁰ dela Târgoviște). De aci ea continuă tot pe malul drept al Dâmboviței, intră în regiunea livezilor de prune, devine mai bună, mai lată, și după 5 km. trece un pod lung peste Dâmbovița, construit în 1877 de armata română.

Imediat vine *Gemenea*, sat frumos și bogat, așezat pe un deal în stânga Dâmboviței, unde d-l Costaforu are mine de aur în exploatare. În cătunul *Zeama-Rece*, pen-

dinte de Gemenea și loc strategic, a fost cartierul M. S. Regelui după războiul din 1877—78.

Eșind din Gemenea, călătorul trebuie să-și ia rămas bun dela sburdalnica și drăgălașa lui tovarășe, Dâmbovița, pe care nu o va mai revedea decât leneșe și bolnavă în Bucureștiul prăfuit.

Acum valea se lărgeste, câmpiile devin tot mai întinse și peisagiul tot mai puțin interesant. Șos. trece unul după altul prin marele sat *Voinesti*, cu judecătorie, spital și han-otel, și după ce lasă la stânga șos. vicinală la Pucioasa (27 km.), și trece râul Albu pe pod de fier, ajunge tăind nesfârșite livezi de pruni în comuna *Isvoarele* (17 km. dela Târgoviște). La km. 12 trece prin *Giboenii*, sat de țigani, și în fine prin *Dragomirești*, sat mare și plin de câini, ajunge în Târgoviște (68 km. dela Câmpulung) pe Calea Câmpulung, stradă lungă, curată și pustie.

TÂRGOVIȘTE. — Vezi scurtă privire asupra orașului, la cap. Târgoviște-Sinaia pe șos. naț.

În rezumat itinerarul descris în acest capitol coprinde (Predeal-Câmpulung) 110.¹⁹⁵ km. de șosea națională în stare absolut perfectă, și (Câmpulung-Târgoviște), 68 km. șosea județeană și comunală foarte bună. Total 178.¹⁹⁵ km. ¹⁾

Acest drum, poate fi parcurs cu automobilul, cu bicicleta sau cu trăsura. Cum însă coborâșurile și urcușurile sunt foarte mari, este necesar ca și unele și altele să fie prevăzute cu frâne puternice, căci altfel se pot întâmpla nenorociri. În cecece ce privește frumusețea drumului,

1) Această distanță se descompune în modul următor :

Predeal-Brașov	24. ⁸³⁰ km.
Brașov-Bran	27 "
Bran-Pajura (frontieră)	16. ³⁶⁰ "
Pajura-Rucăr	19. ⁰⁰⁵ "
Rucăr-Câmpulung	23 "
Câmpulung-Târgoviște	68 "
Total	178. ¹⁹⁵ km.

putem spune că el traversează cele mai admirabile și încântătoare regiuni ce am vizitat noi, și că în special părțile Bran-Giuvala-Rucăr și Stoenеști-Gemenea sunt de o măreție fără seamăn.

Itinerarul acesta, combinat cu drumurile descrise la începutul volumului, poate forma unul din cele mai comode și splendide circuite ce se pot face pe șosele bune prin munți între Țara-Românească și Ardeal. Astfel: Sinaia-Predeal (frontieră) 23.⁵⁵⁰ km., plus drumul descris mai sus Predeal-Târgoviște, 178.¹⁹⁵ km. și plus Târgoviște-Sinaia, 62 km., total 263.⁷⁴⁶ km., este un circuit care se poate face din oricare localitate situată pe acest drum.

Un biciclist bun poate parcurge distanța în două zile. Având însă în vedere frumusețile drumului, e bine ca ea să fie parcursă mai încet, adică în 3 sau 4 zile. Motocicletele și automobilele, pot face circuitul într'o singură zi mergând repede. Ca și pentru biciclete însă, 2 sau 3 zile sunt preferabile, pentruca pozițiile frumoase să poată fi bine gustate. O trăsură cu cai buni, nu este capabilă în cazul cel mai favorabil, să întreprindă mai puțin de 5 zile. De obicei îi sunt necesare 6 zile pentru acest circuit.

După cum am dat indicațiile, pe tot parcursul sunt oteluri, sau hanuri mari, unde se poate dormi și mânca. De asemenea pe tot lungul drumului sunt numeroase fântâni și isvoare, cu apă rece și limpede, din cari se poate bea fără cea mai mică teamă. Drumul întreg este însemnat cu pietre kilometrice, și în cea mai mare parte sunt însemnate și sutele de metri.

Pe tot lungul șoselelor, sunt table de indicație, cari arată direcțiile și uneori și distanța până la un punct oarecare.

În fine, pe tot parcursul, țăranii foarte deștepți, culti și vioi, pot da când sunt întrebați tot felul de indicații,

asupra nomenclaturei geografice, asupra distanțelor, asupra orografiei și hidrografiei, etc., etc.

În toată porțiunea din Ardeal, traversată de șoseaua descrisă, este o masă compactă de Românișm. Toți vorbesc numai românește, chiar și Ungurii, și în general țărani de acolo întrec în cultură pe cei din România. Nu veți găsi om dincolo, care să nu vă spună în mod matematic exact, orice distanță în km. și în sute de metri.

Ca să trecem în Ardeal, trebuie depusă la vamă pentru biciclete, o cauciune de 60 lei, pentru motociclete 160 lei, și pentru automobile o sumă mult mai mare, iar la intrarea în țară, această cauciune se restituie la vama de intrare. Nu știm dacă și anul acesta turiștii vor fi șicanați în acelaș mod, dar sperăm că va interveni o înțelegere între vămile românească și ungurească, astfel ca să nu se mai pună, celor doritori de a vedea și de a cunoaște, tot felul de piedici ridicule, cari numai spre folosul acestor două țări nu pot fi.

COMUNA RUCĂR

SOSIREA LA RUCĂR. — La Rucăr, nefiind drum de fier, nu se poate merge de cât pe șos. naț., fie din țară fie din Transilvania.

a) Cine vine cu trenul până la Câmpulung, poate fi cu trăsura în două ore la Rucăr (dist. 22.⁹⁰⁰ km., și prețul unei trăsuri 15—20 lei, iar al unei căruțe pentru bagaje 8—10 lei).

b) Cine vine din Transilvania, va intra în țară pe la vama Giuvala, de unde în mai puțin de două ore poate fi în Rucăr, dacă are o pereche de cai buni (dist. 18.¹⁰⁰ km.)

c) Drumul al treilea, cel mai greu, și care nu convine decât alpiniștilor este Sinaia-Rucăr peste munți.

SITUAȚIE ȘI COORDONATE GEOGRAFICE. — Această frumoasă comună, situată în județul Muscel, este așezată dealungul Văei Răușorului, la întâlnirea ei cu V. Dâmboviței. Munții aceperți cu păduri, cari se înalță împrejurul ei, îi închid orizontul de toate părțile, nelăsând de cât o mică deschidere la S. pe unde curge Dâmbovița. Cei mai apropiați sunt: *Ghimbavu* (1 390 m. alt.) și *Vârful-Crucei*, la E.; *Căpitanul*, la V.; *Drăganul*, *Dragna*, *Pleașa*, la N. și *Munțișoru* la N.-V.; ei sunt despărțiți prin V. *Munțișorului*. Tot la N. este dealul *Posada*, pe care se crede că era așezat Rucărul pe la 1600; se văd și azi ruinele unei bisericuțe cărora l-i se zice *biserica jidovească*. La S.-V. este *Fruntea-lui-Andreiaș* sau *Gruifului-Andreiaș*, pe care se sprijină chiar o parte a Rucărului.

Dâmbovița care trece printre *Ghimbavu* și *Vârful-Cru-*

cei, intră în Rucăr pe la N. și ese pe la S. îndreptându-se spre Dragoslavele. Valea Râușorului canalizată, traversează Rucărul în toată lungimea lui dela V. la E. Tot în jurul Rucărului este pădurea Brădetul și Piscul-Furcilor.

Coordonatele lui geografice sunt: 25°12' long. Estică de Greenwich

45°23' latitudine Nordică și 630 m. altitudine.

ISTORIC.—Rucărul există de mult timp, și se zice că Rucărenii sunt din Vrancea, de pe vremea lui Negru-Vodă, când Tătarii pustiau țara. Negru-Vodă venind prin aceste locuri, ei i-au eșit înainte și s'au înrolat printre ostașii lui. Mai târziu, ca răsplată a vitejiilor făcute, el le-ar fi dat locuri sub m-tele Posada, ca să fondeze Rucărul.

Rucărenii de azi sunt moșneni, ce descind din familii vechi, împământenite aci de Mihai-Viteazul. Ei posedă încă de pe vremea aceea, munți acoperiți de păduri seculare de fag și brad.

Pe la finele sec. XVII-lea exista în Rucăr o fabrică de sticlărie.

În vremurile trecute, Rucărul adăpostea pe vameșii lui Vodă¹⁾, deși găsim că pe timpul lui Al. Moruzi, vama era în Dragoslavele²⁾, sat la 5 km. în jos de Rucăr și numit pe vremea aceea Schela Dragoslavele.

Vameșii aceștia ai Domnului Muntean, erau oameni siguri ce aveau multă trecere³⁾. Așa prin anaforaua din 30 Octombrie 1795, Vel Vistierul propune ca va-

1) Iorga N.: Sate și mănăstiri din România, București 1905.

2) V. A. Urechia : Documente inedite din domnia lui Al. C. Moruzi (1793—1796). Extras din Analele Acad. Române, Seria II, Tom. XV. Memoriile secțiunii istorice : pag. 648.

3) Iorga N.: Sate etc.

meșul dela Dragoslavele, să fie obligat a reconstrui cu ajutorul ispravnicilor, podul peste Orăție ¹⁾, care se stricase ²⁾. Acest pod era pe drumul care lega Rucărul cu Ungaria, drum ce exista cu mult înaintea anului 1795 ³⁾, căci Paul de Alep care a însoțit pe patriarhul Macarie de Antiochia, în călătoria ce acesta a făcut-o în Țările Române între 1653—1658, ne vorbește de Rucăr, ca fiind un mic târg, precum și de acest drum care era foarte greu, în cât oamenii abia puteau după multă muncă și trudă să tragă la deal carele de artilerie ⁴⁾. Tot el pomenește și de un alt pod, numit Puntea lui Socol, ce ar fi fost pe vremea aceea peste râul Dâmbovița.

Terminăm adăugând că în ceea ce privește portul de munte, Rucăreni l'au păstrat printre cei mai bine ⁵⁾.

CLIMA. — Este o stațiune climaterică excelentă, căci aerul ei curat de munte nu cunoaște nici fumul fabricelor, nici praful, șoselele sale fiind bune din toate punctele de vedere. Curenții de aer, de care se tem multe persoane, lipsesc cu totul, de oarece Rucărul e înconjurat de toate părțile cu munți înalți ca Păpușa, Piatra-Crai,

¹⁾ Localitatea Orăție de care se vorbește aci, este actuala Valea Orăție, sau Orății, sau Valea lui Sighiște, care desparte dealul Sasului de dealul Orăție, pe unde trece azi șos. naț. Dela Rucăr în sus spre Ungaria, era în vechime o șosea, care urca și cobora pe locuri foarte rele. Ea trecea pe la Nisipuri (vezi cătunele ce țin de Rucăr), de acolo suia deodrept înaltul deal numit Orăție sau al Sasului, și trecea pe lângă *Cetățuia* sau *Cetatea lui Negru-Vodă*, ale cărei resturi se văd bine și azi, ele fiind așezate chiar sub șos. naț. (km. 85.²⁰⁰). De aci înainte traversa pe pod de lemn adâncă și prăpăstioasa V. Orăție, și apoi continua a sui pantele mari ale dealurilor până la graniță. Urmele acestui drum se văd bine și azi.

²⁾ V. A. Urechia : op. cit. pag. 791—793.

³⁾ Iorga N.; Sate, etc.

⁴⁾ Emilia Cioran : Călătoriile Patriarhului Macarie de Antiochia în țările Române 1653—1658. Teză pentru licență în istorie, Buc. 1900.

⁵⁾ Iorga N.; Sate, etc.

Sf. Ilie, etc. Are apă de izvor, limpede și rece ca gheața.

Observații meteorologice se fac din anul 1901, și pentru a se vedea că clima Rucărului, e relativ dulce, dăm câteva medii calculate pe intervalul 1901 — 31 Decembrie 1909.

	Iunie	Iulie	Aug.	Sept.
Temp. mijlocie a aerului în C°	+15 ^o 3	17 ^o 1	16 ^o 9	12 ^o 6
Idem, maximum absolut în C°	+30 ^o 8	32 ^o 6	32 ^o 2	30 ^o 0
Idem, minimum absolut în C°	+ 2 ^o	2 ^o 5	1 ^o 2	-4 ^o 0

În toată această perioadă de observațiuni, maximum absolut, observat la Rucăr a fost de +32^o6 (7 Iulie 1905), pe când cea mai urcată temperatură observată la București a fost de +40^o8. Minimum absolut, observat la Rucăr a fost de -27^o5 (24 Ianuarie 1907), pe când cea mai coborâtă temp. observată la București a fost de -30^o5, și la Sinaia de -28^o0 C°.

După cele de mai sus variația totală a coloanei termometrice este la Rucăr de 60^o1, pe când la București este de 70^o5, iar la Sinaia de 59^o7.

În mod excepțional temperatura scade sub 0° în Septembrie.

În privința precipitațiilor atmosferice, Rucărul nu stă mai rău ca alte localități.

Iată media zilelor ploioase, în timpul verii, perioada 1894/909 :

> 0,1 mm	> 1,0 mm	
20	17	Iunie
16	15	Iulie
12	11	August
11	9	Septembrie

Comparând aceste date, cu cele indicate pentru Sinaia, constatăm că Rucărul este ceva mai ploios, ca Sinaia.

În fine, în cece privește vijeliile mari, Rucărul este aproape cu totul ferit de vânturi puternice.

SATUL, drăguț și curățel, are mai multe străzi prin-

cipale, șoseluite, curate și binișor întreținute. Toate se întâlnesc în acelaș loc, centrul comercial al Rucărului, la km. 74.⁹⁰⁰ al șos. naț. De lângă otel Rucăr (km. 74.⁹⁰⁰), pleacă spre N.-V. străzile Doamna Florica și Păpușa, prima pe malul stâng al Răușorului, legată de secunda de pe cel drept prin mai multe poduri: ele se unesc la capul Rucărului și se continuă cu poteca spre Păpușa. Din str. D-na Florica pe dreapta, încep mai multe strazi secundare, ca str. Bisericeii care ese în str. Frontierei, str. Gruului, drumul Păduricea care sue în Piscul Jugi, etc.

Din fața otelului Rucăr, pleacă apoi spre N. str. Frontierei, care nu e alta decât șos. naț. spre vama Giuvala. Spre E. str. Cheia, care mai departe se unește cu șos. naț. dela Câmpulung. Tot de aci spre S. se deschide str. Târgului care se desparte în două; la dreapta str. Cazarnei și la stânga str. Târgului pe care se află și piața. La capătul de S. al Rucărului, aceste 2 străzi se unesc și se continuă prin șos. naț. spre Câmpulung (km. 52 în centralul Câmpulungului).

Afară de acestea mai sunt o mulțime de strade secundare, fără nici o importanță.

INDICAȚIUNI PRACTICE. — **Oteluri** sunt două în Rucăr.

Otel Rucăr, situat în centru, este deschis tot anul și are 16 camere. Camera cu un pat 2 lei pe zi, cu 2 paturi 4 lei pe zi. Pensiuine pentru o persoană dela 80 lei lunar în sus.

Otel Moldoveanu, așezat la întâlnirea str. Târgului cu str. Păpușei, este mult mai mic.

Case țărănești de închiriat se găsesc multe și unele sunt foarte bune, bine construite, bine mobilate, curate și destul de ieftine. Chiria variază dela 80—200 lei pe sezon, pentru case cu mai multe camere, bucatărie și lemne pentru bucatărie. O odaie singură costă 20—40 lei lunar. Comuna are 750 case (1909).

Poștă, telegraf și telefon, str. Păpușei No. 17. Oficiul este deschis dela 9⁰—12⁰ și 3⁰—6⁰ p. m.; duminica și sărbătoarea numai dela 9⁰—12⁰ a. m. Poșta vine și pleacă la Câmpulung în fiecare zi.

Școala, primăria și judecătoria, sunt instalate în aceeași clădire mare, cu parter și etaj, pe str. D-na Florica. Școala din Rucăr, înființată în 1858¹⁾, are acum 4 clase de băieți și 4 de fete. În primăvara aceasta, (1910) s'a înființat la Rucăr și un atelier de țesătorie.

Parcul, o mică grădiniță, este situat la colț între str. Târgului și str. Cheei. Aci cântă vara lăutari.

Trăsuri, se găesc de închiriat vre-o 2 sau 3, fie pentru a merge la Câmpulung, fie pentru a face excursiuni în Transilvania. Cel mai bun birjar este Alexandru Cotârleț (str. Păpușei), om inteligent și bun cunoscător al locurilor, dar foarte șiret și pișicher. Prețurile sunt cam acestea: 40 lei Rucăr-Giuvala-Râșnov; 15—20 lei Rucăr-Giuvala sau Rucăr-Câmpulung; 10—15 lei Rucăr-Dâmbovicioara (peșteră).

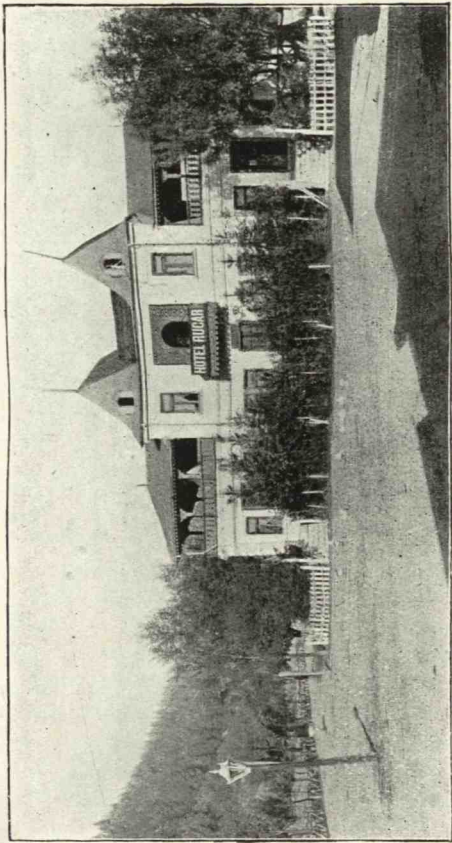
Cai și călăuze, pentru excursiuni se găesc destui, căci mai toți oamenii cunosc bine locurile. Recomandăm pentru excursiuni lungi și grele pe cel mai bun, Moise Moiceanu (str. Păpușei 190), care cunoaște perfect locurile, dela Culmea Brătilei până la Sinaia. Controlați-l însă, cu guidul în mână, căci moșul (are 62 ani) e șiret, și încearcă să scurteze drumurile fără motiv.

Doctor și farmacie, nu sunt în Rucăr; doctorul șade în Dragoslavele (dist. 5 km.).

Magasin universal, este în centru vis-à-vis de oțel Rucăr (proprietar Busaiocescu), foarte bine asortat.

Mai sunt câteva mici prăvălii, 4 cârciumi și 2 cari au numai vin și bere. În afară de acestea, în timpul verii se taie zilnic carne, și se găesc totdeauna păsări, zar-

1) V. A. Urechiă: Anuariul General, citat.

Clișca M. Gold.

VEDERE DIN RUCĂR

zavaturi, ouă, etc., mai cu seamă că în fiecare Duminică se ține târg, la care vin cu zarzavaturi și cu fructe Sărbii din împrejurimile Târgoviștei și țărani Români din jurul Câmpulungului.

Biserici. — În Rucăr sunt două biserici parohiale și una filială. Dintre acestea trei, două sunt mai noi, iar a treia veche și ruinată, este așezată în mijlocul cimitirului pe str. Doamna Florica; în ea nu se mai slujește azi. A fost clădită la 1780 de către doi meșteri din Câmpulung, plătiți de un negustor grec ¹⁾, ginerele lui Ghiță Rucăreanu, mic boer din Rucăr. Ea are în față un pridvor mărginit cu stâlpi de cărămidă. Picturile destul de originale s'au conservat bine, deși biserica este crăpată rău. Ctitorul și soția sa sunt zugrăviți de o parte și de alta a ușii din fund, iar în pridvor sunt pictați tot soiul de draci și de duhuri rele, din cari însă nu se mai cunoaște decât puțin lucru. Deasupra intrării este o piatră cu inscripție românească și grecească. Cea românească sună astfel:

Cu ajutorul lui D-zeu ridicatu-s'a această sfântă biserică din temelie cu toată cheltueala D-lui Jupân Gheorghe Niculae Smerna (de aci continuă grecește) cu hranul Sf. Gheorghe mucenic și Sf. Dumitru. Leat 1780 April 23^{ua}.

Una din celelalte două biserici a fost reparată cu cheltueala M. S. Regelui, la 1891, când s'a inaugurat și șos. naț. la Giuvala.

Costume, marame și țesături românești, se găsesc de vânzare pe la câteva din frumoasele Rucărence. Cea mai importantă producătoare e D-na Busuiocescu.

Fabrici, propriu zis nu sunt în Rucăr, în schimb însă mulțime de joagăre (ferăstrae) circulare și cu gater, sunt răspândite pe văile din jurul Rucărului. Acum în urmă D-l I. Baștea a construit o mare cherestea cu turbină.

¹⁾ Iorga N.: Sate și mănăstiri din România.

Unii țărani fabrică vin de mere (cidra), cu gust bun și acrișor, care însă nu se conservă.

În rezumat Rucărul nu posedă nimica care să deștepte interesul călătorului, este în schimb un admirabil centru de excursiuni, căci pe lângă mulțimea și frumusețea locurilor de explorat, toate încă în starea primitivă de sălbătecie, el întrunește și calitatea esențială, de a avea putința să aprovizioneze pe turist, cu toate cele necesare pentru excursiuni lungi și grele.

În anul 1908, s'a format în Rucăr o societate de infrumusețare „Viitorul Rucărului“, care are de scop să-l transforme într'o stațiune de vilegiatură de mâna întâi.

De Rucăr țin cătunele:

PODUL-DÂMBOVIȚEL, așezat pe șos. naț. Rucăr-Giuvăla (79.⁶⁰⁰—80.⁵⁰⁰ km.), are 60 case și o fabrică de cașcaval. Școala se clădește acum. Are un han „Hanul lui Brebu“ pe stânga cum mergi la deal, (km. 80.¹⁰⁰) unde se găsește câte ceva de ale mâncărei. Tot aci este și o cutie de scrisori. Case țărănești curate, se închiriază cu 50—60 lei pe vară. Excursiunile ca și la Rucăr, foarte numeroase, sunt puțin căutate.

DÂMBOVICIOARA, așezat pe frumoasa șosea spre Peștera Dâmbovicioarei (la 3 km. dist. de șos. naț.), care străbate încântătorul defileu al văei cu acelaș nume, este mititel dar curat. Are 83 de case, o școală cătunală și un han foarte slab aprovizionat. Casele costă 40—60 lei pe vară. Șoseaua ce vine aci începe din șos. naț. la km. 80.⁵⁰⁰. În acest cătun locuiește un oarecare Ion Calin, una din cele mai bune călăuze pentru Leaota și Piatra-Crai.

NĂSIPURI SUBT ORĂȚII, este o grupă de vre-o 10 case tot pe Dâmbovița, spre N.-V. de Podul-Dâmboviței. Pe aci trecea vechiul drum al Rucărului, spre graniță.

COJOCARI, aglomerație de vre-o 20 case pe Dâmbo-

vița sus, tocmai lângă Piatra-Crai în dreptul Văei lui Ivan. Ține tot de Rucăr (vezi, artera VII).

Plimbări și excursiuni.

Le vom împărți în trei categorii :

A. plimbări și excursii pe șosele;

B. plimbări și excursii mici prin împrejurimi; și

C. excursii mari în munți.

A. — PLIMBĂRI ȘI EXCURSII PE ȘOSELE.

De oarece Rucărul nu e traversat decât de șos. naț. Câmpulung-Giuvala, nu avem nimic mai mult de spus în afară de indicațiile date la descripția acestui drum.

B. — PLIMBĂRI ȘI EXCURSII MICI PRIN ÎMPREJURIMI.

1. — **La Peștera Dâmbovicioarei.** Dist. dela Rucăr, pe șosea, 11.⁵⁰⁰ km. Se poate merge cu trăsura chiar până la gura peșterei, urmând șos. naț. până la Podul-Dâmboviței. De acolo se ia la stânga șos. construită în 1905, (lungă de 5.⁵⁰⁰ km.), prin admirabilul defileu al Dâmbovicioarei (vezi, *Valea Dâmboviței*), adevărată crăpătură, adâncă, strimță și cu caracterul alpestru, prin care curge sălbatica vale cu acelaș nume. Șos. merge astfel printre două ziduri înalte de stâncă până la gura peșterei.

Peștera Dâmbovicioara, este la 861 m. 2 alt. În ea se intră printr'o serie de săli separate prin culoare strimte. Bolțile lor sunt împodobite cu stalactite, având formele cele mai deosebite, de strugure, de pere, etc., și unele din ele fiind de o albeață uimitoare. În grotă se merge cam 15 minute. Cavitata cea mai interesantă este *Sala Coloanelor*, unde sunt mai mulți stâlpi rezultați din unirea stalactitelor cu stalagmitele. Tavanul acestei săli este acoperit cu concreții și draperii foarte bizare și interesante. Pe un perete este o concreție, care aduce pe de parte cu un cap de om, și căreia țărani îi zic *Capul lui Mihai-Viteazul*. La întoarcere e bine să stingem luminele cu vre-o 20 metri înainte de eșire, pentru a ne bucura

de aspectul singular al concrețiilor calcare luminate prin reflexie. Timp necesar pentru a merge pe jos dela Rucăr la Dâmbovicioara, $2\frac{1}{2}$ —4 ore după mers.

2. — **La gaura Brusturetilui și la Gâlgoaie.** Continuând dela Dâmbovicioara la deal pe vale în sus, se ajunge cam după doi km. la o altă peșteră, scobită în peretele drept al văii și numită Gaura Brusturetilui. Cu această ocazie se vor vedea și interesantele isvoare ale Văii Dâmbovicioarei, numite *la Gâlgoaie*. Această vale se numește pe acolo V. Brusturetilui (vezi, *Valea Dâmboviței*). Dist. totală Rucăr-gaura Brusturetilui cam 14 km. Timp necesar 3—5 ore. Dela Dâmbovicioara în sus nu se poate merge decât pe jos sau călare.

3. — **La cătunul Fundățica,** de pe V. Rudăritei. Sunt două drumuri pentru a merge la acest cătun, care ține de Dragoslavele. Primul este pe V. Urdărita. Se urmează la deal șos. naț. până la V. Urdărita (tocmai în dreptul km. 90); de acolo se ia pe V. Urdărita în jos cam 500 m. și apoi se urcă la deal V. Fundățica până la cătun (4 km. din șosea). Dist. Rucăr-Fundățica pe acest drum 19 km.

Al doilea drum este pe V. Cheii. Se merge pe șos. naț. până la km. 81. De acolo se urcă la deal drumul de căruță, pe V. Cheii în sus, până la cătunul Fundățica (vezi *Valea Dâmboviței*). Dist. pe acest drum Rucăr-șos. V. Cheii, 6 km.; de aci prin V. Cheii-Fundățica cam 10 km. Total Rucăr-Fundățica, 16 km. E preferabil ca ducerea, să se facă pe primul drum, și întoarcerea pe al doilea, atunci excursia va avea 35 km., și se poate merge pe jos sau călare. Cătunul Fundățica nu este atât de interesant pe cât e de minunată V. Cheii.

4. — **Rucăr-vârf Ghimbavu,** prin Văile Cheii și a Crovului. Se merge pe șos. naț. până la km. 81, de acolo se ia la dreapta drumul pe V. Cheii care se urmează (cam 4500 m.), până la admirabila Vale a Crovului. Se urcă această vale pe o lungime cam de 2 km. și apoi

se începe direct urcușul spre vârful Ghimbavului (1 390 m.). Timp necesar Podul-Dâmboviței—vârf Ghimbavu 2—4 ore. Vederea din acest vârf este splendidă. Se vede Leaofa, Dudele-Mari, Pietrele-Albe, Sfântul Ilie, Rucărul întreg, Dragoslavele (satul), Iezeru-Păpușa, Podul-Dâmboviței, șos. naț., în sus și în jos de Rucăr, Piatra-Crai, etc. Drum de căruță, de cal și de picior până la V. Crovului, iar de acolo în sus numai de picior. Dist. Podul-Dâmbo.—vârf Ghimbavu, cam 8 km., și Rucăr—vârf Ghimbavu, cam 14 km.

5. — **Rucăr-vârf Ghimbavu**, prin Valea Cheii. Drum mai scurt și mai greu ca primul. Se merge pe V. Cheii, până la primul ferăstrău (cam 2 000 m.), și de acolo se începe urcușul pe dreapta (adică pe malul stâng al văii) până în vârful Ghimbavului. Drum numai de picior. Timp necesar dela Podul-Dâmboviței în vârful Ghimbavului 1¹/₂—3 ore. Dist. Pod.-Dâmboviței în vârful Ghimbavu, cam 5 km., și Rucăr—vârf Ghimbavu cam 11 km.

6. — **Vârful Ghimbavului la Simtilie**.¹⁾ Din vârful Ghimbavului se poate continua drumul spre N.-V., se coboară puțin și apoi se urcă m-tele Zăbava, foarte frumos, după care se trece pe m-tele Sf. Ilie (Simtilie). (Timp necesar cam 2 ore). Intoarcerea se face pe frontieră urmând platoul de creastă numit *Șleul Mândrilor* (vezi artera IV, 4, de la cap. Excursiuni mari în munți), până la cătunul Fundățica. De acolo se poate veni la Rucăr prin unul din drumurile descrise mai sus la No. 3.

Acest drum se poate face numai cu piciorul, și poate fi considerat ca o excursie mare, căci lungimea lui este între 30—40 km. după locurile umblate, așa că pentru ea e necesară o zi întreagă.

7. — **Rucăr-Grota din Posada**. — Nu putem spune nimic despre această plimbare, fiindcă noi n'am făcut-o

¹⁾ Țăranii zic m-telui Sf. Ilie, *Simtilie*.

încă. Dealul Posada e aproape de Rucăr lângă sos. naț.

8. — **Rucăr-Grota din Pleașa.** — Se merge pe drumul *Păduricea*. Pleașa este deal în împrejurimile Rucărului. Nu putem da alte indicații, fiindcă noi n'am vizitat-o încă.

Cam astea sunt singurele excursii mici și plimbări ce se pot face în jurul Rucărului.

C. — **EXCURSII MARI ÎN MUNȚI.** — Pentru acestea vezi capitolul special.

COMUNA LEREȘTII

Având în vedere că comuna Lerești poate fi punctul de plecare, sau de coborâre de pe masivul Iezeru-Păpușa, credem necesar să dăm foarte pe scurt, descripția acestei frumoase localități.

Lereștii, este ultima comună de pe apa Râul Târgului. El e așezat pe lunca acestui râu, care-l udă pe la V., și e adăpostit la N. V. și E. de o mulțime de dealuri și munți.

Contrar majorității comunelor de munte cari sunt răspândite pe dealuri și cari au cătune la depărtări mari, această comună se compune numai din două sate, Lerești-de-sus și de-jos, strânse la un loc, și cu o populație de peste 2000 locuitori, în majoritate Români transilvăneni stabiliți aci în decursul timpurilor.

Numele satului vine de la numele boierilor Lerești, stăpâni de sute de ani în această comună.

Lereștii văzut din vârful munților înconjurători, prezintă o priveliște uimitoare, căci mulțumită așezării sale fericite, el are o poziție încântătoare.

Clima este dulce, sănătoasă și fără curenți.

Fiind aproape de Câmpulung, aproape de Rucăr, mai aproape ca oricare alt sat de Iezer și Păpușa, Lereștii ar fi un minunat loc de vilegiatură, mai cu seamă că

LEREȘTII

viața e ieftină și orașul aproape (2 km. din capul Lereștilor la marginea Câmpulungului). El are hanuri mari, bine aprovizionate, și numeroase case de închiriat sănătoase și cu prețuri foarte mici (40—150 lei pe sezon). De la C.-Lung aci, se poate veni cu trăsura (3—4 lei). Cine vrea să poată veni într'o oră pe jos, trecând pe sub răcorosul canal care duce apă la fabrica de hârtie din C.-Lung, sau prin Voinești și Vișoi (ultima mahala a C.-Lungului), frumoasele sate udate de apa Târgului. La Rucăr se merge cu trăsura, (prețul 15—20 lei) urmând șos. comunală până la Vișoi, și de acolo luând șos. naț. până la Rucăr (dist. 23 km.).

Cai și călăuze se găsesc destui pentru a face excursiuni în masivul Iezeru-Papușa (3 lei pe zi calul și 3 lei pe zi călăuza).

Lereștii, are o școală cu 3 învățători, o bibliotecă, 2 biserici, o societate de economie (50 000 lei capital), 3 hanuri mari, o cafenea și mai multe diverse prăvălii. În apropiere de Lerești sunt apele minerale de la Bughia ($\frac{1}{2}$ oră drum), peste dealul de la Vestul satului. Pe râul Târgului sunt înșirate o mulțime de joagăre (ferăstrae), mori de apă, piue, etc.

O singură stradă principală străbate comuna de la un cap la altul. Perpendiculară pe ea mai sunt trei ulițe mai mici.

În rezumat dar, Lereștii ar putea deveni o stațiune climaterică de mână întâi, dacă s'ar găsi oameni cu trageri de inimă, care să-și pună tot sufletul pentru înfrumusețarea, îmbunătățirea comunei, și pentru introducerea unui confort, care azi lipsește cu totul. În acelaș timp el ar putea deveni un centru principal de excursiuni, căci turistul în afară de călăuza necesară, poate găsi tot ce-i trebuie pentru aprovizionare.

PRIVIRE GENERALĂ GEOGRAFICĂ ȘI HISTORICĂ ASUPRA MĂȘIVELOR BUCEGI, MĂȘIVULUI CRĂI PĂPUȘA, PRECUM ȘI ASU- PRA VĂLOR PRAHOVEI, IALOMITEI ȘI DAMBO- VIȚEI, ÎN CURSUL LOR SUPERIOR

Luizinte de a vorbi de excursiuni și să înțelegem, din
cruză necesar să înțelegem o parte din geografia și
mășivelor și vălilor din regiunea de pe care trecem. Des-
scrierea acestor excursiuni și a condițiilor și condițiilor

EXCURSIUNI MARI ÎN MUNȚI

PRIVIRE PRAHOVEI, *) pare că urmează o linie de jonc-
țiune între stratele delocale de marmă bareniană, sunt
și se găsește în toate regiunile. Ea se formează la
frontiera, tocmai sub frontiera, din unirea Văilor Jetei,
Târnăvei și Rădăușului, și e departe de a avea drumuri
când accidentat al Văilor Ialomitei și Dambovița. Este
mai largă și acestea și pe ambele părți ale ei
sunt regiuni puternice, formate din o alternanță de gresii
și marmă calcaroasă tari, care sunt explozate pentru
fabricarea cimentului și vaștilor hidraulice.

De asemenea de unire al celor trei fortați, părțile și

*) Pentru mai multe detalii de geologie, vezi în dreapta. De acea-
stă înțelegem că vântul este deosebit de important în zona
muntelui. De asemenea, vezi și *State geologice din regiunea de Căp-
râș și de Jetei* (București), Partea II. Cartea și C. Ștefan, 1924,
vol. 2.

PRIVIRE GENERALĂ OROGRAFICĂ ȘI HIDROGRAFICĂ ASUPRA MASIVELOR BUCEGI, LEAOTA, PIATRA-CRAI, PĂPUȘA, PRECUM ȘI ASU- PRA VĂILOR PRAHOVEI, IALOMITEI ȘI DÂMBO- VIȚEI, ÎN CURSUL LOR SUPERIOR.

Înainte de a vorbi de excursiunile mari în munți, am crezut necesar să facem o scurtă descriere geografică a masivelor și văilor din regiunea despre care tratăm. Descripțiile văilor se completează cu ale munților, și pe cât a fost posibil, am căutat să dăm numai detalii importante și interesante, lăsând la o parte chestiunile de ordin secundar.

VALEA PRAHOVEI, ¹⁾ pare că urmează o falie, dealungul căreia stratele dislocate de marnă baremiană, sunt strivite și sucite în toate sensurile. Ea se formează la Predeal, tocmai sub frontieră, din unirea Văilor Joitei, Teascului și Râșnoavei, și e departe de a avea frumosul curs accidentat al Văilor Ialomița și Dâmbovița. Este mult mai largă ca acestea și pe ambele maluri ale ei are așezări puternice, formate din o alternanță de gresii și de marne calcaroase tari, cari sunt exploatate pentru fabricarea cimentului și va ului hidraulic.

Din punctul de unire al celor trei torente, pâraul se

¹⁾ Pentru unele chestiuni de geologie, coprinse în descripțiile acestui întreg capitol, ne-am servit de lucrarea savantului geolog Român, D-l Popovici-Hațeg: *Etude géologique des environs de Câmpulung et de Sinaia (Roumanie)*. Paris (G. Carré et C. Naud) 1898. 1 vol. 80.

numește V. Prahovei sau V. Prahoviței, până la confluența lui cu *Azuga*, tributar mare care isvorăște din m-tele Găvana, și care are o mulțime de alți afluenți mai mici.

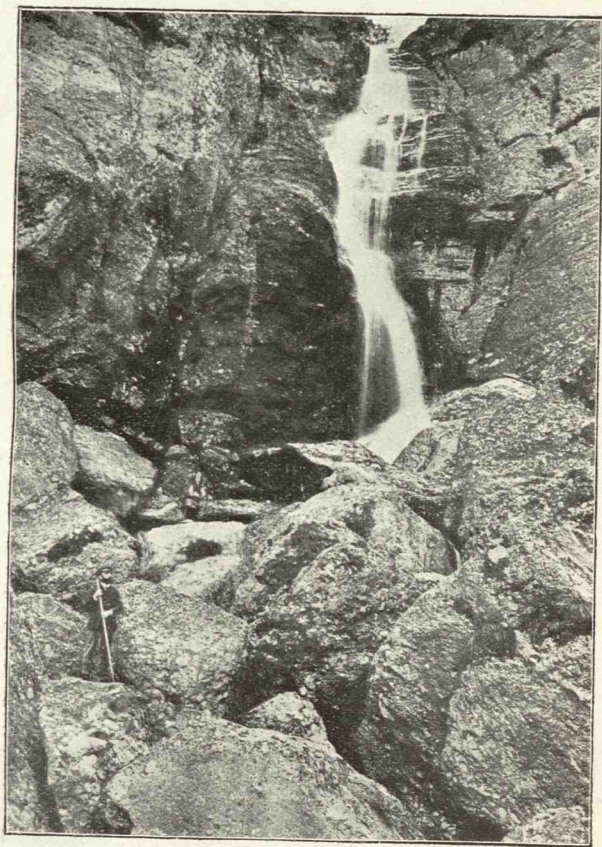
Dela V. Azuga, el ia numele de râul Prahova, și curgând tot către S. dealungul culmei Bucegi, devine un important curs de apă, care desparte culmea Bucegilor de m-ții Baiului, (stânga Prahovei) și care udă localitățile Azuga, Bușteni, P.-Țapului, Sinaia, etc.

În tot acest curs, Prahova primește o mulțime de afluenți mari și mici; cei de pe dreapta având o însemnătate oarecare, îi vom descrie mai pe larg.

Valea Cerbului, este cel mai mare tributar din cursul superior al Prahovei, după V. Azuga. El isvorăște de sub vârful Omul, și basinul său, care prezintă în toată întinderea, circuri uriașe de origine evident glaciară, are caracterul deplin alpestru. Această vale, primește pe dreapta următorii afluenți, cu văile colosal de prăpăstioase: V. Priporului, V. Coștila, V. Seacă, V. Verde, V. Mălinului compusă din două scobituri paralele, și V. Urzicei interesantă prin depozitele de tuf calcar depuse la îmbucătura ei, și datorite nenumăratelor isvoare cari vin din conglomeratul calcaros al Coștililor. Pe stânga V. Cerbului are numai un afluent mare, *Valea Morarului*, care are o vale foarte abruptă, și formată din trei torente ce vin tot din împrejurimile Omului.

Valea Albă, desparte m-tele Coștilele de m-tele Caraiman, și are acelaș caracter alpestru ca și precedentă. Ea nu primește nici un afluent, căci e mărginită de formidabile ziduri de piatră, abrupte și neîntrerupte.

Toate aceste văi, foarte grele și periculoase de parcurs, sunt extrem de interesante prin caracterele lor speciale, prin bogăția extraordinară a florei lor și prin priveliștele mărețe pe cari le oferă malurile lor prăpăstioase.

Clișea M. Gold.

CASCADA VÂNTURIȘU,
de pe V. Isvorul-Dorului.

În jos, tot pe dreapta, Prahova mai primește: *Valea Jepilor*, care formează colosala *cascadă Caraiman*; *V. Urlătorilor*, cu cascada *Urlătoarea*; *V. Pietrelor-Arse*; *V. Babelor*, precum și mult cântata *Valea Peleşului*, (vezi, *Sinaia*, Plimb. și ex., s B) care se varsă în Prahova lângă gara Sinaia. Aceste văi deși nu au caracterul deplin alpestru, sunt totuși foarte prăpăstioase.

După ele mai vin: *V. Cășăriei*, *Iancului*, *Zgarburei* și *Isvorul-Dorului*, vale mare, frumoasă și interesantă prin sistemul ei alternativ, unic în Bucegi, de lacuri și cascade (vezi, Masivul Bucegilor).

În fine *V. Largă*, *Măgarului*, *Dogăriei* și altele se varsă pe dreapta în Prahova, în regiunea care nu ne mai interesează pe noi.

Pe stânga Prahovei, dela *V. Azuga* în jos, afluenții sunt adevărați torenți de munte, uscați tot cursul anului, și cari în urma unor ploii mari, vin așa de furioși, în cât nimicesc totul în calea lor. Îi cităm în ordine, dela *V. Azuga* în jos: *V. Fetei*, *Zamura*, *Rea*, *Cânelui*, *lui Bogdan*, *Orății*, *Floreiu*, *Conciului*, *Comarnicului*, *Șarului*, etc.

Pe toată dist. Predeal-Lespezi (Comarnic), Prahova curge după cum am spus, pe un teren baremian format de marne foarte friabile. Dela Comarnic în jos, ea traversează marne roșii senoniene puțin rezistente.

Acesta este în rezumat cursul Prahovei, mult mai puțin bogat în frumuseți naturale ca *Văile Ialomiței* și *Dâmboviței*, dar în schimb înfrumusețat de mâna omenească cu admirabile lucrări de artă (vezi, *București-Predeal*).

MASIVUL BUCEGILOR, este unul dintre cele mai importante și frumoase centre muntoase ale Carpaților; el aparține zonei sedimentare secundare dela Estul Munteniei. Este constituit în mare parte din conglomerate, formate de obicei dintr'un ciment calcaros, care leagă între ele fragmente albe, galbene, trandafirii sau negre, de calcar, de marne baremiene, etc. și diferă absolut de

celelalte trei masive ce descriem mai jos, astfel că deși întinderea lui este mică față de alte sisteme muntoase ale Carpaților, el trebuie să fie considerat în privința geografică, cu totul individual.

Acest masiv formează un platou de formă elipsoidală, cam 500 m. mai înalt ca munții înconjurători, foarte prăpăstios în marginele de N. și N.-V. (Transilvania), precum și în cele de E. și N.-E. (Valea Prahovei). Totuși, pantele despre Prahova, sunt în general mai atenuate ca cele ale versantului Transilvan, care presintă în toată întinderea lui adevărate ziduri de piatră. Forma aceasta elipsoidală este în mare parte determinată de așezarea straturilor, de conglomerate cenomaniene sau mai rar de calcar jurasic, cari constituie în întregime acest platou a cărui extremitate Sudică, coboară în pantă dulce spre câmpie.

Masivul Bucegilor, situat între județele Prahova și Dâmbovița, se compune din două mari culmi de munți, cari se întâlnesc la vârful Omul din m-tele Moraru și cari nu prezintă caracterul alpin, de cât în jumătatea superioară a lor, în jurul m-telui Omul. Totuși, oricât de frumoși și interesanți ar fi acești munți, pe cari îi iubim așa de mult, nu putem îndestul deplânge tristețea și severitatea pe care o presintă crestele lor solitare, cărora le lipsește în acelaș timp mărețta îmbrăcăminte a ghetarilor, și împodobirea strălucitoare a zăpezilor eterne.

Cele două culmi ale masivului sunt: culmea Bucegi și culmea Strunga.

Culmea Bucegilor, propriu zisă, formată în general din conglomerate cenomaniene, este coprinsă între V. Prahovei și V. Ialomiței, și se întinde de la m-tele *Moraru* (cu vârful Omul, 2 511 m.) la m-tele *Păduchiosul* (1 930 m.), adică cam pe o lungime de 14 km. în linie dreaptă. În tot acest interval, culmea Bucegi, se compune din două

lanțuri de munți, aliniate, unul dealungul Ialomiței (dreapta), altul dealungul Prahovei (stânga), și așa de strâns legate între ele sus pe creastă, în cât uneori nu se pot deosebi munții, unii de alții.

Lanțul stâng despre Prahova pleacă din vârful Omul către S., trece prin m-tele Valea Cerbului (2 350), apoi continuă către E. prin m-ții Obârșia (2 309 m.) și Coștilele (2 497 m.), de unde se îndreaptă din nou spre S. până la Păduchiosul trecând prin m-ții Caraimanul ¹⁾ (2 384 m.), Jepii-Mici (2 158 m.), Jepii-Mari (2 075 m.), Pietrele-Arse (2 007 m.), Furnica cu Vârf-cu-dor (2 100 și 2 006 m.), Vânturișu cu Clinul, și Păduchiosul.

În acest lanț, există o largă bandă de calcar jurasic care se întinde, dela V. Piatra-Arsă la V. Zgarburei, prin urmare care cuprinde picioarele m-ților Pietrele-Arse și Furnica. Se pare că acesta ar fi identic, cu calcarul jurasic al Pietrei-Craiului, și că banda de mai sus ar fi singura zonă jurasică din culmea Bucegi. Tot m-tele Piatra-Arsă, mai are și terenuri din sistemul cretacic neocomian inferior, acoperite de altfel de conglomeratele cenomaniene ale Bucegilor. Industria varului, de pe V. Prahovei, unde se exploatează bogatele cariere de piatră de var dela Poiana-Țapului, din spatele căei Codrului, precum și cele din V. Zgarburei, este strâns legată de această constituție geologică deosebită. În m-tele Pietrele-Arse este o frumoasă peșteră calcaroasă (vezi, excursia 10 și 11 B de la cap. Sinaia.).

Lanțul drept, cel despre Ialomița, pornește din m-tele Coștilele și este despărțit de m-tele Obârșia prin V. Sugarilor. El se întinde direct către S., până la Păduchiosul și Dichiul, și trece prin munții: Baba-Mare (2 305 m.), legat de Coștilele; Babele (2 292), munte format în parte

¹⁾ Caraimanul și Coștilele sau Coștila, sunt doi munți mari profund separați, astfel că greșesc cei ce zic, „muntele Caraimanul sau Coștila“.

din conglomerate calcaroase fosilifere și unit direct cu Caraimanul; Cocora (2 150 m.), corâspunzător Jepilor-Mici, dar despărțit prin înepeturile Văei Isvorul-Dorului; Lăptici cu vârful Pietrosul (1 931 m.), în fața Jepilor-Mari și Pietrelor-Arse, de cari e separat prin aceeași apă, care continuă a face despărțirea tot mai adâncă între aceste două lanțuri surori, și care și-a săpat valea în aceleași conglomerate bucegice. În jos, mai urmează m-ții Blana (1 883 m.) și Nucetul (1 884 m.), situați în fața m-ților Furnica cu Vârf-cu-dor și Clinul al Vânturișului, de unde V. Isvorul se îndreaptă spre S.-E. și apoi spre E. pentru a ajunge la Prahova. În fine ultimii sunt Oboarele (1 712 m.) și Dichiul (1 698 m.) format din calcaruri titonice, munte care ocupă o suprafață colosală. Din el iau naștere cele 3 isvoare dela Scropoasa, cari dau 40 000 m.³ pe zi, și el este direct legat cu m-tele Păduchiosul, care de aci este divizat în două prin V. Ialomicioarei.

În afară de marele basin subteran, care trebuie să fie sub munții Dichiul, Păduchiosul și Vânturișul, avem motive puternice de a crede, că în adâncimea lor trebuie să existe și o imensă excavație, care probabil e în legătură cu acel basin, căci în afară de isvoarele cu debit colosal cari ies din acești trei munți, se pare că există în Dichiu, două grote mari, ce răspund în Cheia Zănoaga (vezi, *Valea Ialomiței*), și în afară de aceasta suprafața superioară a lor, este presărată de multe crăpături strimte, cari sau relevat însă a fi foarte adânci.

După cum am spus, culmea Bucegi dela Păduchiosul, în jos spre S. se împarte în două lanțuri; unul urmează direcția S., prin vârful Dichiului, Surlelor (1 583 m.), coama Priporului (1 465 m.), plaiul Priporului, plaiul Domn (620 m. alt.), și ajunge la confluența Ialomiței cu Ialomicioara (comuna Puchenii); celalalt se îndreaptă către S.-E., trece prin vârful Pietricica (1 224 m.), prin plaiul și vârful Gurguiata (1 343 m.) formate din aceleași conglomerate

și se perde tocmai în dealurile Cămpinei și dealungul Prahovei.

Culmea Strunga, coprinsă între V. Ialomiței și Ardeal, ține dela vârful Omul, la Pietrele-Albe și la Lespezi (confluența Ialomiței cu Brăteiu). Ea este compusă între Omul-Strunga, de un singur lanț, format de uriașii munți Morarul cu vârful Omul (2 511 m.), Doamnele (2 479 m.) cu Cățunu-Mic, Bătrâna (2 238 m.), Colții-Strungei, Strungele-Mari și Strungărița (1 980 m), pe care se află vama Strunga.

Așezările puternice de calcar titonic, ale acestor trei din urmă munți, au resistat bine eroziunilor seculare, și nimic nu poate da o idee de aspectul absolut fantastic pe care-l prezintă prăpăstiosul lor versant Vestic (Transilvania) ¹⁾.

Dela Strunga, culmea se desparte în două mari lanțuri. Unul, lanțul drept pe care continuă frontiera, merge către S., și ajunge prin Dudele-Mari, Dudele-Mici și Pietrele-Albe la masivul Leaotei. De Dudele-Mari sunt legați în Transilvania, m-ții Bucșea și Bărbulețul. Ca legătură cu Leaota servă m-tele Pietrele-Albe, compus în realitate din trei munți, unul ținând de culmea Strunga și ceilalți doi stabilind legătura neîntreruptă între Leaota, Sf. Ilie și Strunga. Valea Brătei, care isvorăște chiar de sub Strungărița prin V. Dudelor și V. Deleanului, desparte lanțul dinspre V., de cel dela E., care plecând din m-tele Strungărița, se îndreaptă către S.-E., urmând șerpuiturile Ialomiței. Acest lanț se compune din următorii munți: Cobeanu, Deleanu, Tătarului cu Colțu-Tătaru și cu Plaiul lui Mircea, Bulboacele, Lucăcilă, Cetatea Zănoaga sau *Poiana-cu-Flori*, și Cetatea Lespezi situată la confluența Ialomiței cu Brăteiu. Ultimii doi munți sunt formați dea'ntregul din calcaruri titonice, și tot versantul Vestic al lanțului este udat de Valea Brătei și de a-

¹⁾ De Martonne : La Valachie, etc.

fluenții ei. Dela m-tele Bulboacele în jos, V. Brătei desparte acest lanț de masivul Leaotei ¹⁾, și la confluența ei cu Ialomița, în fața Lespezilor, se află situat m-tele Răteiu, care ține de Leaota.

Culmea Strunga, este cu mult mai importantă, atât ca situație, cât și ca înălțime și volum, de cât culmea propriu zisă a Bucegilor, și această părere o exprimă și d-l Popovici-Hățeg, în citata sa lucrare.

În privința etății geologice, o mare parte din numita culme ține de jurasicul mijlociu, care formează o bandă continuă de la Poarta, (Transilvania, comuna Bran) la Colțul-Tătarului deasupra Cheilor, (vezi, *Valea Ialomiței*) și care trece prin Strunga și Guțan, munți fosiliferi. ²⁾ Zânoaga și Lespezile au și ei la N.-V. și N.-E. zone jurasice cari se delimitează cu calcarul lor titonic. În m-tele Strungărița, format aproape în întregime de calcaruri titonice, precum și în Poiana-cu-Flori, există zăcăminte puțin importante de lignit, cari se sprijină pe șisturi cristaline acoperite de gresii din jurasicul mijlociu. În Zânoaga, se exploata acest lignit în anul trecut, nu cunoaștem însă rezultatele. Tot la Strunga am găsit admirabile cristale de cuarț.

Considerând linia de despărțire a apelor, care se ia totdeauna în seamă când e vorba să se fixeze masivele și culmele de munți, precum și forma generală a masivului Bucegi, părerea noastră este că m-tele Moraru cu vârful său Omul, fac parte din culmea Strunga iar nu din a Bucegilor. Afară de aceasta, până aproape de vama Strunga, creasta m-ților nu se coboară sub 2400 m., căci legătura Omului cu Doamnele este absolut neîntreruptă. Spre Transilvania, Omul de asemenea este legat cu următoarele două lanțuri de munți uriași, cari au aceeași con-

¹⁾ Vezi, *Masivul Leaotei*.

²⁾ Pop.-Hățeg: op. cit.

stituție geologică: către N.-E. Bucșoiul, (2 477 m.), m-te colosal brăzdat de prăpăstii spăimântătoare, ale cărui picioare se întind până la Râșnov, și către N.-V. lanțul format din Gaura (2 450 m.) cu Țigănești pe care se zice că ar fi un lac, Ciubotea (2 406 m.) cu Gălbînările și cu Cățunu-Mare, Clincea, etc. ale căror picioare ajung până la Bran (550 m. alt.).

E trist că din toată această îngrămădire de vârfuri și de creste, nici una nu se ridică cu mult deasupra celorlalte: toate au fost aduse la acelaș nivel, grație încetei dar sigurei acțiuni distrugătoare a agenților meteorici. Vântul, ploaia, zăpada, alternativele de frig și de căldură, au învins rocele cele mai dure, și la Omul unde se găsesc blocuri calcare, cari ating un volum de mai multe zecimi de metri cubi, această acțiune care se continuă și astăzi, lasă urme constatabile de la un an la altul. Ca rocă izolată, la Omul există granit, pe care nu l-am mai găsit de cât în viroagele uscate ale Cățunului-Mic, un picior al Doamnelor spre V. Gaurei (Transilvania).

Masivul Bucegilor este brăzdat de o mulțime de văi mari și prăpăstioase, cari aparțin basinelor Prahovei, Ialomiței și Oltului. Astfel de la Omul pleacă Văile, *Morârului* și *Cerbului* cu afluenții lor. Ele presintă circuri de origină glaciară și se varsă în Prahova pe dreapta. Mai departe coboară Văile: *Albă*, *Jepilor*, *Urlătorilor*, *Babei*, *Pietrelor-Arse*, *Peleşului*, *Zgarburei* și *Isvorul-Dorului*, toate având direcția V. la E., sau la N.-V. la S.-E. Tot din jurul Omului mai pornesc Văile: *Bucșoiului*, *Mălăești*, *Țigănești*, *Ciubotei* și *Gaurei*, cari de asemenea formează circuri glaciare și cari țin de basinul Oltului. Ele curg de la V.-S.-V. la E.-N.-E., sau S.-V. la N.-E., sau S.-S.-V. sau N.-N.-E., sau S.-E. la N.-V. Tot de basinul Oltului mai țin și Văile, *Șimonului*, *Bucșea* și *Bărbulețul*, cari isvorăsc din Vestul culmei Strunga.

În fine mai avem V. Ialomiței, care primește urmă-

torii afluenți ce curg din acest masiv: Sugarilor, Cocora Lăptici, Oboarele, Nucet, Scrupoasa și Ialomicioara, toți pe stânga, și Doamnele, Bătrânei, Colților, Tătarului, Bulboacele și Lucăcilă pe dreapta. Valea Brăteului tot pe dreapta, isvorăște și din masivul Leaotei și din masivul Bucegilor (culmea Strunga).

CLIMA MUNȚILOR.

În privința contrastelor de climă și temperatură pe care le prezintă masivele muntoase descrise aci, ar fi multe de zis. Din studiul elementelor climatologice actuale, rezultă că limita zăpezilor eterne, ar fi la o alt. mai mare de 3000 m. altitudine care astăzi nu mai există în Carpați, și că numai în cazul unei coborâri a temperaturilor medii ale lunilor Iulie și August cu 4° — 5° , s'ar coborâ și limita acestor zăpezi. Actualmente numai în Bucegi mai rămân mici cantități de zăpadă, ascunse prin văgăuni, cari durează dela un an la altul. Să nu se creadă însă prin aceasta, că temperatura pe vârfurile munților este dulce și constantă; din contră ea este extremă și riguroasă. Iată ce spune D-1 de Martonne ¹⁾ despre această climatologie: negurile pătrunzătoare cari durează zile întregi și cari te pătrund până la oase, ploile înghețate amestecate cu grindină sau cu măzărliche care-ți biciuește fața și-ți înțepă pielea cu mii de împunsături de ace, furtunile teribile în cari ploaia cade cu o violență așa de grozavă în cât nici nu poți înainta nici înapoia, vânturile cari suflă în vârtejuri pe creste și pe vârfuri rostogolind norii în toate sensurile, cerul redevenit senin în care milioane de stele scânteiază noaptea în mod neobicinuit, și în fine diminețele friguroase când din marea de nori ies pe ici pe colo ca insule vârfurile amenințătoare, sunt tot atâtea mistere sublime și necunoscute, pentru cel ce n'a parcurs culmile triste și golașe.

¹⁾ La Valachie, etc.

Sunt însă și pe munți dese perioade de câte 10—20 zile, în cari timpul este neconținut admirabil și aceasta se întâmplă de obicei în lunile August și Septembrie.

VALEA IALOMIȚEI, isvorăște din Sudul vârfului Omul (2 511 m.), de lângă stâncă numită Mecetul sau biserica turcească (2 500 m.), și curge tot timpul dealungul unei falii, pe dreapta căreia sunt eșelionate centre calcaroase fosilifere. În cursul său cu totul superior, această vale numită V. Bisericei, este un adevărat torent de munte, care seacă complet în lunile de uscăciune.

V. Bisericei, după un parcurs de câteva sute de metri numai, dela isvor, în care timp s'a coborât până la 2 000 m., se unește cu torențele ce coboară din m-tele Obârșia (2 509 m.), și numite Viroagele Obârșiei. Torantul acesta principal, ia numele de V. Obârșia Ialomitei, tot fără apă în lunile secetoase.

După ce valea sare o cascadă înaltă de 20 m., se unește pe stânga (1 700—1 800 m., alt.) cu V. Sugarilor, afluent marelui ce vine din Obârșia și Coștilele, iar două sute metri mai jos, primește pe dreapta V. Doamnelor, ce-și trage izvoarele din m-tele Doamnele (2 479 m.), chiar de lângă frontieră, și care desparte acest munte de Bătrâna, ambii din culmea Strunga. Din punctul, în care valea primește aceste două ultime pârâuri bogate în ape, râul poartă numele de V. Ialomitei, și are în acest punct cam volumul Peleşului la Sinaia.

Câteva sute de metri mai jos de această confluență, Ialomița începe să treacă printr'o serie de strâmtoni și de chei mărețe (gorges), cari se urmează aproape neîntrerupt până la Moroeni, și cari au făcut atât de vestită această vale prin frumusețile naturale ce le oferă cursul său superior.

Prima strâmtoare prin care trece, poartă numele de *Cheile Urșilor*, lungi cam de 1 km., sălbatice grozav și pline de bolovani uriași. De aci, ambele maluri ale Ia-

domiței, se acoperă treptat, treptat, de frumoase păduri de brad.

Abia ieșită din aceste chei, valea primește pe stânga V. Cocorei, care vine din m-tele Cocora (2150 m.) și care traversează o cheie lungă și frumoasă, săpată în conglomerate calcaroase, și după ea, intră imediat în *Cheile Peșterei*, lung defileu de 500 m. cu pereții abrupti, stâncoși și înalți de 100 m. În acest defileu, care conține pe dreapta calcaruri tironice (fossilifere) și neocomiane, este situată tot pe dreapta Ialomiței, mareașă și mult vizitată *Peștera Ialomiței* săpată în calcaruri jurasice și în gura căreia se află schitul cu acelaș nume.

Eșind din aceste chei, Ialomița lasă pe dreapta 2 grote mici, precum și 2 izvoare cu debit mare, numite izvorul Peștera No. 1 și No. 2, și după ele valea se lărgiște mult, traversează terenuri mlăștinoase, unde se formează și astăzi turbă, și ajunge la un al treilea mare defileu, numit *Cheile Tătarului Mici și Mari* formate pe dreapta din m-ții Cobeanu și Colțul Tătarului, pe stânga de m-tele Blana și foarte caracteristice pentru regiunea calcaroasă pe care o traversează această apă.

În intervalul cuprins între Peșteră și Cheile Tătarului, Ialomița primește pe dreapta V. Bătrânei, bogată în apă și plină de chei mărețe. Ea vine din m-tele cu acelaș nume, și primește în afluentul ei, V. Horoabei, izvorul Burlacu cu debit mare. Mai jos tot pe dreapta, există un al 4-lea izvor foarte bogat în apă, numit *Coteanu din Baba* care isvorând din m-tele Coteanu se varsă în Ialomița, cam în dreptul V. Lăptici, mare tributar pe stânga, ce vine din m-ții Cocora și Lăptici.

În Cheile Tătarului, foarte strimte și mai puțin frumoase ca cele de mai sus, mai sunt încă două izvoare cu debit colosal, și numite: izvoru Cheia Tătaru No. 1 și No. 2.

Eșind din Cheile Tătarului, valea se lărgiște din nou,

și reapar în același timp conglomeratele cenomaniene și cloritoșișturile pe cari le părăsise la intrarea în Cheile Tătarului.

În această parte tot pe dreapta, cam la 3 km. în jos de Peștera Ialomiței sunt în m-tele Tătarului 2 peșteri frumoase, la distanță de 100 m. una de alta. Una din ele a fost numită „*Peștera Cucoanei*“. Fiecare din aceste grote are cam 100 m. lungime, 20 m. lățime și 15 m. înălțime. Formația de stalactite e mai mare și mai interesantă ca în Peștera Ialomiței; în una din ele s'au găsit culcușuri de urs. Ceva mai departe, există pe vale 2 izvoare cu debit mare numite Galgoiu și Pișetoarea, cari-și varsă apele în Ialomița, îndată ce izvorăsc.

Debitul acestor 8 izvoare citate, a fost calculat, în vederea unei viitoare alimentări cu apă de izvor, a Capitalei, și el se ridică la aproximativ 27 000 m³ pe zi ¹⁾.

Cam trei km. mai la vale de Cheile Tătarului, Ialomița face un ocol mare la dreapta, trece printre *Cheile Zănoagei*, în cari formează un lac frumos, apoi eșind din ele descrie imediat un arc de cerc la stânga, apoi unul la dreapta și intră în *Ultimele Chei Zănoaga*, lungi cam la 1 km., sălbatice, imposante și formate din calcaruri titonice. Ele sunt săpate în m-ții calcaroși Zănoaga (dreapta) și Dichiu (stânga). Se pare că aproape de gura din aval a acestui defileu, sunt sus, în peretele Dichiuului (stânga), două peșteri mari, pe cari ne propunem să le explorăm în vara acestui an (1910).

După aceste Chei, râul Ialomița, ajunge la localitatea Scropoasa, (1 200 m.) unde valea se lărgește considerabil pe o distanță cam de 500 m., după care devenit acum râu mare, intră în vestitul *Gang*, sau în strâmtele (5-20 m.) *Chei Orzea*, defileu lung de 500 m., format din calcaruri

1) G. A. Orăscu: Memoriu asupra alimentării cu apă a orașului București, etc.

titonice, cu pereții abrupti și înalți de 100—300 m. și săpat în m-ții Lespezile (dreapta) și Orzea-Brândușele (stânga).

Aci la Scropoasa sunt trei izvoare (Dichiul I și II, și Scropoasa), cu un debit total de 40 000 m³ pe zi, descoperite în Aug. 1897 de D I Inginer G. Al. Orăscu, cărora li s'a construit câte un deversor sistematic, pentru a se putea calcula matematiceste volumul apei ce isvora, și aceasta în vederea viitoarei alimentări a Capitalei cu apă de izvor. Temperatura acestor ape, la izvor, este de +5^o8 — +6° 1).

Primele două adică, Dichiul I și II, isvorăsc de sub Dichiul, și se varsă direct în stânga Ialomiței, iar al treilea, Scropoasa, iese cam la 500 m. departe de aceasta, tot de sub Dichiul, și se varsă în V. Scropoasa care isvorăște tot din m-tele Dichiul, și care se varsă în Ialomița pe stânga.

După Cheile Orzea, urmează o serie de cascade neîntrerupte încă vre-o 2 km. până, ce Ialomița ajunge la *Dobrești*, localitate unde ea primește pe dreapta râul Brătei, care vine din masivul cristalin al Leaotei, precum și din masivul Bucegilor (m-tele Dadele-Mari), și care se încarcă cu nenumărați afluenți, ce ies din Leaota.

Nu ne putem opri de a spune că porțiunea coprinsă între Scropoasa și Dobrești, este de o măreție ce nu se poate descrie, fiind în acelaș timp și una din cele mai grele părți ale acestei văi.

Delă Dobrești până la Moroeni sunt cam 10 km., și afară de mici chei și lacuri, nu avem nimica interesant de semnalat. În acest interval ea primește pe dreapta Văile Rătei și Raci, cari au tot cursul lor coprins în masivul Leaotei. La Moroeni, Ialomița se unește pe stânga cu V. Ialomicioarei, care isvorând din m-tele Păduchio-sul și-a săpat albia în cretacicul inferior. Ea curge printre cele două puternice lanțuri de munți, cari pornesc

1) G. A. Orăscu: op. cit.

dela Păduchiosul în jos (vezi, *Masivul Bucegilor*), și are o mulțime de afluenți ca V. Glodului, V. Galmei, V. Tămăiei, etc. (Vezi descrierea dramului Moroeni-Sinaia).

În această scurtă descriere hidrografică, am vorbit de toți afluenții importanți ai Ialomiței, până la Moroeni. Ne mai rămâne de citat Văile, Mircea, Bolbocii și Lucăcila, absolut fără nici o importanță, și cari se varsă în dreapta Ialomiței între cheile Tătărului și cheile Zanoagei.

Ținem să atragem atenția asupra enormei greșeli, pe care o comit multe persoane și multe cărți, cari cred că Ialomița isvorăște din Caraiman, sau din Peștera Ialomiței. De asemenea nu este *Peștera Ialomicioarei*, ci *Peștera Ialomiței*, și cum se vede V. Ialomicioarei este cu totul alta și la distanță mare, de V. Ialomiței.

MASIVUL LEAOTEI, este mult mai mic decât al Bucegilor, și se află situat pe hotarul jud. Dâmbovița cu Muscelul și în toată întinderea jud. Muscel până la V. Dâmboviței. Culmele lui, îndreptate în toate sensurile, despart basinul mijlociu al Ialomiței de basinul Dâmboviței.

Acest masiv, constituit exclusiv din șisturi cristalofiliene, cari la poalele lui sunt acoperite de conglomerate formate din o pastă gresoasă ce conține elemente cristaline, se compune din mai multe culmi și lanțuri de munți. Prin unul din aceste lanțuri el se leagă direct la Pietrele-Albe (vezi, *Masivul Bucegilor*) de masivul Bucegilor, de care se deosebește cu totul atât ca constituție geologică cât și ca aspect, căci nu prezintă ca aceștia, sau ca Piatra-Craiului, prăpăstii adânci, denivelării bruște, creste rebarbative sau văi strimte și abrupte, ci din contra ochiul se plimbă la Leaota, pe forme rotunde și grațioase, din cari lipsesc cu totul stâncile cu contrastul lor isbitor, sau cu aspect alpestru.

Iată culmele coprinse de acest masiv, dintre cari mai

MASIVUL LEAOTEI

toate pleacă din vârful mare al Leaotei (2 141 m.), care este în acelaș timp și centrul masivului.

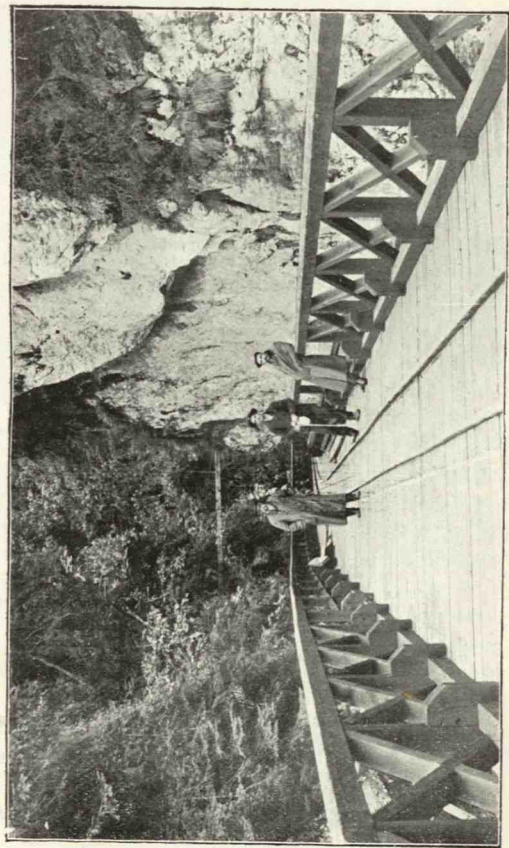
Culmea către frontieră, care stabilește legătura cu masivul Bucegilor, este compusă din m-ții Cumpărata-Mare, -Mică, Jugureanu, Secările și Pietrele-Albe.

De aceasta se leagă mica culme Sf. Ilie, pe care merge frontiera dela Pietrele-Albe la Giuvala, prin m-ții Sf. Ilie, Fundățica și Giuvala.

Culmea care se întinde până la Dragoslavele, spre V., prin m-ții Geabelea (1 795 m.), Cioara (1 853 și 1 715 m.), și Roșu (1 545 și 1 197 m.), acesta din urmă coprinzând câteva puncte de granit. Din această culme se despart două lanțuri: unul către N.-V., pleacă din Geabelea și ajunge la jumătatea drumului Rucăr-Dragoslavele prin vârfurile Albescului (1 756, 1 508 și 1 143 m.) și Vârtoapele (1 437 m.); altul către S.-V., ajunge în V. Dâmboviței tocmai la Bădenii-Pământeni, plecând din Geabelea și trecând prin vârfurile Cioarei, Făgețelului-Mic (1 618 și 1 547 m.) și Priseaca (1 358), care se leagă cu m-tele Algăiu (1 411 m) îndreptat spre N.-V. Intre acești doi munți, se află un important grup de gneis, acoperit de altfel de roce detritice. Rocale din acest punct conțin mult cuarț, feldspat, mai mult ortosă de cât oligoclas, biotit (mica brună), muscovit (mica alb), sfen, zircon și grenat. În V. Olăneasca coprinsă între acești doi munți, am găsit de asemenea frumoase plăci de biotit și mai multe de muscovit. E posibil ca ele să fi fost cărate de ape, din părțile de sus ale muntelui.

Un ultim lanț pleacă din Leaota către S., și ramificațiile lui ajung prin Răteiu — format din calcaruri titonice — și Cufuritu tocmai în V. Ialomiței, până dincolo de Moroeni.

Tot din acest masiv, considerăm că face parte și frumosul m-te Ghimbavu (1 390 m.), situat la Vest între Văile Dâmboviței, Ghimbavului și Cheei și legat de grosul masivului prin mici coline.

Cișer M. Goid.

PODUL DELA SCROPOASA (VALEA IALOMITELI),
printre Cheile Orzea.

Apele cari brăzdează masivul Leaotei, sunt următoarele: V. Brăteului cu afluenții Mitârcea, Jugureanu, etc., care-l desparte la N.-E., E. și S.-E. de culmea Strunga (a masivului Bucegilor); Văile Cheei, Ghimbavului, Caselor și Bădeanca la V., toate vărsându-se în V. Dâmbovița, care separă acest masiv la N.-V. și V. de masivul Iezerului și Păpușei; și în fine V. Ialomitei care delimitează masivul la S. și S.-S.-E. de masivul Bucegilor. Toate aceste văi aparțin basinelui Dâmboviței și au direcția E.—V., sau basinelui Ialomitei și au direcția N. și N.-V. către S. și S.-E.

Pentru a încheia această descriere orografică, vom adăuga că în masivul Leaotei cele mai răspândite roce din grupa șisturilor cristaline, sunt micașisturile, fie cu mica albă, fie cu mica neagră și albă, amfiboliturile cu varietățile lor, gneisurile amfibolice și amfibolituri feldspatice. Granitul, nu ocupă suprafețe mari, ci se găsește răspândit pe ici pe colo în câteva puncte, cum este m-tele Roșu citat mai sus, apoi prin V. Făgețelului, m-tele Cioara, etc.

MASIVUL PIETREI-CRAIULUI, compus dintr'o singură culme mare, este situat jumătate în România, jumătate în Transilvania și are direcția N.-N.-E. către S.-S.-V. Principalul lui caracter, este că prezintă în ambele versante, pante colosal de prăpăstioase, cari în majoritatea casurilor se transformă în adevărate ziduri de piatră, de 200—300 m. înălțime, și aceasta mai cu seamă în versantul Vestic.

Această culme formată în întregime din calcaruri jurasice cu straturile colosal ridicate, are caracterul alpestru pronunțat, însă fără zăpezi eterne. Ea ține de basinel Dâmboviței, și începe în România dela Podul-Dâmboviței, de unde creasta ei se îndreaptă către N. prin vârfurile Berila (1 049), Gruiul-Miri (1 462 m.), și Pietricica (1 699 m.).

De aci culmea ia direcția N.-N.-E., formând un arc

de cerc foarte deschis, și ridicându-se treptat ajunge în punctul cel mai înalt (2 000 m. ?), cam la 200 m. de frontieră, de care este despărțită prin o depresiune adâncă de vre-o 200 m.

Toată această parte poartă numele de Pietricica.

După depresiune, creasta care s'a ridicat în mod brusc la o înălțime mult mai mare, urmează cum am spus 100 — 200 m., tot înălțându-se, și ajunge în punctul cel mai înalt al Pietrei-Craiului (2 244 m.), numit vârful „*La Om*“, situat între jud. Muscel și Ardeal.

De aci creasta continuă tot neîntreruptă prin Ungaria, de astădată scăzându-i înălțimea, trece prin vârfuri de 2 108 m., 2 146 m., și ajunge la o colosală depresiune, adâncă ca o vale prăpăstioasă și numită *Crăpătura Pietrei-Craiului*. Partea aceasta dela Pietricica aci poartă numele de Piatra-Mare.

Dela Crăpătură, culmea se continuă prin partea numită Piatra-Mică (1 923 m.), ale cărei ultime ramificații ajung tocmai la satul Zărnești (Ardeal).

Lungimea crestei Pietrei-Craiului dela un cap la altul este, *à vol d'oiseau*, cam de 22 km., dintre cari 14 în România și 8 în Transilvania.

În privința apelor cari brăzdează acest masiv, nu avem prea mult de spus. Astfel versantul Estic, întreg calcaros, ține în România de basinul Dâmbovicioarei, care isvorăște din m-tele Grindu, direct legat de Piatra-Mare și, format întreg din conglomerate cenomaniene. Valea aceasta la început poartă numele de V. Pietrelor și ese tocmai de sub frontieră din locul numit Colții Găinei. Ea primește multe torente pe dreapta, cari coboară din Piatra-Craiu.

În Transilvania, versantul Estic este mărginit de apa Râul și apa Turcul, cari țin de basinul Oltului. Și acestea primesc mai multe torente cari coboară din Piatra-Craiu și cari n'au apă decât când plouă. De acest versant țin

mai mulți munți, cu mult mai mici ca creasta principală. Ii cităm în ordine, dela Zărnești spre frontieră: Dealurile Gruiu cu Mistecine și Bârcu, apoi m-ții Colțul Pietrei-Mici, Muchea lui Gârniță, Măgura de unde vederea este splendidă, Șteghioara, Pietrele și Vlădușca care se hotărăște cu m-tele Grindu pe care trece frontiera. Nici unul din acești munți, nu trece de 1550 m. înălțime, așa că față de axa Pietrii-Craiului, ei pot fi considerați ca niște dealuri mari.

Acelaș lucru se întâmplă și cu versantul Vestic al acestui masiv, care nu este străbătut decât de viroage seci, și de care se leagă mai multe dealuri mari numite m-tele Valea-lui-Ivan, m-tele Valea-Largă, m-tele Păltinet (1182 m.), etc., precum și un mic lanț numit al Tămașului, și care având direcția N.-N.-V. este compus din dealul Piscul-cu-Brazi (1077 m.), m-tele Tămășelul (1600 m.) și Tămășul-Mare (1650 m.) (vezi, *Valea Dâmboviței*). Aci, sub Piatra-Crai, în dreptul m-telui Tămășelul și al începutului Văei lui Ivan, există niște imense excavații numite „*Ceardacul Stanciului*“. După unii această grotă ar răspunde pe sub Piatra-Crai, din România în Transilvania la satul Peștera. Nu știm întru cât poate să fie adevărată această aserțiune.

Incheiem arătând că versantul S.-Vestic al Pietrei Craiului, este format în mare parte dintr'un calcar roșiatic fosilifer, ce pare a fi de origină jurasică superioară (oxfordian).

VALEA DÂMBOVIȚEI ¹⁾, care dela isvor și până la Rucăr prezintă spectacolul admirabil al unor tăeturi adânci și regulate într'o puternică așezare cristalină, isvorăște din șișturile cristaline dela N. masivului Iezeru-Păpușa, de sub m-tele Oticu (2046 m.), prin torentele *Boarcășul* și *Oticul*,

¹⁾ Dr. I. Simionescu: Studii geologice și paleontologice din Carpații Sudici, etc. București 1898.

din unirea cărora ia naștere această vale, la început aproape fără apă. Primul afluent mare pe care-l primește este V. Vladului și din punctul de unire al acestor văi (1 430 m.) ia numele de V. Dâmboviței.

Această vale aproape chiar dela izvor, traversează regiuni păduroase, și la început curge în direcție N.-Estică spre frontieră, (cam 12 km. din punctul de unire al celor două văi), până în dreptul m-telui Mănăstirei (1 631 și 1 503 m.) care formând barieră, o silește să facă un arc de cerc și să se îndrepteze spre S.-E. înconjurând culmea cristalină a Papușei (m-tele Pecineagului). Această direcție o urmează până în dreptul m-telui Tămășelul (1 600 m.) (Valea-lui-Ivan) al masivului Pietrei-Craiului, la cătunul Cojocari, de unde apoi curge direct către S. (Lungimea cursului V. Mănăstirei — V.-lui-Ivan, cam 14 km.).

În intervalul descris mai sus, Dâmbovița primește atât pe dreapta cât și pe stânga nenumărați afluenți mici, fără importanță pe cari ne vom mulțumi să-i înșirăm, de la izvor în jos.

Pornind dela întâlnirea V. Vladului cu V. Boarcășul avem pe stânga Văile: Berevoescu, Luțele, Luțele-Mari, V. lui Aron, Bunea, Valea cu Scări, Pârăul cu Platină, Mănăstirei, Nemțoaicelor, Richiții, V. lui Stanciu, Turcilor, Tămășului, Dragoslăvenilor și V. lui Ivan. Aceste 6 văi din urmă, isvorăsc din m-ții Tămășul-Mare și Tămășelul, cari fac parte din lanțul Tămășului, ce ține de masivul Pietrei-Craiului.

Pe dreapta sunt Văile: Colțul lui Andrei, Foișorului, Barbului, Hotarului, Pârăul Larg, V. lui Aron, Caprei, Dracsinului și V. Cascul, toate isvorând din masivul Iezeru-Păpușa (culmea Bătrânei).

Dela V. lui Ivan în jos, versantul stâng al Dâmboviței este format din calcarurile jurasice ale Pietrei-Craiului, dealungul căreia curge, iar aproape de Podul-Dâmboviței

— acelaș mal — prezintă puncte de calcar roșu fosilifer, probabil de origină jurasică oxfordiană.

Din acest punct, Dâmbovița intră într'un pitoresc platou de calcar jurasic, cu stratele slab înclinate, platou foarte interesant prin cheile, grotle și perderile de apă cari se întâlnesc de aci în jos, în tot basinalul ei.

Chiar înainte de a ajunge la Podul-Dâmboviței, valea trece printre vestitele *Chei de la Plaiul-Mare*, cu pereții abrupti formați dintr'un calcar tionic, și printre cari se pare că nu e posibilă trecerea decât cu pluta.

Indată după aceste chei, baza versantului stâng, al Dâmboviței, este formată de șisturi cristaline cari se continuă spre S. până la Leaota, luând o întindere din ce în ce mai mare.

Ceva mai jos de *Cheile dela Plaiul Mare*, V. Dâmboviței primește apa izvoarelor numite *Schinchiful*, cu un debit aproximativ de 23 000 m³ pe zi, apoi pe stânga V. Dâmbovicioarei, și intră în Podul-Dâmboviței.

Ieșind din acest sat, Dâmbovița intră aproape imediat în mărețele *Chei ale Ghimbavului*, formate din acelaș calcar, lungi de aproape 4 km. și la jumătatea cărora se unește pe stânga cu V. Ghimbavului, plină și ea de admirabile chei.

După acest defileu, ce de asemenea nu poate fi străbătut decât pe plute, ea ajunge la Rucăr, de unde își continuă tot sburdalnică — prin cascade și săritori — cursul spre S. prin Dragoslavele, Stoenesti, Cetățeni-din-Vale, etc. (Vezi cap., *Predeal-Brașov-C.-Lung, etc.*).

Dela Rucăr, valea care s'a lărgit considerabil, este săpată tot în șisturi cristaline pe o lungime cam de 16 km. până la Bădeni-Pământeni, de unde se strimtează din nou și traversează aproape numai terenuri cretacee.

De la V. lui Ivan la Rucăr, Dâmbovița primește iarăși o mulțime de văi, în ordinea următoare: pe stânga Văile; lui Ivan, Largă, Seacă, Speriată și Berila, toate cobo-

rând direct din Piatra-Crai. Apoi V. Dâmbovicioarei, Cheii, Ghimbavului și Caselor. Pe dreapta Văile: Șaului, Clăbucetului, Băștei, Oncioaiei, Rătei și Răușorului toate venind din culmea Păpușei.

Având în vedere că unii din afluenții Dâmboviței, sunt foarte interesanți atât pentru omul de știință, cât și pentru turist, dăm descrierea pe larg a fiecăruia.

V. Dâmbovicioarei, isvorăște din masivul calcaros al Pietrei-Crai (Estal), de sub *Colții Găinei* ai m. telui Grindu, tocmai de lângă frontieră, și după un parcurs aproximativ de 17 km., se varsă în Dâmbovița, la cătunul Podul-Dâmboviței.

În valea aceasta, vestită prin mărețul ei defileu, și foarte curioasă prin constituția ei, predomină cretacicul inferior, reprezentant prin marne calcaroase sau calcăruri marnoase cenușii, câte odată nisipoase și având la baza lor uneori silexuri. Defileul prin care curge ea, numit *Defleul Dâmbovicioarei*, este în general strimt, și pe alocuri unde se lărgeste, sunt totdeauna la suprafață terenuri cenomaniene sau baremiene.

La început valea poartă numele de *V. Pietrelor* sau *V. Seacă*, care este fără apă, până la punctul unde se întâlnește cu *Valea cu Apă* (986 m. alt.), tot seacă și aceasta, și de unde valea ia numele de *V. Brusturetului*. În această vale, apa apare și dispare din dist. în dist., din cauza infiltrațiunilor în aluviunile calcaroase. Cam la 4 km. în sus de *Peștera Dâmbovicioara* apa dispare complet, astfel că valea rămâne cu totul uscată pe o mare distanță. Apa re apare apoi, în cantitate colosală, la eșirea dintr'o chee splendidă, sub forma unor isvoare puternice numite la *Gâlgoaie*, cu un debit de 20 000—25 000 m³ pe zi, și cu temperatura de +6° 8¹).

De aci în jos, valea care are acum apă multă, trece

1) G. A. Orăscu: Memoriu asupra alimentării, etc.

printr'un defileu măreț, la mijlocul căruia primește pe V. Muerii, bogată în fosile, și din care punct pârâul ia numele de V. Dâmbovicioarei. În porțiunea aceasta se găsește o grotă, numită de țărani „*Gaura Brusturețului*“, pe care însă n'am avut timp s'o explorăm. Ea este situată la 2 km. depărtare de Peștera Dâmbovicioarei.

Dela V. Muerii până la Podul-Dâmboviței, acest pârâu foarte bogat în apă, curge printr'un șir neîntrerupt de chei grandioase, trece pe lângă mica dar drăguța *Peșteră Dâmbovicioara*, săpată în calcaruri jurasice, și primește pe stânga Văile Isvorului și Zambilei.

La podul de la Peșteră, debitul total al Văii Dâmbovicioara, în 24 ore, este aproximativ de 42 000—54 000 m³.

V. Cheii, ca și V. Dâmbovicioarei, poartă mai multe nume, și are acelaș regim de curgere, când pe sub pământ, când pe deasupra. Isvorăște de sub Sf. Ilie, sub numele de *V. Rudărita*, nume pe care-l păstrează până dincolo de cătunul Fundățica, unde primește pe dreapta V. Cercearei și V. Uștughinii. În dreptul acestui din urmă afluent, apa intră în pământ, astfel că valea rămâne complet seacă. Toată partea de mai sus a Văii Rudărita, este puțin interesantă și puțin pitorească, căci traversează aproape în continuu numai păduri mlăștinoase.

Partea frumoasă a acestei văi începe numai din dreptul V. Uștughinii, de unde valea coboară prin poziții admirabile, ajunge la V. la Vișa (dreapta), de unde încep mărețele defileuri cari se înșiră aproape neîntrerupt până la Dâmbovița, și de unde pârâul ia numele de V. Cheii.

M-tele Căpățâna, mare, alb și ars de soare, formează de aci, malul drept al văii; la un moment dat el pare că astupă valea către S.

Continuând tot în jos, valea primește pe stânga *V. Prepeleagului* care isvorăște din *Zacote* de sub Sf. Ilie, și care curge printre chei grandioase. În unul din acești

pereti se găsește o grotă frumoasă, numită „*Grotă Zăcotelor*“.

Imediat după V. Prepeleagului, pâraul Cheii primește pe dreapta *Valea la Uluce* și V. *Urdei* sau *Urdărita*, din dreptul cărora apa reapare din pământ, și de astă dată în cantitate foarte mare.

De aci, printre formidabile ziduri stâncoase, lungi cam de 750 m., pâraul ajunge la vestita *Vale a Crovului*, ce vine de sub m-tele Cumpărata. Nu ne putem opri de a spune că V. Crovului este o adevărată minune în cursul ei inferior, strâns între două uriașe ziduri de stâncă, și se pare că pereții ei ascund două mari peșteri. Nu am putut însă verifica încă, această afirmație.

De la V. Crovului în jos până la Dâmbovița, pâraul Cheii curge dealungul Ghimbavului, pe care-l inconjoară la N., și care-i formează pe stânga o barieră neîntreruptă de stâncă. El se varsă în râul Dâmbovița, tocmai deasupra Cheilor Ghimbavului.

Pereții acestei minunate văi, sunt și ei găuriți, de două grote nu prea mari.

V. Ghimbavului, curge de asemenea, ca toți afluenții acestei extraordinare văi, printre mărețe chei, formate de o parte de Ghimbavul și de cealaltă parte de picioarele Leaotei.

Ea isvorăște tocmai de sub Leaota, primește o mulțime de afluenți puțin interesanți și se varsă pe stânga în Dâmbovița, tocmai la jumătatea Cheilor Ghimbavului.

Se pare că în zidul Ghimbavului, înalt de peste 200 m., există o grotă la înălțimea de peste 100 m.¹⁾ Noi înșine n'am putut verifica lucrul.

V. *Caselor*, este iarăși o vale măricică pe stânga Dâmboviței, care însă nu prezintă nimica interesant.

1) Popovici-Hatzeg : op. cit.

In fine, Dâmbovița are pe dreapta un singur afluent mai mare; acesta este:

Valea Râșorului, curge în toată lungimea ei prin șisturi arheene, isvorăște tocmai de sub m-tele Păpușa, și primește un număr considerabil de afluenți. Ea se varsă în Dâmbovița, după ce a traversat întreg Rucărul.

MASIVUL IEZERULUI ȘI AL PĂPUȘEI, este întreg format din șisturi cristaline, cari împreună cu șisturile Leaotei, delimitează marginea orientală a mării zone cristaline din Carpații României, și care se întinde de la Vârciorova la V. Ialomitei.

Aceste două masive (Leaota și Iezerul-Păpușa), sunt legate între ele printr'o lată zonă cristalină, care trece printre Rucăr și Dragoslavele, și care separă stratele sedimentare ale platoului Rucărului, de cele de la Sudul Dragoslavelor ¹⁾.

Uriașul masiv Iezeru-Păpușa, face parte din m-ții Făgărașului, și este situat în jud. Muscel. El este colosal, atât prin volumul și întinderea lui, cât și prin înălțimea m-ților care-l compun, și se întinde aproape paralel cu m-ții pe cari trece frontiera (culmea Brătilei).

Acest interesant centru muntos, căruia din nenorocire îi lipsesc — ca și Leaotei — cu totul aspectele alpestre, desparte basinul Dâmboviței de al râului Doamnei, și fiindcă are forma unui patrulater, coprinde în interiorul lui și cursurile superioare ale râurilor Târgului și Argeșelului.

Următoarele culmi formează laturile acestui patrulater, care se pare că conține filoane aurifere.

Culmea Păpușei. Din vârful Păpușa (2 379 m.) situat la N.-E., pleacă spre S.-E. către Rucăr, laturea de E. a acestui patrulater, formată din culmea Păpușei, care e compusă din două lanțuri paralele, printre cari curge

¹⁾ Popovici-Hatzeg: op. cit.

V. Argeșelului, cu albia săpată în terenuri terțiare eocene (flyș). Ea este coprinsă între V. Râușorului și râul Târgului. Creasta lanțului stâng (cel limitat de V. Râușorului), trece prin m-ții: Boteanu (1 785 m.), Găinațul-Mic (1 830 m.), Piscul-Ars (1 792 m.), m-tele Măra, Țefeleica (1 712 m.), dealul Preajba (1 552 m.), plaiul Munișorul, Gruiful-lui-Andriaș (1 200 m.) și ajunge la Rucăr și Dragoslavele în V. Dâmboviței. Lanțul drept (cel limitat de râul Târgului), este mai puțin important ca cel stâng. El trece prin m-ții: Grădișteanul (1 729 m.), Găinațul-Mare (1 834 m.), Botu-Calului (1 488 m.), Mușuroaele-Mari (1 299 m.), și prin cele două Dobriașuri ajunge la Lerești și Câmpulung.

Culmea Păpușei se întinde și la N. de m-tele Păpușa, prin m-ții Barbului (2 196 m.) către N., Cascul (2 000 m.), Dracsinul (1 948 m.), și Pecineagul (1 861 m.), către N.-N.-E., care ajunge până la arcul Dâmboviței (vezi, *V. Dâmboviței*).

Culmea Bătrâna.— Laturea Nordică a patruleterului Iezeru-Păpușa, este formată din culmea Bătrâna, care pornește din vârtul Păpușa și are direcția E.-N.-E. la V.-S.-V. Creasta ei trece prin m-tele Păpușa (2 379 m.), plaiul Tambura, m-tele Bătrâna (2 338 m.), Piscanul (2 383 m.), și Roșul (2 088 m.). Din această culme isvorăsc Văile Tambura și Bătrâna, cari unindu-se dau naștere râului Târgului. De asemenea din versantul Nordic al ei, isvorăsc nenumărați afluenți ai Văii Dâmbovița.

Culmea Iezerului.— Din m-tele Roșul, începe laturea V. a patruleterului, sau marea culmea a Iezerului, care are bine pronunțate caracterele munților înalți, fără să aibă totuși aspectul deplin alpestru al masivului Bucegi sau Piatra-Crai. Versantul său Nordic este întretăiat de circuri glaciare, și întreaga culme are direcția N. la S. Ea coprinde dela m-tele Roșu spre S. uriașii munți Iezerul-Mare (2 463 m.) și Iezerul-Mic (2 300 m.), din care se despart trei lanțuri. Unul din ele prin muchea Groapeilor, m-tele Păpăul (2 094 m.) și Șețul (1 721 m.), se îndreaptă

către S.-V. spre V. Doamnei și comuna Nucșoara. Al doilea, și cel mai important, formează un arc de cerc, care răspunde în râul Târgului și care este în acelaș timp și laturea de S. a patrulaterului. Creasta lui trece prin m-ții Cernatului (1 892 m.), Portăreasa (1 659 m.) și Zănoaga. Ultimele ramificații ale acestui lanț ajung la Le-rești și Câmpulung, până în malul drept al râului Târgului, al cărui mal stâng este format după cum am spus mai sus de ramificațiile lanțului drept al culmei Păpușa. În fine tot din Iezerul-Mic, mai pleacă spre E. un lanț format din Tărătoasa și Văcarea (2 063 m.), care ajunge tot în râul Târgului. Pe m-tele Iezerul-Mare, la alt. de 2 129 m. se găsește „*Lacul Iezerului*“ cu o suprafață de 4 pogoane.

Culmea Iezerului continuă și spre N. de m-tele Roșu, prin m-tele Oticul (2 046 m.) din care isvorăște Dâmbovița, m-tele Mezea (2 114 m.) și Călțunul (2 203 m) până la culmea Brătilei, pe care trece frontiera. Cum se vede masivul Iezerul-Păpușa este legat de culmea Brătilei în mod neîntrerupt.

În privința apelor cari brăzdează acest masiv, nu mai avem nimica de adăugat peste cele spuse mai sus. Versantul Nordic și Estic aparține basinului râului Dâmbovița. Versantul Vestic, ține de basinul râului Doamnei, iar Sudul masivului coprinde râurile Târgului și Argeșelului, cari bine înțeles primesc o mulțime de afluenți.

Cu masivul Iezeru-Păpușa am isprăvit descrierea regiunii vizitate de noi, și această scurtă privire asupra munților și văilor ce-i brăzdează, va servi la înțelegerea descripțiilor ce dăm asupra drumurilor ce se pot face în aceste patru masive.

EXCURSIUNI MARI ÎN MUNȚI

Având în vedere faptul, că în cele patru masive de munți descrise mai sus, se pot combina nenumarate planuri de excursii, pe care dacă le-am descrie în parte, ori cât de sumar, ne-ar trebui volume întregi, și având în vedere pe de altă parte că asemenea descrieri ar fi fortămente prea complicate și cu prea multe trimiteri, am adoptat sistemul descrierii câtorva artere principale. Aceste artere le împărțim în zone, numerotate, fiecare zonă coprinzând mai multe drumuri, astfel că o deslușire dată asupra unui itinerar, să poată servi tuturor planurilor ce s'ar baza pe acel itinerar.

Arterele, sunt următoarele: I. *Sinaia—Pietrele-Arse—Omul—Bran*; — II. *Sinaia—Omul—Strunga—Peștera-Ialomiței—Vârf-cu-dor—Sinaia*; — III. *Sinaia—Omul—V.-Ialomiței până la Scropoasa—Dichiul—Sinaia*; — IV. *Sinaia—Strunga—Pietrele-Albe—Sf.-Ilie—Rucăr*; — V. *Bran—Zărnești—Piatra-Crai—Rucăr*; — VI. *Rucăr—Păpușa—Iezeru—Lerești—Rucăr*; — VII. *Rucăr—Păpușa—Oticul—și întoarcerea pe V. Dâmboviței la Rucăr*; — VIII. *Sinaia—Vârf-cu-dor—V. Isvorul-Dorului—Sinaia*; — IX. *Sinaia—Pietrele-Albe—Leaota—Zănoaga—Sinaia*; — X. *Culmea Baiului*.

I. Sinaia—Pietrele-Arse—Omul—Bran.

1.—**SINAIA—PIETRELE-ARSE.**—Drum de cal și de picior. Dist. 10 km. Timp necesar 2—4 ore. Pentru a ajunge în vârful Pietrelor-Arse sunt două drumuri:

a) Se ia drumul spre Sf. Ana pe la Foișor (vezi, *Sinaia*, excursia 4 B), și se urmează acesta până la bifurcație, de unde se continuă la deal șoseaua până la izvoarele Peleşului, captate pentru Sinaia, (vezi, *Sinaia*, excursia 6 B, și harta Sinaci), numite „*La șapte Izvoare*“ . (Dist. Pod. Principe Carol-Captări 3 000 m.). Aci se lasă la stânga poteca spre poiana „*Sfârșitul Lumei*“ și spre Vârful-cu-dor, și se urmează la dreapta poteca spre vârful Pietrei-Arse Mici. Poteca foarte bună urcă moderat la deal, și traversează 7 văi seci, toate ramificații ale Peleşului. Ultimul vad sec este însăși V. Peleşului, și dela ea drumul care până acum a urcat tot pe m-tele Furnica, trece la gol pe Pietrele-Arse. Acum urcușul devine ceva mai greu, în schimb priveliștea e minunată. Curând drumul acesta se întâlnește cu poteca ce vine dela Poiana Reginei, și imediat ajunge în vârful Pietrei-Arse Mici (1 700 m. alt. și dist. Foișor-aci 3 500 m.)

b) Al doilea drum care urcă în vârful Pietrei-Arse Mici, deși este mai scurt, este însă mai greu, mai urât și foarte plicticos. Se pleacă dela Foișor, pe una din numeroasele poteci cari conduc la Poiana Reginei, (vezi, *Sinaia*, ex. 2 B.) se traversează această poiană, (1 350 m. alt.) și se ia drumul care începe să urce peretele Pietrei-Arse. Drumul urcă în zigzag, traversează poziții frumoase și ajunge sus aproape de vârful Pietrei-Arse Mici, unde se întâlnește cu drumul descris mai sus la punctul a. (Dist. Foișor-aci 4 500 m.).

Din vârful Pietrei-Arse Mici, drumul suie mereu urmând la început povârnișul de N.-N.-E. al m-telui și după ce traversează o creastă numită de noi „*la stânca lui Varsanufie*“ unde se face popas, trece pe versantul de S.-E. pe care-l urmează până în vârful Pietrelor-Arse (2 007 m. alt. și dist. cam 10 km. dela Foișor). Pe drumul descris nu se găsește apă decât la Captări (poteca a), și la Poiana Reginei (poteca b.).

2.—**PIETRELE-ARSE**, este coprins între Văile Peleşului și Pietrele-Arse, și vârful lui este un întins platou aproape orizontal. Are vre-o șase alte vârfuri ascuțite și prăpăstioase, din cari panorama este foarte frumoasă. Se vede bine V. Prahovei dela Bușteni la Valea Largă.

De sub „*stânca lui Varsanufie*“, pleacă la dreapta, către N., o potecă de picior,

a) **Spre Claia Mare a Jepilor și spre Clăiță.** — Drum foarte greu și periculos. Se merge tot timpul pe brâne. După Piatra-Arsă se trece pe brânele Jepilor-Mari unde potecuța se isprăvește, apoi pe ale Jepilor-Mici și pe lângă un bordei se urcă la Claia. *Claia Mare* (1863 m.) și *Clăița* Jepilor, sunt niște colțuri ascuțite și isolate de restul muntelui. Ele au forma unor căpățâni de zahăr. Dela Claia, întoarcerea se poate face prin V. Jepilor, urmând tot spre N. și N.-V. brânele Jepilor. Drumul este unul din cele mai periculoase ce pot fi făcute în Bucegi și vederea este încântătoare. Dist. aproximativă: Stânca lui Varsanufie—Claia, cam 6 km., de aci în V. Jepilor cam 2 km. și apoi V. Jepilor—Bușteni 5500 m. Călăuze: N. Butmăloiu (Bușteni) și Negelea din Secăria. Apă nu se găsește nici pic în acest drum. Timp necesar pentru a parcurge distanța „*stânca lui Varsanufie—V. Jepilor*“ 6 la 8 ore după mers și după tovarăși.

Din vârful Pietrei-Arse pornesc mai multe drumuri secundare.

b) **Pietrele-Arse—Poiana-Țapului**, prin V. Pietrelor-Arse sau prin V. Babei, este un drum greu, numai pentru picior căci nu există potecă, prăpăstios și puțin interesant; de aceea nu ne oprim asupra lui. Timp necesar 4—5 ore.

c) **Pietrele-Arse—Creasta Furnica—Vârf-cu-dor.** Vezi artera II.

d) **Pietrele-Arse—Peștera Ialomiței.** — Nu există potecă. Locurile sunt însă frumoase și cine cunoaște bine

topografia culmei Bucegi, poate ajunge ușor la Peșteră. Pentru cai locurile sunt cam rele, totuși ei pot merge. Distanța cam 10 km. Timp necesar 2—4 ore după mers.

De la P.-Arsă se urmează cam 200 m. potecuța spre Jepi, pe urmă se ia la stânga prin o mare pădure de *jnepi*¹⁾, se trece pe sub funicular (vezi, *Bușteni*, fabrici), și se coboară în V. Isvorul-Dorului unde se găsește apă. Se traversează această vale, și în partea cealaltă se urcă m-tele Cocora, al cărui vârf mare (2 169 m.) rămâne la dreapta. După creasta Cocorei, se coboară o pantă colosală și se ajunge în drumul, făcut de fosta societate Carpatină, spre Peșteră. Se urmează acest drum, astăzi stricat cu totul de ape, și în curând iată-ne și la Peștera Ialomitei, de care vom vorbi pe larg la artera II.

3.—PIETRELE-ARSE—BABELE ȘI BABA-MARE, drum de cal și de picior. Timp necesar 1—2 ore după mers. De la Pietrele-Arse unde drumul lucrat se isprăvește, se continuă urcușul spre Jepii-Mari (2 075 m.), lăsând la dreapta stâncă ascuțită numită „*Colțul Babei*“. Poteca coboară apoi în fundul Văii Babei, și imediat sue în partea cealaltă creasta Jepilor-Mari printr'o pădure de *jnepi*. În partea cealaltă tot printr'o astfel de pădure, drumul coboară puțin, trece pe sub funicularul Schiel (vezi, *Bușteni*' fabrici) unde este o fântână, merge o bucată orizontal și ajunge la începutul Văii Urlătoarea Mare, apoi la al Urlătoarei Mici și intră pe Jepii-Mici. Mai departe, drumul trece pe la începutul Văii Comorilor și apoi imediat lasă la dreapta vârful cel mare al Jepilor-Mici (2 158 m.),

¹⁾ *Jnepi* (*Pinus pumilio* Haenke și *Juniperus nana* Wild.), sunt arbori pitici, conifere, cari cresc pe vârfurile munților, și cari n'ating o înălțime mai mare de 1—1 m. 50, din cauza frigului și vânturilor continue cari domnesc în acele regiuni. În schimb trunchiul lor se întinde pe pământ mai mulți metri, și o pădure formată din astfel de arbori, este așa de deasă și încălțită în cât pătrunderea prin ea este imposibilă. Acești pomi aduc mari servicii pe locurile rele, căci având de ce te agăța, fac posibilă urcarea unor pante drepte ca zidul.

și la stânga poteca spre fântâna de apă din Cocora (dist. 2 km.). De aci poteca urmează spre N., cam 500 m., pe o pajiște orizontală, până în dreptul unui ultim vârf mare al Jepilor Mici, de unde se desparte în două.

a) **Spre Babele și Baba-Mare.** O parte a potecutii sue acest vârf al Jepilor de pe care trece direct pe Babele (2 292 m.), lasă la stânga poteca spre Peșteră a cărei descieri o dăm la punctul c, trece peste o viroagă în care de obicei curge apă bună de băut, și apoi imediat sue la Baba-Mare (2 305 m.) (Dist. Foișor-aci cam 14 km.).

b) **Spre Casa Caraiman.** A doua parte a potecii continuă drept înainte către N., înconjoară vârful citat mai sus, și apoi urmând V. Jepilor, coboară la „*Casa Caraiman*” (2 100 m.), mare pavilion de adăpost construit de Eforia Sp. Civile, pe șeaua mică a Caraimanului la începutul Văii Jepilor. Aci timp de 4 luni pe an (1 Ianie—1 Octombrie), stă în permanență un îngrijitor, cu îndatorirea de a da apă călătorilor și a le face focul la sobă. (Dist. Foișor-aci cam 13 km.).

Din regiunea coprinsă între Jepii-Mari și Baba-Mare, pleacă următoarele drumuri:

c) **Jepi — P.-Țapului prin V. Urlătorilor.** Este potecă lucrată care pornește la vale chiar de pe creastă, de sub funicular. Ea coboară V. Urlătoarea Mare și apoi V. Urlătorilor, care rezultă din unirea primei cu V. Urlătoarea Mică. Lungimea drumului este aprox. de 9 km. Drumul e foarte bun, pozițiile frumoase dar și coborâșul e colosal. Timp necesar 2—4 ore după mers. Pot merge și caii.

d) **Babele — Peștera Ialomiței.** Potecă foarte bună, de cal și de picior. Dist. cam 5 km. Timp necesar 1—2 ore după mers. Poteca foarte bună, făcută de Fforie, începe de pe creasta Babelor și coboară în zigzag întreg versantul Vestic al Babelor despre V. Ialomiței, până ajunge jos în vale. De aci continuă la Peșteră o mică potecuță,

care după ce traversează o pajiște verde, urmează cursul Ialomiței până la Schitul Peștera. Drumul acesta e foarte frumos, panorama asupra V. Ialomiței este admirabilă și Peștera se vede în tot timpul coborâșului.

e) **Casa Caraiman—Bușteni prin V. Jepilor.**—Drum bun numai de picior. Dist. 8 km. Timp necesar 2—4 ore după mers. Deși poteca e foarte bună, trebuie să se meargă totuși cu mare băgare de seamă, căci coborâșul e repede, poteca care șerpuește trece pe lângă prăpăstii foarte adânci și bolovanii pornesc la vale la cea mai mică neatenție. În două locuri sunt și două scări aproape verticale. Lățimea potecei este de 1 metru.

V. Jepilor desparte m-ții Jepii-Mici de Caraiman, și ia naștere ceva mai sus de Casa Caraiman, din viroagele seci ale Caraimanului, Babelor și Jepilor-Mici cari se întâlnesc în acel punct. Ea este o vale măreață prin prăpăstiile și pantele ce le oferă, așa că drumul este foarte pitoresc. Poteca șerpuește tot timpul când pe malul stâng (Caraiman), când pe cel drept (Jepii-Mici), ajunge de câteva ori în fundul văii, și primește pe stânga potecuta ce vine dela *Portița Caraimanului* și dela *Târla Berbecilor*, și pe dreapta panta pe care se coboară de la *Claiă Mare a Jepilor*. În partea de sus a văii este o cascadă uriașă (cu un perete de 40 m. înălțime) numită „*Cascada Caraimanului*“ care seacă către finele lui August. Drumul acesta frumos ține până la *Carierele Caraiman* (5 km.), de unde în jos până la Bușteni, restul de 3 km. se face pe un drum de căruță care nu mai prezintă nici un interes (vezi, Bușteni; *plimb. și ex.* 8 B). Apă de băut se găsește în 2 locuri, și izvoarele sunt chiar pe potecă; cel mai de sus seacă prin August.

f) **Casa Caraiman—vârful Caraimanului.**—Nu există nici un drum. Fiecare urcă pe unde îi convine mai bine. Cei ce urcă călare, vor lua povârnișul S.-V. al Caraimanului pe lângă *bordeiul cărianilor*. Cei ce se simt

tari de picior, și bine pregătiți, vor urca la vârf, urmând *Marele Brâu al Caraimanului*, (cu floră colosal de bogată și interesantă) de pe versantul S.-Estic (spre Bușteni) al m-telui. Acest drum este mai ușor ca primul, mult mai frumos și mai interesant dar până la un punct, periculos pentru cei cu piciorul nesigur sau pentru cei ce sufăr de amețea prăpăstiilor. Din vârful Caraimanului (2 406 m.) panorama asupra Prahovei este măreață. Se vede Azuga, Bușteni, P. Țapului, Sinaia, etc., munții din stânga Prahovei (caimea Baiului) și spre V. întregul masiv al Bucegilor. Din acest vârf se poate ușor trece în vârful Coștilor (2 497 m.), de unde vederea este și mai frumoasă. Pe timp favorabil se poate vedea Ploeștiul cu ochiul liber și tot aci există un punct, din care se zărește în acelar timp, spre S.-E. Ploeștiul, și spre S.-V. Târgoviștea. Din acest vârf, făcând un arc de cerc la stânga, spre V., se ajunge la Baba-Mare, în punctul unde ne-am oprit mai sus. (No. 3).

Apă se găsește câte odată în viroagele afluate Văei Jepilor.

g) **Caraimanul și Coștilele**, sunt doi munți frați cari au aceleași caractere, și sunt despărțiți prin prăpăstioasa Vale Albă. Caraimanul munte mai mic prin întiderea ce o ocupă, se leagă pe creastă cu Babele, care răspunde în V. Ialomitei, iar Coștilele munte mult mai mare pe deoparte se leagă cu Baba-Mare care ajunge în Ialomita, iar pe de altă parte ajunge în m-tele Obârșia.

Nu e aci locul să descriem toate excursiunile sau mai bine zis toate explorările ce le poate face un adevărat alpinist, în acești doi m-ți primejdioși, interesanți și cu caracterul absolut alpestru. Vă sfătuim însă, să nu vă hasardați fără calăuză pe brănele, șiștoacele, vâgăunile sau vaile lor, căci riscați să vă rămână oasele pe acolo.

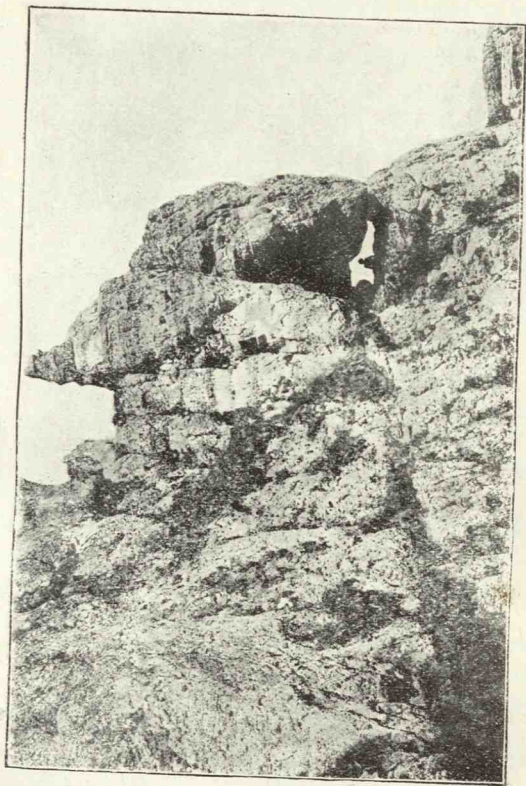
Cităm ca îndrumare, următoarele drumuri făcute de noi în acești doi munți.

h) Coștilele-Bușteni (poiana Coștilei), prin V. Mălinului. Poziții admirabile, dar coborâș extrem de greu. Călăuze: N. Butmăloiu (Bușteni) și Gheorghe I. Marin Vășii (Sinaia). Lungimea drumului cam 5 km. Timp necesar 2—5 ore după mers și după tovarăși. Nu se găsește apă până la Poiana Coștilei. Floră foarte interesantă. In văgăuni rămân cantități colosale de zăpadă dela un an la altul. Excursia e pur alpestră.

i) Coștilele sau Caraiman—Bușteni prin V. Albă. Poziții mult mai frumoase ca la cel de sus, dar coborâș extrem de greu și periculos, mai cu seamă din cauza bolovanilor cari fug la vale. Se merge mai numai pe brânele Caraimanului. Aceleași călăuze ca și pentru drumul *h*. Excursie alpestră.

La Bușteni ajungem în spatele gărei. (Vezi, Bușteni, *Plimb. și ex.* 10 B.). Dist. de parcurs cam 9 km. Timpul necesar 3—6 ore după mers și după tăria tovarășilor. Floră extrem de interesantă. Nu se găsește apă de loc. Valea păstrează zăpadă.

j) La Portița Caraimanului, plecăm dela Bușteni, prin Poiana Kalinderu (vezi, Bușteni, *Plimb. și ex.* 7 B.) în sus, ajungem în poiana Târlelor chiar la baza zidului Caraimanului, și de acolo când pe brâne când pe creste, când în două picioare când în patru labe, urcăm la „*bordeiul berbecilor din Caraiman*“ și apoi la *Portița* (cam 1900 m. alt.), o enormă gaură într'un perete de stâncă, care permite trecerea de pe versantul Estic al Caraimanului, pe versantul N.-Estic. Vederea este superbă. Locurile sunt grele dar nu tocmai periculoase. Dist. Bușteni aci cam 7 km. Dela Portița se poate urca în sūs spre vârful *Șelei Mari* (lung. drumului cam 2 km.) deadreptul. Drumul e foarte greu căci panta este așa de înclinată în cât urcușul abia se poate face în patru labe. Dela Portița, se mai poate ieși în partea de sus a V. Albe, urmând brânele dela N.-E. și trecând o *Săritoare*; drumul

Clișeu M. Gold.

PORTIȚA CARAIMANILUI,
și potecuța care conduce acolo.

e lung cam de 3 km. și este foarte periculos. În fine, dela Portiță am mai făcut un drum ușor, care e în V. Jepilor ceva mai jos de Casa Caraiman, și care pornește dela bordeiul berbecilor din Caraiman. Călăuze: N. Butmăloiu și Jilipeanu (Bușteni). Apa lipsește cu totul. Floră săracă.

k) **Pe Valea Verde, pe V. Seacă și pe V. Coștilor.** Coștila, afară de V. Mălin, mai este brăzdată de o mulțime de văi ca V. Verde, V. Seacă, V. Coștilei, V. Priporului, V. Urzicei, etc. Toate aceste văi se pot parcurge, sunt foarte interesante, dar sunt extrem de periculoase. Numai cei absolut tari se pot aventura pe aceste locuri, și atunci bine înțeles sub conducerea unei călăuze de elită cum sunt, N. Butmăloiu și Jilipeanu din Bușteni. Toate aceste excursiuni, se pot compara cu cele mai grele și periculoase ce se fac în Alpi. Apa lipsește cu totul din aceste văi.

Se mai pot face și alte explorări în Coștila, *la Hornul cel Mare, pe Brăul Mare*, etc. pe cari însă nu le-am vizitat încă.

4.—**BABELE ȘI BABA-MARE**, sunt doi m-ți strâns uniți unul de altul, și fac parte din lanțul drept (despre Jalo-mița) al culmei Bucegi. Pe Babele sunt o mulțime de stânci în formă de ciupercă, formă datorită eroziunilor produse de vânturi. Am spus la paragraful 3, cari sunt drumurile cari pleacă dela acești munți nu prea importanți. Tot acolo am arătat că dela Baba-Mare se poate ajunge ușor în vârful Coștilei, făcând un arc de cerc către E. Apă se găsește câte odată în două viroage pe lângă cari trece drumul.

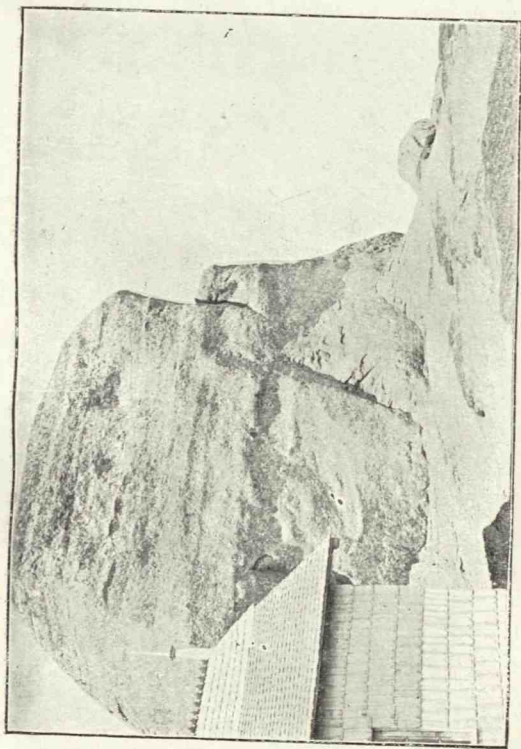
5.—**BABA-MARE—VÂRFUL OMUL.** — Poteca de cal și de picior continuă a urma Baba-Mare, apoi trece pe spinarea Coștilei pe care o străbate pe la N.-E., apoi pe la N.-V., până ajunge la Obârșia deasupra Văii Sugarilor. Aci drumul se împarte în două. Pe sus „pe deasupra

Brăului Obârșiei este mai bun, mai lung și pe el pot merge caii. Pe jos „pe sub *Brăul Obârșiei*” este mai scurt, mult mai greu și numai de picior. Vederea de sub această imposantă cingătoare este frumoasă de tot. Se vede în față Morarul cu colțurile lui de stâncă numite „*Dinții Babei*”. El se întinde dela Omul spre Azuga, care se zărește jos în vale, iar. V. Cerbului pe al cărui versant drept suntem, se întinde la picioarele noastre cu frumoasele ei circuri glaciare. Odată *brăul* trecut urmează *șeaua* despărțitoare numită *m-tele V.-Cerbului* (2350 m.), care separă culmea Bucegi de culmea Strunga.

Această șea are o importanță geografică deosebită, prin faptul așezării ei pe linia de partagiu a apelor basinului Ialomiței de al basinului Prahovei. După *m-tele Val.-Cerbului*, poteca urcă din greu, direct la Omul (2511 m.), aproape de care se unește cu *drumul grănicerilor*, care vine pe frontieră dela Strunga. (Dist. Foișor-Omul 22 km. și timp necesar 4—7 ore după mers.) Dela Baba-Mare la Omul nu se găsește apă decât primăvara, în viroagele Coștiliei.

a) **Dela Coștila în vârfurile Obârșiei.** — Frumosul Obârșia, este un munte izolat între afluenții Ialomiței, și el se leagă de culmea Bucegi prin o mică porțiune în partea lui N.-Estică. Din poteca care urcă deasupra *Brăului* său, se continuă urcușul până în vârful cel mare (2509 m.), care este un întins platou, de altfel ca toți munții din masivul Bucegilor. Din acest vârf se coboară prin altele două mai mici și apoi pe versantul său Sudic se ajunge în V. Ialomiței, în locul unde aceasta primește V. Sugarilor. De aci se poate merge la Peșteră pe Ialomița în jos, sau la Casa Caraiman, urcând la deal drumul de mai sus 3 d. Dist. totală Casa Caraiman—Obârșia—Casa Caraiman cam 9 km., și timp necesar 3—4 ore.

6.—**VÂRFUL OMUL**, unul din cele mai înalte ale Carpaților Românești, face parte din *m-tele Moraru* și din culmea Strunga (vezi, *masivul Bucegilor*). Prin el trece fron-

Clișea M. Gold.

VÂRFUL O'MUL (2 511 m.)

tiera Țării care venind după Doamnele urmează spre Predeal prin Bucșoiu. Vârful Omului este în realitate un întins și trist platou orizontal, aproape lipsit cu totul de vegetație și de pe care vederea este foarte frumoasă. Astfel de pe latura de E., se vede în România V. Prahovei. De pe cea de V., se văd masivele Pietrei-Craiului, Leaotei și hăt departe în ceață uriașul masiv al Iezerului-Păpușei strălucește la soare. Dela *pavilionul Omul* se vede bine culmea Bucegi și V. Ialomiței, iar din Nordul lui, platoul Transilvaniei cu numeroasele lui sate românești, pare la o aruncătură de piatră deși este la 2 000 m. dedesubt. La Omul este o bună casă de adăpost, construită de Eforia Sp. Civile, unde se găsește un îngrijitor (1 Ianie—1 Octombrie), care în schimbul unei plăți minime dă turiștilor apă rece și limpede și le face focul la sobă.

Dela Omul pleacă următoarele drumuri:

a) **Omul—Bușteni prin V. Cerbului.** — Drum frumos de cal și de picior, lung de 13 km. Ajunge la Bușteni la Eliseul V. Cerbului, trecând prin Poiana Coștilei (vezi, Bușteni, *Plimb. și ex.* 9 B.). Dist. Omul-P. Coștilei 8 km. P.-Coștilei—Bușteni 5 km. Pozițiile sunt frumoase și nu sunt periculoase. Apă se găsește ceva mai sus de P.-Coștilei, cam în dreptul *Pietrei-Pârlite*.

b) **Omul-Bușteni sau Predeal prin V. Mălăești și Dihamul.** — Drum numai de picior până la Dihamul. Dist. Omul — cărciuma Mălăești, 6 km. Cărciuma Mălăești-Dihamu prin poteca T. Ionescu, 4 km. Dihamu-Bușteni, 8 km. (Vezi, Bușteni, *Plimb. și ex.* 12 B.), sau Dihamu-Predeal pe frontieră, 15 km. (Vezi, Predeal, *Plimb. și ex.* 2 B.). Drumul e foarte pitoresc și ușor, fiind potecă lucrată, care însă având scări de piatră pe alocuri, nu o pot coborâ caii. Ceice vin călări până la Omul, pot coborâ pe jos până la cărciuma Mălăești. De aci vor urca poteca Tache Io-

nescu ¹⁾ pe Bucșoiu și apoi vor coborâ din nou la Dihamu, unde vor întâlni caii cari au venit dela Omul prin V. Cerbului, P.-Coștilei și Poiana Morarului la Dihamu (dist. cam 3 km.).

Este un drum și pentru cai care vine dela Cârciuma Mălăești și ese la Dihamu pe jos prin V. Glăjăriei și pe la *Barăci*, dar în cazul acesta trebuie ca să coboare caii și V. Mălăești, care este periculoasă pentru ei. Apă se găsește numai la Mălăești. V. Mălăești și poteca T. Ionescu sunt în Transilvania, căci frontiera trece pe la Dihamu.

Cabana Mălăești, impropriu numită Cârciuma Mălăești, este un adăpost spațios construit de soc. Carpatină din Brașov, pe V. Mălăești cam la 1600 m. alt., în locul unde începe regiunea păduroasă a văii. Cabana este sub conducerea unei familii Române, (Stănilă) și se găsește aci totdeauna (în timpul verei), vin, bere, lapte și cafea cu lapte, ceai, pâne, unt, pui fripți, etc. cu prețuri mult mai mici ca în România. Are și paturi cu saltele de paie. (1 coroană patul pe noapte, și 50 bani o cafea cu lapte).

c) Omul-Bucșoiul prin V. Bucșoi la Dihamu. — Drum greu numai de picior. Nu există potecă. La un moment dat se trece o *săritoare* ²⁾, și apoi se coboară în poteca Tache Ionescu, aproape de Dihamu. Drumul e puțin periculos și nu prea interesant. Dist. Omul-vârf Bucșoi (2477 m.) cam 2 km. Vârf Bucșoi-Dihamu cam 4 km. Vârful Bucșoiului este hotar între jud. Prahova și

¹⁾ A fost făcută cu cheltueala d-lui Tache Ionescu.

²⁾ *Săritoare*, se numește o stâncă mare care astupă o vale și care trebuie sărită pe deasupra. Se mai numește sâritoare și prăpastia care separă două stânci peste care trebuie să se păsească pentru a putea continua drumul. Aceasta e cea mai periculoasă și așa e pe V. Morarului. Un perete drept de stâncă de câțiva metri pe care trebuie să te lași în jos, este tot o săritoare.

Cuvântul de săritoare în înțeles ciobănesc, înseamnă cascadă.

Dâmbovița, și între Ardeal și Țara Românească. Vederea în Ardeal de pe întreaga coastă a Bucșoiului este admirabilă, și nu greșim spunând că e una din cele mai frumoase din Bucegi. Apă nu se găsește de loc. Valea Bucșoi e în Transilvania.

d) **Omul—Valea Morarului la Bușteni.**—Drum rău și periculos, numai de picior. Excursie pur alpestră. Nu există potecă. Călăuze: N. Butmăloiu și Jilipeanu (Bușteni), ciobanu Ștefan din Moraru și Niță cioban în Vânturiș, cari sunt singurii buni cunoscători ai acestei admirabile și periculoase văi. Ea poate fi parcursă prin trei locuri deosebite. Prin fundul văii și atunci dist. Omul-Poiana Coștilei este cam de 6 km. Pe malul drept al văii, și atunci dist. Omul-Poiana Coștilei este cam de 7 km., și pe malul stâng cel mai frumos și primejdios, cu dist. cam de 8 km. Această interesantă vale prezintă trei circuri glaciare. Nu se găsește apă decât la Poiana Coștilei. Valea păstrează zăpadă. Floră extrem de bogată și interesantă.

e) **Omul—Peștera Ialomitei.** Vezi artera III.

f) **Omul—Râșnov.**—Se merge tot pe V. Mălăești, și dela Cărciuma Mălăești, în loc să luăm la dreapta poteca Tache Ionescu, urmăm valea în jos până la Râșnov. Drumul ține cam 3—5 ore, dar nu putem da alte detalii asupra lui pentru că noi nu l'am făcut. Lung. drumului Omul-Râșnov e de 13 km.

g) **Omul—Strunga pe frontieră.** Vezi artera II.

7. — **OMUL—BRAN (TRANSILVANIA).**—Dela Omul la Bran (vezi descrierea Branului în urmă), nu se poate merge de cât cu piciorul, căci nu există poteci lucrute și afară de aceasta povârnișurile sunt colosal de repezi. Trei sunt drumurile pe cari se poate ajunge acolo, toate în Transilvania.

a) **Omul—Bran prin Clincea.**—Călăuză; Nicolae Voinescu din Poarta (com Bran). Dela Omul pornim către N.-V., urmăm creasta m-telui Gaura, apoi pe la Scări

trecem pe Țigănești și pe Clincea, apoi coborâm pe la isvoarele Văei Drincea, traversăm pădurea Zănoaga, muchea Buricii, muchea Orbului, V. Opișului, V. Poartei și ajungem la Poarta de unde peste 2 km. suntem în Bran. Total, Omul-Bran prin Clincea și Poarta 11 km. Apă se găsește în mai multe locuri, dar numai în partea de jos a drumului. Locurile sunt ușoare și foarte pitorești. Timp necesar 3—4 ore.

b) **Omul-Bran prin Gaura.** — Călăuză, Gh. Negrea din Șimon, și alți ciobani. Dela Omul se pornește pe frontieră pe Doamnele, și apoi imediat se coboară versantul Nordic al Doamnelor până în fundul Văei Gaura lângă o fântâniță. Nu există potecă și coborâșul se face numai cu piciorul. Valea Gaurei, având aspectul alpestru e foarte interesantă. Ea prezintă un circ glaciari, are o cheie splendidă „Cheia Gaurei“, un coborâș pitoresc „Fruntea Cățunașului“, o cascadă colosală cu trei etaje „Moara Dracului“, și alte splendori. Dela Moara Dracului, începe o potecuță pe dreapta văii care merge tot prin pădure, și înainte de a ajunge la satul Șimon, trece peste un mic platou numit Predușul, de unde vederea asupra Pietrei-Craiului este admirabilă. Se coboară acest platou și apoi se urmează V. Șimonului prin Șimon, până ce se întâlnește șos. naț. spre Bran. Dist. Omul—Moara Dracului cam 7500 m., și de aci la Bran (otel Fritz) cam 16 km. Total Omul—Bran prin Gaura 23.500 km. Pe tot acest drum se găsesc isvoare și fântânițe cu apă delicioasă. Timp necesar pentru coborâș 6—8 ore.

c) **Omul-Bran prin Ciubotea.** — Coborâș obositor dar locuri grandioase. Dela Omul pornim pe m-tele Gaura, apoi trecem pe Ciubotea ale cărui muchi și brânelor coborâm până în satul Poarta (com. Bran). Dist 18 km. delo Omul. Poarta-Bran 2 km. Total 20 km. E preferabil ca acest drum să fie urcat, panta fiind prea colosală pentru coborâș. Apă nu se găsește de loc între Omul și

Poarta. Timp necesar 8 ore pentru urcat și 6 ore pentru coborâș. Călăuză, N. Voinescu, Poarta No. 126, (com. Bran).

În rezumat distanța de la Sinaia la Bran prin Omul este de aproximativ 45 km. și numai jumătate din ea o pot parcurge caii. Locurile nu sunt din cele ușoare, dar nici din cele prea grele, și un bun mergător alpinist, poate străbate cu ușurință acest drum într'o zi (12 ore). Peisajele de pe întreg parcursul sunt încântătoare. Excursiunile dela N-rile 2 a, 3 h, 3 i, 3 j, 3 k și 7 c, sunt excursiuni foarte grele, periculoase, și pentru a fi făcute sunt necesare: frînghia, ghetetele cu ținte sau mai bine cu crampoane și baston cu cârlig.

II. Sinaia—Omul—Strunga—Peștera-Ialomiței—Vârf-cu-dor—Sinaia.

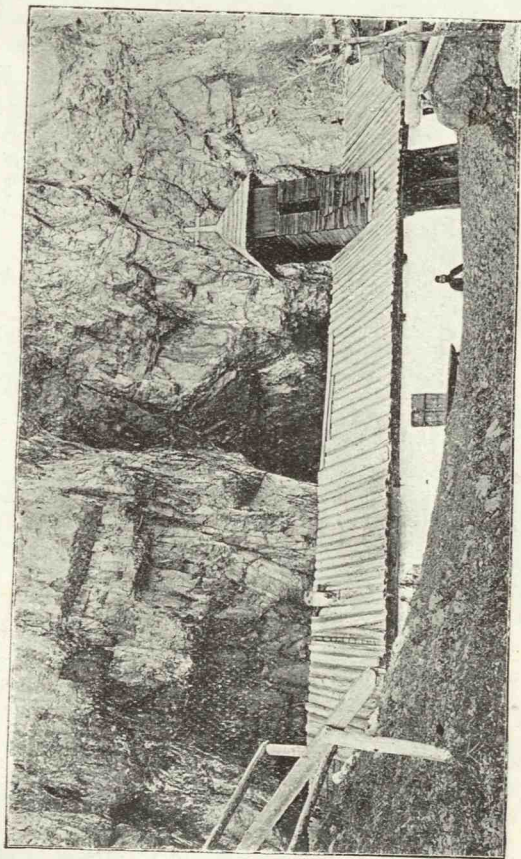
1.—SINAIA—PIETRELE-ARSE—OMUL.—Vezi artera I, N-rile 1, 3, 3-a și 5. Dist. Foișor-Omul 22 km.

2.—OMUL—VAMA STRUNGA.—Drum bun de cal și de picior, lucrat de grăniceri și numit *Drumul Grănicerilor*. El urmează frontiera Țării. Dist. este cam de 10 km. Poteca, lată 1 $\frac{1}{2}$ metru, pornește de la Omul ocolindu-i două mari vârfuri (2 509 și 2 479 m.), și intră pe uriașul m-te Doamnele, urmând versantul meridional și trecând pe deasupra *Mecetului Turcesc* (vezi, *Valea Ialomiței*). Poteca urcă și coboară în total vre-o 7 mari vârfuri ale Doamnelor, toate cu înălțime mai mare de 2 350 m. La dreapta, dealungul acestui drum se află versantul Vestic și N-Vestic al Doamnelor, care se coboară prin ziduri verticale în V. Gaurei. La stânga este V. Ialomiței, de care însă suntem despărțiți printr'o colosală ramură a Doamnelor. Pe acest munte, sub o movilă de frontieră cam la 500 m. distanță în spre V. Gaurei se află un mic șipot de apă. De pe Doamnele poteca trece pe la is-

vorul văei cu acelaș nume, și intră pe Bătrâna, munte colosal, cu două ramuri ca și precedentul. Poteca urmează vârfurile lui, și deodată în dreptul unui vârf mai ascuțit numit *Vârful Țapului*¹⁾, coboară brusc vre o 50—100 m. la isvorul *Văei Lenița*, afluentă a Văei Bătrâna, unde se găsește o apă excelentă. De aci poteca urcă din nou, conturnând al 5-lea mare vârf al Bătrânei numit vârfurile Colții, și ajunge iar pe creastă pe locurile numite *Colții Leșnița*, deasupra Văei Oarbelor sau a Schitului. Din colțul care domină V. Oarbelor se văd foarte bine sălbăteciile chei ale Bătrânei. De aci drumul urcă tot șerpuiind m-tele Colții-Strungei cu cele cinci vârfuri ale sale, dintre cari cel mai mare poartă numele de vârfurile Guțan, și apoi trece pe m-tele Strungele Mari, coboară versantul Sudic plin de bolovani al acestui munte și ajunge la trecătoarea Strunga de pe Strungărița (1980 m. alt.).

Toți acești munți sunt foarte caracteristici prin spinările lor, albe ca zăpada, întoarse spre frontieră. Timpul necesar pentru a parcurge acest admirabil drum este de 2—4 ore după mers, sau de 4—6 ore pentru urcușul de la Strunga la Omul. Vederea pe întregul drum este splendidă, atât în Transilvania (dreapta), cât și în România (stânga), unde se vede tot timpul masivul Bucegilor și V. Ialomiței. În dreapta, maiestoașa Piatra-Crai ține tovarășie călătorului de la Omul la Strunga. În acea-

¹⁾ Iată legenda acestui vârf, auzită de la un cioban, care păstoria prin aceste locuri de 56 ani neîntrerupți (în 1908). Se zice că în vechime pe când fugeau boerii la Brașov de urgia păgânilor, o ceată întreagă a plecat de la mănăstirea Sinaia, spre Vârf-cu-dor și spre Strunga ca să treacă în Ardeal. Cum nimeni nu cunoștea drumurile au rătăcit prin aceste locuri, unde surprinzându-i noaptea s'au culcat. Peste noapte un șap sălbatic furios, a prăvălit pe unul din călători în prăpastie, și de atunci colțului i-a rămas mumele de *Vârful Țapului*.

Clișca M. Gold.
GURA PEȘTEREI IALOMITA ȘI CHILILE CARI AD ARS ÎN 1908.

stă porțiune a culmei Strunga, cu aspectul absolut alpestru, se pot face următoarele explorări interesante:

a) **Omul prin Doamnele în V. Ialomiței.** — Drum numai de picior. Lungimea de la 4—10 km. după părțile parcurse. Doamnele este un munte cu prăpăstii periculoase și spăimântătoare pe ambele versante. Nu are apă în altă parte, de cât isvorul citat mai sus, precum și jos în V. Doamnelor.

b) **Omul prin V. Doamnelor în V. Ialomiței.** — Acest drum nu prezintă nimic deosebit. Tot timpul urmăm fundul Văii Doamnelor, mare afluent pe dreapta al Ialomiței.

c) **Doamnele — Cățunu-Mic în V. Gaurei.** — Drum greu și periculos, care nu se poate face de cât sub conducerea unei călăuze experimentate. Coborâșul începe cam de pe la jumătatea Doamnelor (în Ardeal), prin abruptul său versant Vestic și avem de coborât prăpăstii îngrozitoare. Timp necesar 3—4 ore, pentru a eși în V. Gaurei, tocmai sub *Moara Dracului* (vezi, I, 7 b.), de unde continuând eșim la Bran.

Ajungând în V. Ialomiței prin drumurile a) sau b) putem continua pe vale în jos, până la Peștera Ialomiței.

d) **Bătrâna la Peșteră prin Chelle Bătrânei sau prin Colții Bătrânei.** — Ambele drumuri sunt admirabile și ușoare. Nu putem da nici o distanță pentru că ele pot varia la infinit, după itinerarul adoptat.

Se găsește un isvor pe V. Oarbelor lângă un bordei, și un șipot pe colții de lângă stână. Apă mai este și în V. Bătrânei.

3.—**STRUNGA.**—Vama Strunga este o clădire mare și bine construită, cu vre-o 8 odăi, unde grație amabilității vameșului se pot petrece nopți bune. Despre caracterul acestui munte am vorbit la masivul Bucegilor. Vederea este foarte frumoasă, atât în Țară cât și în Ardeal. Dela Strunga pleacă următoarele drumuri:

a) **Strunga — Pietrele-Albe pe frontieră.** — Vezi artera IV.

b) **Strunga — Bran prin vama Guțan.** — Drum de cal și de picior lung cam de 20 km. Drumul pleacă la vale dela Strunga, și urmează creasta m-telui Guțan și Grohotișu până la Bran. Intre Strunga și vama ungu-rească *Guțan*, se face cam trei sferturi de oră. Drumul e foarte bun, ușor și pitoresc. Timp necesar 4 — 5 ore după mers.

c) **Strunga — Poiana-Florilor pe creastă.** — Drum frumos și ușor. El urmează crestele munților Cobeanu, Deleanu, Tătarului, Bulboacele, Lucăcilă și Cetatea-Zănoaga sau Poiana-cu-Flori. Pozițiile sunt pitorești și timpul necesar este de 2—4 ore. Dist. cam 10 km. Nu există potecă. Apă se găsește în două locuri.

4.—**STRUNGA — PEȘTERA IALOMIȚEI.** — Drumul bun și lat de 1 m., coboară în zigzaguri m-tele Strungărița până în V. Ialomitei. Timp necesar 1 oră. Căii merg bine. Vederea e frumoasă. Dist. 4500 m.

5. — **PEȘTERA IALOMIȚEI**, este situată (vezi, *Valea Ialomitei*) pe dreapta râului cu acelaș nume, în defileul sau Cheile Peșterei, pe o terasă, la 18 m., deasupra nivelului râului, și la 10 km. distanță de izvoarele Ialomitei. Splendoarea drumului până la peșteră, poziția încântătoare în care se găsește ea situată, precum și curiozitatea naturală ce o deșteaptă dânsa, fac ca în fiecare an să fie vizitată de mai bine de 500 persoane.

Iată în rezumat descripția acestei interesante peșteri, dată de D-nii Popovici-Hatzeg și I. Sângeorzan ¹⁾ și completată cu observațiile noastre proprii.

Peștera Ialomitei, a fost desfundată în anul 1897 de către Soc. Carpatină din Sinaia, care în acelaș timp a

¹⁾ Vezi: Buletinul Soc. Inginerilor și Industriașilor din 1898, precum și: Găleşescu, Sinaia și împrejurimile.

făcut în interior scări și poduri. Se pare că ea este cea mai importantă și mai mare din toate grotlele României.

Gura ei în formă de semicerc, are 20 m. înălțime, 16 m. lățime, și se deschide în „Grotă Mihnea-Vodă” spațioasă, luminoasă și lungă de 115 m. Aci, în gura ei, se află mănăstirea numită „Schitul Peștera Ialomiței” atât de cunoscută astăzi. Grotă Mihnea-Vodă își păstrează dimensiunile mari, cam pe o adâncime de 100 m., unde deodată se strimtează brusc ($1\frac{1}{2}$ m. înălțime). Acest loc a fost lărgit de Soc. Carpatină, așa că de unde înainte, trecerea mai departe era foarte grea și periculoasă, astăzi se poate face cu cea mai mare ușurință.

Din grotă Mihnea-Vodă prima cavernă care urmează este „Peștera Decebal”, un soi de dom din care mai multe intrări se deschid spre alte galerii laterale. La dreapta, o mică galerie se îndreaptă spre V. înfundându-se imediat. Puțin mai la stânga urcăm pe bolovani uzi și alunecoși spre Grotă S-ta Maria. Pentru a pătrunde în această cavitate, a cărei înălțime este dela 2 la 8 m. și lățime cam de 8 m., trebuie să mergem pe vine căci galeria este foarte joasă. În fundul ei este o mare crăpătură, pe care nu se poate intra, dar care, avem motive s'o credem, trebuie să comunice cu o excavație importantă.

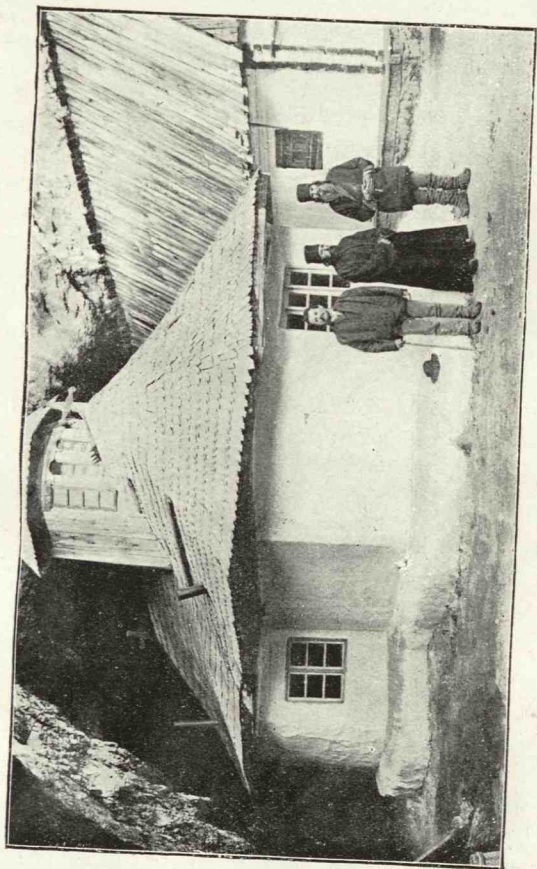
Revenind la Peștera Decebal și continuând în sus, vom urma o galerie lungă de 40 m. în fundul căreia se găsește o cascadă zgomotoasă, și un zid vertical de piatră ce pare că închide peștera. În adevăr, trebuie să ne suim pe o scară înaltă de 4 m. care urcă acest perete și care ne conduce deasupra într'o nouă galerie ce se întinde dealungul unei crăpături adânci. De aci, intrăm într'o mică cavernă, de unde trecem în deschizătura mai mare numită „La Răspântie” care este la 35 m. mai sus ca intrarea peșterei. Din acest punct pleacă 2 drumuri. Unul la dreapta, coboară pe bolovani alunecoși printr'o

galerie strimțată și ajunge la două lacuri de o transparență ideală. Nu putem descrie splendoarea acestei grote și efectul miraculos ce-l fac draperiile și concrețiile cu formele lor fantastice, reflectate în apele limpezi ale lacurilor. Locul se numește „*La lacuri*”, și fiecare din ele e lung de 12 m. și adânc de 3 la 3 m. 50.

Revenind la Răspântii s'o luăm la stânga. Drumul acesta e greu de găsit. El urcă tot pe bolovani uzi și foarte alunecoși, și răspunde în cea mai vastă cavitate din această peșteră, care e numită „*Grotă Urșilor*”. Ea e cu mult mai mare și mai imponentă decât oricare alta, prin dimensiunile uriașe și prin grațioasele sau bizarele ei concreții calcare, agățate de tavan și de pereți. Această grotă are 76 m. lungime, 35 m. lățime și cam 30 la 40 m. înălțime. Pe dreapta ei, se află un bloc calcaros enorm, pe care spânzură mici draperii verticale și paralele, așa că văzut prin semi-obscuritatea peșterii, pare un elefant petrificat. Grotă Urșilor este cu totul lipsită de apă, și aici s'au găsit oase și chiar schelete întregi de ursul cavernelor (*Ursus spelaeus* Blum.).

Continuând explorația printre bolovanii gigantici cari încurcă solul acestei imense caverne, să ne îndreptăm spre N.-V. unde dimensiunile peșterii scad. Zeci de metri cubi de dărămături abia te lasă să înaintezi, și probabil că aici au fost ultimele ascunzători ale urșilor cavernelor, căci în această parte s'au găsit mai cu seamă numeroase osămintे

Pe deasupra acestor bolovani, cari formează un soi de punte, pătrundem în „*Fundul Peșterii*” printr'o galerie înaltă de 2 m., strimțată și împodobită cu sute de stâlpi cari leagă tavanul de podeală. Efectul minunat al stalactitelor cristaline, acoperite de strălucitoare picături de apă ce se scurg dealungul lor este indescrisibil. Rămâi în extaz, și nu știi ce să privești întâiu, draperiile îndoite și sucite în mod bizar, stalactitele strălucitoare ca aurul,

Clășeu M. Gold.

SCHIȚUL PEȘTERA IALOMITEI

concrețiile albe ca laptele, sau stâlpii¹⁾ impozanți pe cari se sprijină tavanul grotei.

Urmăm această galerie cam 30 m. și ajungem în „*Galeria Apelor*,” lungă de 75 m., lată de 2 m., înaltă de 3 m. și cu direcția spre N.-V. Prin această galerie, împodobită și ea în mod magic cu tot soiul de formații calcaroase, curge apă multă, care primăvara în urma topirii zăpezilor vine foarte mare așa că galeria devine impracticabilă. Pe jos, este așezată o punte lată de lemn, încât putem merge foarte bine fără a ne uda picioarele.

Peștera se isprăvește „*La Altar*” unde sunt stalactitele așezate în așa fel, în cât îți dă impresia pe departe a unui altar de biserică.

Înainte nu se mai poate merge, dar starețul actual dela peșteră, Ieronim, susține că pe timpuri secetoase când apele scad cu totul se poate pătrunde mai departe de Altar încă vre-o 200 m., tot urcând la deal și el zice că ar fi intrat chiar pe acolo de câteva ori.

În orice caz, cert este că, peștera se mai continuă dela Altar, și cu o lumină puternică și îndreptată potrivit se poate vedea că grota se întinde în sus.

Formația acestei grote, ca în general a tuturor peșterilor, se datorește acțiunii disolvante și prelungite a apei asupra calcarului.

Cum am spus, solul acestei peșteri este în pantă, mai peste tot acoperit de bolovani de toate mărimile, numai în grota Mihnea-Vodă panta e foarte dulce și solul cu totul plan.

Societatea Carpatină, a deschis-o, și i-a făcut în interior poduri, punți și scări cu rampă. Din cauza umezelii continue, lemnăria a putrezit aproape complet, și de oarece astăzi nu se mai ocupă nimeni de peșteră, ele

¹⁾ Rezultați din unirea unei stalactite cu o stalagmită.

n'au mai fost reparate, așa că actualmente accesul până la Altar este foarte dificil și uneori chiar periculos.

Nu ne putem opri, de a deplânge aci, puținul scrupul pe care l'au avut unii din vizitatorii acestei grote, cari pentru plăcerea de a avea pe masă o bucățică de stalactită sau stalagmită, nu s'au dat în lături de a sparge coloane și draperii întregi. În adevăr, interiorul peșterei e acum într'o stare de plâns. Tot ce era accesibil a fost spart. Au fost persoane cari au mers până acolo, în cât trăgeau la țintă cu revolverul, în lămpile cu petrol, puse de soc. Carpatină pentru luminatul grotelor, sau în stalactitele și draperiile bolților.

Peștera Ialomiței, este cunoscută de mai mulți secol, și în ultimele zecimi de ani i s'a dat mare importanță de străini și mai cu seamă de Nemți, cari au vizitat-o des și descris-o de mai multe ori.

În interiorul grotei Mihnea-Vodă, se află mica bisericuță „Schitul Peștera Ialomiței“ ridicată la 1819 de Popa Gheorghe, Popa Jaja, Ion Baltag și Ieromonah Ghironte, care a fost și primul stareț, toți din Moroeni. Acest schit a fost clădit pe urmele unui schit cu mult mai vechi, fondat se zice de Mihnea-cel-rău, în secolul XVI-lea¹⁾. Lucrusigur este că, înaintea actualului schit exista un schituleț foarte vechi, situat cu vre-o 10 m., mai în interiorul

¹⁾ Iată ce ne spune tradițiunea în această privință: „Mihnea-Vodă venind odată în creerii Bucegilor și intrând în peștera dela Obârșia Ialomiței, spre a consulta o vestită vrăjitoare care locuia acolo, aceasta în loc să-i ghicească norocul și să-i facă de dragoste, începu să-l blesteme grozav, încât Vodă speriat a luat-o la fugă prin păduri, până ce a căzut jos leșinat.

Niște ciobani dând de el l'au transportat la o stână unde și-a venit în fire. Atunci Mihnea-Vodă zidi în gura peșterei un schit și orându-i acolo câțiva călugări, în semn de mulțumire că a scăpat cu viață“. (Ion G. Babeș, op. cit.).

peșterei, decât actualul, și care a ars până în temelie în 1818.

Iată starea care s'au succedat la peșteră: Ieromonahul Ghironte, 1819—1830; Ieromonahul Ieronim, 1840—1861; Ieromonahul Gherasim, 1861—1894, era la peșteră de la anul 1844, și d-l N. Bogdan, inițiatorul nostru în alpinism, l'a cunoscut pe acesta bine. D-sa îmi spune că acest monah era foarte cult și că adeseori ședea de vorbă ore întregi. Actualmente este stareț vrednicul de laudă Ieromonach Ieronim, care e acolo din anul 1885, și stareț din 1894.

Pe bolta superioară a peșterei, deasupra Schitului, cam la 15 m. înălțime se află următoarele inscripții, aproape șterse de vremuri :

I. (cea mai dela stânga), *„Insemnarea de când am venit aicea în schitul Peștera la leatul 1840, și am șezut până la leatul 1861, Ieronim Ieromonachul, cu multe scârbe pentru păcatele mele“*.

II. (mai la dreapta, mai sus și mult mai vechie), *„Făcut acest schit de Popa Gheorghe, Ion Baltag și Ieromonach Ghironte, în locul la 1819“*.

Rândul punctat este șters de tot, așa că nu se mai cunoaște nimic acuma. Din nenorocire aceste inscripții se șterg văzând cu ochii. Așa cum sunt redată aci, au fost copiate în 1905. În anul 1909, din inscripția II-a nu se mai putea citi decât cele 9 cuvinte dela începutul ei și cele 2 dela fine; restul de 4 cuvinte au devenit invizibile.

Actualul stareț a început în 1905, construcția unui rând de chilii, precum și a unei noi bisericuțe de lemn, pe stânga Ialomiței, într'o poiană frumoasă la piciorul *Colțului cu Cruce* din fața peșterei. Astăzi după multă osteneală și cheltuială, căci singur a lucrat-o și făcut-o pe socoteala proprie, bisericuța este complet gata.

La începutul anului 1908, vechile chilii călugărești din gura peșterei au ars până în temelii. În câteva luni însă acest stareț, grație și unui mic ajutor acordat de Casa

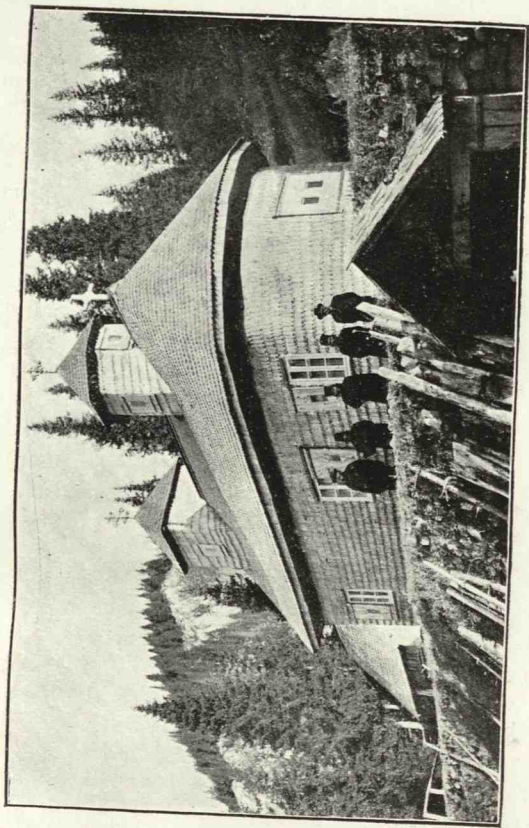
Bisericii, le-a ridicat la loc mai înalte, mai încăpătoare și cu mai multe camere, în cari călătorii întârziați pot petrece noaptea foarte bine.

Să spunem câteva cuvinte asupra vizitărei peșterei.

Acum câțiva ani, Soc. Carpatină avea un om al ei acolo, care conducea pe călători în interior, în schimbul unei taxe de un leu de persoană. Peștera era luminată de lămpi cu petrol, iar vizitatorilor li se dădea și câte o lumânare. Organizația de atunci era foarte bună, atât pentru peșteră cât și pentru călători, căci pe deoparte grotă era păzită de stricăciune, iar pe de altă parte vizitatorii aveau totdeauna la dispoziție, în schimbul acelei minime taxe, o călăuză experimentată, lumină, și în peșteră poduri și scări ținute în stare bună. Spre nenorocul însă al peșterei, aranjamentul acesta n'a putut ține mult, de oarece mulți se lipseau de a intra în peșteră decât să plătească taxa, iar alții luau la bătae pe omul societății, și intrau fără să plătească. Consecința acestei purtări incalificabile a multora din vizitatori, a fost că Soc. Carpatină, care nu putea cheltui din pungă, și-a retras îngrijitorul de acolo. Rezultatul îl avem azi sub ochi; pe deoparte peștera în stare lamentabilă, pe de altă parte turiștii lipsiți de călăuză, de lumină, și expuși a-și rupe gâtul prin peșteră, un e s'a rupt și s'a putrezit totul. Călăgării Ioil, și Varsanufie, în schimbul unui bacșiș de 3-4 lei, conduc actualmente pe vizitatori în interior, dar greu pot și ei ajunge până la Altar, căci sunt bătrâni rău. Lumânări se găsesc de cumpărat la peșteră cu 10 b. bucata. Noi când intrăm înăuntru, ne luminăm calea cu un felinar cu acetilenă, pe care îl aducem de acasă. Efectul este surprinzător. Peștera mai poate fi luminată și cu magneziu, în cazul acesta se pot observa foarte bine toate splendorile acestei mari excavații.

Dela Peștera Ialomiței, pornesc următoarele drumuri:

a) **Peștera — Omul**, pe vale în sus. Vezi artera III.

Clișea M. Gold.

SCHITUL CEL NOU, RIDICAT LA PEȘTERA IALOMITEI

- b) **Peștera — Scropoasa**, pe vale în jos. Idem.
- c) **Peștera — Babele la casa Caraiman**. — Vezi artera I, 3 d.
- d) **Peștera — Sinaia, prin Pietrele-Arse**. — Vezi artera I, 2 d.

e) **Peștera — în vârful Colțului cu Cruce**. — O mică potecuță pleacă din spatele bisericuței noi, și urcă în acest vârf prin o pădure foarte încălțită. Drum numai de picior. Panorama din acest colț este măreață. Se vede V. Ialomiței, gura Peșterei, parte din culmea Strunga, drumul la Strunga, etc. Intoarcerea prin aceeași potecă la peșteră. Dist. dus și întors cam 3 km. Timp necesar maximum 2 ore.

6. — **PEȘTERA IALOMIȚEI — VÂRF-CU-DOR**. — Dela Peșteră se începe urcușul spre Vârf-cu-dor, fie luând prin pădure poteca dela dreapta bisericuței noi, fie urmând pe Ialomița în jos cam 400 m., și apoi luând la deal la stânga pe lângă o cruce de lemn. Drumul făcut de Soc. Carpatină, dela Peșteră la Vârful-cu-dor (lungime 10 km.), este astăzi cu totul stricat de ape, așa în cât a fost părăsit. El urcă m-tele Cocora, trece apoi pe Lăptici, traversează V. Isvorul-Dorului (vezi, *Masivul Bucegilor*), trece pe sub funicularul Schiel, și de acolo urmând ultimele ramificații ale Jepilor-Mari și Pietrelor-Arse, ajunge pe Furnica și la Vârful-cu-dor. Actualmente nu se mai merge decât pe drumul vechi care urcă direct pe m-tele Lăptici, (cu vârful Pietrosul 1 931 m.) trece pe la Curmătura Lăptici, (1 825 m. alt.) și coboară în V. Isvorul-Dorului unde se întâlnește cu drumul cel bun descris mai sus, care de aci la Vârful-cu-dor e în stare excelentă și urcă în pantă dulce. Lung. drumului prin Lăptici este de 7 500 m. și timp necesar $1\frac{1}{2}$ —3 ore după mers. Drum de cal și de picior. Apă se găsește numai în V. Isvorul-Dorului.

7. — **VÂRFUL-CU-DOR** (2.006 m.). — Acest cunoscut vârf

nu este munte propriu, ci face parte din m-tele Furnica ¹⁾. Din vârful lui se distinge în amănunte Sinaia, și pe timpuri clare se vede bine și Cămpina. Pe șeaua care desparte acest vârf de creasta Furnicei, Eforia Sp. Civile construisese un mare și frumos pavilion de adăpost, căruiu însă mulțămită unor turiști, pe cari nu-i știm din nenorocire cine sunt, i s'a pus foc într'o seară din Septembrie 1904, astfel că a ars până în temelie. Tot aci pe această șea se află un mic lac, care seacă pe secetă, și o cruce veche de piatră cu inscripții chirilice. La Vârful-cu-dor se semnalase acum câțiva ani prezența unui *dolmen* ²⁾ și își închipue oricine importanța ce ar fi avut-o existența unui astfel de monument preistoric la această altitudine.

În realitate nu era așa. De pe locul fostului chioșc se vede sus pe vârf o ciupercă uriașă de piatră, și suindu-ne acolo, vom vedea că placa pretinsului dolmen făcea parte dintr'o placă mult mai mare, spartă actualmente, și care se sprijină pe un singur picior, așa încât are perfect forma unei ciuperci. Fenomenele de eroziune sunt numeroase în jurul acestor stânci, și numai ele au dat naștere acestor forme caracteristice, pe cari le găsim destul de des în Bucegi.

De la Vârful-cu-dor, pleacă următoarele drumuri:

a) **Vârful-cu-dor — Pietrele-Arse prin creasta Furnica și pe la casa Carp.**—Nu există potecă. Dist.

¹⁾ Iată legenda acestui munte. Se zice că trăia prin locurile acelea, în secolul XVIII, un baci foarte arțăgos, care era veșnic în ceartă cu ciobanii. Odată, când el lipsea dela stână, ciobanii au dat foc stânei, iar pe ciobănașul lăsat spre pază, l'au legat cobză și l'au aruncat pe un mușuroi de furnici, sub Vârful-cu-dor. Peste câțva timp niște țărani din Isvor, trecând pe acolo, gasiră numai scheletul ciobănașului, căci carnea îi fusese toată mâncată de furnici.

²⁾ Eugène Pittard: Dans la Dobrodja (Roumanie), Notes de voyage. Genève 1902. Vezi și: Bulletin de la Société des Sciences de Bucarest, An. XI No. 3, 1902.

aproximativă 4 000 metri. Urcăm dela Vârful-cu-dor, direct pe creasta opusă, trecem prin vârfuri de 2 070 și 2 100 m. alt., și coborâm la *Casa Carp* (2 050 m. alt.), situată la adăpost sub vârful cel mare. Ea a fost construită pe când era Ministru d-l Petre Carp, cu intenția de a se instala acolo o stațiune meteorologică. Nu știm de ce nu s'a realizat proiectul. Casa este de piatră, a avut ferestre și uși bune, era tencuită, etc. Azi este într'un hal de nedescris. Numai zidurile jupuite i-au mai rămas, prin cari șueră a pustiit vânturile crestelor. Dela casa Carp, coborâm o bucată până eșim în *Calugărul* sau *Șeaua-Pietrelor-Arse*, de unde numai decât ajungem pe Pietrele-Arse, la drumul care urcă dela Sinaia (vezi, artera I, 1). La spatele Calugărului, ascunsă pe povârnișul S.-Vestic al m-telui, cam la 100 m. departe de potecuță, se găsește o fântâniță cu apă delicioasă. Caii nu pot merge pe creasta descrisă. Ei o înconjură pe dedesubt, pe o potecuță care forma înainte drumul cailor spre Caraiman și Omul.

b) Vârful-cu-dor — vârfurile Vânturișului și Păduchiosului. — Drum numai de picior. Apă se găsește rar. Nu putem da alte indicații, fiindcă se pot face explorări în toate sensurile posibile, în acești munți. În orice caz drumul Sinaia-munții citați-Sinaia, nu are mai puțin de 30 km. Intoarcerea se poate face sau pe V. Isvorul-Dorului (vezi, artera VIII), sau pe la Dichiu și Păduchiosul (vezi, artera III, 4 b.). Pozițiile sunt frumoase dar caracterul munților nu e alpestru, afară de versantul Estic al Furnicei.

c) Vârful-cu-dor — Valea Isvorul-Dorului — Sinaia. — Vezi artera VIII.

d) Vârful-cu-dor — Valea Ialomitei la Cheile Zănoagei. — Drum de cal și de picior. Dist. cam 6 km. Nu există potecă. Coborâm dela Vârful-cu-dor direct în V. Isvorul-Dorului, (vezi, artera VIII, No. 2), de acolo urcăm Blana

trecem pe Nucet și dăm în drumul funicularului Schiel. Înainte de a se construi acest drum, coborârea prin pădurea de brazi care îmbracă versantul Vestic al Nucetului, spre V. Ialomitei, era foarte anevoiasă mai cu seamă pentru cai, din cauza arborilor căzuți și a crăcilor încalcite, căci pădurea e foarte deasă. Apă se găsește în două locuri, în V. Isvorului și într'un afluent al acestei văi.

Dela Vârful-cu-dor se poate eși și în susul Cheilor Tătaru. Pentru aceasta, de pe platoul Blanei se merge drept spre V., în loc să o luăm la stânga spre Nucet. Coborâșul printr'o pădure arsă este foarte anevoios.

8.—**VÂRFUL-CU-DOR — SINAIA.**—Sunt două drumuri, ambele de cal și de picior. Timp necesar pentru coborât, 1 $\frac{1}{2}$ —4 ore; pentru urcuș, 2—6 ore. Apă: se găsește chiar sub Vârful-cu-dor un șipot; apoi mai sus de Piatra-Turcului, în V. Zgarburei, o fântâniță cu apă nu prea bună, și ceva mai sus de chioșcul Davila, la 10 m. în jos de drum, un șipot subt o buturugă mare.

Primul, este drumul vechi pe plai lung cam de 9 km. El răspunde în Calea Codrului lângă str. Furnica. Trece pe lângă *Piatra-Turcului*, chioșcul Davila și ajunge în pădurea numită Barăci. De aci taie în două poteca care vine din Calea Codrului (chioșcul Zgarbura) și din poiana Pusnicului, trece pe lângă fântâna Davila și apoi prin bolovani și noroaie ajunge la Sinaia. Azi acest drum este cu totul părăsit de turiști. (Vezi, harta Sinaci).

Al 2-lea este drumul nou, potecă lată de 1 m., și lungă cam de 12.⁵⁰⁰ km. Ea răspunde după cum am spus la podul Principele Carol (vezi, Sinaia, *Plimb. și ex.* 4 B.), și trece pe la *Piatra-Turcului*¹⁾, lasă la stânga Valea cu Brazi, care mai jos poartă numele de V. Sf. Ana, trece pe lângă locul numit *La Pantelă*, unde e un semn geo-

1) Vezi la istoricul Sinaei, de unde-i vine numele de Piatra Turcului.

desic, și înainte de a ajunge la chioșcul Davila trimite o ramură spre N.-E., care prin poiana *Sfârșitul Lumei* ajunge la Rezervoare (vezi, Sinaia, *Plimb. și ex.*, 6 B.), după ce a lăsat și ea la dreapta pe o creastă ruinele unei stâne numite *Stâna-Veche* sau *Stâna-Călugărilor*, fostă până acum 60—70 ani, stâna proprie a mănăstirii Sinaia. (Vezi, harta Sinaei). Dela chioșcul Davila, drumul trece pe lângă o stână părăsită, numită *Bărăcile lui Carol*, intră în pădure și se întâlnește cu drumul care vine dela poiana *Pusnicului* (Id., *Plimb. și ex.*, 16 B.), de unde coboară prin pădure direct la Sf. Ana (Id., *Plimb. și ex.*, 4 B.) și la Sinaia.

Din cele spuse se vede că, lungimea drumului Sinaia—Vârf-cu-dor — Peșteră este cam de 20 km. Drumul este din cele mai ușoare, nu e de loc periculos, și e foarte frumos. Sub chioșcul Davila, jos în vale, se află o stână ruinată numită de oameni *Stâna-Moșului*. Aceasta a fost, timp de mai bine de 100 ani, stâna locuitorilor din Isvor. Ea a fost părăsită în anul 1849.

III. Sinaia—Omul—V. Ialomiței până la Scropoasa—Dichiul—Sinaia.

De oarece am vorbit pe larg de V. Ialomiței la privirea generală asupra munților, vom adăuga aci numai indicațiile practice.

1.—SINAIA-OMUL.—Vezi artera I.

2.—OMUL-PEȘTERA IALOMITEI, urmând pe vale în jos. Drum de cal și de picior. Dist. cam 10 km. Timp necesar 2—5 ore după mers. Poteca este foarte pitorească. Ea trece pe la marea *cascadă a Ialomiței*, pe la mai multe stâni, urmând când dreapta când stânga văii, dar tot pe lângă apă. Prin *Cheile Urșilor* extrem de grele nu se poate merge decât cu piciorul. Caii și cei ce vor să le evite urmează poteca pe pajiștea din stânga, pe lângă o stână frumos construită.

Din această zonă se pot face următoarele drumuri toate descrise :

a) **V. Ialomiței — Omul prin Doamnele.** — Vezi artera II, 2 a și b.

b) **V. Ialomiței — Coștilele prin vârful Obârșiei.** — Vezi artera I, 5 a.

c) **Peștera — diversele direcțiuni.** — Vezi arterele I și II.

3.—**PEȘTERA IALOMIȚEI — CHEILE TĂTARULUI.** — Dist. cam 3 km. Timp necesar 2—4 ore. Deși noi am trecut odată prin aceste chei, un cal de bagage, credem însă că nu e bine să se bage caii prin ele, căci le pot fi fatale. Eșind din cheile Peșterei, valea se lărgeste colosal, trece prin o mare *turbărie*, și ajunge la Cheile Tătarului, strimte și ele. Drumul e foarte pitoresc, interesant și cum am spus, îndată după cheile Tătarului, se află 2 peșteri (3 km. dist. dela Peștera Ialomiței).

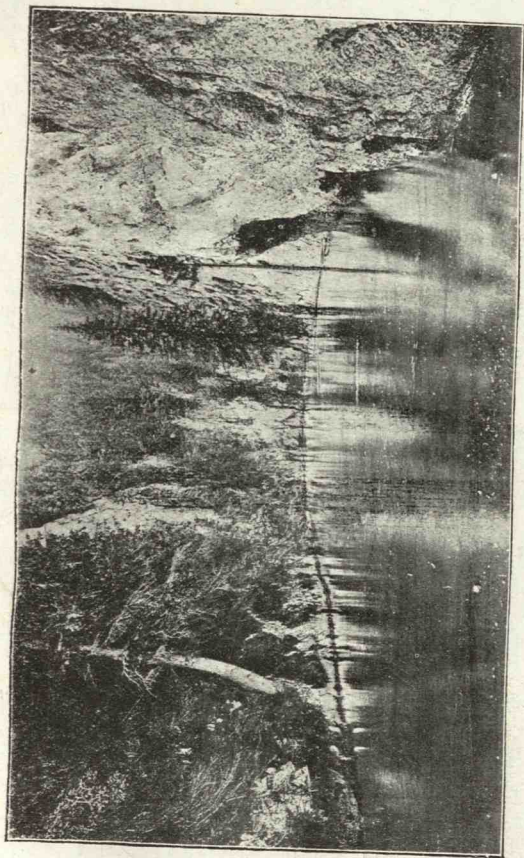
Din această zonă, se pot face următoarele drumuri :

a) **Casele Burlacului (lângă Peșteră)—frontiera printre Colți.** — Drum interesant și frumos, dar urcuș mare. Există un isvor cu apă subt un colț, la dreapta unei stâni. Caii pot urca, dar cu greutate.

b) **V. Ialomiței—Strunga (vamă).** — Vezi artera II, 4.

c) **V. Ialomiței — Sinaia.** — Idem II, 6 și 7 d.

4.—**CHEILE TĂTARULUI—CHEILE ZĂNOAGEI.** — Dist. cam 4—5 km. Timp necesar 1—2 ore. După Cheile Tătarului valea se lărgeste mult, trece pe lângă un ferăstrău, apoi pe la uzina funicularului Schiel, și ajunge la Cheile Zănoagei Mici și Mari, ambele foarte interesante. Porțiunea aceasta o pot parcurge bine și caii, căci n'au nevoie să treacă prin Cheile Zănoagei Mici, de oarece ele pot fi înconjurate. Zona Peștera-Zănoaga, prezintă ca greutate pentru pietoni, traversarea neconținută a Ialomiței, care e lipsită de punți și care e lată și adâncă. Cine e bun săritor, scapă însă ușor.

LACUL PE CARE-L FORMEAZĂ IALOMIȚA, ÎNȚRE CHEILE ZĂNOAGEI
Clisea M. Gold.

Din această zonă pornesc următoarele drumuri:

a) **V. Ialomitei — Vârf-cu-dor**, pe stânga, vezi artera II, 7 d.

b) **V. Ialomitei—Sinaia**, prin Dichiul. Dist. până la parcul Sinaia, cam 15 km. Timp necesar 3—6 ore după mers. Drum de care, de cal și de picior, care pornește pe stânga dela arcul de cerc, pe care-l descrie Ialomita la dreapta, pentru a intra în ultimele Chei Zănoaga, tocmai unde aceasta primește V. Dichiului. Locul se numește la Bulboace (vezi, *Valea Ialomitei*). Drumul urcă Dichiul, urmând puțin V. Dichiul, ese la gol, face un mare arc de cerc îndreptat spre S.-V., se întâlnește „*La Cruce*“ (1 660 m. alt.) cu drumul de căruță ce vine dela Scropoasa, lasă la dreapta vârful Dichiului (1 698 m.), coboară puțin și intră pe Păduchiosul pe care-l coboară până în șos. naț. Moroeni-Sinaia, cam 2 km. mai jos de cantina din creasta Păduchiosului. De aci se urmează șoseaua până la Sinaia. În tot acest drum, apa e foarte rară. Până în șosea, se găsesc numai două fântânițe, chiar lângă drum.

c) **Ultimele chei Zănoaga—pe m-tele Zănoaga.**—Vezi No. 5.

5.—**CHEILE ZĂNOAGEI—SCROPOASA.**—Drumul acesta pe vale, n'are decât vre-o 2—3 km., dar este colosal de greu. Timp necesar 2—3 ore. În orice caz nu se poate merge decât pe jos și numai când sunt apele mici. În schimb măreția acestei părți a văii, nu se poate nici descrie, nici închipui. În peretele Dichiului (stânga), se pare că sunt două peșteri mari.

Al 2-lea drum la Scropoasa ceva mai practicabil este:

a) **Pe brâul Zănoagei.**—M-tele Cetatea Zănoaga, sau Poiana-cu-Flori, care mărginește Ialomita la dreapta, este foarte stâncos și prăpăstios. El prezintă caractere absolut alpestre, și are pe versantul său S.-Estic despre Ialomita, un brâu care încinge întreg muntele. Pentru a eși pe acesta la Scropoasa, ne urcăm sus până sub pe-

rețele muntelui, și de acolo cam la 100 m. deasupra Ialomiței, care face jos în vale printre bolovani un zgomot asurzitor, urmăm până aproape de Scropoasa, o platformă calcaroasă, orizontală și lustruită ca marmura. Drumul altfel n'ar fi greu, dar alunecuşul pietrei este cam primejdios și unic în aceste patru masive explorate de noi. Splendoarea acestui drum, în care se poate vedea dela înălțime întreaga cheie Zănoaga, precum și uriașul zid de piatră al Dichiului, care se află în față, întrece, după noi, în măreție toate vederile panoramice din acești munți, pe cari i-am umblat în lung și în lat. Coborâșul la Scropoasa este cam neplăcut, căci se face printr'o pădure încălțită și fără potecă, așa că nici nu putem da o distanță precisă a acestui itinerar. Aproximativ este de 4—6 km., iar timpul necesar 3—6 ore după mers.

În fine al treilea drum la Scropoasa, ușor și pe care pot merge și caii este:

b) Pe deasupra cetăților Zănoaga și Lespezi. —

Dist. cam 7—8 km. și timp necesar 2—4 ore după mers. Acești doi munți foarte stâncoși și atât de extraordinari și deosebiți față de ceilalți ai culmei Strunga, poartă mai multe numiri. Astfel Zănoaga se mai numește Cetatea Zănoaga sau m-tele Poiana-cu-Flori, iar Lespezile mai poartă numele de Cetatea Lespezi. De pe crestele lor prăpăstioase se vede bine masivul Leaotei, iar din vârful Lespezilor, se văd Moroienii-Pietroșița și Târgoviștea. Cu ei culmea Strunga se isprăvește în mod brusc la întâlnirea Văilor Ialomița cu Brăteiu. Drumul pornește de lângă Cheile Zănoagei, pe lângă Valea Lucăcilă, urcă un șanț de bușteni foarte noroios, lung cam de 2500 m. și ajunge sus pe Șeaua Zănoagei, pe unde trece și funicularul Schiel. De aci lasă la dreapta funicularul și drumul lui, cari coboară în Valea Brăteiuului prin vecinătatea Văii Zănoaga (afluent pe stânga al Brăteiuului), și o ia la stânga pe lângă mina de cărbuni, trece 2 vâlcele mici

(cu apă) și începe urcușul pe Lespezi. Cam după 2 km. ajunge aproape de vârful Lespezilor trecând chiar prin curtea stânei *Panțuroiu*. Vederea de lângă stână, e foarte frumoasă, căci deoparte se vede *Leaota*, iar de alta jos în vale *Scropoasa*. Dela stână luând poteca către S.-E. în 30' ajungem la *Scropoasa*, scoborând pe lângă 2 fântânițe și printr'o pantă cu mulți fragi.

Pe *Zănoaga*, în afară de cele 2 vâlcele, mai este un șipot cu apă admirabilă, cam la jumătatea drumului între *Ialomița* și *Șeaua Zănoagei*.

c) **Stâna Panțuroiu — Valea Brăteiu — Leaota.** — Dist. până jos în vale cam 2 km. Drum numai de picior. Coborâș ușor. Fragi mulți pe drum. În 30' ajungem jos în vale, de unde urcând pe *Leaota*, putem fi cam în 3 ore, în vârful ei.

6. — **SCROPOASA.** — Localitatea *Scropoasa* (1 200 m. alt.) de pe *Ialomița*, are mare importanță prin izvoarele ei cu debit mare (vezi, *Valea Ialomiței*), prin începuturile ei industriale și prin extraordinarele frumuseți naturale de cari e înconjurată. Actualmente are două fabrici de che-restea, și vre-o 3 case de locuit, în cari prin amabilitatea proprietarilor lor, călătorii întârziați pot petrece noaptea în confort. Locul ar putea deveni în scurt timp, o admirabilă stațiune de altitudine, dacă n'ar fi așa de grea comunicația cu *Sinaia* sau cu *Moroeni*.

Dela *Scropoasa* se poate merge la *Moroeni*, urmând V. *Ialomiței*; drum foarte greu numai de picior.

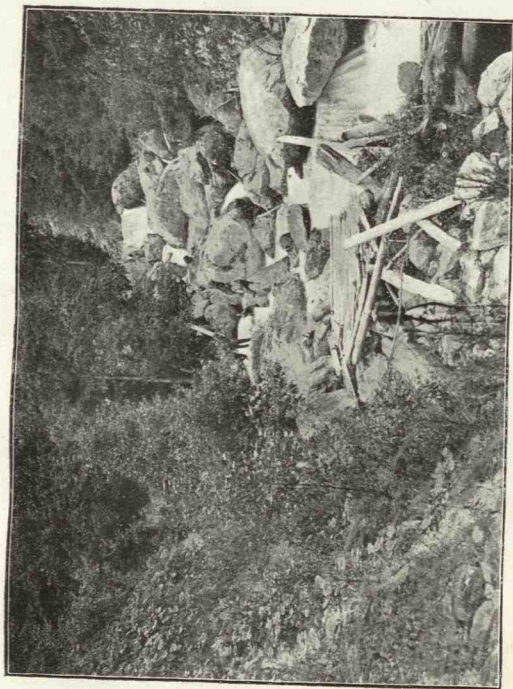
a) **Scropoasa — Dobrești — Moroeni.** — Dela *Scropoasa*, *Ialomița* intră în niște chei uriașe, numite *Gang* sau *Cheile Orzea*, de o măreție neînchipuită. Proprietarii ferăstraelor dela *Scropoasa* au construit un pod monumental prin chee, lung de aproape 500 m. așa că grație lui, se poate pătrunde și traversa acest strâmt defileu (vezi, *Valea Ialomiței*). În jos, până la *Dobrești* (dist. cam 2 km. dela *Scropoasa*), cursul *Ialomiței* este o adevărată mi-

nune. Inchipuiți-vă un râu, care are volumul Prahovei la Comarnic, și care în tot acest curs de 2 km, coboară 400 m. sărind dintr'o cascadă într'alta. Sgomotul infernal, unit cu majestatea și severitatea locurilor, și bogăția extraordinară a vegetației, te impresionează adânc când treci prin această regiune. Adevărata frumusețe însă a acestei părți, nu se poate gusta bine coborând-o, ci urcând-o. De accia dela stâna Panțuroiu de pe Lespezi (vezi mai sus 5 b.), cei ce vor dori să vadă acest admirabil drum, vor proceda în modul următor. Vor trimite la Scropoasa, caii de bagage, pe drumul descris mai sus, iar ei pe jos, vor urca spre vârful mare al Lespezilor. Un cioban dela stână, în schimbul câtorva gologani, îți arată poteca care conduce la Dobrești pe Ialomîța unde nu este decât o fabrică de cherestea a d-lui Panțuroiu din Moroeni și câteva căsuțe ale lucrătorilor. Drumul, numai de picior, nu e greu, dar din cauza pantei mari e foarte obositor. Se vor admira stâncile și colțurile absolut fantastice ale acestui m-te Lespezile, al cărui versant Sudic e plin de *seninări*¹⁾ bizare. (Dist. stâna Panțuroiu-Dobrești cam 4.000 m.). Potecuța trece pe lângă aceste *seninări* sau *seninuri*, străbate *poiana Moise Arzoi*, unde e un izvor de apă, apoi coboară în zigzag panta m-telui traversând și mai multe locuri mocirloase. Din această parte se vede m-tele Răteiu în față, care face parte din masivul Leaotei.

Dela Dobrești urcăm Ialomîța la deal, până la Scropoasa, pe o potecuță foarte rea care urmează malul drept al apei până la locul numit *La Bradul Zapciului*, unde pe deasupra unui acoperiș de casă trece pe stânga apei. Drumul foarte greu până aci, devine mai departe extrem de greu și periculos, dar ești recompensat de toate sfor-

¹⁾ Un fel de crăpături uriașe în stâncile muntelui. Așa pe Lespezi e una adâncă cam de 50 m., largă de 5 și lungă de 100 m.

Clișeu M. Gold.
VALEA IALOMIȚEI ÎNTRE SCROPOASA DOBREȘTI

țările făcute prin splendoarea locurilor. Deși acest drum, Dobrești-Scropoasa, n'are decât 3 km. lungime, timpul necesar pentru a fi parcurs este de 2—4 ore. Acum 4 ani, aproape întreg drumul îl făceam pe un șghiab vechi de bușteni, suspendat deasupra apei, așa că era și mai plăcut. Actualmente șghiabul s'a stricat cu totul.

Dela Dobrești la Moroeni (10 km.), e drum de căruță, și locurile nu mai prezintă relativ nici o importanță.

7.—**SCROPOASA—SINAIA.**—Dist. cam 19 km. Drum de care, de cal și de picior. Drumul foarte pitoresc, urcă la deal pe Dichiul, ese la gol, lasă la dreapta un drum spre Moroeni, și ajunge „La Cruce“ unde se întâlnește cu drumul descris mai sus (No. 4b), care vine din V. Ialomiței, de lângă Cheile Zănoagei. Pe acest drum se ajunge apoi la Sinaia.

În rezumat lungimea totală a acestei artere este cam de 60 la 70 km. Drumul poate fi parcurs întreg de cai bine înțeles cu ocoluri mai mari. Timpul necesar este de cel puțin 2 zile. Făcând și partea Dobrești-Scropoasa, excursia va fi lungită cu o zi.

IV. Sinaia — Strunga — Pietrele-Albe — Sf. Ilie — Rucăr.

1.—**SINAIA-STRUNGA.**—Dist. 24 km. Vezi artera II, (4, 6, și 8) cu diferența că ajunși în V. Ialomiței la cruce, nu mai mergem la Peștera Ialomiței, ci continuăm direct la deal spre Strunga. Cu modul acesta câștigăm mai bine de 1 km.

2.—**STRUNGA—PIETRELE-ALBE.** Drumul Grănicerilor care vine pe frontieră dela Omul la Strunga, continuă și de aci înainte tot pe frontieră până la Dudele-Mici. Poteca foarte bună, trece pe lângă Cobeau, lasă la stânga V. Cobeaului (afluent al Brăteialui) și coborând spre Dudele-

Mari (după ce lasă la stânga V. Dudelor), ajunge în vârful lor principal. Din acest vârf panorama în Transilvania este splendidă. Se vede Piatra-Crai, Iezeru-Păpușa, o mulțime de munți direct legați de culmea Strunga, ca Bărbulețul, Bucșea, Grohoțișul, Predușul, etc. și mai multe sate, Peștera, Șimonul, etc. Din acest vârf poteca începe a coborâ spre Dudele-Mici, și peste 200 m. acest drum al grănicerilor se isprăvește, și se continuă la Pietrele-Albe cu o potecă naturală, care urmează versantul oriental al m-ților, fără să mai întâlnească frontiera. Cine voește să facă însă un drum mai frumos, va merge tot pe frontieră până în vârful Pietrelor-Albe. În acest caz, drumul e ceva mai oboșitor, căci sunt de suit și de coborât vre-o 7 vârfuri mari; în schimb însă, vederea e admirabilă. Între Strunga — Pietrele-Albe sunt 2 fântânițe cu apă bună, chiar lângă poteca cailor. Dist. aproximativă Strunga—Pietrele-Albe cam 8 km. Timp necesar 2—4 ore. Drumul în general e ușor, foarte frumos și caracterul acestei părți din culmea Strunga nu e de loc alpestru.

Din această zonă nu se poate face nici un drum important. Sunt numai variante mici, lucruri de detaliu.

a) **Pe Valea Brăteii**, dela izvorul ei până la Ialomița. Timp necesar cam 3—6 ore. Drumul nu prezintă însă nici un interes.

3.—**PIETRELE-ALBE**.—Marele munte Pietrele-Albe este compus în realitate din trei munți. El face legătura pe deoparte între masivul Leaotei și culmea Strunga, și pe de alta între masivul Leaotei și culmea Sf. Ilie. Frontiera care vine până în Pietrele-Albe, cotește în unghiu drept spre V. și trece pe Sf. Ilie. Din acest munte curg o mulțime de izvoare. Vederea atât în Transilvania cât și în România este foarte frumoasă, dar m-tele n'are caracterul alpestru.

Din acest munte pleacă două drumuri:

a) **Pietrele-Albe — Leaota**, vezi artera IX, și

4. - **PIETRELE-ALBE — SF. ILIE — CĂTUNUL FUNDĂȚICA.** — Dela Pietrele-Albe, poteca coboară pe o șea și urcă pe m-tele Sf. Ilie. Acest munte puțin înalt, ocupă o suprafață enormă, și este brăzdat de o mulțime de ape dintre cari unele importante.

Drumul pe Sf. Ilie are 2 variante. Unul prin România, inconjoară m-tele pe versantul său Sudic, despre V. Crovului, și este urât și puțin interesant. El merge pe muche câtva timp, trece pe la o stână, și intră în mocirloasă V. Rudăritei pe care o urmează până la Fundățica trecând pe lângă două ferăstrae. Dist. pe acest drum este cam de 9 km.

Al 2-lea drum și mult mai frumos este pe frontieră până la Fundățica. Cine nu vrea să urce vârful cel mare al lui Sf. Ilie, îl poate inconjura pe poteca care urmează versantul său Nordic (ungarec) și care se numește *Stănicioaia*. Vederea de pe acest versant este minunată. Se vede Gaura și întregul versant Transilvan al culmei Strunga, cu fantasticele lui colțuri și prăpăstii. Jos în vale este V. Jigărea, iar în fund legat de m-tele Grohotiș se vede un munte foarte bizar numit Lacu și Măgura-Codli. După ce a inconjurat vârful mare al m-telei Sf. Ilie, poteca trece pe frontieră, care traversează de aci înainte creasta în formă de platou a acestui munte. Ea coboară în pantă dulce până la m-tele Fundățica. Ca să dăm o idee de splendoarea acestui drum pe frontieră, n'avem decât să spunem cum l-au botezat țărani: „Șleul Mândrilor“¹⁾ așa e de „mândru și frumos“. Cam la 4.⁵⁰⁰ km. delă Pietrele-Albe se găsește chiar pe frontieră un șipot cu apă bună. Vederea tot timpul în Ardeal este măreață. M-tele Măgura-Codli, în formă de căciulă, ține tovărășie turistului delă Dudele-Mari și până aci. Acest șleu se isprăvește într'o poiană admirabilă numită *Colții Șleului*

1) Șleu, înseamnă drum.

care are la dreapta V. Fundățica și m-tele Fundățica pe care continuă poteca spre Giuvala. Lângă această poiană drumul nostru întâlnește pe cel descris mai sus, și imediat urmează cătunul Fundățica. Dist. Pietrele-Albe — Fundățica pe acest drum cam 10 km. Timp necesar la coborât 2—3 ore, la urcat 2—4 ore.

5. — **CĂTUNUL FUNDĂȚICA**, n'are decât vre-o 20 case și depinde de Dragoslavele. Este izolat cu totul. Copiii se duc la școală în Transilvania la Fundata, cale numai de o jumătate de oră. El este situat pe V. Rudărita.

De aci, în afară de cele 2 drumuri la Rucăr, nu pleacă nici un drum important, ci numai câteva poteci.

a) **Fundățica — satul Fundata.** — Se trece peste m-tele Fundățica și se iese în șos. naț. pe lângă Giuvala. Timp necesar 1—2 ore după mers.

b) **Fundățica — vârful Căpățâna.** — Din vârful m-telui Căpățâna, vederea este frumoasă. Drum numai de picior. Timp necesar 2—4 ore.

6. — **CĂTUNUL FUNDĂȚICA — RUCĂR.** — Vezi, Rucăr, *plimbări și ex.* 3 B. După cum am spus acolo, sunt 2 drumuri pentru a merge la Rucăr.

a) Fundățica-Rucăr prin V. Urdăritei și pe șos. naț., 19 km.

b) Fundățica-Rucăr prin minunata Vale a Cheii; 16 km. (vezi, *Valea Dâmboviței*). Valea Cheii cum am spus, nu este alta decât V. Rudărita, care mai jos își schimbă numele.

În rezumat, drumul Sinaia-Rucăr nu este prea greu, și poate fi făcut pe jos sau călare. Lungimea lui este de 55—65 km. după drumurile urmate, și de aceea e bine să fie făcut în 2 zile. Un mergător bun însă, poate face acest drum și într'o singură zi. În cazul acesta trebuie să plece din Sinaia, sau din Rucăr, cel mai târziu la 3 dim. și fără să se grăbească va fi seara la 8 în Rucăr, sau în Sinaia.

V. Bran — Zărnești — Piatra-Crai — Rucăr.

1. — **BRAN.** — Vezi descrierea Branului în urmă.

2. — **BRAN — ZĂRNEȘTI.** — Dela Bran la Zărnești se poate merge fie cu trăsura pe șos. naț. (12 km. și 5—6 coroane trăsura), fie pe jos sau călare peste dealuri, prin satul Predeal (9 km.).

3. — **ZĂRNEȘTI.** — (*Zernest*, pe Ung.), este un mare sat românesc, la 29 km. de Brașov (690 m. alt.). El e capul liniei ferate Brașov Râșnov-Zărnești. (vezi mai departe mersul trenurilor). (Are 3 167 Români, 312 Germani și 410 Unguri) Are otelurile Zărnești, Comunal, Koenigstein, și altele, toate foarte curate și ieftine. La otel Comunal se plătește 1 coroană patul pe noapte și 2 coroane dejunul sau prânzul.

Călauze pentru Piatra-Crai se găsesc mai multe, e nevoie însă să fie aleși cu cea mai mare băgare de seamă. căci nicăieri ca în Zărnești n'am întâlnit călauze mai bețive, necinstite și leneșe. Noi avem în particular a ne plânge de Ion Dogărăscu și de Ion Micuda. (Nu putem spune nimic asupra prețului, de oarce ne-am învoit cu ei cu 6 coroane pe zi și când la plată ne-au pretins 20 coroane). E bine dacă ajungeți mai de vreme să vorbiți cu d-l Dumitru Bulmez, învățător Român în Zărnești, care vă va ajuta mult în alegerea călauzei. Merindele necesare pentru timpul cât va dura excursiunea, trebuiesc aduse toate, fie dela Bran, fie dela Rucăr sau Sinaia, de oarece aci nu se găsește absolut nimic. Căutați în acelaș timp să nu nemeriți la Bran sau la Zărnești, duminicile, căci e târg, sau la 27 Iulie, 6 și 7 August stil vechi, căci riscați să nu găsiți nimica de mâncare, nici loc de dormit și nici călăuză. Caii de bagage de asemenea, trebuiesc aduși din alte părți.

Zărneștenii făceau în vechime transporturile cu căruțele pe V. Prahovei, și din această cauză l-i se zicea și *Prahoveni*.

4. — **ZĂRNEȘTI — „LA OM“ (VÂRF. MARE AL PIETREI-**

CRAI) PRIN PRĂPĂȘTIILE ZĂRNEȘTILOR. — Drum de cal și de picior până la un loc, (cabana Vlădușca) și de acolo în sus numai de picior. Drumulețul ese pe la S. din Zărnești, urmează la deal apa Râul, și ajunge la niște izvoare cu debit mare (cam 20 000 m³ pe zi) numite *Fântânile Domnilor*. De aci drumul tot de căruță urmează Valea Râul, care e coprinsă între munții Colțul-Pietrei (stânga) și Măgura (dreapta), trece pe la fostele carieri de piatră, numite *Baia de Piatră*, lasă la dreapta o potecuță spre vârful Pietrei-Mici, și mai sus una la stânga (cum urcăm la deal) spre satul Măgura, și ajunge la un loc unde valea devine seacă. Cam 1 oră după ce am plecat din Zărnești, ajungem la un mic adăpost, (unde se poate dormi noaptea), unde nu se găsește decât vin, bere și pâine. Cinci sute de metri mai sus pe vale, începe defileul numit *Prăpăștiile Zărneștilor*. Caii cari nu pot merge prin prăpăstii în sus, iau dela această cabană poteca care urcă V. Măgura, m-tele Muchea lui Gârniță, traversează păduri, pășuni, satul Măgura, m-tele Șteghioara, apoi satul Peștera și ajunge prin Valea-cu-Pietrele în Goliște, pe m-tele Grind și la cabana Vlădușca (a S. K. V.)¹⁾. Drumul acesta e ușor, foarte frumos, și poate fi parcurs de cai cam în 3 ore. Dist. 15 km. Din satul Măgura, vederea asupra întregului Bran, este admirabilă.

Pietonii vor merge la adăpostul Vlădușca, prin prăpastia Zărneștilor. (Dist. Zărnești — gara Prăpăștiilor 5 km.). Prăpastia sau Prăpăștiile Zărneștilor, lungă cam de 3 km. este o crăpătură uriașă în masivul Pietrei-Craiului, prin care odată trebuie să fi curs un râu mare. Peretele stâng al ei (cum stăm cu fața spre Zărnești) e format de Piatra-Crai, iar cel drept numit *Dosul Șteghioarei*, de m-tele Șteghioara. Aceste chei sau acest defileu este uscat, și ziduri de stâncă înalte și lustruite, strâng între ele, parcă

¹⁾ Siebenbürgischer Karpathenverein din Brașov.

să l sugrume pe alocuri, un drum de căruță. Vârfuri, creste și stânci enorme se ridică cu cât înaintezi, când la dreapta, când mai des la stânga, când în ambele părți, și blocurile uriașe par la fiecă moment că sunt gata să se rostogolească în vale. Spectacolul e frumos, am putea zice măreț, și ar fi fermecător dacă un râu, ar înveseli cu sgomotul lui aceste defileuri tăcute, întunecate și pustii. În pereții drept și stâng, dela începutul acestor chei se află două mici grote. Cam 45' dela intrarea în Prăpastie ajungem la *V. Vlădușca*, afluent uscat pe dreapta acestui defileu. Aci Prăpastia face un unghi drept către S.-V., îndreptându-se spre m-tele Zănoaga; ele nu mai continuă în sus de cât vre-o 500 m.

Greutatea drumului începe din acest punct, căci părăsind Prăpastia trebuie urmată poteca pe *V. Vlădușca* în sus. La început poteca urcă pe un *șghiab de bușteni* lung cam de 700 m. până la un bolovăniș mare, care pare a astupa complet valea. Aci este și un defileu numit *Cheea lui Banu*, și pentru a putea continua, potecuța urcă o pantă colosală pe stânga văii. Dincolo de chee, se continuă șghiabul pe care mergem, încă pe o distanță de 900 metri până la *Cheea lui Coadă*. Din acest punct pleacă 2 poteci. Una pe malul drept care ese în vârful Șteghioarei și una pe malul stâng care ese într'un vârf al Pietrei-Crai. Această chee foarte strimță și întortochiată este străbătută de potecuță, și la capătul de sus al ei pleacă o potecă spre vârful m-telui Mărtoiu sub Piatra-Crai. Câteva sute de metri mai sus ajungem la un râuleț (fără nume) care împarte m-tele Șteghioara în două. Din acest punct, potecuța urcă o pantă colosală printr'o pădure tânără de brazi până la adăpostul *Vlădușca* (1 515 m. alt.). Timp necesar 3—4 ore dela Zărnești și dist. cam 12 km.

Adăpostul *Vlădușca*, este o casă mare de lemn, cu 2 odăi, foarte bine construită, cu paturi și sobă. N'are păzitor și e încuiat, așa în cât trebuie cerută cheia dela

vre-o călăuză a S. K. V. din Zărnești. La stânga adăpostului se află o stână mare (stâna lui Vlad), de unde se poate cumpăra brânză. Alte merinde trebuiesc aduse de jos. De aci în sus caii nu mai pot merge, și nici apă nu se mai găsește. Vederea de pe acest platou nu e prea frumoasă. Se vede către S.-E., Valea Vlădușca și m-tele Piatra; la E., Zănoaga; la N.-E., Curmătura și Mărtoiu; și la N., V., și S. peretele alb al Pietrei-Craiului închide orizontul. De aci în vârful mare „La Om“ (2 241 m. alt.), urcușul e foarte obositor căci panta e colosală; nu este însă periculos. Fiecare urcă pe unde vede cu ochii, căci nu există potecă. La început se urcă cam un km. un grohotiș plicticos care astupă o șistoacă, apoi după acela suind când spre V. când spre S.-V., după 2—3 ore (de la cabana Vlădușca) se ajunge în vârful principal al Pietrei-Mari „La Om“ de unde panorama este măreață.

5.—„LA OM“.—Creasta acestui masiv, în opoziție cu vârfurile Bucegilor pe cari se întind platouri mari, este aproape în tot lungul ei ascuțită ca o muchie de cuțit și foarte prăpăstioasă. O lățime de 2—3 metri e lucru excepțional. Tot astfel e și acest vârf prin care trece frontiera. El e înconjurat de toate părțile de prăpăstii adânci și numai spre S.-V. este legat de creasta principală. Din acest punct culminant se vede: la N. platoul Transilvaniei cu numeroasele lui sate românești; la S.-E. Bucegii și culmea Strunga (Gaura, Ciabotea, Clinea, Omul, Țigănești); la S.-V. Iezerul-Mare, Păpușa și Boteanul; la S. munții spre Giuvala și Rucăr, și la N.-V. culmea Brătilei și muchea Făgărașului până la Negoii. Prăpastia e așa de grozavă pe ambele versante, în cât vedem spre V. aproape vertical în vale (la 1 391 m. sub noi), acoperișul roșu al case de adăpost din *plaiul Fcii* (vezi, No. 6 următor), iar spre E. în fundul văii, cabana Grindu, construită de S. T. R.

a) De „La Om“—Rucăr, pe creasta Pietricica.—Se pare că urmând creasta de „La Om“ spre S. s'ar

putea ajunge la Rucăr. După spusele ciobanilor drumul acesta e posibil dar e colosal de greu, din cauză că muchea Pietricica este absolut ascuțită prin unele locuri, așa în cât ele trebuesc ocolite pe sub creastă. Drumul ar necesita cam 10 ore. Noi n'am avut timp să-l facem. În orice caz, nu vă încredeți în călăuzele dela Zărnești, căci nu cunosc de loc această parte.

b) De „La Om“ în vârful Pietrei-Mici. — Drum greu numai de picior. Trebuie trecută *Crăpătura Pietrei-Craiului* și se ajunge la o cabană de adăpost, pe vârful unei stânci de unde panorama e splendidă. Nu există nici o potecă, și pozițiile sunt mărețe. Timp necesar 4—6 ore.

6.—ZĂRNEȘTI—„LA OM“ PRIN PLAIUL FOII. — Drumul apucă pe la Vestul Zărneștilor și urmează V. Bârsei, până când întâlnește Bârsa-Perului și Bârsa-lui-Bucur. De aci continuă la deal pe Bârsa-lui-Bucur, până la marea poiană numită „*Plaiul-Foil*“ (850 m. alt.), unde se află o casă forestieră construită de soc. Carpatină din Brașov. Acest adăpost are mai multe odăi, în cari se poate petrece noaptea. Dist. dela Zărnești aci 12 km. Timp necesar 2—3 ore pentru mers pe jos, sau 1½ oră cu căruța, căci e drum bun de tot. De aci în sus, poteca numai de picior devine foarte grea. Ea urcă V. Vlădușca ¹⁾ la deal, mai sus dispare, și după un urcuș colosal de greu printr'o pădure încâlcită, ajungem la isvorul acestei văi, la limita pădurilor și chiar sub peretele Pietrei-Crai, care se înalță drept în sus poleit și lustruit ca marmora. Locul se numește aci „*La Zaplaz*“. Panorama este admirabilă și alt. cam 1500 m. În sus până la vârf, așa zisa cărare, însemnată din dist. în dist. cu semne roșii trece printr'un labirint de stânci și de dărămături. Panta e spăimântătoare. Tot timpul trebuie să te ajuți cu mânele și să sari de pe o stâncă pe alta. La un loc peretele

¹⁾ Diferită de V. Vlădușca de care am vorbit mai sus (No. 4).

este așa de drept, în cât sunt fixate niște lanțuri în stâncă de cari te ții ca să urci în sus, locul se numește „*La Lanțuri*“.

În acest drum se întâlnesc niște stânci găurite, în forma unor arcuri de triumf. De asemenea este scobită și o grotă mică în peretele muntelui. Probabil toate acestea sunt datorite acțiunii erozive a vânturilor.

În fine în 6-8 ore, socotite dela Plaiul-Foii, ajungem în vârful mare „*La Om*“, unde am eșit și prin drumul descris la No. 4. Drumul acesta, este cu mult mai greu ca primul, și dacă nu e făcut sub conducerea unei călăuze experimentate, este foarte periculos. E bine înțeles că pe negură sau pe timp rău, nici vorbă nu poate fi de acest drum, numit și „*Drumul lui Fr. Deubel*“. În tot parcursul dela Plaiul-Foii la vârf nu se găsește apă.

7.—**ZĂRNEȘTI—VÂRFUL PIETREI-MICII.**—Timp necesar 5-6 ore după mers. Drumul se face prin *Crăpătura Pietrei-Craiului* (vezi, *Masivul Pietrei-Craiului*). Până la piciorul urcușului sunt cam 6 km. Se poate merge și cu trăsura. Apoi urcând prin Crăpătură și traversând locuri admirabile, se ajunge la pavilionul de adăpost Bethlen (sau Gloriette), de unde vederea este măreață. Dela acest pavilion putem fi în vârf (1 814 m.), într'o oră. De aci se poate eși în vârful Pietrei-Mari „*La Om*“ (vezi, No. 5 b de mai sus) în 4-6 ore.

8.—**„LA OM“—RUCĂR.**—(Vezi No. 4 de mai sus). Dela cabana Vlădușca, caii pot urma muchea m-telui până la *cabana Grindu*, construită de Soc. Turiștilor Români pe m-tele Grindu, chiar sub vârful Pietrei-Mari. Cei cari au urcat „*La Om*“ vor coborâ panta m-telui direct în jos la *cabana Grindu* (cam într'o oră), de unde merg și caii până la Rucăr. Potecuța continuă a coborâ dela casa Grindu, o pantă colosală până la stâna din Grindu (dist. cam 2 km.). De aci la Podul-Dâmboviței s'ar putea merge, coborând chiar dela isvor Valea Dâmbovicioarei (vezi, *Valea Dâmbo-*

vitei). Totuși pentru a scurta drumul, poteca urmează piciorul Pietricichii o bucată bună, trece pe la stâna lui Dulamă și pe o pantă mare, coboară șerpuiind în V. Brusturețului, tocmai în fața m-telui Piatra-Galbenă. Dist. totală vârful „La Om”—Podul Dâmboviței, cam 20 km. pe drumul acesta, sau 25 km., urmând tot timpul V. Dâmbovicioara. Timp necesar 4—8 ore după mers. Dela Piatra-Galbenă, pe V, Brusturețului în jos, poteca coboară cam vre-o 600 m. pe un șghiab de bușteni, așa că drumul e foarte agreabil; apoi de acolo în jos începe drum de căruță.

9.—**ZĂRNEȘTI—RUCĂR, PRIN V. LUI IVAN, ȘI PE LA CEARDACUL STANCIULUI.**—Drum numai de picior (vezi No. 6 de mai sus). De „La Zaplaz” în loc să o luăm la deal, urmăm tot orizontal povârnișul m-telui, trecem frontiera în România, și coborâm în V. Dragoslavelor prin poziții foarte pitorești. De aci începe o mică potecă care mergând paralelă cu Piatra-Crai, urcă și coboară 5 creste ale m-telui Tămășelu și ajunge prin Valea lui Ivan în Râul Dâmbovița, la căt. Cojocarii. Din acest drum, cam la 2 km. în sus de Valea lui Ivan, se vede în peretele Pietrei-Craiului, acea faimoasă peșteră „*Ceardacul Stanciului*” la care trebuie să te urci pe o prăjină de 12 m. înălțime, pentru ca să poți pătrunde în ea. Dist. dela Plaiul-Foii în Dâmbovița la V. lui Ivan cam 10 km. Apă nu se găsește decât în V. Dragoslavelor sus, și la stâna din V. lui Ivan. Timp necesar pentru a veni din Plaiul-Foii la Cojocari 3—4 ore. De aci pe Dâmbovița în jos ajungem ușor la Rucăr (vezi, artera VII, No. 4). Dist. cam 14 km. Total dist. Zărnești-Rucăr pe acest drum cam 36—38 km. și timpul necesar 8—12 ore după mers.

a) **Valea lui Ivan—Giuvala, peste Piatra-Crai.**—Se poate trece creasta Pietrei-Crai, prin vârful Pietricica (1699 m.), și se poate ajunge la Giuvala. N'am făcut acest drum, dar după spusa ciobanilor, e tot așa de greu și

periculos ca și cel dela No. 6. Timp necesar 8—10 ore. Acestea sunt drumurile importante și frumoase, ce se pot face în prăpăstiosul masiv descris, cu strălucirea adevărat alpestră. Drumurile sunt foarte grele, periculoase și unele din ele se pot compara cu cele mai grele excursiuni din Alpi. Căii nu pot merge decât pe versantul Estic, și chiar acolo, nu se pot sui mai sus de 1600 m. Dist. dela Zărnești la Rucăr prin Plaiul-Foii poate fi parcursă într'o zi. Făcând însă și urcușul „La Om“ deși dist. nu crește decât cu vre-o 10 km, timpul de o zi numai este suficient.

Dist. dela Zărnești la Rucăr prin Prăpăstii și Grindu urcând și în vârful „La Om“ este cam de 50 km., și un mergător sdravăn o poate parcurge într'o zi de vară, plecând din Zărnești la 3 dimineața. E mai bine însă ca și ea să fie parcursă în 2 zile, și în acest caz noaptea va fi petrecută la Vlădușca, de oarece cabana Grindu e foarte murdară în interior.

Afară de drumurile enumerate, mai sunt și altele de detaliu mai puțin interesante, dar totuși foarte pitorești.

Cine dorește să cunoască Piatra-Crai în amănunte, va trebui să-i consacre o vară întreagă, și în acest caz va putea consulta cu folos, următoarele două lucrări interesante: *Touren-Weiser für Ausflüge in die Umgebungen von Kronstadt* care se vinde la librăriile din Brașov, și „*Siebenbürgen de Bielz-Sigerus*“ care se cumpără dela Sibiu.

VI. Rucăr—Păpușa-Iezeru—Lerești— Rucăr.

De oarece în masivul acesta nu există nici un drum lucrat, și chiar potecile naturale sunt cu totul excepționale, nu putem da distanțele exacte, ci numai cu mare

aproximație, mai cu seamă că fiecare poate merge pe unde crede că e mai nemerit. Cum indicăm însă și timpul necesar coprins între două valori, cel mai repede posibil (cea mai mică), și cel mai încet (cea mai mare), programele intinerarelor se vor putea face, fără teamă de greșală.

1. — **RUCĂR-PĂPUȘA.** Dist. 24—26 km. după ocolurile făcute. Timp necesar 6—8 ore după mers. Drum de cal și de picior. Propriu zis nu există potecă. Eșind din Rucăr pe str. Păpușa, urmăm câtva timp V. lui Andreiaș, și eșim în V. Râușorului pe care o urcăm cam 5 km. Valea e largă, și mărginită pe ambele maluri de munți acoperiți cu păduri. Cităm în ordine munții și văile pe cari le primește. (Cam urcăm spre Păpușa). Pe dreapta Râușorului: m-tele Plaiul-lui-Mazăre, V. Frâsinet, m-tele Frâsinetul, V. Cărmăzănelului, m-tele Cărmăzănelul-Mic în dreptul căruia se află un ferăstrău, V. Cărmăzanului, m-tele Cărmăzanul, V. Râsului formată de Văile Muntioru și Preajma și m-tele Valea Râsului cu frumoasa lui poiană numită *Potcoava*: în fața lui lucrează un ferăstrău. Pe stânga Râușorului avem: Piscul Dârstei, V. Negrilor, V. Lupului, m-tele Gruicul-Lupului, V. Zârnea, și m-tele Podul-Zârnea unde este un ferăstrău. Pe V. Zârnea urcă la deal o potecuță care ese în vârful m-telui Drăganul. (Acest m-te desparte V. Dâmboviței de V. Râușorului).

Lângă m-tele Valea Râsului, și chiar în fața Văei Zârnea se află o pajiște frumoasă care urcă spre creasta culmei în pantă mare. Ea poartă numele de Piscul-Foii. Din acest punct părăsim V. Râușorului și o luăm la stânga urcând pe *Piscul-Foii* de unde vederea asupra V. Râușorului este admirabilă. Panta este colosală, noroc că sus se găsește o fântâniță cu apă. Urcăm această pantă, coborâm puțin spre izvorul Văei Râsului (1400 m. alt.) și suim apoi poiana *Padina-Grozei*, înconjurată de maestoși fagi seculari. De aci, tot suind, trecem pe *Preajba* (1552 m.), de unde panorama este splendidă, căci

se vede când Piatra-Crai, când Leaota, când Ghimbavu și Valea Dâmboviței.

În acest punct se mai poate veni dela Rucăr, și pe alt drum mult mai greu, dar mult mai frumos. Din V. Râușorului intrăm în V. lui Maldăr, de unde potecuta urcă în zigzaguri bruște o pantă colosală până în Plaiul-lui-Maldăr. De aci continuă în sus prin *poiana Fruntea-Obezii*, pe la V. Frăsinetului, și intră în dealul Iezeru ale cărui livezi, *Poduri*, le traversează, și în scurt timp prin Muntișoru ajunge în Preajba (dist. pe acest drum e cam aceeași), unde se unește cu poteca ce vine din Padina-Grozei.

Din Preajba, unde poteca s'a isprăvit, suim mereu pante mari tot spre N. și N. V. până ajungem la *stâna din Preajba*, primul adăpost bun dela Rucăr. Acum suntem la gol, și numai decât ajungem pe creasta culmei pe care o vom urma neîntrerupt până la Păpușa. (Dist. de la Rucăr în creasta Preajbei 11.900 km.). Cam la 100 m. sub creastă, ascuns printre copaci, este un isvor cu apă rece.

Creasta culmei Păpușa e mărginită la stânga de V. Argeșelului (vezi, *masivul Iezeru-Păpușa*), și la dreapta de V. Râușorului. Panoramele ce se desfășoară din orice punct al ei sunt admirabile, și păcat că, conformația tuturilor acestor munți este aceeași, forme rotunde fără nici o stâncă. Dela Preajba, creasta se continuă cu Găinațul-Mic (1830 m.), după care urmează uriașul m-te *Păpușa* (2379 m.). De m-tele Găinațul-Mic, spre V. Râușorului, se leagă o mulțime de picioare, cari poartă diferite numiri, ca: *Tefeleica* pe care este o stână bună de adăpost, iar ceva mai jos un isvor de apă, Măra-Mică, Măra-Mare, etc. Găinațul Mic, se leagă sub Păpușa, direct cu Găinațul-Mare care formează malul drept al Argeșelului. În acest loc de întâlnire, numit „*Sf. Ili*“, este un bordei, și aci, pe timpul lui Matei-Basarab se făcea mare târg la Sf. Ili, la care veniau Câmpulungenii și Transilvănenii.

(vezi Câmpulungul). Și astăzi se văd urmele drumului natural de căruță, care urca până în acest loc.

2. — **PĂPUȘA.** — M-tele Păpușa, este mult mai mare ca toți vecinii lui, atât ca înălțime cât și ca întindere. Are vre-o 4 vârfuri mari, dintre cari penultimul poartă un semn geodesic. Panorama din vârful cel mai mare (2379 m.) este măreață. Spre E., se vede V. Dâmboviței și Piatra-Crai. Spre S.-E., masivul Bucegilor întreg. Spre S., Lereștii și Rucărul. Spre V. și N.-V., m-ții dela isvoarele Dâmboviței și culmea Brătilei, și spre S.-V. culmea Iezerului și m-tele Boldu. Apă dela Tefeleica în sus nu se mai găsește. În vârful Păpușei se mai poate veni prin următoarele două drumuri:

a) **Prin V. Râușorului.** Continuând la deal V. Râușorului, din punctul de unde am lăsat-o mai sus, ajungem direct la Păpușa prin V. Boteanului și m-tele Boteanul. Drumul nu prezintă nici un interes, dar este mai ușor. Dist. 22—25 km. după ocolurile făcute.

b) **Lerești-Păpușa, pe creastă.** Dela Lerești, potecua urmează râul Târgului la deal până la V. Dobriașul, de unde urcă la stânga (dreapta cam urcăm), m-tele Dobriașul-Mic, trece pe la o stână și ajunge pe creasta lanțului coprins între V. Argeșelului și râul Târgului (vezi, masivul Iezeru-Păpușa). De aci urcă până la locul Sf. Ilie de sub Păpușa, crestele următorilor munți: Dobriașul-Mare (1553 m.), Mușuroaele-Mici și Mari, Piscul-Calului și Găinașul-Mare (1834 m.), după care atinge numai puțin m-tele Grădișteanul și prin Sf. Ilie se unește cu creasta (căci nu mai e potecă) care urcă la Păpușa, pe lanțul descris la No. 1. Drumul acesta deși mult mai frumos ca cel descris la a, nu este așa de pitoresc și comod ca primul (No. 1). Dist. dela crucea din capul de N. al Lereștilor la Păpușa, 24—26 km. după ocolurile făcute. Timp necesar 6—8 ore. Dela Dobriaș la Păpușa, nu se găsește apă decât în două locuri.

In afară de aceste drumuri, se mai poate veni la Păpușa dela Lerești, pe râul Târgului în sus până la m-tele Tambura (culmea Bătrâna), de unde o potecuță urcă la deal spre Găinațul-Mare, și se întâlnește cu drumul *b*, de mai sus, după ce trece pe lângă o stână. Dist. dela crucea Lereștilor la Păpușa 23—25 km.

Dela Nămăești se poate veni la Păpușa, urmând V. Argeșelului la deal. Poteca trece pe lângă o mulțime de joagăre și de stâni. Dist. capul de N. al Nămăeștilor — Păpușa, 26—30 km. Ambele aceste drumuri nu prezintă însă nici un interes.

Dela Păpușa se poate face un drum spre N. și N.-E.

c) Păpușa — V. Dâmboviței prin m-tele Pecineagului. — Drum numai de picior. Potecă nu există decât pe ici pe colo. Tot timpul se coboară urmând creasta m-ților Barbului, Cascul (2 196 m.), Dracsinul (1 948 m.) și Pecineagul (1 861 m.), de unde o luăm pe pârâul Larg la vale până în Dâmbovița (1 100 m. alt.). Isvorul acestui pârâu este tocmai la limita pădurilor (cam 1 500 m. alt.). Dist. pe acest drum cam 12 km. Intoarcerea se poate face pe Valea Dâmboviței în jos spre Podul-Dâmboviței (vezi, artera VII N-rile 3 și 4).

5. — **PĂPUȘA — IEZERUL-MARE.** — Se merge numai pe creasta m-ților având a urca și scoborâ 14 vârfuri mari. Vederea este foarte frumoasă. Căii pot merge bine. Dela Păpușa coborâm pe m-tele Tambura (2 237 m.), apoi suim pe Bătrâna (2 338 m.), de unde tot pe creastă ajungem în piciorul Piskanul (2 383 m.) și la Iezerul-Mare (2 463 m.). Timpul necesar 4—6 ore. Dist. 12—14 km. după ocolurile făcute. Deși această culme nu se coboară sub 2 200 m. aspectul ei nu este de loc alpestru, și afară de câteva circuri glaciare pe cari le prezintă versantul ei Nordic (spre V. Dâmboviței), nu avem nimica interesant de semnalat. Apa în această regiune este foarte rară. Adăposturi nu sunt de loc pe culme.

4. — **IEZERUL-MARE**, (2 463 m. alt.) este un munte uriaș din care vederea se întinde pe o dist. imensă. Astfel se vede tot spațiul cuprins între culmea Brătilei, Bucegi, Piatra-Crai, Leaota, Rucăr-Lerești-Nucșoara, iar spre V. se vede muchea Făgărașului cu masivul Negoilului, și aproape de tot la N.-V. bizara formație a **Colților lui Cremene** se înalță fantastică și amenințătoare ca o cetate pregătită de luptă. (Vezi, Câmpulungul, *excursii*). Pe acest m-te e un lac, mai jos că vârful lui, pe care noi însă nu l'am vizitat.

a) La Iezerul-Mare mai putem veni dela Păpușa, și prin Văile Argeșel și Târgului. Astfel dela primul vârf al Păpușei, o luăm la dreapta, trecem pe lângă isvoarele Argeșelului, apoi pe Găinațul-Mare pe la Sf. Ilie, coborâm versantul S.-Vestic al Grădișteanului pe lângă un bordei, traversăm Văile Tambura și Frecea, urcăm pe creasta piciorului numit Plaiul-lui-Pătru (1 556 m.), tot pe lângă un bordei, coborâm din nou în V. Bătrânei, urcăm apoi piciorul Văcarea, de unde trecem pe Iezerul-Mic și făcând un ocol către N. ajungem în Vârful Iezerului-Mare. Acest drum este foarte interesant, mult mai greu ca precedentul și nu așa de frumos. Timp necesar 7 — 10 ore după mers. Apă se găsește des.

Dela Iezerul-Mare pleacă următoarele drumuri:

b) **Iezerul-Mare—Colții lui Cremene**. Vezi, Câmpulungul, *excursii*.

c) **Iezerul-Mare—Oticul la isvoarele Dâmboviței**. Urmăm creasta către N. prin m-ții Oticul, Roșu și Mezea. Dacă am merge înainte am ajunge în culmea Brătilei (muchea Făgărașului). Pozițiile sunt încântătoare, dar drumul e obositor. Colții lui Cremene cari se înalță la stânga, însoțesc tot timpul pe turist. Oticul este așezat într'o poziție admirabilă. Drumul e de cal și de picior. Dist. 8—10 km. după ocolurile făcute. Timp necesar 3—4 ore.

d) **Iezerul-Mare—Nucșoara**. — Se merge prin mu-

chea Groapelor și Păpăul. Nu putem da alte detalii asupra acestui drum fiindcă noi nu l-am făcut.

Dela Iezerul-Mare mai pleacă și alte drumuri în alte direcții pe cari însă noi nu le-am parcurs.

5.—**IEZERUL-MARE — LEREȘTI.**—Drum de cal și de picior. La început nu există potecă, așa că se urmează tot creasta m-ților. Dela Iezerul-Mare o luăm către S.-V., coborâm o mare depresiune și urcăm la Iezerul-Mic (2 300 m.), de unde vederea este măreață. De aci o luăm către S.-E., și urmăm muchea Danciului, m-tele Cernatu (1 898 m.), trecem apoi prin *Colții Caprei* (1 782 m.), de unde o luăm către E. tot pe creastă, care singură a rămas neacoperită de pădure. Mergem astfel dealungul m-telui Portăreasa, trecem pe Zănoaga (1 659 m.) pe lângă o stână și coborâm prin pădure direct la râul Târgului, unde acesta primește V. Ursului. De aci mai avem cam 5 km. până la Lerești, pe cari îi facem coborând râul Târgului pe vale, trecem pe lângă o cruce și intrăm în Lerești. Drumul acesta foarte frumos, este destul de obositor căci sunt de scoborit în total vreo 9 vârfuri mari. Dist. 24—28 km. după ocolurile făcute. Timp necesar 6—9 ore. În caz de vreme rea, există lângă drum numai două adăposturi: stâna din Zănoaga și un bordei la marginea pădurei delă Colții Caprei.

6.—**LEREȘTI — RUCĂR.**—Vezi, *Comuna Lerești*. Dist. 23 km.

7.—**CAMPULUNG—COLȚII LUI CREMENE.**—Vezi, *Câmpulung, excursiuni*. În rezumat acestea sunt drumurile importante ce se pot face în numitul masiv. Greutățile de a face excursiuni în Iezeru-Păpușa, sunt cu mult mai mari ca în celelalte 3 masivuri, pentru următoarele motive: este foarte departe de centre locuite; distanțele lui sunt lungi și se socotesc cu zecile de km.; este cu totul lipsit de adăposturi; are foarte puține bordeie și stâni, și acele jos de tot sub 1 800 m. altitudine, pe când bor-

deiele în Bucegi se ridică până la 2200 m. alt., și în fine crestele lui superioare n'au apă de loc.

Acest colosal masiv, cu liberile și grandioasele lui singurătăți lipsite de viețuitoare, de stânci, de prăpăstii, de ape și de zăpezi, te transportă parcă în infinitele pustiuri ale înaltelor platouri Tibetane și îți lasă impresia unui spectacol măreț, dar grav și trist. Crestele lui se întind cam pe o lungime de 60 km., à vol d'oiseau (Rucăr—Păpușa—Iezeru—Lerești), în cât de aci se poate judeca ce distanțe are.

Masivul este foarte puțin vizitat. Sperăm că îndrumările date în acest capitol, vor servi celor ce doresc să cunoască în amănunte acești munți, totuși așa de interesanți.

VII. Rucăr—Păpușa—Oticu și întoarcerea pe V. Dâmboviței la Rucăr.

1.—**RUCĂR-OTICU.** — Vezi artera VI. Dist. 34—38 km. Timp necesar 10 — 14 ore.

2.—**OTICUL**, (2045 m.), este un munte frumos, situat în N.-Vestul masivului Iezeru-Păpușa. El este despărțit de m-tele Roșu printr'un gât subțire, din N.-Estul căruia isvorăște pâraul Oticu, iar dela V., izvorul Roșu. Oticu determină un punct important în acest masiv, căci aci este izvorul Dâmboviței, el stabilește legătura între Iezeru și culmea Brătilei, și face aproape corp comun cu fantasticul m-te Colții-lui-Cremene, printr'un tunel natural. Vederea din acest vârf este admirabilă.

a) **Oticul — Colții-lui-Cremene.** — Am descris acest drum. Timp necesar o zi întreagă.

3.—**ISVOARELE DÂMBOVIȚEI — VALEA - LUI - IVAN, SUB PIATRA - CRAI.** — Nu avem multe de spus despre partea aceasta a Dâmboviței, pentru că cursul ei cu totul

superior nu este prea interesant și este lipsit de potecă până în dreptul Văei Luțele-Mari (stânga), de lângă Piscul-Barbului. Lungimea cursului din vârful Oticului în V.-lui-Ivan, este cam de 35 km., și el nu poate fi parcurs decât pe jos. Timp necesar 8—12 ore după mers.

Dela Oticu la V. Barbului, se mai poate urma o potecuță pe sus pe culme. Ea merge dealungul marginii pădurei pe la 1500—1700 m. alt., și coboară în Dâmbovița pe V. Barbului în jos. Drumul este obositor, căci trebuie să urci și să cobori vre-o 9 picioare de munți, până la stâna dela isvorul Văei Barbului.

4.—**DE LA VALEA-LUI-IVAN LA RUCĂR.**—Drumul pe Dâmbovița, dela V.-lui-Ivan în jos, este admirabil. Se urmează tot timpul numai malul drept pe care este o mică potecuță, de oarece malul stâng foarte prapăstios este format de Piatra-Crai, care își înalță până în nori, creștetele ei albité de vremuri rele.

Aproape de *Cheile dela Plainul Mare*, (vezi, *Valea Dâmboviței*) poteca părăsește această vale, și urcă m-tele Drăganul spre Piscul Jugi, trece pe „*La Comoara*“ coboară dealul Pleașa (1074 m.), urcă Fața Crudului și prin *Drumul Păduricea* coboară în Rucăr.

Incepând din Piscul Jugi, vederea asupra Rucărului și asupra Păpușei este încântătoare.

După cum am spus la descrierea Văei Dâmbovița, dela Cheile Plainul Mare, în jos, parcurgerea văei cu mijloace obicinuite, devine imposibilă. După spusa Rucărenilor, valea nu poate fi străbătută decât cu ajutorul plutelor. Dist. V.-lui-Ivan—Rucăr, cam 13—15 km. Timp necesar 4—6 ore, și drum numai de picior. Incepând dela V.-lui-Ivan în jos, pe dreapta Dâmboviței, sunt răspândite mai multe case, pe lângă apă și pe dealuri. Toate sunt locuite de ciobani și de oameni cari lucrează la vre-un ferăstrău. Această aglomerație poartă numele de *Cojocarii*. Tot în acest interval, se găsesc izolate pe ici pe colo

un fel de hambare de lemn, făcute ca să se adăpostească vitele pe timp rău; ele poartă numele de *Odăi*.

În resumat, drumul descris formează un circuit splendid dar în general obositor. Căii pot merge până la Oticu, de acolo în jos este riscat pentru ei. Dist. totală este de 82—88 km., și timpul necesar pentru excursiune de 2—3 zile după mers. Din această distanță cam 45 km. se parcurg numai pe Dâmbovița.

Merinde se vor lua din Rucăr pentru întreaga excursiune, de oarece pe drum nu se găsește nimic alt decât apă. Noaptea vor fi petrecute sub cerul liber, sau pe la vre-o stână, căci alte adăposturi nu există. Recomandăm în special pe ciobanii de la stâna din gura Văei-lui-Ivan, ca oameni cum se cade.

VIII. Sinaia — Vârf-cu-dor — V. Isvorul-Dorului — Sinaia.

Deși această arteră, este departe de a avea importanța celor descrise până acum, căci nici ca întindere nici ca drum nu se poate compara cu celelalte, e necesar să-i dăm o descriere mai lungă, având în vedere frumusețea locurilor și faptul că fiind în afară de drumurile obicnuite, este aproape necunoscută.

1.—SINAIA—VÂRF-CU-DOR.—Vezi, artera II, 8. Dist. 12 km.

2.—VÂRF-CU-DOR—V. ISVORUL-DORULUI.—Dela Vârf-cu-dor lăsăm la dreapta poteca spre Peștera Ialomitei, și coborâm direct pe scobitura văii în V. Isvorul-Dorului. Poteca naturală este destul de rea, cum însă coborâșul nu e mare, pot merge și cai foarte ușor. Dist. cam 1500 m. Timp necesar 20'—30' după mers.

3.—V. ISVORUL-DORULUI—CASCADA VÂNTURIȘULUI.—După cum am spus la privirea generală asupra m-ților, V. Isvorului vine tocmai din Cocora; ea este un

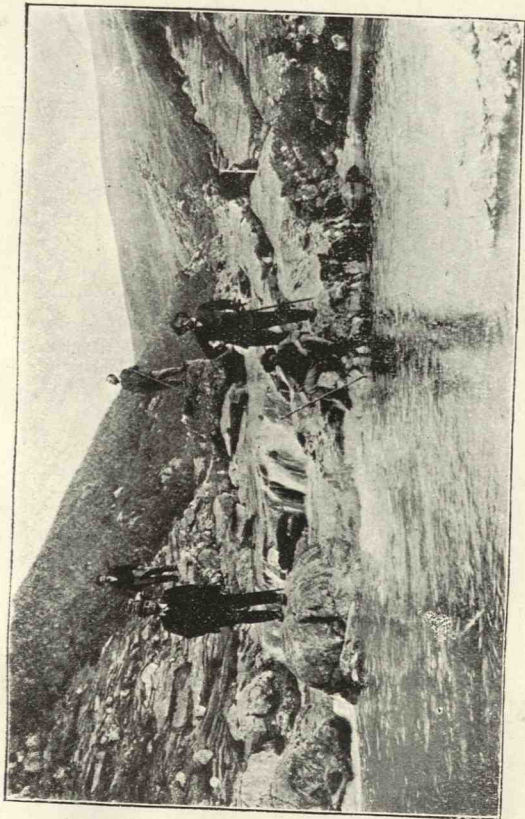
afluent important al Prahovei. Cursul ei de la izvor și până în acest punct (lung de 6—700 m.) nu prezintă nici o însemnătate. De aci (1850 m.) în jos, valea care se adâncește mult, formează un sistem alternativ unic în Bucegi, de frumoase lacuri și cascade. Până la marea cascada, numită *Cascada Vânturișu*, lungimea cursului este de 3100 m. și valea formează în acest interval 4 mari lacuri, urmate de 4 cascade din ce în ce mai mari: ultima are până la 60 m. înălțime. Deasupra cascadei Vânturișu se află o stână și caii nu pot veni decât până la această stână. Dist. până aci 3500 m. Timp necesar 1—2 ore.

4.—**CASCADA VÂNTURIȘULUI—SINAIA.**—Dela stâna Vânturișu, mersul în jos devine extrem de greu, căci pantele sunt colosale și locurile foarte prăpăstioase. *Cascada Vânturișului*, (1724 m.), este ultima și cea mai mare formată de această vale. Apa se asvârle de pe un zid de piatră înalt cam de 60 m.

Coborașul dela stână la cascada și sub cascada, nu poate fi făcut pe vale, sau pe lângă vale, ci mult pe departe pe brânela din stânga. Pentru aceasta, se va angaja un cioban dela stână, care va servi de călăuză.

Dela Cascada Vânturișu, până în Prahova, V. Izvorul-Dorului mai parcurge 7500 m. Primul km., de sub cascada nu poate fi străbătut pe vale, din cauza locurilor absolut impracticabile și a vâgăunilor cu totul perpendiculare prin cari curge această apă. Mai jos, mersul pe vale devine iarăși posibil, și până la Podul-Izvor locurile sunt admirabile, căci valea formează iarăși lacuri și cascade și trece printr'un splendid defileu cu pereții înalți.

Cursul văii, fiind impracticabil de sub cascada în jos, trebuie să ieșim prin brânela m-telui Furnica, în drumul Vârfului-cu-dor. (Cam la 6 km. de Sinaia). Locurile și pe aci sunt colosal de rele, și dacă această parte nu e făcută sub conducerea unei călăuze, care să cunoască bine m-tele, excursiunea poate deveni periculoasă. Timp necesar pentru

Clișeu M. Gold.

ÎN LAC AL VĂEI ISVORUL-DORULUI

ă veni la Sinaia, dela Cascada Vânturișu, pe acest drum 4—6 ore. Dist. cam 12 km.

În rezumat acest circuit de 30 km., poate fi făcut cu ușurință într'o zi. Până deasupra Cascadei Vânturișu, locurile sunt bune și pot fi străbătute cu piciorul sau călare. De acolo în jos, ele devin foarte grele și practicabile numai celor tari.

Ar fi de dorit ca să se construiască un drum, care să conducă la cascada Vânturișu, fiindcă e păcat că o astfel de splendoare rămâne necunoscută și nevăzută decât de ciobani și de câteva persoane, ce le putem număra pe degete.

IX. Sinaia—Pietrele-Albe—Leaota—Zănoaga — Sinaia.

1.—**SINAIA—PIETRELE-ALBE.**—Vezi artera IV, 1 și 2. Dist. 32 km.

2.—**PIETRELE-ALBE—VÂRFUL LEAOTEL.**—Dela Pietrele-Albe, lăsând la dreapta poteca spre Sf. Ilie, (vezi, artera IV, 4) continuăm poteca sau creasta munților către S.-E. Leaota se vede bine acum, și până în vârful ei putem merge chiar fără călăuză. Poteca trece pe Secăriile, munte mare și cu multe vârfuri, de pe al cărui versant occidental, vederea este măreață către Ghimbavul, Piatra-Crai, Roșu și Albescu. Poteca înconjură trei vârfuri ale Secărei, coboară o pantă mare, trece pe lângă o stâncă bizară, numită Pișatul-Boului, și lasă la dreapta stâna și m-tele Cumpărata-Mare, care propriu zis este un picior al m-telui Jugureanu. Dela stânca mai sus numită, poteca urmează versantul Vestic al culmei, spre V. Popei și V. Cumpărata, trece pe lângă o fântână cu apă rece, și până la piciorul Leaotei unde dispăre, ocolește când la E. când la V. vârfurile m-ților Jugureanu

și Mitârcea. Locurile sunt bune și caii urcă până în vârf. Cel mai frumos drum este însă tot creasta, pe care pietonii o pot urca fără oboseală. Ea trece prin 14 vârfuri eșelionate între Pietrele-Albe și vârful Leaotei. Dist. dela Pietrele-Albe cam 7 000 m. și timp necesar 2—3 ore.

3. — **LEAOTA**, (2 140 m.). După cum am spus la privirea generală asupra m-ților, masivul Leaotei este foarte mic, nu are caracterul alpestru și vârful Leaota este situat cam în centrul lui. Panorama din acest vârf este încântătoare. Spre V., departe de tot se zărește un oraș, probabil Piteștii, apoi mai aproape m-ții Botul-Calului și Boldul. La N.-V., Iezeru și Păpușa. La N.-N.-V., Culmea Brătilei. La N., Piatra-Craiului. La S., Geabelea. La E. și N.-E., masivul Bucegilor și la S.-E., Cufuritul și Răteiu din masivul Leaotei și Lespezile—Zănoaga din Bucegi.

Din acest vârf nu pleacă nici o potecă, se pot face însă următoarele drumuri urmând crestele culmilor.

a) **Leaota—Dragoslavele**, prin m-ții Geabelea, Albescu și Vârtoapele.

b) **Leaota—Stoeneștii**, prin m-ții Geabelea, Cioara și Priseaca.

Noi n'am parcurs aceste părți, dar după spusa ciobanilor și a țăranilor ele sunt foarte ușoare și frumoase.

4. — **LEAOTA—VALEA BRĂTEIULUI**. — Coborâșul din vârful Leaotei, până în V. Brăteiuului este mare, căci diferența de nivel este de 1 200 m. și dist. numai de 7 km. Lângă vârf nu există potecă, apoi mai jos potecuța naturală care se formează, inconjură când la dreapta când la stânga vârfurile Leaotei. La marginea Estică a acestui munte, ea face un ocol către N.-E., trece pe lângă un bordei situat chiar pe creastă, și intră pe m-tele Șutilele, a cărui creastă o coboară până în V. Brătei. Pe Șutilele coborâșul este mult mai mare, și când potecuța intră în pădure, drumul devine foarte greu pentru cai, căci pantei celei repezi i se adaugă o pădure încâlcită, plină de rădăcini

și de bușteni căzuți. Dintre țăranii dela Sinaia, numai David Turcu și Gh. Ion Marin Vășii cunosc această parte, și sunt singurii cari vor să o coboare sau să o urce cu caii lor.

În Valea Brăteului, poteca răspunde tocmai la capul funicularului Schiel, (vezi, *Bușteni*, fabrici) unde este în timpul verei o cantină (5 luni pe an). Tot aci sunt și niște case de locuit, în cari prin bunăvoința și amabilitatea funcționarilor funicularului, se poate petrece câte o noapte.

5.—**V. BRĂTEI—VÂRFUL ZĂNOAGEI.**—Urcăm buna și largă potecă a funicularului, pe lângă V. Zănoaga, până sus pe creastă la casa funicularului, unde întâlnim poteca care vine de jos din V. Ialomitei. Dist. V. Brătei în acest vârful cam 4 km. Timp necesar 1—1½ oră. Drum de cal și de picior. Șipot de apă la 500 m. dist. de V. Brăteului.

a) **V. Brătei — stâna Panțuroiu de pe Lespezi.**— Chiar dela instalațiile funicularului, din V. Brătei, luând o potecuță către S. dincolo de V. Zănoagei, putem urca direct la stâna din Lespezi. Am vorbit de acest drum la artera III, 5 c. Dist. cam 2 km. Drum numai de picior.

6.—**VÂRFUL ZĂNOAGA—V. IALOMITEI.**—Vezi, artera III, 5 b. Dist. cam 3000 m. Drum de cal și de picior. Șipot de apă la jumătatea drumului.

7.—**V. IALOMITEI—DICHIU—SINAIA.**—Vezi artera III, 4 b. Dist. 15 km.

În rezumat excursiunile la Leaota sunt foarte ușoare, și întreg circuitul poate fi parcurs de cai. Lungimea totală a acestui frumos drum este cam de 68 km., așa că sunt necesare cel puțin două zile pentru a-l străbate. Pe Leaota apa este rară, căci în afară de fântânița de pe Cumpărata-Mare, nu mai există decât un mic isvor pe Șutilele, situat chiar pe creasta muntelui, ceva mai jos de bordeiul pomenit.

X. Culmea Baiului.

Culmea Baiului este compusă din m-ții cari formează malul stâng al Prahovei. Ea este departe de a avea întinderea și importanța celorlalte patru masive de munți descrise, și nu presintă nici frumusețile naturale nici părțile interesante ale acelor munți. Cele mai înalte vârfuri ale culmei Baiului, abia se ridică până la 1 700 m., iar regiunea pădurilor care în Bucegi și Iezeru-Păpușa ajunge până la 1 800—1 900 m., în culmea Baiului se oprește pe la 1 600 m. altitudine.

Potecă lucrată nu există, locurile nefiind însă rele, caii pot merge cu ușurință.

Pornim din Sinaia, urcând Cumpătul pe muchie (vezi, *Sinaia*, Plimb. și ax. 12 B.), până sus pe creastă. Această primă parte a drumului este foarte obositoare, căci urcușul e colosal. Dist. de jos aci cam 9 km.

Din vârful Cumpătului, urmăm tot creasta m-ților, trecem prin cel mai înalt vârf al Zamurei, (1 700 m.), apoi printr'al Dutcei, (1 700 m.) de unde coborâm spre V. Azugei. Dist. vârful Cumpătul—vârful Dutca cam 6 km., apoi vârful Dutca—Azuga cam 7 km. Vederea de pe întreaga creastă este admirabilă atât spre V. Prahovei, cât și spre V. Teleajenului, unde se înalță cele două Tigăi, Zăgănul Babeșul, Bobul, etc., toți situați împrejurul mănăstirilor Cheia și Susana. Tot la E., se vede și V. Doftanei, cu m-ții Steiasa, Orjogoia, etc., alte ramificații ale culmei Baiului. Timp necesar pentru a parcurge această creastă dela Sinaia la Azuga 6—8 ore maximum.

În rezumat această excursiune are cam 22—25 km.

M-ții Piscul-Căinelui, Gagul, Șetul, etc., țin tot de culmea Baiului. Din Sinaia, peste munții aceștia, se mai poate merge la mănăstirile Susana și Cheia. Drumul foarte plicticos, necesită 4 zile pentru dus și întors.

Piatra-Mare

Pentru a isprăvi cu descrierea excursiunilor ce se pot face în acești munți, ne mai rămâne să spunem câteva cuvinte despre m-tele Piatra-Mare (1 850 m.), dela Predeal.

Deși izolat, este un munte foarte frumos și ușor, pe care se poate merge numai cu piciorul. Intr'o zi poate fi vizitat întreg, pornind din Predeal și coborând direct la Temeș. Tot la Piatra-Mare se mai poate merge și pe la Retevoiu din Azuga. În orice caz e nevoie de călăuză.

Cu acestea încheiem descripția regiunii ce am parcurs, și sperăm că cele spuse până aci, vor reuși să deschidă, câtuși de puțin, gustul publicului românesc pentru cunoașterea și înțelegerea splendorilor Țării noastre; căci, ce este mai înălțător decât dorința de a vedea, de a simți totul, de a trăi în studiul plin de farmec al științei, în contemplația naturei, și în nobilul exercițiu al facultăților superioare ale omului.

Singurele **hărți** bune, privitoare la această regiune, sunt cele ale Statului-Major Român pentru România, și Statului-Major Austriac pentru Ungaria.

Foile necesare sunt următoarele: *Sinaia, Predeal, Bahna-Rusului—Rucărul și Câmpulung* foaia specială, pe scara de 1/100.000, pentru România, și 43°46' *Brasso (Kronstadt)* pentru regiunea din Ungaria. Primele 3 foi se pot cumpăra de la Institutul Geografic al Armatei (str. Știrbey-Vodă, București), și ultima se găsește la librăriile din Brașov.

MERSUL TRENURILOR PE C. F. REG. UNGARE

ORARE ȘI TARIFE

Predeal — Brașov

Km.	G Ă R I L E		Persoane No. 529	Persoane No. 575	Accelerat No. 501	Persoane No. 561
	Numirea românească	Num. ungurească				
0	Predeal ung. (plecare)	Predeal	8,15	5,34	12,49	2,42
7	Temeșul-de-sus	Tömös	8,40	6,05	1,18	3,16
—	Temeșul-de-jos	Alsótömös	8,52	6,20	—	3,32
20	Dârste — Șapte Sate .	Derestye-Hétfalu .	9,05	6,34	1,44	3,48
24	Brașov (sosire)	Brassó	9,18	6,50	2,00	4,05

Trenul 529, are legătură cu 177, București — Predeal.

" 501, " " " 13, " "

" 561, " " " 127, " "

Brașov — Predeal

Km.	G Ă R I L E		Persoane No. 530	Persoane No. 592	Accelerat No. 502	Persoane No. 582
	Numirea românească	Num. ungurească				
0	Brașov (plecare) . . .	Brassó	3,16	6,40	2,34	12,32
4	Dârste — Șapte Sate .	Derestye-Hétfalu.	3,33	7,00	2,50	12,48
—	Temeșul-de-jos	Alsótömös	3,46	7,15	—	1,00
17	Temeșul-de-sus	Tömös	4,00	7,42	3,16	1,18
24	Predeal (sosire) . . .	Predeal	4,35	8,14	3,46	1,40

Trenul 530, are legătură cu 178, Predeal — București.

" 502, " " " 14, " "

" 582, " " " 128, " "

Notă. Orele indicate la începutul volumului, pentru Predeal-Brașov și viceversa, au fost valabile numai până la 1 Mai stil nou 1910. De atunci încoace, trenurile ungare circulă după orarul ce indicăm aci.

Braşov — Zărneşti

Km.	G Ā R I L E		Persoane	Persoane	Persoane	Persoane
	Numirea românească	Num. ungurească	No. 8611	No. 8613	No. 8615	No. 8617
0	Braşov (plecare) . . .	Brassó	9,27	2,48	10,11	6,10
		Brassó-Külvarós . .	9,32	2,53	10,16	6,15
		Elagazás Tövisfele .	9,35	2,56	10,19	6,18
5		Brassóbertalan . . .	9,41	3,04	10,26	6,26
10		Magyarkö	9,55	3,17	10,39	6,40
14	Cristianu	Keresztényfalva . .	10,07	3,29	10,50	6,52
18	Râşnov	Barczorozsnyó . . .	10,22	3,44	11,04	7,07
25	Tohanu-Vechiu	Ótohán	10,42	4,03	11,23	7,27
29	Zărneşti (sosire) . . .	Zernest	10,53	4,13	11,33	7,36

Zărneşti — Braşov

Km.	G Ā R I L E		Persoane	Persoane	Persoane	Persoane
	Numirea românească	Num. ungurească	No. 8612	No. 8614	No. 8616	No. 8618
0	Zărneşti (plecare) . .	Zernest	6,10	12,00	6,15	7,43
4	Tohanu-Vechiu	Ótohán	6,20	12,09	6,24	7,52
11	Râşnov	Barczorozsnyó . . .	6,41	12,29	6,44	8,03
15	Cristianu	Keresztényfalva . .	6,52	12,41	6,53	8,19
19		Magyarkö	7,00	12,49	7,01	—
24		Brassóbertalan . . .	7,15	1,07	7,14	8,38
—		Elagazás Tövisfele .	7,21	1,12	7,10	8,44
—		Brassó Külváros . .	7,24	1,15	7,22	—
29	Braşov (sosire)	Brassó	7,30	1,20	7,27	8,53

Notă. Toate aceste orare sunt în vigoare dela 1 Mai stil nou 1910, până la 1 Mai stil nou 1911.

Numerile scrise cu cifre subliniate indică orele de noapte, dela 6 seara până la 6 dimineaţa.

Toate valorile orare sunt date după ora ungară.

TABLA DE MATERII.

	Pag.
Prefața	V
Tabela abreviațiilor	VIII
Vocabular uzual	IX
Călăuze	XI
Orare și tarife a C. F. R.	XII
Orare și tarife a C. F. Ungare	254
Introducere	XIX
București—Predeal cu trenul	3
București—Predeal pe șos. națională	6
Târgoviște—Sinaia pe șos. națională	23
Predeal—Brașov—Câmpulung—Târgoviște	129
Istoricul drumului Câmpina-Predeal	11
Azuga	122
Branul	133
Brașovul	130
Bușteni	99
Câmpina	9
Câmpulung	138
Comarnic	16
Dragoslavele	136
Lereștii	160
Predealul	114
Pucioasa	24
Rucăr	149
Sinaia	29
Istoricul Sinaei	31
Clima Sinaei	43
Orașul Sinaia	47
Indicații practice	53
Edificii și plimbări în oraș	65
Plimbări și excursii împrejurul Sinaei	85
Târgoviște	23
Zărnești	231

ȚABLA DE MATERII

	Privire generală asupra regiunii descrise	165
	Valea Prahovei	165
	Masivul Bucegilor	167
	Clima Munților	174
	Valea Ialomiței	175
	Masivul Leaotei	179
	Masivul Pietrei-Craiului	183
	Valea Dâmboviței	181
	Masivul Iezeru-Păpușa	189
	Excursiuni mari în munți	193
III	Artera I	193
IX	Artera II	207
XI	Artera III	221
II	Artera IV	227
XIV	Artera V	231
XIX	Artera VI	238
3	Artera VII	245
8	Artera VIII	247
9	Artera IX	249
10	Culmea Baiului	252
11	Piatra-Mare	253

BIBLIOGRAFIE

- Anuarul buroului geologic. Dr. A. O. Saligny*: Analiza succintă a apelor minerale din Vulcana-Pandele (jud. Dâmbovița) și din Predeal (jud. Prahova). București 1884. 1 vol.
- Anuarul Societății Turisților Români. Anul I* 1904, vol. III 1905, și vol. IV 1906. București 905—907. 3 vol. 80.
- Babeș G. Ioan*: Din plaiul Peleşului, schițe geografice, istorice și economice. București (Editura Autorului) 1893. 1 vol. 80.
- Bachelin Leo*: Castelul Peleş, schiță istorică și descriptivă, traducere de Dumitru Stăncescu, ediția III. (Biblioteca pentru toți No. 9) București (Leon Alcalay) 1908. 1 vol. 160-p.
- Bergeron I.*: Observations relatives à la tectonique de la haute vallée de la Ialomița. Bull. S.-e. G. Fr. pag. 55 et suivantes. Paris 1904.
- Bulletin de la Société des Sciences, de Bucarest. An. XI No. 3, 1902.* 1 br. 80-gr.
- Candiani A. Ion*: Monografia domeniului Bușteni din județul Prahova. București (Ioseph Göbl) 1906. (In b-teca populară a Administr. Domeniului Coroanei) cărticica XLII. 1 br. 80-gr.
- Catalogul școalelor particulare.* Ediție oficială, publicată de buroul învățământului particular din Ministerul Instrucțiunii și Cultelor. București (Rasidescu Ion) 1910. 1 br. 80-gr.
- Cioran Emilia*: Călătoriile patriarhului Macarie de Antiochia în țările Române, 1653—1658. Teză pentru licență. București (Socecu) 1900. 1 Vol. 80.
- Cobălcescu*: Studii geologice asupra unor terenuri terțiare din unele părți ale României. București 1883.
- Coculescu N.*: Buletinul lunar al Observatorului Astronomic și Meteorologic din România. Anul XVII 1908, și XVIII 1909. București (F. Göbl Fii) 1909. 2 vol. 40-gr.
- Coșbuc G.*: Din țara Basarabilor. (In biblioteca societății Steaua). 1 br. 160-p.
- Darea de seamă a consiliului de administrație către adunarea generală a acționarilor din 31 Ianuarie (13/II) 1910. Bilanțul pe anul 1909 și raportul censorilor, asupra Fabricii de postav din Azuga.* București (I. Rasidescu) 1910. 1 br. 80-gr.

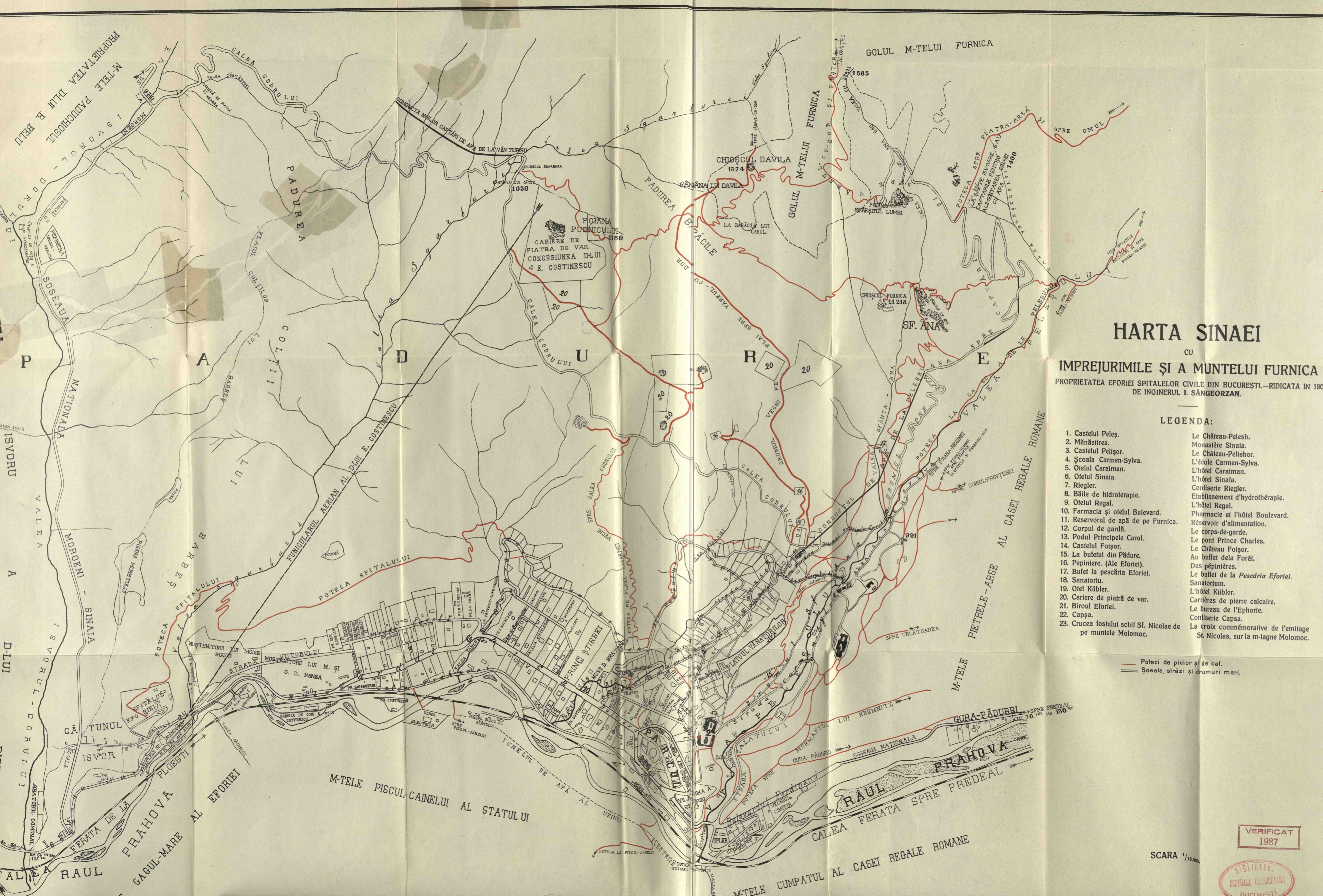
BIBLIOGRAFIE

- Enăceanu, Archimandritul Ghenadie*: Sinaea, Istoria santei mănăstiri etc. București (St. Mihalescu) 1881. 1 vol. 8°-gr.
- Fabrica de hârtie și de celulosă Bușteni*. C. și S. Schiel S-ri, societate anonimă română pe acțiuni. București (Minerva) 1906. 1 br. 8°-p.
- Găleşescu G. Al.*: Eforia Spitalelor Civile din București. București (G. A. Lăzăreanu) 1899. 1 vol. 8°-gr.
- Găleşescu G. Al.*: Sinaia și împrejurimile. București (Socec) 1903. 1 vol. 8°.
- Găleşescu G. Alexandru*: Sinaia 1695—1895. București 1895. 1 vol. 8-gr.
- Guides-Joanne*: Tome 1-er, deuxième partie. États du Danube et des Balkans. Paris (Hachette) 1893. 1 vol. 8°.
- Hepites C. Ștefan*: Album climatologique de Roumanie. Bucarest 1900. 1 vol. în folio.
- Iorga N.*: Drumuri și orașe din România. București (Minerva) 1904. 1 vol. 8°.
- Iorga N.*: Sate și mănăstiri din România. București (Minerva) 1905. 1 vol. 8°.
- Marele dicționar geografic al României*, de G. I. Lahovari, General C. I. Brătianu și Gr. G. Tocilescu. București (Socec) 1898—902. 5 vol. 4°-gr.
- Martonne, E. de*: La Roumanie. Géographie physique, géologie etc. (Extrait de la Grande Encyclopédie Tome XXVII). Paris (Rue de Rennes 6r) 1900. 1 br. 8°-p.
- Martonne, Emmanuel de*: La Valachie, Essai de monographie géographique. Paris (Ar. Colin) 1902. 1 vol. 8°-gr.
- Martone, E. de*: Recherches sur la période glaciaire dans les Karpatés méridionales. (Buletinul Societ. de Științe din București) IX 1900. 1 br. 8°-gr.
- Mazere N.*: Supliment la harta etnografică a Transilvaniei. Iași (H. Goldner) 1909. 1 br. 4°-gr.
- Monografiile școalelor de pe Domeniile Coroanei*, întocmite de învățătorii dirigenți. Cu o precuvântare de D-I I. Kalinderu. (B-teca populară a Administr. Domeniului Coroanei. Carticica XLIII) București (Ioseph Göbl) 1907. 1 vol. 8°-gr.
- Nifon Ieromonachul*: Preumblările la Sinaia sau descrierea pe scurt a pozițiunelor celor mai frumoase ale Sinaei, cari se pot vedea fiind în apropiere. Ploești (Tip. Progresul) 1885. 1 br. 8°-p.
- Nifon Archimandritul*: Monăstirea Sinaia (1695—1895), schiță istorică. București (Ioseph Göbl) 1895. 1 br. 8° gr.
- Nifon Archimandritul*: Sfânta Ana (Sinaia), după date, tradiție și legendă. Sinaia (Tip. Unirea) 1899. 1 br. 8°-p.
- Orăscu A. G.*: Memoriu asupra alimentării cu apă a orașului București. Studiul apelor de izvoare din munți în vederea viitoarei

BIBLIOGRAFIE

- alimentări a oraşului Bucureşti. Bucureşti (I. Rasidescu) 1902. 1 vol. 8°-gr.
- Fax F.*: Grundzüge des Pflanzerverbreitung in den Karpaten, VIII, Leipzig 1898. (Colecţia: Die Vegetation der Erde).
- Pittard Eugène*: Dans la Dobrodja (Roumanie). Notes de voyage. Genève (Impr. du Journal de Genève) 1902. 1 vol. 16°-p.
- Popovici-Hatzeg V.*: Etude géologique des environs de Câmpulung et de Sinaia (Roumanie). (Thèses présentées etc.) Paris (G. Carré et C. Naud) 1898. 1 vol. 8°-gr.
- Revista Medicală*, din anul 1872, N-le 15—17.
- Românul*, 27 Aug. 1871: Dr. A. Bernad, Analiza apelor dela Predeal.
- Saabner-Tuduri*, Dr. Al.: Apele minerale şi staţiunile climaterice din România. Bucureşti (I. Göbl) 1906. Ediţia II. 1 vol. 8°-gr.
- Scurtu Aurel*: Călăuza staţiunilor balneare. Bucureşti (Minerva) 1906. 1 vol. 8°.
- Simionescu Ion*: Ueber die Geologie des Quellgebietes der Dâmbovicioara, in Jahrb. d. K. K. Geo. Reichsanstalt, XLVIII, 1898.
- Simionescu, Dr. Ion*: Studii geologice şi paleontologice din Carpaţii Sudici: I.—Studii geologice asupra basenului Dâmbovicioarei. II.—Fauna neocomiană din basenul Dâmbovicioarei. Bucureşti (Carol Göbl) 1898. 1 vol. 8°.
- Tocilescu G. Gr.*: Manual de Istoria Românilor pentru şcolile secundare. Ediţia II. Bucureşti 1900. 1 vol. 8°.
- Urechia A. V.*: Istoria Românilor. Seria I şi II. Bucureşti (Ioseph Göbl) 1892. 2 vol. 8°-gr.
- Urechia A. V.*: Anuariul Generale al Instrucţiunii Publice pe anul şcolariu 1864—65, sub direcţiunea D-lui. Anul II-lea Bucureşti (Impr. Statului) 1868. 1 vol. 4°-gr.
- Urechia A. V.*: Documente inedite din domnia lui Alex. Const. Moruzi (1793—1796). (Analele Acad. Române. Seria II. Tom. XV. Memoriile Secţ. Istorice). Bucureşti (C. Göbl) 1895. gr. in 8°.
- Vlahuţa A.*: Din trecutul nostru. Bucureşti (Socec) 1908. 1 vol. 8°.

HARTA SINAIEI

CU
IMPREJURIMILE ȘI A MUNTelui FURNICA
 PROPRIETATEA EFORIEI SPITALELOR CIVILE DIN BUCUREȘTI.—RIDICATA ÎN 1900
 DE INGINERUL I. SÂNGEORZAN.

LEGENDA:

1. Castelul Peleş.	Le Château-Peleş.
2. Mănăstirea.	Monastère Sinaia.
3. Castelul Peleşor.	Le Château-Peleşor.
4. Școala Carmen-Sylva.	L'école Carmen-Sylva.
5. Otelul Caraiman.	L'hôtel Caraiman.
6. Otelul Sinaia.	L'hôtel Sinaia.
7. Riegler.	Confiserie Riegler.
8. Băile de hidroterapie.	Etablissement d'hydrothérapie.
9. Otelul Regal.	L'hôtel Regal.
10. Farmacia și otelul Boulevard.	Pharmacie et l'hôtel Boulevard.
11. Rezervorul de apă de pe Furnica.	Réservoir d'alimentation.
12. Corpul de gardă.	Le corps-de-garde.
13. Podul Principele Carol.	Le pont Prince Charles.
14. Castelul Foișor.	Le Château Foișor.
15. La buietul din Pădure.	Au buffet dela Forêt.
16. Pepiniere. (Ale Eforiei).	Des pépinières.
17. Buiet la pescăria Eforiei.	Le buffet de la Pescăria Eforiei.
18. Sanatoriu.	Sanatorium.
19. Otel Kübler.	L'hôtel Kübler.
20. Cariere de piatră de var.	Carières de pierre calcaire.
21. Biroul Eforiei.	Le bureau de l'Ephorie.
22. Capșa.	Confiserie Capșa.
23. Crucea fostului schit Sf. Nicolae de pe muntele Molomoc.	La croix commémorative de l'émitage St. Nicolas, sur la m-tagne Molomoc.

— Poteci de picior și de cal.
 — Șosele, străzi și drumuri mari.

VERIFICAT
 1987

SCARA 1/10.000.

